

CORONIS
AD
COLLATIONEM
HAGIENSEM,
QVA ARGVMENTA PA-
STORVM HOLLANDIÆ
Adversus Remonstrantium
Quinque Articulos

*De Divinâ Prædestinatione, & capitibus
ei adnexis, producta, ab horum exceptio-
nibus vindicantur.*

Auctore GVILIELMO AMESIO.

Editio quarta.

Londini

*Excudebat Felix Kingstonus sumptibus
Roberti Allotti. 1630.*

radi

209

c

po
ni
L
E

Illustrissimis ac Potentissimis Dominis,

D. D.

**ORDINIBVS
GENERALIBVS**

**Fœderatarum Provincia-
rum in Belgio.**

Illustrissimi Domini,

Ymbule illa minores, quæ navibus onerarijs adherescunt, ad eosdem semper feruntur portus, cum illis majoribus carinis, quarum appendices existunt. Quum igitur harum regionum Ecclesia, quibus me totum ad e-

A

re

Epistola Dedicatoria.

re fateor, in istis procellis ac turbinibus quibus agitantur & graviter jactantur, ad praesidium Amplitudinis Vestrae confugiunt, ut sub vestro patrocinio sarta tecta conserventur, nemini cerè hoc mirum videri debet, quod mea etiam scaphula in eandem tutelam se insinquare, vel potius ingerere tentat. Vos quasi ex arce, aut pharo sapientiae, & auctoritatis vestrae, lumen extulistis nuper fluctuantibus piorum animis, qui incertis ventis, iam nimis diu quassata vela dederrunt, quum de sacrâ Synodo convocandâ sanctissimum fecistis decretum. Cuius tamen salutaris consilij mihi certè non alia mens aut ratio videtur, quam quae visionis benedictae illius fuit, quâ Angelus Iehovae confirmavit olim Moysen, quando aequa flamma ignis apparebat ipsi è medio rubi. Spem enim non levem diis omnibus bonis adfert, ita res deinceps

ceps

Epistola Dedicatoria.

ceps gerendas, ut quamvis rubus
ardeat igne, non tamen exustus con-
sumetur; quamvis acriter proba-
ta sint Ecclesia, à combustione ta-
men salva manebunt. Si ego igitur
inter alios divertam nunc pau-
lo, & propius accedam, ut videam
visionem istam magnam, & non
contempler solum eius rationem,
sed eam etiam (unus è multis)
fausta prosequar acclamatione,
gratia gratia ei; quamvis nihil
insuper adferre possim, cuius ut ra-
tio aliqua habeatur, apud viros tam
gravibus consilijs intentos, & in
tanto fastigio dignitatis positos,
ullo cum iure possim expectare; ve-
nit tamen huic cæpto pollicetur
benignitas illa spectabilis, quâ si-
mile studium in alijs fovere soletis.
Atque hoc illud est, quod istac ago
vencupatione, non ut oppositis invi-
diam conflare studeam accusando,
aut vobis fastidium pariam blan-
diendo:

Epistola Dedicatoria.

diendo: sed ut felicissimum exitum cogitatis vestris exoptem, & ab illustri gratia ac patrocinio vestro, conatibus istis meis necessariis acquiram tutamen. Quod si ab I. A. V. impetravero, non meo solum studio, sed & ipsi veritati, cui operam istam navavi, ne dicam Ecclesijs, in quibus diu beneficia vestro personavit, firmamentum nonnullum, ac robur suppeditatum iri spero. Plura non habeo coram vobis proferenda, Illustrissimi Domini. Neque enim debeo neque audeo sic vestris auribus obstrepere, ut in publica commoda, in privatum pudorem, & indignitatem etiam ac clementiam vestram simul videar peccare. Deum optimum maximum in Iesu Christo veneror, ut vobis propitius, & consilijs vestris praesens atque praesentem gloriam suam usque & usque, habitare velit in terrâ vestrâ; & ben

Epistola Dedicatoria.

*benignitatem ac fidem occurrere
faciat inter se, justitiam & pacem
osculari se; fidem è terra germina-
re dans, & justitiam è cælis prospe-
ctare.*

I. V. A.

Observantissimus

GVILIELMVS AMESIVS.

A 4

PRÆ.

2
2
A
ti
ra
be
an
vo
ag
no
m
tr

PRÆFATIO
AD ECCLESIAS
ILLAS BELGI-
CAS,

*Quæ in Confessione receptâ con-
stanter persistunt.*

DIxerint licet iniqui-
rerum æstimatores,
sive malevoli, sive
ignavi, ac nimis cau-
ti, inceptum hoc audax, teme-
rarium, ac planè insolens ha-
bendum, quod ego me projici-
am in concertationem hanc
vestram, & sic ad causam istam
aggrediar, ut partes alienas
non sine confidentia videar in
me recepisse: hæc tamen ob-
trectatio, conscientiam illius
A 5 officij,

Praefatio ad Eccl. Belgicas.

officij, quod vobis (pro exiguis
illis viribus quas dimensus est
mihi Deus) præstare sum co-
natus, nullo modo aut franget,
aut etiam concutiet, ac debili-
tabit. Si enim nihil aliud sub-
esset, quam ut in hoc vestro
gravissimo sanè tempore, quo
quicquid aliquandò futurum
fuit in castris contra Ecclesia-
rum quietem, hoc omne simu-
convenisse videtur, ego me ra-
tionibus vestris adjungerem, &
conjunctissimæ societatis qua-
jure commotus, partem vestri
oneris in me susciperem; & ac-
res fessas, vel facultate aliqu-
sublevandas, vel conatu saltem
& studio recreandas, animum
applicarem, & operam quam
potui promptus navarem; qui
tandem in tali consilio fore
quod non laudem potius quam
accusationem sperare posse vi-
deatur

Præfatio ad Eccl. Belgicas.

deatur? At verò ego amplexus animo sum aliquanto amplius: causam hanc nempe quam suscepi, non vestram tantum esse, quamvis inter vos jam ferveat maximè, sed aliorum etiam omnium tam singulorum fidelium, quam cætuum vobiscum sentientium communem: & ad sanctissimas illas Calvini, Bezae, Martyris, Bucerii, Whitakeri, Perkinsi, ac similium animas vel maximè pertinere: in quorum beatissima nomina, non tam incurrunt Remonstrantes obliquè, quàm insolenter & insectanter invadunt: & quod maximum est, ad sacrosanctos Prophetas, & Apostolos ipsos spectare, quorum insignita maximè verba, planè inversa video, ac novis argutijs sophisticè clusa. Hæc autem qui attendet diligenter,

&c

Praefatio ad Eccl. Belgicas.

& verè secum existimabit, non
putabit profectò ab homine
Christiano, & harum rerum
studioso, minus quidquam ali-
enum esse, quàm situlam suam
adferre, quàm si incendium non
possit extinguì, possint tamen
eorum animi nonnihil refici,
qui ne ulterius grassetur labo-
rant. Quod verò ad istam peri-
culi partem prae cæteris acces-
serim, hanc hujus consilij iustis-
simam habeo rationem. Quum
ijsdem ferè telis ubique pagna-
tur à Nostreis, adversus impor-
tunos istos errores, quibus usi
fuerunt in Collatione Hagien-
si, (nec enim fortiora dantur,
quàm sunt illorum pleraque)
& Oppositi primarium suæ de-
fensionis vim sophismatis ma-
ximè speciosis, maximeque lu-
bricis simul congestis, in ista
fede collocarunt, tanquam in
arma-

Prefatio ad Eccl. Belgicas.

armamentario quodā benè mun-
nito, illos operā ludere necesse
est, vel ita saltem navare, ut fa-
cile possit eludi, qui eadē jacula
sæpius intentāt, de repulsi istoc
ante præparato nihil interim
cogitantes. Vel igitur è medio
nobis tollendum est hoc quic-
quid sit munimenti, vel de ar-
gumentis, & Scripturæ testi-
monijs gravissimis in perpetu-
um posthac silendum. Quod
cum ita sit, an fieri debeat quod
ego tentavi, hoc extra omnem
deliberationem ponendum es-
se puto: an autem à me debeat,
dubius & hæsitans diu mecum
cogitavi: tandem verò in il-
lam sententiam, aliorum hor-
tatu & excitatione commotus,
descendi, ut à quovis quidem
alio potius quàm à me provin-
ciam istam capeffendam esse
judicarem, à me tamen potius,
quàm

Praefatio ad Eccl. Belgicas.

quàm à nemine. Hanc facti
rationem, confido & spero,
omnibus non iniquis fore pro-
batam. Ad vos igitur jam ac-
cedo, dilecti Deo coetus, non
ut officium hoc meum promer-
cali more commendem, sed ut
synceras vestras mentes, per
submonitionem quandam ex-
pergeficiam, & excitem ad
seriam cogitationem eorum
quæ à vobis jam in hoc visi-
tationis & probationis vestra
die, tam Deus ipse, quàm
omnes illi, qui spiritu & ze-
lo Dei ducuntur, vehemen-
ter postulant & expectant. Qu-
contra vos & Confessionem
vestram, in istis articulis, quo-
hic agitates habetis, veniunt,
triplici uti solent armatura
Horrendas quasdam blasphe-
mias in primâ acie collocant
quibus dum causam adversari
onerant

Prefatio ad Eccl. Belgicas.

onerare student, animos Christianos, & majestatem ipsam divinam non parum lædunt. Has ego refutatione sollicitâ, non dignas esse duco. Satis est eas repulisse breviter gravi illo responso, quod Senatus Romanus dedisse fertur, orationi cuidam, à Iuliano Apostata in Constantini probrum factæ, & coram ipsis recitatæ, *modestiam majorem optamus auctori*. Terri- culamentis istis, proximum locum tribuunt, interpretationibus illis novis, quibus plurima Scripturæ testimonia, cum artificio quodam singulari, in suam rem convertunt: ubi robur & nervi illi sunt quos habet eorum causa tota. In ista verò parte, quid veræ, solidæque rationis insit, scrutatus ego sum inter alios, & in hoc scripto præsentato. Tertium verò cuneum

Praefatio de Eccl. Belgicæ.

um in conscientias ipsas pi-
rum omnium adigunt. Contem-
dunt enim doctrinam istam,
quam nos profitemur, tam nox-
iam esse pietati solidæ, ut fi-
dem, spem, timorem Dei, ac re-
ligionem omnem ex animis
hominum evellat, & vel mise-
ram desperationem, vel carna-
lem securitatem, vitamque so-
lutam, quasi germanos fructus
ferat. Quamvis autem quod
huic veritati affingunt, ab Apo-
stolo ipso Paulo, cui idem legi-
mus objectatum, jam olim no-
vimus redargutum satis, atque
etiam explosum fuisse; nobis
tamen ex officio incumbit, non
verbis tantum negare quod
ajunt, sed & factis ipsis refuta-
re. Istiusmodi enim calum-
niæ, non leviter abstergi dispu-
tando, sed religiosè vivendo
penitus debent extingui. Hæc
igitur

Praefatio ad Eccl. Belgicas.

igitur vobis, qui causam istam
ad cor & ad conscientiam inti-
mam revocastis, qui veritatem
simul & sanctitatem ejus invio-
latam esse vultis, vobis inquam
hæc reliqua pars est; hic restat
actus; hic restat actus; in hoc
elaborandum est; ut illam, vel
neglectam hætenus discipli-
nam, malis hisce moniti, serio
constituatis, vel diu collapsam
restituatis tandem & confirme-
tis, quâ fides ac doctrina Dei
ornari possit & honestari, ut e-
brietas, scortatio, juramentum
temerarium, & id genus reli-
qua, tam dicta quam facta pu-
tria, habeantur apud vos in de-
testatione justâ, seriâque cen-
surâ coërceantur; ut quæ ple-
risque omnibus interlusus ha-
bentur, alea, saltatio, scena, ea
fugiantur à vobis, tanquam fla-
gitiorum graviorum periculo-
sa fo-

Praefatio ad Eccl. Belgicas.

sa fomenta; ut dies Dominicus
Deo sacer concedatur, nec ad
officia communia, nedum ad
luxum & luxuriam à quoquam
vestrorum transferatur; ut prior
vata pietatis exercitia, matutina
na ac vespertinae preces, lectio
tatio verbi, inferiorum inspe
ctio diligens, ac institutio, sine
quibus religio non potest diu
spirare, vigeant in familijs, & a
fiduè colantur; ut denique tam
publicè, quam privatim, vis ip
sa pietatis, in manu, linguâ, & ne
corde ipso frænando, agendo
que, non forma sola curetur
Hæc qui faciunt, ij sic se gerunt
ut convenit Evangelio Christi
ij synceri Dei filij sunt, in me
dio gentis pravæ, ac perversæ,
splendentes ut facès, sermo
nem vitæ cum dignitate præ
tendentes: adversus eos qui
insurgunt, erubescere tandem
cogen-

Praefatio ad Eccl. Belgicas .

cogentur, non invenientes ut
dicant adversus eos quidquam
odiosi. Pietas quidem ipsa non
potest effrenata quorundam
priora prorsus oppilare, aculeos
tamen linguarum ita retundere
solet, ut vix cutem ipsam pene-
trare videantur. Quem, non
medicam prudentem, sed vel sa-
linum commoverunt unquam
insani Bolseci clamores in Cal-
vinum? Quis tam excors, aut
insensatus erit, inter illos om-
& nes qui Tomsoni mores nove-
runt, ut absque nausêâ possit
eum ferre de seculi insurgente
improbitate (cujus ipse pars
magna fuit) querentem adver-
sus Perkinfi, Whitakeri, & si-
milium professionem, qui fron-
tibus, & pectoribus insculptum
semper gerunt *Sanctitas lehovæ?*
Ut paucis multa complectar, si
omnes illi qui cum Calvino,
Bucero,

Praefatio ad Eccl. Belgicas.

Buccero, Martyre, Beza, Zanchio, Iunio, Whitakero, Perkinso, & similibus, iudicio a professione consentiunt, cum illis etiam in vitæ ac morum instituto æque essent conjuncti in sectatores isti contempti lerent. Quod superest igitur Deum ex intimis sensibus oro ut in cœtibus vestris, & in fidelium omnium cordibus, hoc studium veræ pietatis magis magisque accendat, & opprobrium auferat ab Israël.

IN CORONIDEM
GVILIELMI AMESII
ANGLO-BRITANNI.

Illustris olim protulit *Britannia*
Dogma hoc superbum, quo negatur illa vis
Peccati in ipsas intimas mortalium
centis medullas & voluntatis simul
missa, primorum è malo parentium.
vina quâ lux, vita, visque extinguitur:
Dogma hoc nefandum, quo redemptoris *Dei*
lume negatur gratiæ efficacitas,
Et ipsa nostro seculo *Britannia*
hoc delitescens dudum apud Scholasticos
contraxit in lucem malum, & neci dedit.
Nullus & re, & nomine hoc, *Κεῖμην*,
Σίσυφος ille terror *Hesperii* Iovis,
Glauco acti fervidus molimine,
Pericles inter optimos haud ultimus,
Ulysses arma qui minasque contudit
igantis atri, qui *Deo* bellum intulit,
Pythagoras & *Mathæus*, ambo laudibus
sari eruditionis & scientiæ,
terque *Abbas*, Anglicana Præfates
Ecclesiæ, orbis Christiani lumina,
major ipse Rex suâ *Britannia*,
Stylo simulque voce noxiam hanc luens
Ecclesijs à Christi abegerunt procul.
Dogma hoc superbum in *Belgicâ* Ecclesijs
m de nud post tot vicissitudines
elirepullulans, acuto *Amesius*
Stannius ecce nunc stylo radicitus,
Pisces refectis omnibus, planè eruit.
Nec malum hoc & sustulit *Britannia*.

Festus Hemmius.

Admonitio ad Lectorem.

Nonnulla sunt quæ studiosus Lector percipere debet. Cuius est mihi monendus.

1. Per totum istud scriptum, Collationis Hagiensis certus aliquis locus citatur, ibi versionem D. Brandij semper designari. Eam enim ego constanter sum secutus in istâ scripitione: & in principio singulorum argumentorum, ex illâ posui numerum paginarum, ex quibus responsiones Remonstrantis sigillatim desumpsi.

2. Abstinuissse me ab illorum testimonijs versus Remonstrantes proferendis, quæ cum specie reijci possint ab illis, & vel eorum verba sola ferre urgere, qui actores fuerunt ipsa collatione, ut Nicolai Grevinchovij, Iohannis Arnoldi, Simonis Episcopi, & Adrianus rei, vel Arminij, quem illi authorem habuerunt totius incepti; a quibus, ut suimet optimi interpretibus, eorum quæ in collatione obscurè vel ambigüe dicta fuerunt, genuinum sensum ut petrem, æquum esse nemo negabit.

3. Ea quæ ex Nicolao Grev. huc adducta sunt, quorum pleraque patrocinio vel agnitione reliquorum maxime videantur indigere, si laudem ab ipsis approbationem habere. Sic testantur, in libello quodam Belgico, qui de controversia questionum agit, & inscribitur, admonitio adversus malignum & falsum scriptum, 23. D. Nicolaus non defendit in libro suo 4. aut 5. articulos Remonstrantium: & eodem planè modo quo in Hagiensi collatione defensi fuerunt.

INDEX

INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRÆ.

Qui fusius in hac Coronide explicantur.

Matth. 14. 28.	384	Cap. 19. 26.	427	Verf. 26.	93
Verf. 30.	348	Cap. 20. 16.	13	Verf. 27. 28.	457
Matth. 29. 4.	263	Cap. 22. 14.	14	Verf. 28. 29.	410
Cap. 30. 6.	258	Cap. 24. 22.	15	Verf. 29.	22
Matth. 2. 30.	384	Verf. 24.	16. 452	Cap. 11. 43.	394
Cap. 13. 14.	384	Marc. 13. 20.	433	Verf. 51.	146
Matth. 18. 33.	152	Luc. 7. 30.	343	Verf. 52.	146
Matth. 1. 3.	466	Cap. 8. 16.	467	Cap. 12. 39. 40.	335
Cap. 69. 29.	53	Cap. 10. 10.	49	Cap. 13. 1.	316
Cap. 119. 3.	424	Cap. 14. 23.	345	Verf. 18.	19
Cap. 125. 1.	407	Cap. 22. 32.	444	Cap. 14. 16.	414
Matth. 3. 3.	283	Cap. 23. 35.	433	Verf. 17.	334. 479
Cap. 7. 3.	283	Cap. 24. 29.	345	Verf. 23.	478
Matth. 54. 10.	403	Ioh. 1. 12.	86	Cap. 15. 13.	172
Verf. 27.	350	Cap. 3. 16.	294	Cap. 17. 6.	23
Cap. 46. 10.	350	& 100. 206.	456	Verf. 15. 20.	445
Cap. 59. 21.	404	Cap. 4. 14.	407	Matth. 5. 31.	180
Matth. 24. 7.	275	Cap. 5. 24.	409	Cap. 7. 51.	371
Cap. 31. 18.	261	Cap. 6. 35. 37. 39.	409	Cap. 9. 15.	432
Verf. 33.	179. 279	44. 46. 57.	409	Cap. 13. 48.	40. 89
Cap. 32. 38.	390	Verf. 37.	20. 91.	Cap. 16. 14.	284
Verf. 39.	390		334. 456	Cap. 18. 10.	55
Verf. 40.	390	Verf. 39.	22. 457	Cap. 10. 16.	427
Ioh. 36. 26.	267	Verf. 44.	338	Verf. 28.	145
Verf. 27.	267	Verf. 56.	354	Rom. 4. 16.	73
Matth. 3. 19.	406	Cap. 8. 31.	471	Cap. 5. 5.	359
Matth. 7. 23.	155	Verf. 35.	480	Verf. 6.	141
Verf. 24.	467	Verf. 47.	92	Verf. 7.	152
Cap. 1. 21.	149	Cap. 10. 3.	19	Cap. 6. 2. 8. 9. 10.	
Cap. 16. 18.	412	Verf. 15.	144	11.	474
		Verf. 65.	56	Verf. 5. 6.	179
				Cap.	

INDEX LOCOR. S. SCRIP..

Rom. 8. 14.	333	Ver. 19.	196	Ti. 1. 1.
Ver. 29.	33	Gal. 4. 15.	426	Cap. 2. 14.
Ver. 29. 30.	77	Ver. 19.	487	Heb. 2. 14. 15.
	434	Ephes. 1. 4.	17. 73. 80	Cap. 3. 6. 14.
Ver. 34.	157. 449	Ver. 5.	84	Cap. 6. 17.
Ver. 35. 37. 38	490	Ver. 19.	308	Cap. 12. 2.
Cap. 9. 3.	153	Cap. 2. 8.	355	1. Pet. 1. 5.
Ver. 11.	17	Ver. 10.	87	Cap. 2. 4.
Ver. 14.	104	Cap. 5. 23.	458	2. Pet. 1. 3.
Ver. 22. 23.	26	Ver. 25.	145	Cap. 2. 1.
Cap. 11. 2.	434	Ver. 26. 27.	84	1. Job. 2. 2.
Ver. 5.	17	Phil. 1. 6.	422	Ver. 4. 6. 14. 2.
Ver. 7.	435	Ver. 29.	253	Cap. 3. 9.
Ver. 9.	101	Cap. 1. 13.	254	Ver. 14. 15.
Ver. 12.	215	Cap. 4. 3.	49	Ver. 16.
Ver. 17.	391	Colos. 1. 20.	83	Cap. 4. 13.
Ver. 29.	436	Ver. 22.	418	Cap. 5. 4.
Cap. 14. 14. 15. 14. 1	458	Cap. 2. 12. 13.	324	Ver. 18.
1. Cor. 1. 8.	417	1. Thes. 5. 23.	420	Jud. Ver. 1.
Ver. 8. 9.	333	2. Thes. 1. 11.	325	Ver. 3.
Ver. 23. 24.	369	Cap. 3. 3.	421	Apoc. 3. 5.
Cap. 4. 7.	141	1. Tim. 2. 14.	431	Cap. 16. 8.
Cap. 8. 11.	419	2. Tim. 1. 12.	460	Cap. 20. 6.
Cap. 10. 13.	358	Cap. 2. 19.	19. 100	Cap. 21. 27.
2. Cor. 1. 21.	136	Ver. 25.	355	Cap. 22. 19.
Cap. 5. 15.				

FINIS.

Artiaiguita
s, qui
Il gi
In il
esse n
vinge

Articulus Primus

DE

ELECTIONE

Ex Fide prævisâ.

CAPUT I.

Status questionis eruitur.

Sententia Remonstrantium hæc est: Deum æterno & immutabili decreto, in Iesu Christo Filio suo, ante ætulum mundi fundamentum, statuisse, ex lapso & peccatis obnoxio humano genere, illos in Christo, propter Christum, & per Christum, servare, qui Spiritus Sancti gratiâ in eundem Filium eius credunt, & in ea fide fideique obedienciâ per eandem gratiam usque ad finem perseverant.

Sententia Remonstrantium de Electione.

Frangenda paululum est hæc spica, ut amplexibus omnium integumentis remota, quid grani continet, facilius possit intelligi & quid illud sit de quo disseratur.

In isthoc igitur Electionis decreto annotasse mihi videor, controversiam haberi quinque partitam, atque adeo totidem quasi

R

membra

Quintuplex
circa eam
controversia.

membra diligenter iis consideranda pa
qui in causa penetralia descendere cupi

1. Actus ipse (*qui*) vel Decretum istud q
le sit. 2. Objectum (*quod*) cuiusmodi.
Terminus (*ad quem*) quis. 4. Conditio
ratio (*qua*) quæ sit. 5. Fundamentum (*scilicet*
quod) cuius generis ponendum.

1.
Decretum
Electionis
quid Remon
strantibus
significet.

Primum quod attinet, duo sunt dec
(ab Arminio in declaratione posita pag.
quorum alterutrum potest his iisdem ve
designari per æquivocationem illam; qu
Arminius in electionis voce latere fac
(resp. ad quæst. synod. quæst. 1.) illud n
pè imprimis generale pronunciatum,
*statuit apud se Deus non aliud hominum ge
salute donare quam credentes & inobedi
fidei ad finem usque perseverantes.* De
etiam & particulare vel singulare illud,
decrevit Deus certas quasdam singulares
somas salvare, quas credituras jam videba
ad finem usque perseveraturas.

Hæc utraque decreta Prædestinationi
nomine à Remonstrantibus insigniri sol
quamvis prius illud præconceptio & p
scriptio tantum sit officii debiti, & cond
nis illius, quam in salvandis requiritur
rat Deus: sic Arminius ipse describit T
priv. disp. 41. thes. 1. neque magis præd
natio dicenda sit, quam illud legis, *Faci
hoc vivent, aut opposita illa, Infideles dam
bo & Non facientes hoc damnabo*, ita ut om
mortales hæc Prædestinationis ratione
missa, bis ad vitam & bis etiam ad mor
destinati dicantur, neq; tamen sic ad vit

quin omnes possint damnari, nec sic ad mortem, quin servari possint omnes. Ambiguitate huiusmodi involuntus Articulus disputationem ipsam nonnihil involvebat etiam, nec sinebat esse distinctam. Sic enim Fratres illi reverendi, qui ex adverso stabant, thesin illam accepisse videntur, quasi generale illud contineret effatum, & nihil ultra: ac propterea in Collatione, primo scripto, distinctionem ejus declarationem postularunt. Sic etiam Remonstrantes ipsi nonnusquam intelligi eam volunt. Nam in ipsa formatione status, quam Ordinibus in hac Collationis hujus tradebant, p. 489. Prædestinationem hanc, quam in istoc Articulo exposuissent, *extremum alterum* appellant vel terminum à quo incipiendum sit, quia *causa est & fons unde gratia & reliqua sequuntur*. Hæc de singulari illâ Prædestinatione (cujus ante mentionem feci) nullo modo possunt intelligi, quippè quod non primum omnium est, sed ex quatuor illis quæ Arminius ut decreta ponit (Declar. pag. 47) est omnium postremum, neque fons est unde gratia & reliqua sequuntur, sed gratiam ipsam & fidem nostram sequitur. Sic enim Arminius, *innititur præscientiæ fidei & perseverantiæ*. Semetipsos igitur arguere potius debent, quam alios accusare (quod tamen iniquissimè faciunt pag. 86. 87. 88.) si ad scopum tam versatilem sagittæ quædam non satis certò colliment.

II. De Objecto non debet illud nescire Lector, per eos qui credunt intelligi istæ,

2
Objectum
Electionis,

quale Re-
monstr.
ponant.

non omnes eos qui sunt Christi membra v-
ra. Infantes enim imprimis remove re vide-
tur ab istoc albo: ita ut eorum in Electi-
one nulla ratio habeatur. Hoc Nicola-
Grevinchovius adeo non concessisse voluit
ut temeritatis egregiæ accuset eum, qui p-
concesso & confesso posuit, ex eorum etia
sententiâ nonnullam esse etiam infantium
electionem: imò hoc ipsum (inquit pag. 150
disquirendi causa à te petij, ut probares ulla
esse infantium electionem. Neque verò o-
nes complectuntur eos qui per veram fide
sunt in Christi, sed illos solos qui jam vi-
erunt. Sic enim sententiæ huius optimi
terpres Nicolaus Grevinchovius pag. 137.
*Quoties fideles statuimus objectum electionis
toties nos fidem & perseverantiam in fide co-
jungimus. Perseveret igitur quis, oportet
que ad ultimum vitæ terminum, antequam
capax esse possit ullius actus, fructus, sensus
qui ab istac electione manaret, atque ad
cum prius fideles sint, quam destinati, p-
prædestinati fideles sed potius post destin-
dicendi sunt, quamvis ut beati sint prædes-
nati. Distinguit idem (fateor) inter electi-
nem quandam incompletam, quam omnibus
fidelibus communem facit, & completam
hanc, quæ neminem spectat nisi morientem
Nicol. pag. 137. sed partitione tam crua-
tam alias explosâ, ut bis cocta, si non in-
tem ipsam, fastidium saltem adferret stu-
dium. Operæ tamen pretium erit studio
veritatis, eam cum Socini distinctione co-
f. tre cap. 13. Theol. prælect. ubi electione*

Vide etiam
hanc distin-
ctionem apud
Lessium de
Prædest. p.
247. & 248.

unam infirmiore facit, & alteram magis firmam.

III. Terminus etiam ad quem Prædestinationem istam tendere volunt, attendendus est, à studioso Lectore. Hunc etenim in unica salute vel gloriâ illâ, quæ vitam istam sequitur, collocandum esse docent. Ad gloriam solam prædestinari dicunt fideles (Nicol. pag 132.) contra Scripturæ testimonium. Ephes. 1. 4. 5. & contra salutis naturam, cujus jus, quod adoptionis est *ad iudiciâ*, quæ est justificationis, & *pars* etiam vel gradus, qui in sanctificatione presenti donatur, non potest ab alio fonte manare, quam ipsa gloria, nec separari debet ab ipsa, quæ cum a Deo conjuncta manet.

Neque certe dissimulari debet, Arminium ipsum (thes. privat. disput. 41.) Prædestinationem quandam ad fidem agnoscere, & Nicolaum insuper (pag. 116. 117.) particularem illam facere atque comparativam, ad Paulum potius, quam Caipham, hæc gratiâ donandum. Sed 1. talem non agnoscit Articulus propositus, ultra quem tamen ascendere non fas esse putant. pag. 493.
2. Prædestinatio illa quam ad fidem esse Arminius largitur, est Huberiana Prædestinatio totius generis humani, nihil aliud quam decretum continens de mediis fidei sufficienter omnibus administrandis, ex affectu & voluntate, nescio quâ, mundum totum æternâ salute donandi : atque adeo non est electiva prædestinatio, sed ordinatio quædam cunctorum hominum communis,

3.
Terminus
ad quem quis
statuatur à
Remonstr.

neque fidei in generationem certam adf
sed consistere potest cum omnium homin
incredulitate finali. 3. Electio illa qu
fingit Nicolaus (*fidei mysterium revelabo p
vult*) & generale quiddam est non mag
unum quam alium designans, neque grat
donationem, sed oblationem solum con
net: ne dicam isthoc ineptum planè co
mentum esse, quod alibi satis ostendi. Ne
potest igitur negari, sed ut verum agn
cendum est, quod dixi, gloriam solam, n
gratiam, ad Prædestinationem divinam
istis referri.

Neque prætereundum illud, quod si
tem ipsam vel gloriam sub ratione *finis*
stinari negant (Nicolaus pag 129. 130.) dem
tantum ut merces est aut præmium. Quib
consideratio de via si benè perpendatur, h
secum insuper adfert, primum & propri
electionis & prædestinationis hujus ob
tum, non homines ipsos, sed præmium ill
esse necessario statuendum. Homo non p
stinatur præmio, sed præmium homini. N
liud verò est, quod nos ex Scripturis clam
certissimâ ratione colligimus, *et* *neque* sed &
licet, deputationem, ordinationem, & tri pag.
missionem quandam ad certum finem *neque*
re, & ad eam tria cōcurrere, *quid* *ordinatam*, *se*
per quid, & *ad quid*. Primum est *homo*, &
cundum *gratia*, & tertium *gloria*, quæ tantation
gloria gratiam etiam includit, ut *mediscript*
finis.

4.
Conditio-

IV. De conditione sciendum, quum *qui* *si*
des hoc titulo donatur ab illis, non om cation

veram & vivam fidem intelligi: sed consummatam solam. Eam verò poni, non ut conditionem, salutem quidem antecedentem, sed electionem ipsam consequentem, quod à nostris nunquam negatum fuit; humana verò cum religione constanter traditum) sed ut antecedentem: neque ut nudum antecedens, uel terminum à quo (quod tamen non rarò præ se ferre videntur, cum nequè nos peccatum atque se fidem electionis causam constituere dicunt) sed ut antecedens præscriptum ac postulatum à Deo, quo præstito, non salus tantum ut præmium ejus consequitur, sed & salutis volitio & destinatio. Hujusmodi autem conditionis eandem naturam & vim esse, quam veræ causæ tribuere solemus, à Nicolao Grevinchovio his verbis edocti sumus pag. 24. *contendo naturam legum ac conditionum præscriptarum omnino conveniens esse; ut voluntas judicis à conditione postulata & præstita moveatur ad præmium.*

Neque verò existimandum est fidem solum in istam dignitatē ab istis evectam esse: sed & opera simul. Sic enim Nic. Grevinch. pag. 137. *Electio peremptoria in objecto prærequirit totam consummatam fidei obedientiam, secundum illud Pauli, Certamen certavi, &c.* Sic Arminij filij in Epistola ante dissertationem ejus in 7. ad Rom. *Tenendum ex scripturis veram conversionem præstationemque bonorum operum esse condiciones prærequiritas ante justificationem. Si ante justificationem, tum & ante electionem etiam,*

nem qualem
Remoſtrant.
in electione
requirant.

uniformia namque & conformia sunt (Nicell
pag. 111.) Electionis & Iustificationis decretis.
Sic denique Arminius ipse thes. privat. datio
39. thes. 4. conditionem novi foederis
scribit, ut credat in Deum per Christum, & illi
Christum, & utrique amorem, cultum, bo-
rem, timorem, & integram ex praescripto se-
dientiam praestet. Imò Remonstrantes istud
ipso responsionis limine (pag. 89.) quales
tem illam, cuius ratio habetur in electio-
constare dicunt obedienti humilitate qua suum
suam demonstrant, non fide solâ.

5.
Fundamen-
tum Electio-
nis quod nam
Remont.
collocant.

V. Quintum illud quod attinet, Fun-
mentivim, & dignitatem, in electionis
creto, Christo attribui posse, non diffitemur
si recto hoc sensu fiat; ita scilicet, ut sit
caput electorum, & principium vel fons
norum omnium, quæ destinantur ipsis in
lectione. Sed aliud est quod volunt Rem-
strantes, & quod ostentant etiam errore
levi, non uno. 1. Mediationem Christi
causam ~~causam~~ vel externè move-
tem vel provocantem esse statuunt, respo-
sionis diuinæ in electionis actu (Nicell
Grevinch. pa. 163.) id quod nullo modo
venit aut Dei, aut mediationis naturæ (sic
alias ostendi) neq; Scripturæ testimoniis
riis, quæ Dei voluntatē causam fuisse doc-
cur Christus Mediator noster fuit, non ve-
econtra mediationem illius movisse Deum
propriè ad salutē nostram volendam. 2. Vo-
tionem tamen illam ita distinguere solent
ut ad Christum tanquam causam no po-
ullo modo referri. Eam enim distribuenda

esse dicunt in impetrationis & applicationis
intentionem (Nicol. p. 4. 7. 8. 9.) quarum intē-
tionem unam, impetrationis nempe, Christi
mortem ut fundamentum antecedere, non
illa fundari, res ipsa docet aperte: altera
verò ex morte Christi non sequitur, ut ef-
fectum (Nicolao iudice pag. 8. 9.) sed ma-
nebat adhuc indeterminatum, utrum Deus
redemptionem illam cuiquam applicari vel-
let, necne. 3. Reprobationis fundamen-
tum æquè Christum facere videntur ac e-
lectionis ad vitam. Illius enim decreti to-
tius, quo credentes eligere, & non credentes
reprobare statuit Deus, Christum dicunt
fundamentum esse (Nicol. pag. 107. Armi-
nius declar. pag. 47.) 4. Non Christum ip-
sum simpliciter ut Mediatorem causalem
istam vim habere dicunt in electione singu-
larium hominum, sed Christum fide apprehē-
sum (Nicol. pag. 108.) atque ad eò crede-
re hominem, & ad finem etiam in fide per-
everare tenent, antequam proprium fun-
damentum electionis ejus à Deo ponatur.
Iudè fundamentum ipsum electionis, fidem
scilicet, ab ipso homine potius, quàm à Deo
poni. Fides enim est actus hominis. Hoc
Iud est quod Arminius perspicuè dixit,
electio innuitur præscientiæ fides. Declar.
pag. 47. ubi per præscientiam fidei, nihil
Iud intelligi potest, quàm fides præscire.
Iud enim Arminius absurdum esse pu-
tat. (Exam. Præd Perkins pag. 24.) *permissio-*
em lapsus à permissio lapsu distinguere, lapsu
permissus est considerato; in similem nota

immeritò reprehensionē incurreret is, ap-
illum & ejus discipulos, quisquis præscien-
am fidei distinguere niteretur à fide præ-
scita: in hoc præsertim negotio, ubi præ-
scientia nullum locum habet, nisi qua in-
dem fertur. Fides igitur præscita vel præ-
visa (ex Remonstrantium sententia) est
lectionis illius fundamentum proprium, &
singulares hosce homines potius quam
omnes, Deus decrevit salvare.

Ex istis jam liquere satis cuilibet at-
Lectori potest, & hujus theses intus
sensus, & controversiæ totius genuinus
tus. Sigillatim quidem hæc omnia non
secuti sunt nostri in Collatione: simul
men proponere volui, ut summa causæ
litis & plenius intelligatur. In disputati-
verò sequente, illa sola vestigia pre-
quibus præcedebant nostri in Collatione

CAP. II.

De Partitione Cause.

Duo præ-
cipue impug-
nata in primo
Articulo Re-
monstrant.

IN articulo illo à Remonstrantibus pro-
posito, duo præ cæteris impugnabant op-
fieri: 1. Objectum, & 2. Conditionem
causam annexam. Hanc autem partitionem
non probant Remonstrantes, imò non
mittendam eam esse manifestum factum
fuisse narrant pag. 88. Sed æquius eg-
multo, si reprehensionis causam, non mi-
notam fecissent, quam ipsam reprehen-

nem. Ego sanè nullam causam iustam, ne cogitando quidem possum assequi, cur materiale quodlibet & commune objectum non possit sigillatim considerari à ratione illà formali, quā actui subijcitur speciali. Nonne seorsim ostendi potest, imo & solet etiam, quid sit in rerum natura visibile, antequam vel coloris, vel luminis, ullo mentio fiat? Certè Paulus ipse descriptionem bene longam facit, & electionis ipsius, & benedictionem etiam aliarum, priusquam fidem vel nominandam esse putabat, Ephes. 1. à vers. 1. usque ad vers. 11. Sed accusationem illam satis est verbo arguisse: accedamus potius ad rem ipsam. Hic autem denudò monendus est Lector, thesin Remonstrantium tam dubiis verbis fuisse positam, ut occasionem iustam opponentibus dederit, sic sensum ejus capiendi, quasi nihil aliud in se contineret præter essatum illud generale, *volo servare credentes & in fide ad finem usque perseverantes*: id quod secundi decreti est apud Arminium (declar. pag 47.) non autem illud etiam comprehendere propositum (quod Arminio est quarti decreti) *singulares & certas quasdam personas salvandi*. Illud igitur in primà parte opponebant & multis confirmabant, *electionem esse certorum aliquorum hominum*. Hoc ita generaliter positum nihil contra se facere non ineptè respondent adversarii. Si verò sensus est (ajunt Remonstrantes pag 89.) *Dei electionem ad salutem pertinere ad singulares quosdam homines, quā singulares homines, id est,*

est, qualitatibus destitutos, ac proinde ex-
Christum ac fidem in ipsum, hoc negamus. In
verò (inquam ego) si sensus est, electionem
hanc pertinere ad singulares homines, et
cum destituti sint adhuc finali illa in fide
obedientiâ persistentiâ: quæ non nisi in
timo vitæ termino à quoquam potest haberi
ri; hoc etiam negatis vos, & thesis illa videretur
stra, quam supra descripsi. An hoc igitur
argumentis propositis probari possit ex
rum cum responsis oppositis collatione
quente liquebit.

CAP. III.

Argumentum primum.

Pag. 89.

Eligere, E-
lectio & E-
lecti, quid si-
gnificant in
Scriptura.

Argumentum primum ab *Electiois* & *Electorum* vocabulo tam frequenter in
Scripturis usurpato desumitur. Et firma ratio.
Si enim persistentia ad finem conditio
esset prærequisita in electionis objectum
(quod Remonstrantes defendunt) tum nullum
esse objectum eius, id est, nemo electum
esset ante vitæ finem: neque actu electus
dicendus esset quispiam dum in vivis est
quia nullus electiois actus circa illum ad
huc exercetur, neque Deus ut eligens ul-
lam habet relationem ad ipsum. Sed huic
paradoxo reclamant ubique Scripturæ, dum
toties electos etiam istic viventes appellantur.

Ex.

explodendum igitur & prius illud.

Ad singula Scripturę testimonia non nihil
remonstrantes, sed nullibi quid-
am adferunt pro electione tam serā.

Matth. 20. 16. *Multi vocati, pauci electi.*

Qualitas (inquiunt) hic ponitur à parte ele- Matth. 20.
ctorum, & constat obedienti humilitate, quā 16.

adversus Patrem familiās non obmurmura-
bant.

Bed 1. Qualitas illa non ponitur ut causa
ratio electionis, sed ut effectum: hæc e-
nim causa subicitur constanti quorunda-
m Dei gratiā: sunt *electi*. 2. Illa qualitas non
estringitur ibi nec extenditur ad ultimum
ite finem. 3. Si ratio electionis in obedienti
humilitate ponenda esset, tunc illi potius e-
gendi fuisset videntur qui obediētes man-
sissent in opere per diem integrum, quam
in horam unicam. 4. Comparatio non sic in-
ducitur à Spiritu sancto, quasi obediens hu-
militas ultiorum horum efferretur istis, &
nosce discerneret à primis illis: quid enim
etiam aut quid commemoratione dignum
viderunt hi, si non obmurmuravit ad-
versus dispensationem illam patris fami-
liās, quā sortem æqualem habebant cum
turinis, quamvis in vineam ibant illi, cum
turis unica ad opus restaret. 5. Hæc una
consideratio firmissimum suppeditat argu-
mentum adversus fidem & perseveranti-
am prævisam. Si enim fides rationem for-
nicalem constituat in electionis objecto,
omneque non ex naturā suā simplice, sed quā
existentiam habet adjunctam, certè hæc
perfi-

persistentiæ hujus duratio sic determinari debet, ut non pendeat ex incertissimo fine: ratio enim cujuscunque rei certæ determinata est & certa. Si verò determinetur aliquod certum spatium durationis, suadet ratio, & necessitas, ut ejus qui obedientia permansit, habeatur, potius & extrema defectio antevertatur alio pacto, quam ut uni horulæ ex ultimo termino vite, non maturato fortitudine ullâ finalari, sed: fortè casu, tum accidente, tum quasi privilegium in re tam gravi cederetur.

3
Matth. 12. 14. Eadem rursus verba aliorum parabola subjecta leguntur à Christo.

Respondent Remonstrantes, 1. *Ut ait deus & gentes hæc parabola spectat in gentes. Scriptura aperte docet. Iudeos esse propter infidelitatem rejectos, Gentiles verò persistere.* Rom. 11. 20. & rectè quidem, sed interim animadvertere debent, vel ex verbis aliam esse rationem infidelitatis rejectionem, aliam: verò fidei ad electionem, propter infidelitatem rejiciuntur non propter fidem non eliguntur, sed. Nunquam in Script. traditur propter nullum unquam, vel populum, vel hominem electum fuisse à Deo. Contrarium sapienter culcare solebat Moyses Deut. 7. 8. 9. &c. & Propheta Ezech. 16. Res ipsa clamat, rem aliquam non primo fieri populum per fidem, & postea electum esse à Deo per electionem Dei populum ejus fieri. *git te Iehova Deus tuus, ut sis ei populus.*

is prae omnibus populis qui sunt sub univer-
salo. Deut. 7. 6. Dicit imprimis Deus po-
pulus meus est: & tum ipse dicit Iehova est
Deus meus. Zachar. 13. ult. versu. Vel istinc
tur edoceri possiat, qualis vera sit electio
celicum, talis scilicet quae non invenit fide-
les: sed facit. Qui enim de mundo mundum
legi fecit, quod eligeret non invenit. August.
Ioh 15.

Respondent. 2. Ut ad singulares homines
applicatur haec parabola, tribuere eam electis
estem nuptialem, quae fides est. Verè itidem
hoc, ex parte saltem: sed rogo insuper,
annon merum Dei donum fuit haec vestis?
annon tum à Deo suis donata, cum nihil
discrepabant à cæteris mortalibus, nisi quod
inter miserrimos fuerint? Vtrumque in
Scripturis manifestè docetur. Ezech. 16. 3.
8 9 10. quod si verum fuerit tum electio-
nem has vestes antecedere palam est, &
non sequi.

Math. 24. 22. Propter electos decurtabun-
tur dies. Respondent Remonstrantes, Marc. Math. 14.
13. 20. exponi hoc his verbis, electos quos De-
us elegit, quod significat electos cum fide sua;
quippe quia sola Deus delectatur. Sed qui ma-
gis, miror, ex verbis illis Marci quos Deus ele-
git colligitur fides ut antecedat cum quid ad
electionem, quam ex simplici illo Matthei
titulo electos? Si in Marco fuisset, qui Deum
elegerunt, non ad eam jejuna fuisset collectio:
sed ex verbis positis non potest illud elici,
sola fide, inquit, Deus delectatur: ergo
non eligit nisi cum fide, vel ex fide. Respon-
deo

deo breviter ipsissimis Dei verbis, *Ampli propendit Iehova in suos, propter dilectionem Iehova quâ diligit eos.* Deut. 7 7.8.

Dilectionis materiam non invenit Deo in suis, sed infert: & ipso actu ac proprio inferendi, non minùs de electatur, quare ipsa jam collata.

4.
Math. 24.
24.

Ejusdem cap. vers. 24. *Ut & electos (si hoc posset) seducerent.* Resp. Remonstr. Nemo ducitur nisi à fide: electi igitur ibi sunt perfecti. Sed si electio sit ratio seductionem prohibendi, tum 1. Persistentia ad finem non prærequiritur ad electionem, sed electio prærequiritur ad persistentiam. 2. Tum tantam dispar sors hominum quorundam ab aliis, jsetiam in hac vitâ ab electione fuit.

5.
Rom. 9. 11.

Rom. 9. 11. *Ut præstitutum Dei secundum electionem maneat.* Resp. Remonstr. Electio hac ibidem dicitur ex vocante facta, id est, secundum fidem ex gratiâ. Hæc est firmis, non loci ludibrium. Nam 1. Non dicitur ibi electio ex vocante fieri, sed præstitutum secundum electionem. 2. Non dicitur hoc præstitutum fieri sed manere vel firmum manere. Et electio igitur, & præstitutum illud, quod fuit secundum electionem, vocationem, & iam antecedebat ut principium, quod per medium hoc jam perfici cœpit. 3. Ex vocatione, benè potest exponi verbis illis, quibus hic utuntur, *ex gratiâ secundum fidem*, ita ut Gratia sit misericordia divina in electio manifestans, & fides sit effectus ejus: sed ut modo nihil spartæ prodest. Si vero cum alio minio exponant, *ex vocante*, id est, *ex fante*.

An ex vocanti paretur : vel ex vocante, id est,
 a vocato, perversiorem illam explosam sa-
 lis habent à doctissimo juvene, Iodoco La-
 ro, in responsione ad Analyfin Arminij p.

Rom. 11. 5. Reliquiae sunt secundum electio-
 nem. Resp. Remonstr. Apostolus subiecit hanc

6.
 Rom. 11. 5.

si electionem esse gratuitam, non ex operibus, &
 consequens ex fide. Rom. 4. 16. Verè dicunt
 si electio gratiae vocatur in textu, non autem
 passivè quasi gratia eligeretur ab homine,
 sed activè quia Deus ex gratia eligit homi-
 nem. Si verò ex gratiâ (inquiunt) tum ex fide.

Imò tunc verò? Vocatio est ex gratiâ: num-
 quid illa etiam ex fide sit, & non potius ad
 idem? Christus Iesus benedictus Salvator
 noster etiam ipse ex gratiâ datus, promissus,
 electus à Deo Patre, numquid ex fide? Apo-
 stolus (fateor) sunt illa verba, propterea ex fi-
 de, ut sit per gratiam: unde etiam non sine
 ratione colligere licet, illud esse per gratiam
 secundum quod est ex fide: sed è converso etiam dedu-
 cere illud omne ex fide esse quod per grati-
 am fit, praeposterum hoc & perversum so-
 let.

Ephes. 1. 4. Deus nos in Christo elegit, &
 per se. 11. In quo electi sumus. Resp. Remonstr.
 ut nemo est electus in Christo, nisi qui in Christo
 vivit: In Christo ergo nemo est nisi fidelis. Ne-
 cessario ergo in Christo electus est nisi fidelis. Eodem
 modo hanc & modo & medio syllogizare licebit
 de mihi. Omnes qui vocantur, aut etiam re-
 demuntur, in Christo vocati & redempti
 sunt. 2. Corinth. 5. 18. (ne longius abeam) am-

7.
 Ephes. 1. 4.

ad id propositum ipsum divinum.

1. *Timoth. 2. 19. Dominus novit qui sunt sui.*

8.

Resp. Remonstr. Deus novit eos pro suis, qui 1. *Tim. 2. 19.*

justitiæ quæ est ex fide operam dant. Tales

Deum novisse norunt omnes: sed queritur

oper an non prius eos noverit quàm ad

rem, usque in illâ justitiâ perstiterint? si

oc sentiant, Scripturæ apertè contradi-

unt. *Galat. 4. 9. Nunc autem cognoscitis De-*

um aut potius cognoscimini à Deo. Imò novit

Deus omnes illos pro suis, in quibus fidem

studium illud accendere decrevit, quod

proprium suorum esse novit. Dico (inquit

August. in *Ioh. 10. Novit Dominus qui sunt e-*

ius ipsæ oves aliquandò se ipsas nesciunt, sed

Pastor novit eas, secundum electionem ovium

et constitutionem mundi.

Iohan. 10. 3. Ille vocat oves suas nominatim.

9.

Resp. Remonstr. Oves hic considerantur quæ *Iohan. 10. 3.*

Pastoris sui vocem audiunt. Sed queritur ad-

id, an idè sint oves quia vocem Pastoris

audiunt, vel idè audiant; quia sunt ejus o-

ves. Non dicent, spero, essentiam fluere ab

operatione, sed operationem potius ab es-

sentia. Secundum prædestinationem Dei

multæ sunt oves foris adhuc errantes, quæ

postea audituræ sunt vocem Pastoris. Aug.

in *Ioh. 10.*

Iohan. 13. 18. Novi quos elegi. Resp. Remon.

10.

Novit Christus quos sibi Apostolos elegerat; *Iohan. 13. 18.*

quid mirum? Nihil sanè quicquam: sed mi-

rum tamen est perspicacissimos Remon-

strantes non aliam hic electionem videre

quàm ad apostolaturn, cum discrimen aper-

tum

tum facit inter Iudam Apostolum, & c.
ros, non de omnibus vobis loquor.

CAP. IV.

Argumentum secundum.

Pag. 92. 93.

Rationis vis est huiusmodi

Qui donati fuerunt Christo antea-
ter ad fidem, & electi etiam fuerunt
precedenter ad fidem. Ratio est, quia
donatio fuit ab electione. Sed quidam
fuerunt Christo antecedenter ad fidem. 1
37. 39. & 10. 29. & 17. 6. Ergo quidam
fuerunt antecedenter ad fidem. Resp. Re-
str. ad testimonia illa singula quae affir-
mationem confirmant. Sed quam Sopi-
ce?

Quid sit dari
vel donari
Christo,

12
Iohan. 6. 37.

Iohan. 6. 37. Quicquid Pater mihi da-
re venit. Si illud dari accipitur pro da-
servandum, fideles sunt illi qui Christo da-
si pro dari ut in Christum credant, illud
fuit ex electione ad salutem. Respondeo
Distinctio hæc est absque differentia:
ad servandum, dare ad credendum. Fide-
pus & usus proprius non alius est quam
vare, fides tua te salvam fecit.

Contradictionem etiam implicat
apertam ut quis Christo Iesu, vel Salva-

metur, quā tali, ita ut habeat ipsum pro
 o Salvatore (hoc enim est credere in eum)
 tamen non ipsi donetur ad salvandum. &
 venire hoc in loco, non corporalis sed
 icalis adventus intelligi debet, id quod
 aliud est quam credere, *vers. 35. Qui*
venit ad me, qui credit in me. Fides igitur est
 actus, vel consequens aliquod saltem do-
 nationis illius? *Quicquid dat, veniet.* Non
 igitur applicari hæc ad donationem
 quæ est ex fide ad salutem, qui sic enim
 ti sunt, de ijs non rectè dicitur, *venient, cre-*
dent: dudum enim crediderunt & ad finem
 que perseverarunt id fide. 3. Neque verò
 nationem illam designant, quam Remon-
 rantes ad fidem esse volunt, sic enim ex e-
 um sententiā non quidam, sed omnes &
 ogali Christo donantur, *Iure nempe sal-*
utis in omnes, & bono salutis pro singulis
quisita, (ut Nicolai verbis utar, pag. 49) &
 etiam *vocationis & sufficientium etiam,*
necessariorum; omnium administratione
 ediorum, (quæ est communis Remon-
 rantium opinio) omnes igitur donari
 hristo docent ad credendum. Vel igitur
 cendum omnes ac singulos ad Christum
 nire, credere, & in statum salutis restitui,
 aliusmodi donatio est concedenda. Nam
quicquid Pater mihi dat, ad me veniet.

Iob. 6. 39. Hæc est voluntas eius qui misit me
ex eo, quod dedit mihi Pater, nihil perdam. Iohani 6. 39.
 esp Remonstr. *Agi hic de fidelibus, qui Chri-*
donantur servandi, ut liquet ex vers. 40.
ene est, si verò vers. 39 donatio ad saltem
 intel.

intelligatur, tum eadem etiam & ver-
 necessario est intelligenda. Posterior
 sententia rationis & probationis locum
 bet ad precedentem illam, quicquid se
 datum fuerit venturum illud ad Christum
 in eo permanens: quia hæc est voluntas
 tris, ad cuius executionem descendit
 cælo, ut quicquid datum fuerit non per-
 sed ad Christum veniens reddatur salu-
 alysis hæc contextus indivulsi (Lector
 sese satis obvia & manifesti) aperte
 stræt eandem donationem utroque de-
 ri loco, nisi homonymiam vitiosam, aut
 tuor terminorum æquivocationem pe-
 issimæ Christi rationi tribuere quis
 at.

Si uerò eadem sit, tum fidem homin-
 tece sicut antè probavi: donatus ver-
 credit, non donandus. Et fanè nihil ap-
 est in Scripturis, quam homines (vel oc-
 vel aliquos) datos fuisse Christo, ad se-
 dum antecederet ad eorum fidem, n-
 deo venit filius hominis, ut servaret eos.
 18. 11. Luc. 19. 10. 1. Timoth. 1. 15. Id-
 eundem voluntatem Dei & Patris
 Gal. 1. 4.

3.
 Iohan. 10.
 26.

Iob. 10. 29 Pater, qui eos mihi dedit.
 Remonstr. Dedit fideles, vers 27. Fideles
 dem illos esse, qui ab æterno dati fue-
 Christo, hoc extra controversiam hab-
 Sed an prius fideles oves fuerint, & v-
 Christi audiverint, postea verò Christi
 nati, hoc ipsum quæsitum est. Affirma-
 monstr, nos falsum esse credimus. 1. Q

modinis ipsius ratio contrarium suadet.
 oportet enim ut oves & in ovium natura,
 etiam (vel dono vel pretio) in possessi-
 one Pastoris existant, imò affuescant pau-
 lam ejus ductui priusquam vocem ejus
 agnoscere satis possunt. 2. Quia *vers. 26. 27.*
 vultem statui non consequens aliquid, sed
 antecedentem causam facit auditionis & fi-
 dei. 3. Quia *versu. 16.* oves illas expressè
 ait, quæ nondum credidissent.

Iohan. 17. 6. Manifestum feci tuum nomen
 hominibus, quos mihi dedisti. & *vers. 9.* Rogo Iohan. 17. 6.
 pater, quos mihi dedisti è mundo. Resp. Re-
 spondet. Agi hic de donatione ad functio-
 nem Apostolatus: totum caput eo tendere:
 ut ut sit, Apostolos hos non fuisse Chri-
 stianos, nisi quia fideles, quia erant probi
 sinceri Iudæi, credentes in Christum ven-
 turum. Effugium novum & planè ineptum.
 novum dico, quia neminem interpretem ab
 proferri posse credo (nisi vel Huberum
 Socinum eo titulo velint cohonestare)
 in textu istud caput, aut etià versiculos illos
 oppositos ad Apostolos restringendos esse
 cet. Vel Arminiū ipsum hac in re adversa-
 rum habent contradicentem expressè. Sic
 in ille (in orat. de sacerdot Christi. pag.
 10) *precatio quam Christus pro se ipso offert,*
intercessio quam pro fidelibus, utraque no-
ta Iohanne cap 17. luculentissimè describi-
Continet enim illud caput perpetuum ca-
tem precum & intercessionis, quas Christus
transfert in cælis.

Neque minus ineptum quam novum est
 commen-

commentum hoc totum. Nam 1. Si de
 ctione ad Apostolatam accipiantur illa
 ba, tum 2. quæ ad Iudam pertinent, ac ad
 teros Apostolos: inter ceteros enim
 Etus ille dicitur *Luc 6. vers. 13. 16.* atque
 o de Iudâ dicebatur etiam *mundus eum*
habuit quia non fuit ex mundo prout Ch
ipse non fuit ex mundo. vers. 14. cum tam
 libi *sur ac diabolus*, & eo ipso in loco
 perditionis ab ipso Christo vocetur. 2.
 postoli soli per electos intelligantur,
 ca teri omnes erant ex mundo illo, qui
 habebat Christum & Apostolos ejus:
 enim distributio est ipsius Christi. Sed
 ta Maria aliique multi tunc vivebant,
 neque Apostoli erant, neque tamen ex
 do illo. 3. Electio, de quâ Christus hic lo
 tur, *ex mundo* facta dicitur, & ex illo im
 do mundo, qui odio prosequutus est Ch
 stum, non igitur ex probis & sinceris le
 credentibus in Christum venturum, qui
 hosce discipulos describunt nobis isti. Nam
 tamen omnes Apostoli tam probi fu
 ante vocationem, ut in Iudâ patet & in
 theo publicano plusquam probabile
 tur, nisi forte hanc probitatem intelli
 quam Socinus ita anxie ut præcedat
 conditionem ad electionem & vocati
 inculcat. Præf. Theol. cap. 12. 4. Paralle
 le locus *Joh. 15. 16. 18. 19.* ubi eadem bo
 tur verba, apertissimum reddit, electi
 istam ad palmites illos omnes extendere
 esse, qui sunt in Christo, *vers. 1.* & ad
 illos omnes pro quibus animam posuit,

quibus notam fecit voluntatem Patris
quamvis præcipuè spectentur Aposto-
locutionis utriusque modo. 3. Christus
libertè testatur, *vers. 20.* se non pro solis
solis orare, sed pro alijs etiam creditu-
r. eos eodem designat titulo *vers. 24.* Pa-
tris dedisti mihi, *velim ut ubi sum ego &*
meum. Conteratur hic igitur cogitatio
mala (ut Augustini verbis utar) atque dis-
2. *De mundo sibi a Patre dicit filius cla-*
ur, homines: quibus alio loco dicitur, ego vos
qui de mundo.

CAP. V.

Argumentum tertium.

P. 93. 94. &c.

Scriptura docet Deum in quibusdam suam
N. misericordiam in quibusdam iustitiam o-
i. f. scendere, *Rom. 9. 22. 23. idq; secundum præ-*
& in utum suum. *Ephes. 1. 5. antecedenter (puta)*
bile eadem humanam Resp. Remonstrantes. 1.
telle non ostendere misericordiam suam ad
ceda tem, nisi in fidelibus, vel in ijs qui eum ti-
cat. *Luc. 1. 50.* Quod nec verè dicitur, nec
ralle propositum. Non verè, quia misericordia
em b. & salutifera ostenditur in Christo
lecti ando vel mittendo. *Tit. 2. 11, Ephes. 1. 7. 8.*
ende misericordia exercetur & ostenditur ad
ad a. in ipsa conversione & fide donandâ.
otui, Paulus de se ipso, *Misertus est mei Deus.*

Deum mise-
ricordiam su-
am declarare
secundum
præstitutum
suam.

1. *Timoth. 1. 13. 16.* de conversione sequens. Neque etiam ad propositum quam facit, quoniam argumenti nec eo ponitur, quod Deus misericordiam ostendit *secundum praestitutum suum.* situiere autem misericordiam potuit quam fidem contemplabatur in hominibus, tamen non ostendisset aut exercuisset nisi in fidelibus. Illud utcumque vel percipitur, multos esse misericordiae effectus antequam eius vasa cursum vitae absolverunt: illum tamen inter absoluisse oportet eos (ex sententia Restrictum) qui fideles dicendi sunt in omni negotio, aut actus istius capaces, sicut antea monstratum fuit.

2.
Ro. 9. 22, 23.

Addunt Remonstr. contextum ipsius 9. 22 23. evidenter indicare vasa misericordiae esse *filios promissionis vers. 8.* Non (inquam) ante promissionis fontem, misericordiam adhibitam, fideles habebant: sed vi & virtute misericordiae promissionis. Aliàs non video cur non patres ac filij promissionis dicantur, nus ad ipsos applicatur: *qui sunt ex te, vers. 11.* non igitur ex vocato aut ex re vel actione ullâ, quæ propriè est. Sed reverà non dicuntur ipsi ex vocato, multò minùs antequam misericordiam consequuti fuerint, fideles fuisse, sed tutum Dei mansisse firmum dicitur, eamque ex amore vel misericordiam ensâ erga Isaacum antequam bonam quam fecisset, & per consequens ante

isset. Versus igitur undecim^o Remon-
stram causam non adjuvare, sed planè
videtur: sicut & 16. & 18. *Non est
volentis, sed misereantis Dei:
multo misereatur:* Aded ut quid aude-
re, potius quàm quid probare
ostendere eos voluisse putem, cum
modi testimonia in medium sustine-
re proferre. *Vers 30. & 33.* quid ad rem fa-
ciendum adsequor: non enim iustiti-
fudiciam quenquam assecutum dicent
sine misericordiâ præcedente.

libertatem quandam inferre conantur
his Apostoli inter electionem & re-
jectionem: sed sine ratione. Privilegium
exemptionis & liberationis à pœnâ
benè potest aliquibus concedi sine
ratione conditionis impellentis aut an-
tenis, & pœna tamen cæteris infligi
sui meriti. De expositione quam ad-
ad Apostoli obscuranda verba, *Ephes.*
dictum fuit antea in argumento pri-

CAP. VI.

Argumentum quartum.

Pag. 95. &c.

Quicumque Deus ad salutem elegit, eos de-
vot quosq; certis medijs eo tendentibus
tem perducere, nempe per S. Evangelij

Media ad sa-
lutem non
confert om-
nibus.

predicationē vocare, & per Spiritum
bere, ut verā fide ad Christum veniam
Act. 13. 48. Tit. 2. 1. Hec autem medie
municat Deus omnibus, non omnibus
hum audiendum, non omnes verbu
ita trahit per Spiritum ut veniant :
igitur, sed certos aliquos homines ele
lutem: id est, non aequaliter voluit sal
um, sed quorundam singulari quāda
idq; antequā eos ut fideles contempla

Remonstrantes hic post orat
quandam habitam de huius argu
turā, respondent imprimis ad pa
nem, sincerē negando, Deum quos
elegit decrevisse etiam per Verbum
tum ita trahere, ut veniant ad Christu
absolute intelligatur, Verum tamen
ab ijs tam sincerē negatur, exim
1. Quia spirituales omnes benedictio
electione fluunt. Ephes. 1. 3. 4. ubi
servandum est, Remonstrantes (p
ba illa vers. 4. ut simus sancti & in
electione ad salutem & gloriam in Deu
ri: quo posito, necessario sequi videt
nem spiritualement benedictionem: 2. 1.
vocationem ipsam & conversionem
ctione ad salutem pendere. 2. 1. 13
mysterij voluntatis, Ephes. 1. 9. & ip
fortitio vel vocatio, vers. 11. etiam, u
Prædestinatione indicatur fluere, &
hominum singularium (qui priore
rant in Christum) & ad salutem veni
ad laudem gloriæ Dei, in hæreditate R
demptione obtinenda perfecta

lectio nihil aliud est quam electionis
 ratio, unde est quod vocati dicuntur ele-
 ctio electio. 1. Cor. 1. 26. 27. Cernitis
 vestram: stultos elegit, infirmos
 nobiles elegit: ubi etiā annotandum
 electionem singularium hominum, cam-
 parativam designari ab Apostolo,
 multos sapientes; non multos poten-
 tes multos nobiles, sed, &c. Atque
 causam propriam vocationis efficacis
 electionem illam referri ab Apostolo,
 Christus volens vel beneplacitum
 appellat, cum ejusdem rei eandem in-
 solutionem, Mat. 11. 26. 4. Vocatio
 arum quos Deus ~~consilium~~ in se
 preparaverat ad gloriam (Rom. 9. 23.
 Eliguntur homines ab initio (vel à
 principio & primo) ad salutem per sanctifi-
 cationem & fidem habitam veritati, ad que
 vocat eos per Evangelium (2. Thess. 2.
 A Verbi ipsius & Spiritus naturā, &
 confirmari potest quod affirmamus. Ver-
 um est semen illud regenerationis,
 in deus regenerat suos ad vitam eter-
 nam idque illam ob causam, quia voluit la-
 re. 1. Pet. 1. 23. Spiritu vero obfirmantur
 non carnem accipiunt illius vitæ.
 Pet. 1. 13. 14 non igitur cogitare nobis li-
 berari Deum efficaciter per semen il-
 lum, ubi non constituit vitam eam com-
 mune, aut etiam sigillum illud imprime-
 re carnem tradere, ubi nondum cer-
 titur utrum vitam daturus sit nec
 Remonstrantium sententiā sic ar-
 gumen-

gumentari licet: iussiones, promissiones, exhortationes, &c. quæ ad nam vocatōnem pertinent, veram sententiam Dei significant de conversione eorū, erga quos adhibentur: sic inculcant. Ergo (inquam) necessē est æquē Deus velit conversionem & eorum, erga quos his medijs non ut eorum vult, quos omnibus his medijs ut ad ipsum venire velint. 8. Ut planè Prophetæ verbis concludam, *Beatus ille qui facis appropinquare*, (admodum adjungis tibi & Ecclesiæ) *ut inhabitet in domo tua: Psal. 65. 5.* Fons omnis boni est electio Dei ad beatitudinem, in eam certissimè dimanans, est vocatio quā facit Deus ut electi veniant ad tria, id est, Ecclesiam.

Haftenus propositionem illam demonstramus, quæ à Remonstrantibus negatur: quæ præteritum erit rationes illas quibus illa negatio nititur. 1. *Quia illa, quæ per Evangelij prædicationem conceditur etiam non electis.* Conceditur modo quo solis lumen conceditur iis qui ei sunt. Non eorum causa proprie conceditur illud lumen, sed videntium: ipse enim lumen extrinsecus verberat, & aliquando irradiat. Eodē planè modo in spirituali illuminatione contingit, ut ad multos aliquo modo perveniat, quæ electos proprie cum pertinet, tum eam Deo dirigitur. Reprobis etiam resurrectio à mortuis: in electis resurrectio

Electione fuit, quod à Christo suscitati sunt
 vitam æternam, Ioh. 6. 39. Sed media (in-
 ter) præcedunt ordine ipsam fidem in
 Christum, ergo aliam habent causam. Sic eti-
 am ordine simili præcedebat Christum fides
 in Christi & gratia illa quâ tam ipse, quàm
 omnes ex veteribus, in Messiam venturum
 crediderant olim, numquid igitur necessario
 præcedit aliam causam & fontem salu-
 tis illam gratiam habuisse, quàm Domi-
 nus nostrum Iesum Christum? Valet istic
 argumentum illud & verissimum esse fati : Me-
 dia præcedant finem in executione, sed finem
 præcedant in destinatione & intentione. Verè
 à Suarezio Iesuita dicitur (de Præ-
 destinatione l. 1. c. 8. p. 22.) *Argumentatio ab effectu ad
 prædestinationem est sophistica. 2. Si media
 præcedat ab electione respectu electorum, tum ne-
 cessario dicendum est fluere eadem à reprobati-
 one respectu reproborum. Illiberale argumen-
 tum, quo ab electione ad reprobationem dis-
 curritur. Resurrectio fuit ab electione respec-
 tu electorum, non tamen à reprobatione
 respectu reproborum. Illumi-
 natio externa per Solem, fuit ab intentione
 illuminationem eliciendi respectu videntium; non
 ab intentione occæcandi respectu
 occæcorum. Cùm igitur consequentia hæc
 illam continet illationis vim, superfluum
 est subconsequentias illas examinare,
 quæ eruerent student ad invidiam ex radice
 nimis tam cariosa. Illud unum tamen expedi-
 tum est verbo, si salus electorum tantum
 præcedatur in vocatione, quid reprobi cùm illis*

compellantur, admonentur, invitentur, et
 nantur? *Et* 1. Dicant ipsi mihi, cur
 Deus lucere facit super animalia cæci-
 pluviam descendere facit in rupes?
 hic respondendum putant, id putent
 dictum de vocatione non venturorum.
 Compellari illos cum electis dico, quia
 cum illis agunt. Sic enim Deo visum
 hominibus humano more agere, non
 tus illos in vocatione distinguens, qui
 mapis oculis non possunt discerni. Ex
 salutis media sic dispensantur electis
 etiam externæ communia fiant, qui et
 idem sunt cum electis. 3. Ideo etiam
 fit, ut electi, veri fideles, erudiantur
 dum cernunt alios, ejusdē vocationis
 participes, in peccato tamen relinqui-
 centur enim sub hoc exemplo, fidem non
 humanarum virium, non naturæ com-
 sed gratiæ divinæ ac peculiaris. Ad-
 rur etiam quid ipsis quoque accidisse
 Dei misericordiam specialem. 4. Ipsi
 vocati & non electi, per vocationem
 sepè utiliores evadunt tam societati
 manis, quā ipsi Ecclesiæ, in officijs ex-
 5. Manifestatio etiam, & gratiæ divinæ
 reatus humani, est inter fines propositos per

Istiusmodi fuerunt rationes quibus
 monstrantes moveri se dicunt ad prop-
 onem illam negandam & similis plenas
 tæ sunt responsiones illæ, quibus pro-
 nes ejusdem declinare student. Vbi pro-
 um sibi locum vendicat nobilis illa
 nostræ catena. *Rom. 8. 29. Quos prædestinavit*

imagini Filij sui conformandos, eos & vocavit, Rom. 8. 29.
 Aureus iste locus fatalis est quasi scopu- Catena salu-
 torum omnium, qui electionis gratiam tis.
 mittere nolunt; calcitrant cōtra stimulos,
 a faciem ejus retundere student. Qui ceci-
 derunt ad lapidem istū, contracti semper ad-
 versus fuerunt super quem verò ceciderit eum
 pressus dissipavit. Videamus igitur que nova
 illa ratio, vim & impetum ejus declinan-
 ti, quam præ cæteris omnibus eligendam i-
 stituant. Eo, nempe, loco neque agi de hac
 prædestinatione ad salutem, neque de medijs
 quibus jam est sermo, sed de Prædestinatione
 vocatione Fidelium ad crucem, & afflicti-
 ones, & per eas ad gloriam. Huic interpretati-
 oni incrementum accedit à glossâ Iohannis
 Arnoldi defensi. Arminij pag. 284. Sensus loci
 est, quos Deus pro suis agnoscit, credentes
 & Deum diligentes, prædestinatos esse
 ad conformitatem imaginis Filij Dei in cruce,
 & per crucem in gloriâ, eosdemque ad eam
 conformitatem in cruce vocari, contra judi-
 cium mundi ipsis maledicentis justificari, &c.
 Iisdem sententiæ est Catechesis Socini
 cap. 10. Sed quàm abortivus hic sensus de-
 vineret ab auræ veritate, diligentis hoc
 per singula momenta dispiciendum.
 Duo sunt inter sese distincta (vers. 28.)
 afflictiones cum similibus, & personæ circa
 quas ita versantur, ut in bonum cedant. Om-
 nes cooperantur in bonum, ijs qui diligunt De-
 um. Sequentia verò ijs qui ex præstituto ipsi-
 bus vocati sunt, &c. manifestum est ad perso-
 narum descriptionem spectare, non ad affli-
 ctiones,

ctiones, & earum originem, sicuti isti tunc
lunt.

2. Vox illa prima quæ in descriptione personarum habetur κατὰ τὴν, vocati nusquam per totam Scripturam eo sensu legitur, ut afflictos directè designet, quasi terminum ad us denotati. De κατὰ τὴν ἀφ' ἑωυτοῦ vocati afflictis: nulla fit mentio in tota Scriptura sed de κατὰ τὴν ἀγίων, vocatis sanctis, ubi Rom. 1.7.1. Corinth. 1. 2. &c. ubi semper adiectum illud, ad quod vocantur, directè nihil aliud est quàm gratia. 1. Thess. 4.7. & gratia. Ephes. 1.18 afflictio est accidentaria & editio sola, non illud quod scopi rationem habet. 1. Petr. 5. 10. Vocavit vos ad eternam gloriam paulisper afflictas.

3. Adiectum illud secundum propositum vel prestitutum. (κατὰ τὸν σκοπόν) vocationis us & genus, & naturam, apertè satis demonstrat. Quid enim Paulus hoc nomine designare solet ex alijs locis apparet. Eph. 1.1. in ipso in sortem adsciti sumus postquàm predestinati sumus secundum prestitutum ejus finis laudi gloria ipsius. 2. Timoth. 1.9. Scivit nos & vocavit vocatione sancta, ex proposito & gratia. Rom. 9.11. Ut propositum Dei secundum electionem, ex vocante manifestum. Num quisquam ita cæcutit, ut non videt propositum hoc ad gloriam & gratiam constanter ab Apostolo referri?

4. In catenæ ipsius initio primus illi nulus, vel prima particula, quos enim prout, non obscurè monstrat, quo gradus illi dunt. Probationis enim istiusmodi vim

timet: omnia cooperantur in bonum vocatis se-
cundum propositum: nam Deus hos antequam essent
prædestinavit, &c. Quæ ratio invalida planè fu-
isset, si non salutem & gratiam, sed afflictio-
nem solas, tam vocatio illa, quam hæc præ-
destinatio, spectasset. Afflictiones enim & per-
secutiones quamplurimis (ex Remon. sen-
tentia verè fidelibus) in lethalem cedunt of-
fensionem, *Matth. 13. 21.* Alienum etiam hoc
est afflictionis commentum à mente & senten-
tia illâ, quam Spiritus sanctus hac voce de-
clarat, ut alij multi loci, sic unus ille. *1. Petr.*
Electis ex præcognitione Patris ad san-
ctificationem Spiritus, &c. liquidò satis o-
mnia ostendit, sicut & alter ille, *Rom. 11. 2.*

5. Eiusdem annuli particula posterior, *hos*
prædestinavit, & priorem explicat, & ex-
plicationem priorem confirmat etiam. *Pro-*
phetia enim, vel Prædestinatio, proprie sig-
nificat præordinationem ad finem, vel ad a-
liquid, sub ratione finis & boni: finis
& bonum convertuntur. Impropria
est illa significatio, quâ ad crucem &
afflictiones aptatur, ut in sese considerantur.
Profiti reverà dicimur ad hoc, ut afflictiones
suscipiamur. *1. Thess. 3. 3.* Sed hoc non tam ad
crucem referri debet, quàm ad gloriam, quo de-
ducunt illæ, ut scilicet per multas afflicti-
ones ingrediamur tandem in regnum Dei.
1. Cor. 14. 22. Cum igitur impropria & inusi-
ta sit hæc prædestinationis acceptatio, &
nulla sit urgens ratio cur istuc ab usitato sen-
tentia cedamus, nimis abjectè de lectoribus
sentimus, quorum credulitas tam dilutum
inter-

interpretamentum obtrudunt.

6. Finis illius actus nullum scrupulum
linquit, ut *conformes fiant imagini Filij sui*
is sit primogenitus inter multos fratres. Con-
formitatem hanc non esse ad imaginem ac-
tionis Filij (quod tamen Remonstrantes
confesso habent) sed ad imaginem gloriæ
varijs probatur documentis. 1. Prædestinatio
ad conformitatem imaginis Christi Filij
eademque res est cum prædestinatione ad
adoptionem Filiorum Dei per Christum. Ep
5. Hoc descriptionis, & verborum affinitas,
potius identitas, abunde satis indicat. Idem
enim conformitas hæc potius ad imaginem
ly, quàm ad *filium* fieri dicitur, ut magis
pareat quàm in re ponatur hæc similitudo,
delicet in Filiatione. Sed hæc adoptio ad
gloriam & dignitatem spectat, ergo & illa con-
formitas. 2. Conformitas Filij quasi annexa
habet sibi conformitatem hereditatis, *17 Si Filij ergo heredes, heredes quidem*
coheredes autem Christi. Sed hereditas
gloriam pertinet: ergo & conformitas
Filij. 3. Imaginem Filij quasi verbis ex-
pressis de gloriâ expositam habemus ab ordine
dem hoc Apostolo. *2 Corinth. 3. 18. In eam e-*
imaginem transformamus, ex gloria in gloria
Sic & Iohannes etiam Epist. 1. c. 3. v. 2. *Et qui*
deus factus fuerit manifestus, similes ei, et de-
similitudine ejus erimus. 4. Declaratio 8. H
subiuncta, *ut is sit primogenitus inter multos va-*
fratres, nihil aliud quàm gloriam spiritus voc-
detur. Significat enim primogenitus
Christi ex istâ conformitate ejucere. mala

Hoc verò non ad afflictiones &
sed ad gloriam perpetuam in Scriptu-
ris refertur. Sic enim ad Coloss. 1. 18. Et
fuit caput corporis Ecclesie, qui est princi-
pium & primogenitus ex mortuis, ut sit pri-
mus in omnibus. Primogenitura non per-
tinet ad statum mortuorum vel afflictio-
nis, sed ad eos qui sunt ex mortuis, quem-
admodum aperte etiam ad Philippens. 2. 9. ut
afflictionum & humiliationis consequens,
pars, memoratur, qua propter etiam De-
um in sublimitatem summam extulit, ac
conferuit ei nomen quod est supra omne nomen.
Eadem etiam vis est sequentis illius an-
ticipati quos autem prædestinavit, hos & voca-
vit. Nam 1. si detur illud, quod assumunt Re-
monstrantes, afflictiones hic tam in Præde-
stinatione, quàm etiam in Vocatione specta-
re, tamen analogiæ vi exinde sequetur, sicut
ad crucem prius prædestinantur homines,
tamen vocantur, sic etiam ad salutem prius
ita idem prædestinari, quàm vocari, quod
fundat planè Remonstrantium defensio-
nem totam, quâ contendunt vocationem
ordine antecedere prædestinationem illam,
etiam est ad salutem. 2. Vocationem hanc
esse docet, ut omnia ad bonum co-
ordinari faciat, quod de afflictionibus nullo
modo potest affirmari.
Eiusdem valoris est quod sequitur,
eos vocavit, eos & justificavit. Nam 1. mul-
tos vocavit ad crucem, quos tamen non ju-
stificavit. Quod & usus communis, vel expe-
rientia quotidiana confirmat, & exemplum
illud

illud divitis, *Mar. 10. 31.* quem vocavit Christus Salyator noster, ut sublatâ cruce ferretur ipsum, tamen non iustificavit. Ab nim contristatus, quia habuit possessiones multas. 2. Nusquam in Testamento Novo adhibetur justificationis nomen, quum solutè sumitur, & actum Dei notat, ut adicia mundanorum hominum referantur, la, sinè ullo respectu ad sententiam illam vinam, quâ Deus homines liberat ab ira adversus peccatores revelanda. Cum igitur nec vocis usus fert, nec ulla ratio cogit *dicium mundi maledicentis* in isto justificationis actu, vel solum vel etiam præcipue tectur, ab audaci sanè temeritate non sunt Remonstrantes excusari, qui tam in commento sententiam apertam detorquebunt student ad opinionem suam privatam. red

9. Neque minùs valet quod ultimus cum obtinet, *quos autem iustificavit etiam glorificavit.* Nam 1. in istâ clausulâ edictores nos facit Apostolus, totam hanc senall nihil aliud spectare, quàm ad glorificationem eorum omnium probandam, qui sunt, secundum propositum. 2. Manifesta. Vtuit iustificatos omnes adipisci gloriam, que adeo justificationem causæ à mundiorum hominum calumnijs non istic solaguntelligi: quia multi quoad causam, & pofitiones ex illa pendent, iustificantur à lram qui tamen ad gloriam nunquam abeunt, dunt.

10. Perpræscitos, prædestinatos, vocatos & iustificatos, hoc in loco, illi soli dei curi
int.

colligi, pro quibus Christus ita traditus fuit
cum ipso etiam omnia donata sint ijs.
Sed tales non sunt omnes illi qui ad
vocationem vocantur; ergo nec illi omnes præ-
destinati, vocati, iustificati & glorificati sunt.
Et etiam observandum est, argumentum
constitui à minori affirmatiue, id est, si
minus faciendum videbatur, factum est
nobis, ergo etiam quod magis facien-
dum videtur, priore illo supposito. Sed in-
genium omnino videtur, ut Christi mors in
comparationem talem adducatur, cum voca-
tione ad crucem & ad afflictiones.

Huc etiam referri debet, quod est *vers.*
14. de electis Dei, & à Deo iustificatis, nec
intercessione Christi servatis. Cum e-
rgo hæc non conveniant nisi verè salutis
redibus, & ad salutem electis (sicut Nico-
laus ipse fateri videtur, p. 137.) & tamen ijs-
dem omnibus tribuuntur, quibus vocatio,
& predestinatio, & iustificatio præcedens; ra-
tio nulla patitur, præcedentes illos titu-
los ad crucem & ad afflictiones restrin-
gere.

Ubi. Ut finis tandem ponatur infinitæ ma-
gnitudinis. Cum prædestinationem hanc ad af-
flictiones esse dicunt, vel meras & nudas in-
iungunt perpeffiones, vel simul etiam & fe-
licitatis modum, & victoriæ certitudinem, &
aliam sequentum includunt. Si meram
aliam, tunc conformitatem ad imaginem
Christi in eo collocant, quod perituris mul-
tipliciter accidit: ijs enim persecutio-
nem contrariis propter sermonem, vel prop-
ter.

ter Christum, Christus ipse docet. *Matth.*
 21. Si verò gratiam, victoriam, & coronam
 etiam conjunctim intelligi putent, tunc
 sententiam illam concedunt, quam deo
 re student, de Electione ad salutem &
 gloriæ connexionis. 2. Cum vocatos istos ad glori-
 am prædestinari per afflictiones Remonstrantes
 ipsi concedunt, vel absolutè hoc fieri
 volunt, vel ex conditione. Si absolutè
 causam tradunt: si verò ex conditione
 pendant, tum, 1. Apostolum corrigere
 tur, qui connexiones has omnes necesse
 facit. 2. Nihil majus afflictis tribuunt,
 non afflictis. Quilibet enim etiam afflic-
 tius, si fidei & perseverantiæ cōditio
 adferre possit, ad salutem & gloriam
 tum habet aditum. Quid igitur opus
 tanto conatu, per tot pericula, tam re-
 sententia proberetur. Atque ita hunc
 intelligendum esse Arminius ipse ex-
 plicit. *Disp. privat. 40. thes. ult.*

Act. 13. 48.

Satis jam Dei gratiā statumatur
 nor principalem illum & nervosum
 cui similis planè ac suppar habetur,
 13. 48. *Crediderunt quotquot erant ad
 ordinati.* Vbi respicere *Lucam* (dicunt
 liquam præordinationem, aut præde-
 nem Dei ad salutem, sed præsentem co-
 nem, dispositionem, habilitatem, seu ap-
 nem gentilium, de quibus loquitur, qui
 gratiā præditi erant, ut ad vitam
 pervenirent sic verbum Dei audientes,
 gauderent & sermonem Dei laudibus
 rent: unde opponuntur hi incompati-

audientis, qui sermonem Dei repellebant, & se
indignos decernebant vitam aternam. vers.
Hujus tam luculenti loci nefariam deprava-
tionem acceptam ferimus in fausto Soci-
etatis hujus omnino sententiam & ferè verba
sunt Remonstrantes: ut videre est, l. 4.
de Chr. Servatore, & Catech. c. 13. Sed
non erit hos opinionum fumos diffilare.

Vox illa quam adhibet istic Euangeli-
sta, τὸ πρῶτον, nusquam eo sensu per totam
scripturam sacram, aut etiam in ullo autore
hebreo, legitur, ut internam qualitatem de-
signet. Qui Græcam linguam vel a limine
sciverunt, magnam differentiam intelli-
gunt esse, inter *μαρτυρεῖ* & *ἀναγγελλεῖ*. 2. Tam
arabica lunij versio, quàm Tremellij Syra,
ordinationem & positionem divinam con-
stant. 3. Usitatus hujus verbi sensus in Te-
stamento novo constitutionem & electio-
nem extrinsecam notat. *Quæ sunt potestates,*
quæ à Deo ordinatæ Rom. 13. 1. Ordinarunt ip-
sos. Act. 28. 23. &c. non omnia descri-
bam exempla, sed unus ille tam insignis lo-
cus instar omnium erit. *Act. 22. 10. 14.* qui
locus hujus rationem luculenter nobis ex-
ponit, Promittit ibi Deus dicendum esse
aulo Damasci quid *ordinatum* (ὁρισμένον) fu-
it illi ut faciat, & vers. 14. dicitur ipsi ab Ana-
nia quid *constitutum*, vel *designatum* illi fuit
(ἐπεσκησμένον) ubi divinitus quasi jubemur,
ordinationem eodem accipere sensu cum de-
signatione aut electione divinâ. 4. Chryso-
stomus ipse, qui optimè intelligebat vo-
cem Græcam, ordinatos hos interpretatur

Quid signi-
ficet vox!

τὸ πρῶτον

ἀποκαταστήσει

ἀποκαταστάσει τοῦ θανάτου, id est, ut Erasmus vertit,
 praefinitos a Deo : à quo etiam Erasmus ipse
 mutuatus videtur genuinam illam huius lo-
 ci paraphrasin, quàm sic format ; *crediderunt*
ex gentibus, non quidem omnes, sed quotquot
divina misericordia destinaverat ad vitam æ-
ternam : ad quam nemo pertingit, nisi à Deo
vocatus & electus. 5. Augustinæ Confessio-
 nis Theologi (quibuscum consensum inti-
 mum in his articulis Remonstrantes osten-
 tant) non aliter hunc locum quàm de pra-
 destinatione divinâ interpretari solent, imò
 in ipso Concordiæ libro hæc ipsissima verba
 ad electionem applicantur æternam : *Pra-*
destinatione æternâ nostra salus ita fundata est,
ut etiam inferorum portæ adversus eam præ-
valere nequeant. Scriptum est enim, *oves meæ*
nemo rapiet de manu meâ. Et alibi : *Credidi-*
tunt quotquot ad vitam æternam erant ordi-
nati. Hæc Concordiæ formula. 6. Dispositio
 illa, quæ est internæ qualitatis non solet (ne-
 que sine *ὁμοκαταστάσει καὶ ἀποκατάστασι* potest) ad
 præmium referri. Ad habitum, ad formam, ad
 actionem aliquam, disponi dicuntur tam ho-
 mines quàm alia qualitatibus istiusmodi sub-
 jecta : non ad mercedem, aut præmium. Mi-
 nus igitur consentaneum videtur, ut huius-
 modi affectus ad vitam æternam referatur, ad
 ijs præsertim qui præmij rationem in illâ vita
 præcipuam haberi contendunt. 7. Æquè eti-
 aliènum videtur, ut prius ad vitam disposi-
 tos eos fuisse dicatur, & postea ad fidem
 cum fides ipsa (si ulli doti convenit hæc ap-
 pellation) primaria sit dispositio ad vitam æ-
 ternam.

ternam. Sic enim ad præmium prius dispositi
essent, quàm ad dispositionem, quæ ducit ad
illud. Quàm absurdum, quàm incongruum,
quàm ~~absurdum~~ clamare solent Remon-
strantes, cum homines dicimus ad vitam
prius eligi & disponi à Deo, quàm ad fidem.
Numquid Deo hoc auferunt, ut homini tri-
buant? 8. Dispositio intima ad vitam est
conditio ad vitam. Si igitur dispositio talis
ante fidem existat, tum & præter, & ante fi-
dem, certa datur conditio Testamenti seu
fœderis novi. 9. Cum dispositionem ad vitam
statuant in homine nondum credente, hanc
illis inesse dicere necesse habent, qui vitam
desiderant, ambiunt, & in mandatis divinis,
prout possunt, ambulant ad eandem conse-
quendam. Sed non omnes tales credere
(quod tamen statuendum Remonstrantibus
est ex hoc loco) vel ex juvene illo patet, qui
ad Christum flexis genibus accessit, nihil
aliud quærens, nisi vitam, sic etiam præcep-
ta Dei colens, ut Christo aliquo modo dica-
tur eo nomine charus. *Marc. 10. 17. 21.* Tam
benè certè dispositus fuisse videtur ad vi-
tam, quàm quisquam ferè non credens po-
test: non tamen credidit ille, sed mœstus
discessit. 10. Non dispositionem præsentem,
sed præviam ordinationem hic denotari
verbum usurpatum ostendit. Non enim tan-
tum præteriti, ut appellant, sed & plusquam
perfecti temporis est ~~ordinati~~ *ordinati*
fuerant (sic namque propriè vox illa verten-
da, quamvis *Erant* sæpè eodem, & sensu, &
tempore, solet adhiberi) ordinationem igi-
tur

tur notat quæ dispositionem præsentem longè fuerat antegressa, æternam scilicet Dei prædestinationem 11. Gaudere de verbo et laudibus illud extollere, non semper fidem veram consequentem habet (quod tamen de ordinatis ad vitam textus hic affirmat) nam populus totus pependisse dicitur à Christo cum ipsum audiebat, *Luc. 19. 48.* et de factis dictisque ejus tribuisse laudem Deo, *Luc. 18. 43.* non totus tamen credebatur. Imo gaudium sincereum ex fide, quasi fructus exsurgit, non antecedit eam: gaudium igitur non potest intelligi per dispositionem istam ad vitam æternam 12. Restrictione continent hæc verba, et differentiam causalem. Ratio enim cur credebant, et causa primaria notatur, eadem ratione quâ Christus ipse dixit: *Omnes quos dedit mihi Pater venient ad me.* Nec tenori Scripturæ convenit, ut adæquat ratio fidei à prævia hominis dispositione petatur, sicut his in locis petitur ab ordinatione divina, ut gravissimis igitur D. Calvini verbis concludam: *Ridiculum cavillum est referre hoc ad credentium affectum, quasi Evangelium receperint qui animis ritè dispositi erant. Nam ordinatio ista non nisi de æterno Dei consilio potest intelligi; nec dicit Lucas fuisse ad præordinatos, sed ad vitam: quia Deus suam ad vitam æternam hereditatem prædestinat. Docet autem hic locus fidem ab electione Dei pendere.*

Comment.
ad hunc locum.

Tit. I. I.
Quomodo
fides dicatur
electio-
nem.

Tertius est locus (*Tit. I. I.*) qui prioribus
lis optinè concinere videtur, ubi Fides dicitur
Electorum Dei esse. Cum enim Paulus A-

post

postoli titulum sibi nec assumisset, id est mis-
 si, ostendere etiam voluit ad quid fuit mis-
 sus, vel secundum quid constitutus fuit Apo-
 stolus: addit igitur se esse *Apostolum secun-*
dum fidem electorum Dei, vel *circa fidem ele-*
ctorum (sic en. 2^a potest exponi, ut *is ad*
is. 2^a 1^a 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a
is. 2^a 1^a 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a
 dem illam et ingenerandam et confirman-
 dam, ad quam vocantur Electi à Deo, &c.
 Hanc veram esse Apostoli mentem ex colla-
 tione similium locorum apparet. Cum sco-
 pum et finem totius apostolatus explicare
 nobis voluit idem ipse Paulus, *Ephes. 4* non
 aliò enim spectare docet, quàm ad ædificati-
 onem corporis Christi, donec perveniamus
 nos omnes in *unitatem fidei & agnitionis Fi-*
lij Dei. Eodem planè modo, quo hic ad Ti-
 tum, *secundum fidem Electorum Dei & agni-*
tionem veritatis. Quod ibi fuit corpus Christi,
 hîc sunt, *electi Dei*: quod ibi *unitas fidei*, hîc
fides est: quod ibi *agnitio Filij Dei*, hîc *agnitio*
veritatis: quod ibi *ad*, id hîc *secun-*
dum notat. Cum itidem declarandum ipsi
 fuit de se *Rom. 1. 5*. eandem adfert sententię
 formam, *Per quem accepimus gratiam & apo-*
stolatum ad obedientiam fidei inter omnes gen-
tes, pro ipsius nomine. Neque multum distat
 quod, *2. Tim. 1. 11*. dicit, *Apostolus Iesu Christi*
per voluntatem Dei, secundum promissionem
vite, quę est in Christo Iesu: id est, ad patefaci-
 endam et perficiendam promissionem Dei,
 qui promisit nobis vitam in Christo Iesu, in
 quo nos elegit ante mundi constitutionem.
 Hęc igitur fides donativum illud gratuitum
 est

est, quod per Euangelium communicat. Neque omnibus datur thesaurus iste; *Fides non est omnium. 2. Thes. 3. 2.* sed peculiaris est selectis quibusdam, *fides electorum*. Ex isto igitur testimonio cum optimâ ratione deduci potest. 1. Proprium scopum esse Deum in mittendis Apostolis, & salutis medijs fidem veram ingenerare ac promovere. 2. Fidem istam per talia media donari quibusdam ex dilectione speciali, id est, electionis virtute.

Excipiunt hâc Remonstrantes. 1. Per fidem hâc intelligi doctrinam fidei, quam Apostolus ibidem appellat cognitionem veritatis. Hujus autem doctrine sic fuit Apostolus Paulus, ut eam electis, id est, sanctis & credentibus annuntiaret, sicut Jude. 3. Fides dicitur tradita sanctis seu electis, & ab ipsis recepta fuit. 2. Posse etiam per fidem electorum intelligi fidem, quam electi habent, sine cujus respectu nemo electus est.

Sed. 1. Fides hæc non dicitur in textu cognitio, sed agnitio veritatis. Vox est, *ἀγνῶσις*, cuius propria significatio non debet ista negligi, ubi emphasin habet & vim. 2. Si agnitio hæc veritatis una eademque sit reum cum fide illâ, tum Fides hoc in loco non significat doctrinam. Discrimen enim non parvum est inter agnitionem veritatis & veritatem ipsam. Veritas est doctrina fidei, sed agnitio veritatis est receptio illius doctrinæ, id est, fidei donum in homine. 3. Quid sibi volunt non satis capio, cum Apostoli officium esse dicunt doctrinam istam fidei annuntiare fidelibus.

Matth. 1. Apostoli præcipuū fuit munus & cura
angelizare non ubi nominatus fuit Christus,
super alienum fundamentum edificaret, sed
quibus non fuit annunciatum de eo. Non so-
lus igitur nec præcipuè fidelibus prædica-
bat Apostolus. Si verò idèd hoc dictum pu-
teat, quia fidelibus etiam prædicabat, tum
nullam relinquunt causam, cur ut proprium
quoddam tribuatur id fidelibus, quod æquè
alij (si non magis) est alijs commune.
2. Cum electionem versari circa fideles di-
cunt, sic id intelligi volunt, ut prius fideles il-
li sint, quam electi. Si eandem istic ratio-
nem sequantur, tum prius homines fideles
fuisse docent, quàm fidei doctrinam habue-
runt sibi annunciatam. 4. Confundunt ea quæ
distinguenta sunt, cum non re tantum, sed
& ratione eosdem electos & sanctos faciunt.
Electi sunt homines ut fiant sancti, *Eph. 1. 5.*
Pet. 1. 2. Prius igitur eligi eos necessè est,
quàm audire possint sancti. 5. Fides hæc est
obedientia fidei, sicut Paulus ipse interpre-
tatur. *Rom. 1. 5. secundum fidem Electorum*
igitur, est secundum obedientiā illam fidei
quâ electi subjiciuntur Deo. 6. Fides hæc
non potest dici electorum, quia sine ejus re-
sultu nemo est electus (quod alterum est Re-
sistantium effugium) quia tum. 1. Non
impropriè diceretur Fides Electorum: e-
tiam enim sequeretur fidem non fides il-
lam: electio esset fidelium, vel potius ex fi-
de, non fides electorum: electi non essent
objectum fidei, & naturā prius, sed ex ad-
verso. 2. Illa sola fides intelligeretur, quæ
est

est Electionis conditio prærequisita, id est consummata fidei obedientia, quæ tantum habetur in fine vitæ sed hæc fides non ita stricta est: denotat enim præsentem statum, sicut ex verbis apposis liquet, *agnita pietas, ad spem vitæ*, & ex eo maximè, quod Titum ipsum Filium suum jam tum fuisse dicit in fide illà.

Haftenus confirmatam dedi partem primam argumenti tertij. Ad assumptionem per duplicem distinctionem respondentem. *Decretum non dandi media non fluere à voluntate Dei absolutà, sed justo ejus judicio versus indignos tali beneficio.* .2. *Deum trahere omnes sufficienter, licet non efficaciter quoad eventum.* Detractione divinà, & conventionis modo, in quarto articulo est disquidum. De causà decreti non hic agenda sed in alterà parte quæstionis hujus primæ. Satis erit in præsentem nonuisse, quod cum omnes indigni sint istis beneficijs, aliquibus tamen (ijsque sæpè indignioribus) conceduntur salutis media, imò efficiuntur redduntur, ceteris in peccato relictis, & fiat ex firmo decreto idque ante finem vel ex hinc necessario sequitur, discretionem primam salvandorum à cæteris ab electione & gratiâ speciali suum ortum habere.

CAP. VIII.

Argumentum quintum.

Pag. 101.

MEntio frequens in Scripturâ fit Libri cuiusdam qui dicitur *Liber Dei, Viventium, Vitæ*, cui quidam, non omnes, dicuntur *inscribi*. Hanc inscriptionem nihil aliud esse assumitur, quàm ordinationem ad salutem per immutabile Dei decretum: atque adeò quosdam homines singulari favore & privilegio ad vitam ordinari. Huc afferuntur Scripturæ loci *Phil. 4.3. Apoc. 21.27. Lu. 10.20.* Quod argumentum imprimis adversus generalem Prædestinationem pugnat, quam solam Remonstrantes posuisse videbantur in *testi*: sed valet etiam contra specialem electionem ex fide prævisa, quam ex priore desciunt. Sic enim res ipsa docet, milites qui bello, vel Senatores, qui concilio publico, ut etiam palatio, conscribi solebant, & quinque ad aliquod officium, vel dignitatem ordinati, quasi in matriculâ scribuntur, non rursus in eo munere solent exerceri, & postea conscribi, sed prius conscribi, & post ad exercitium ipsum vocari. Eodem planè modo ordinantur primo electi in decreto divino ad locum & officium salvandorum, postea vocantur ad muneris functionem & fructio-

Quid sit in-
scribi Libro
Dei, Vivent-
tium, & Vitæ
Phil. 4.3.
Apoc. 21.27.
Luc. 10.20.

nem dignitatis affcriptæ. Videamus igitur quid à Remonstrantibus in contrarium fertur. 1. Negant libro vitæ inscriptum esse nihil aliud significare quam Dei æterno, & immutabili consilio ad salutem ordinatum esse. Affirmant dupliciter in S. Scripturâ de inscribendo vitæ Libro agi: nempe aliquandò de descriptione libri vitæ, eius oppositum est de ex eo. Apoc. 3. 5. & 22. 19. quod nihil aliud quam secundum præsentem fidem, iustitiam, obedientiam conditionem probam & Filium Dei haberi. Luc. 10. 20. 21. Alterâ verò inscriptionis deletionem non habere oppositam, & significationem electionem ad vitam æternam secundum æternum & immutabile consilium: hanc non ad alios pertinere quàm ad perseverantes fide, quâ tales. Psal. 69. 29. Apoc. 13. 8. & 22.

Sed 1. distinctionem istam sic formant ut obscuret magis propositum, quàm illum inscriptio opposita deletioni, & inscriptionis opposita. Verat logica, & ratio recta, distributionem constituere ex contradicentibus nam contradicentia sunt omnia, ut in Scholâ dicitur, & æquè possunt ad quodlibet aptari. Præterea temerè dicitur & inconsideratè quandam inscriptionem opponi deletioni, quandam vero minimè: quasi dicere quoddam calidum opponi frigido, & quoddam non opponi. Quæ ratione & ratio sentiunt, ita ut non possint eidem, sed dum idem, ad idem, & eodem tempore, perhibui, ea omnia sunt verè opposita: sed dicent spero posteriorem illam inscriptionem in librum cum deletionem ex eo

confutari

consistere posse simul: non minus igitur de-
 cationi opponitur secunda hæc inscriptio,
 quàm altera; imo verò multo magis oppo-
 nitur. Nam deletionem excludit, non in
 præsentia tantum, ut prior, sed in æternum.
 Nec minoris est virij quòd argumentum il-
 lud non planè notant, in quo differentia ha-
 um inscriptionum consistit, an scilicet in-
 ribente, vel in modo, vel etiam in fine
 riptionis ponatur. 2. Prior illa inscriptio
 quam per *probum & Dei Filium* haberi defi-
 unt, indefinitè nimis ponitur. Habetur
 is talis vel ab hominibus, vel ab ipso Deo:
 o hominibus ex regulâ charitatis, ex effe-
 is, & indicijs in oculos in currentibus. Mul-
 sic habentur ab hominibus, qui tamen à
 eo non probantur. Hinc distinctio solet à
 heologis quibusdam adhiberi, inter *librum*
eclesie, & librum Dei, communem & singula-
m, vocationis & electionis, inter inscriptio-
 am etiam *apparentem & veram, simplicem*
secundum quid, &c. Sed nihil horum à
 monstantibus probari videtur. Debuif-
 ut igitur distinctius quod voluissent expli-
 ce. 3. In eo, quod negant inscribi in li-
 um vitæ, esse prædestinari ad vitam, non
 stræ solius Confessionis Theologos, sed
 agustanos etiam, imo Wittenbergenses
 os adversarios habent. Sic enim Hunnius:
extra disceptationis aleam positum, inscrip-
on esse in librum vitæ, idem esse quod ad vi-
electum & prædestinatum esse: unde &
rmula Concordiæ pro isdem planè habet eos
electi sunt, & quorum nomina scripta sunt

Quæst. &
 Resp. de
 Prædestinat.
 pag. 403.

in libro vite. 4. Cū ambigūe posuerit
 responsum totum, ad refutationem ejus
 monstratio requiritur generalis, quæ
 iam elabendi rimam admittit. Hanc
 sic instituere conabor. Liber vitæ est
 propriè apud Deum, non inter homines. Insc
 riptio est actio Dei, non hominis. Est ve
 lcretum, vel ex decreto manans. Decretu
 hoc circa singulares & certos homines
 satur: nemo enim milites vel Senato
 conscriptos utquā dixit, eò quod statuta
 conditio, quæ ad munus istiusmodi postu
 tur: constitutio talis nō dicitur inscriptio,
 certorū hominum electio & accensio cer
 Inscriptio igitur in libro vitæ est certorū
 ninum adscriptio in mente divinā ad vit
 lam verò adscriptio hæc vel apparens
 vel vera. De apparente non nunc quæritur
 verā intelligunt Remonstrantes (ni fallor)
 in utraque distinctionis parte. Vera hæc
 scriptio seu adscriptio ad vitā, vel est abs
 ta, vel conditionata: si conditionatā dic
 saltem primam illam; tum vel ipsa insc
 tio ex conditione suspenditur, vel vita sol
 quam fit. Si ipsa inscriptio, tum à princ
 non existit, non verè, & re ipsā, vel actu, fit
 est. Quod enim ex conditione pendet,
 conditionem illam impletam non fit. *Con*
ditio propriè (ajunt Iuriconsulti) *est quæ*
aliquid confertur in casum dubium, qui
se habere ad esse & non esse, & sic in futu
eventum. Ex conditionali stipulatione tam
spes est debitum iri, ut Iustinianus tradit.
 scriptionem dicant absolutam, sed vi
 co

conditionatam, tum disjungunt ea quæ Deus
 conjunxit, & adjudicationem illam vitæ, quæ
 deli fit in sententiâ justificationis, æquæ in-
 certam faciunt ac futurum quodque contin-
 ens. Si absoluta sit, tum vel ab æterno, vel
 tempore facta : vel firma & immota, vel
 occasione mutabilis : si temporaria &
 mutabilis, tum nec Deo, nec Libro, propriè
 convenit ea inscriptio. *Liber enim & Inscriptio*
firmitatem & constantiam summam ar-
gunt, & Liber ac Inscriptio Dei, æternitatem
us firmitatis in decreto & notitiâ divinâ
manifestò designant. Quam evasione hinc
editari possint, id ipsis & Lectori cogitan-
tem relinquo. 5. Quod oppositionem in-
stant inter Inscriptionem alteram, & De-
monem contrariam, hoc de oppositione
gante & contradicente benè potest intel-
li: ita ut deleri ex librò nihil aliud signifi-
quàm non scribi in eo, sicut expressis
verbis à Davide videtur exponi, Psal 69. 29. Psal 69. 29.
stantur ex libro vitæ, id est, cum justis non
scribantur, vel non accendantur justis: &
etiam indicatur ijs ipsis locis, quæ à
monstrantibus hic afferuntur, Apoc. 3. 5. Apoc. 3. 5.
Deleri de libro vitæ, nihil aliud esse pro-
is verbis monstratur, quàm non agnosci à
sto coram Patre & Angelis ejus. Apoc. 22. Apoc. 22. 19.
codem modo debet explicari, sicut enim
ffio plagarum, vers. 18. non significat eos,
os minuitur plagas illas antea sensisse,
adjectione ad librum illum factâ gravi-
adhuc perpassuros; sic ablatio partis ex
vitæ, vers. 19. non probat eos partem

aut sortem in illo libro possedisse prius, quæ
 ultra non retinebunt. Hoc namque contra
 dictionem secum inferret, ut ijdem homines
 eodem tempore (eosdem enim in utraque
 parte obtestatur Apostolus) & plagas illas
 & partem istam haberent: et actualente
 am possessionem vitæ, (quæ per partem
 telligitur, sicut actuales plagæ ex adven
 ponuntur) ereptioni subjectam faceret. Si
 plagas illas infligendas, vitam autem de
 gendam, pronunciat Apostolus ijs omnibus
 qui sacrum volumen corrumpere tentabunt
 quæ denunciatio phrasibus illis exponitur
 quæ peccati et pænæ proportionem iustitiam
 ostendunt, *Addentibus Deus addet, auferentibus Deus auferet*: sic enim Græcè ponitur
 quasi per Anaphoram, *ταῖς τῆς βιβλίου τῆς προφητείας*
ἡ τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ἀποκατασταθῶσι i. *Θεὸς, ταῖς τῆς ἀποκαταστάσεως ἀποκατασταθῶσι* i. *Θεὸς*. 6.
 oppositionem hanc privativam esse vel
 sic ut Inscriptio simplex realis vera præ
 dat, et Deletio similis à tergo sequatur, ut
 1. Scripturæ contradicunt apertè, quæ
 pressè affirmat sectatores bestię non ha
 bisse nomina sua conscripta in libro vi
 jacto mundi fundamento, *Apoc. 16. 8.*
 que indè hoc de ipsis negatur, quia
 quam Ecclesię sua nomina dedissent, sed
 adverso, quia professione Christiani fuisset
 et nunc Antichristum quasi adorabant.
 Apostasia talis in præjudicium cederet
 ctioni divinæ, interponitur illa clausula
 Apostatarum professionem à verè fide
 statu longissimè remotam esse discamus
 igitur istiusmodi hominum vel nomina

Apoc. 16. 8.

artes, ex libro vitæ auferri dicantur, vel id
negativè sumendum; ut antea exposui, vel
Christi verbis declarari debet: *Quicumque*
non habet, etiam quod putat se habere aufer-
etur ab eo. Luc. 8. 18. Nunquam enim tales in
eventuum albo verè numeratos fuisse, & Io-
hannes affirmat, & Christus etiam ipse,
Matth. 7. 23. Nunquam novi vos. Certè si un-
quam in librum vitæ verè consignasset eos,
idem ijs nuncium nunquam remisisset. *Fun-*
amentum enim Dei stat, habens hoc sigillum,
scripsit Deus eos, qui sunt sui. 2. Tim. 2. 19. Hæc
iam interpretatio cum constantiâ Dei, &
secretorum ejus indelebili vi non benè con-
tere posse videtur. Nullam inductionem
imitatur liber divinus, lituram patitur nul-
lam. Rectè Augustinus: *Si homo dixit, quod*
scripsi, scripsi: Deus quenquam scribit & de-
? 7. Non rectè dicitur septuaginta duorū,
Eccl. 10. 20. nomina in cœlis conscripta dici,
etiam habitâ quod essent Christi discipuli,
nec enim ludæ proditoris nomen in cœlis
iam conscriptum fuisset, tanquam *filij Dei,*
iam tum cum inditum à Scripturis habuit
contrarium planè nomen, videlicet, *filij per-*
ditionis. Vbi illud insuper non satis consen-
sue videtur apponi, hoc etiam dici respe-
ctu revelationis illius, cujus mentio fit *vers.*
cum revelationem illam non aliam esse
sunt, quam objecti aut verbi propositi, &
iam omnibus communem faciunt, qui ver-
am habent prædicatum. Nisi omnium lu-
torum nomina, etiam perditissimorum, qui
Christi conciones aliquando audiebant, in

Nicolaus
Grevine.
pag. 32.

Libro vitæ conscripta fuisse dicent. 8. O
 Librum illum vitæ, quem immutabilem
 concedunt, fideles illos complecti dicunt
 los, qui ad finem jam perseverarunt, ra
 nem & fidem, & libri, & scriptiois, amor
 videntur ab istoc tam divino libro. N
 scriptio istiusmodi firmitatem præcipue
 notat rei futuræ: sed ista limitatio fideles
 præteritos considerari vult, & vitam ut p
 sentem: nam inter perseverantiæ fines
 initium vitæ, distantia nulla datur. 9. R
 culum illud est, quod differentiam
 grandem faciunt, inter *Librum vitæ*, Apoc.
 & 22.19. & *Librum Agni*, Apoc. 13.8 &
 27. quasi liber *Agni* immutabilis esset &
 ti decreti, ad fideles & perseverantes
 stantis, alter autem qui *Vitæ* dicitur, co
 muniior multò, & incerti eventus: cum
 nestamen in Agno, vel Christo, redempti
 esse defendunt alibi, & solos in fide perse
 rantes ad vitam ordinari.

CAP. VIII.

Argumentum sextum.

Pag. 104.

Ioh. 10. 16.

Dicit Christus Iesus Ioh. 10. 16. O
 suas etiam illos inter Ethnicos fuisse
 qui verbum ejus nondum audierant
 ut in eum crederent. Deus etiam Populu
 suum eos esse dicit, qui nondum omnes
 didicerant.

8. *Concedunt, Act. 18. 10.* Sic autem esse, vel dici non potuerunt nisi electionis vi, ejusque singularis. Datur ergo singularis electio etiam illis, rationem credentium. Hæc mens & vis est argumenti, quâ valet adversus Remonstrantes. Nam sententiam de electione singulari, cui ipse deo hæc respondent Remonstrantes.

1. *Deum & Christum loqui secundum præscientiam, quâ norunt qui sunt credituri, qui futuri, & Populus, futuri, quâ & electio ad salutem nititur.* Hoc verbis ipsis demonstrari, nam præscientiam non homines appellantur, sed Oves, & Populus. Tales enim non erant actu, ergo præscientiâ: ut & D. Calvinus rectè exponit. *Act. 18. 10.* Existis igitur locis rectè posse colligi electionem niti præscientiâ, nominantur, & prædicta, respectu certæ Dei præscientiæ, illos futuros, qui electio nititur. 2. *Locum illum Act. 18. 10.* intelligi posse de actu credentium: multi enim Corinthiorum jam tunc credebant.

Ubi 1. operæ præcium erit notare, quâ incerta, & dubia, sit hæc tota responsio. Non concedunt his locis agi de electione æternâ, non negant tamen, sed in medio relinquunt. Præscientiam spectari dicunt (& quis negat?) sed an præscientiam nudam & solam relinquant, hoc tacent. Actorum locum aliter intelligi posse affirmant, an verò debeat, id non pronuntiant. Potuissent illi sanè, ac debuissent etiam apertius ac sinceriorius quid intellexerint monstrare. Sicut Socinus, quocumque hoc negotio consentiunt, levato velo animi sui sententiam prodit. *Eos nempe hic dici*

D. 5.

Christi

Act. 18. 10.
Oves Christi, & Populus Dei, quomodo vocentur nondum credentes.

Christi Oves, qui propter probitatem aliquam
 qua in ipsis fuit, ad credendum apti & accom-
 modati erant. *Prælect. Theolog. cap. 12. § 1.*

2. Observandum etiam Christi verba in-
 tipenitus ab istis. Christus enim ratione
 reddit quare multos ex Gentibus adducere
 debet (δὲν ἀγαγὼν) ad ovile suum, quod
 oves ejus erant. Isti econtra, idem eos oportet
 & dici, & esse, volunt, quia venturi erant
 ovile Christi, id est, credituri. Christus
 adductionem & vocationem à pastore &
 unum ratione deducit: hi vice versa, ratione
 omnem ovilem ab adductione et adven-
 pendere faciunt. 3. Pervertitur etiam
 pacto electionis totius ordo. Electionem
 salutem niti dicunt præscientiâ illâ, quâ
 vit Deus qui Oves, et Populus ejus, fuerat
 essent, vel esse vellent. Nitiatur igitur elec-
 divina præscientia saltē electionis humanæ
 accedere enim hoc modo ad Christum
 Deum, nihil aliud est, quàm eos in pa-
 rem, et Deum, eligere: id quod Christus
 ipse, ut præposterum nimis, ex animis
 delium expectoravit. *Iob. 15. 16. Non
 me elegistis, sed ego elegi vos.* 4. Num
 prorsus est illa ratio, quam solam non
 mel inculcant: *Non erant oves actu,
 go erant Dei præscientiâ.* Quis enim
 gaverit fuisse illos Oves in Præscien-
 divinâ? Numquid inde sequetur non
 esse eos in Prædestinatione divinâ? Co-
 stus ut Mediator fuit in præscientiâ
 ab æterno, *1. Pet. 1. 20.* sed fuisse
 etiam in Prædestinatione, Christianus

or negabit nemo. 5. Similis valoris est
 quod ex nomine *Ovium* & *Populi* dedu-
 ere nituntur: non dicuntur *Homines* sed
Oves, & *Populus*, ergo præsupponitur eos in
 præscientiâ Dei fideles fuisse, & spectantur
 sic ut fidei qualitate ornati. Posuit etiam
 Christus animam suam pro *Ovibus*. *vers. 15.*
 & servavit populum suum à peccatis suis.
Matth. 1. 21. non tamen spectabat eos, ut
 qualitate fidei ornatos, cum redemptionis
 opus aggrediebatur. 6. Mirum est, quod D.
 Calvini consensum interpretationi suæ præ-
 texunt, cum in ejus commentarijs in *Act. 18.*
 10. ne nomen quidem præscientiæ legatur,
 & sententia nostra, tam luculenter explicetur
 & confirmetur, ut nihil supra. Sic enim
 ille: *Dominus Populum suum vocat, qui licet*
merito tunc alienus possit censei, quia tamen
scriptus erat in Libro vitæ, & mox in famili-
am cooptandus, non improprie ornatur hoc ti-
tulo. Scimus enim extra gregem ad tempus
 vagari multas oves, sicut ovibus multi lupi
 permixti sunt. Ergo quos Dominus paulò post
 acquirere sibi decrevit, respectu futuræ eorū fi-
 dei, in populo suo jam agnoscit: sed memine-
 rimus inseri in Christi corpus, qui æternâ Dei
 adoptione ad illud pertinent. Sicut scriptum
 est, *Tui erant, & tu mihi eos dedisti.* *Iob. 17. 6.*
Populum dici eos affirmat respectu fidei fu-
turæ: sed futuræ, ex inscriptione in Libro
vitæ, ex decreto certissimæ acquisitionis, ex
æternâ etiam adoptione, quâ Christo ser-
vandi donati fuerunt. 7. Succedanea illa
 interpretatio, quâ Deus *Act. 18. 10.* de actu
 jam

jam conversis perhibetur loqui, arguitur e ipso contextu. Nam 1. dictum hoc Paulus fuit *per visionem* sed converforum numerus satis notum habuit Paulus ex evidentiâ rei nihil opus visione & revelatione novâ. 2. Quamvis multi Corinthiorum credidisse dicuntur, amplius tamen aliquid sonat *multus populus*, aut multitudo populi, quam ut illis tribuatur gentilibus jam conversis quod *multi* dicuntur per comparisonem paucorum eorum, qui inter illius loci Iudæos tunc recipiebant. Evangelij doctrinam. 3. Non congruit ratio consequentiæ, ut Paulus ibi cum fiducia pergeret & protectionem expectaret certam, quia populus multus jam conversus fuit. Nisi fortè velint animum Pauli additum à Deo ex magno satellitio, quasi militari, quo stipatus, tutus à Græculorum intemperie, quæ in illum effervescebat potius, it, & intrepidus rem ageret; quod quàm ratione & usu hujus legationis abhorreat nemo non videt. 4. Si enim collegisset illi Ecclesiam justam tum consentaneum fuerat ut aliò se conferret ad similem operam navigandam ubi maximè opus erat. Si populus etiam tam numerosus conversus jam fuit, non illud argumento esset, inimmunem Paulum futurum ab hostium oppressione, sed quoniam convertendus adhuc multus populus erat ex decreto divino per Pauli operam, idcirco & pergendum erat Paulo, & non metuendum ab hostium vi ac tumultu.

CAP. IX.

*Doctrina Confessionis & Cateche-
seos Belgicae de Electione sin-
gulari.*

Pag. 105.

HAtenus cum Scripturis pugnantem
 audivimus Remonstrantium sen-
 tentiam & defensionem in istac arti-
 culi parte: jam superpondium illud ponde-
 randum accedit, quod ex Catechesi & Con-
 fessione Belgicâ deducebatur. Vbi de For-
 orum ecclesiasticis, eodem litigatur modo,
 potius mulieres olim puerperæ, de filio vivo,
 am am Salomone, certabant, 1. Reg. 3. ubi cla-
 reatur utrinque cum æstu, *Filius meus est*
et illi vivit: Sic enim istic ab utraque parte
 fuerat assertum habemus, *Catechesis mea est, que*
in nativitate & viget: Confessio etiam mea: Salo-
mon igitur aliquis optandus esset iudex, in
 fuit, sapientia Dei luceret ad rectum exer-
 Pandum iudicium: statim observaret ille,
 sed nam illi sint, quorum æstuant viscera er-
 populi Catechesin & Confessionem, ne affician-
 ram, morte: & quorum vox ac votum etiam
 non in istâ lite, *Neque mihi neque tibi sunt,*
identur. Sed cum sententiam huiusmodi
 pronunciarunt adhuc illi quorum inte-
 A P. tentandum nobis est an non signis &
 notis:

notis quibusdam intelligi certè possit, q
verum, quid fictum, in contentione tota.

Quatuor producta sunt loca adve
Remonstrantium thesin, Cateches. q. 54.
52. Confes. art. 16. et 37. de quibus omni
respondent illi, non solum non contra se q
quam facere, sed etiam pro se maximè. Vi
dum igitur, sed paucis, non quid affirma
sed quibus rationum nititur momentis.

Quæst. 54.
Catech.

Primus locus ex Catechesi q. 54. ubi
betur Deum ex universo genere humani
tum sibi ad vitam æternam elegisse. Respo
monstr. Nihil hoc adversus nos: imò per
pro nobis, quoniam ex verbis proximè se
tibus (per spiritum suum, & verbum in
fide consentientem) respexisse Deum ha
clesiam tanquam in verâ fide consenti
apparet. Sed integrum responsum viden
vabit: Credo Filius Dei, ab initio mundi,
nem usque sibi, ex universo genere hu
cætum ad vitam æternam electum, per
tum suum & verbum, in verâ fide conse
tem, colligere, tueri, ac servare: meque
ejus cætus membrum esse, & perpetuo
rum. Hæc sunt verba, ex quibus ob
dum est, Catechesin ibi docere, quod
stus colligit, tuetur, ac servat cætum,
tam æternam electum, indè manifest
ex Catechismi sententia, in ipsa colle
aut vocatione, cætum hunc ut electum
ctari, atque adeò vocationem efficacem
electione pendere. An nihil hoc ad
Remonstrantes? 2. Cætus electus & B
eodem sensu dicuntur in Catechesi

ecclesiæ veræ nulla sit pars, quæ non rectè
 datur ad vitam æternam electa. Sed Re-
 monstrantes docent perseverantiam ad fi-
 nem esse conditionem prærequisitam ad hoc
 ut homo, aut cœtus aliquis, eligatur ad vi-
 tam, ita ut Militanti ecclesiæ quæ nondum
 pervenit ad finem, non possit Electio tribui,
 Triumphanti soli. Nihilne tamen hoc
 adversus Remonstrantes? 3. Electio ibi po-
 nitur ut prima causa totius discriminis, quod
 per hunc cœtum est, & reliquum genus
 humanum: *Ex universo genere humano, cœ-
 perum ad vitam æternam electum colligit.* Re-
 monstrantes hoc ultimum esse volunt, &
 in consummatam fidei obedientiam sequi. An
 hoc aliquid? 4. Non nihil etiam est
 quod Catechumenus ibi docetur credere, se
 futurum huius electi cœtus esse membrum, &
 perpetuò mansurum. Non enim perseve-
 rantiam ad finem prærequirit hæc responsio
 per hominem constituendum electum, sed fi-
 dem quemque electionis vas in presenti
 tenet, & ex electione perseverantiam, non il-
 lud ex perseverantiâ deducit. 5. Verba illa
obedi spiritum & verbum in verâ fide consenti-
quodam ut ad Christum colligentem referun-
 tum, & media illa manifestè notant, quibus ele-
 ctio divina suum finem assequitur, electi cœ-
 collectionem respectu, descriptionem habent, locum &
 electum, & notas ejus continentem, utroque
 efficax modo Remonstrantium causam evertunt.
 Hoc autem non magis probant consensum in verâ
 & Electio prærequisitum ad electionem esse, quàm
 electionem aut vocationem primam,

vel etiam ad redemptionem per Christum Collegit enim & redemit Christus Ecclesiam suam: talis autem tum demum est, quando Remonstr. cum in verâ fide consentit.

Quest. 52.
Catech.

Secundus locus est Quest. 52. Vbi habetur, *Christum omnes suos electos ad se in celestia gaudia & gloriam traducturum.* Quæ verba si cum antecedentibus coniungamus simul, & ex ijs explicentur, non nihil addunt ad argumentum firmandum: in Collocatione igitur non temerè prioribus approposuerunt. Seorsim quidem sumpta non tantum ad propositum faciunt, nisi quod Catechumenus ibi semet electionis participem præsentem credit, quod cum Remonstrantibus sententiâ non potest constare. Sed tamen exceptiones oppositæ nihil quidquam valent. 1. *Per electos pro modo Scripturæ phrasibus intelliguntur.* Verum est, iidem homines qui tandem fideles evadunt, electi dicuntur tam in Scripturis, quam in Catechesi, quæritur insuper an non sint electi an quam fideles existant? Qui sic statuunt, ipsi morem Scripturæ observant, quæ Dei prærogativam esse docet, non ut eligat dignos (quod hominum est) sed ut dignos faciat gendo. 2. *Electi quos Christus in gloriam suam recipiet, sunt benedicti Patris.* Matth. 23. *Fideles sunt benedicti illi Patris, ac proinde electi sunt electi illi.* Quis unquam negavit fideles esse electos illos? Sed probatio non tam in formâ, quam in materiâ peccati. Formæ vitium dialecticus quisque percipit. In re ipsâ gravissimum errant errorem, si

neni benedictum esse Patris existiment,
 si qui jam perseveravit ad finem, aut si per-
 verantiam illam prærequiri putent ad be-
 dictionem etiam omnium primam perci-
 endam. Sic enim et Redemptionem, et
 adocationem, et Adoptionem, et Iustificatio-
 nem, et primitias omnes æternæ vitæ ex be-
 dictionum expungerent albo.

Tertius locus est ex Confessione Belgicâ, Art. 16. Con-
 fess. Belg. *Dens à damnatione ac interitu liberat*

servat eos, quos in æterno suo consilio elegit.

Resp. Remonstr. *Fideles illos esse qui eripi-
 untur ex interitu.* Sed Confessio manifestam

tributionem hominum lapsorum consti-

tuat, quorum alios ereptos ex peccato et mi-

sericordiâ dicit, alios verò relictos. Ereptionis,

et liberationis illius, primam causam et

causam in misericordiâ eligentis Dei collo-

cat. Vndè manifestum est, fidem non ante-

cedens aliquid, sed consequens electionis fi-

dei, Nihil enim intercedens est, inter pec-

catum et mortem, et electionem ad vitam. Pre-

terea donatio ipsius fidei pars est ereptionis

ex peccato et morte, fluit igitur ab ele-

ctione (si Confessio sit vera) et datur electo,

et prærequiritur in eligendo.

Quartus et ultimus est ex ejusdem Art. 37. Con-
 fess. Belg. *Cum numerus ele-*

ctorum fuerit completus, Christus, Domi-

nus noster à cælo rursus venturus est. Resp.

Remonstr. *Numerus electorum est numerus*

certus. Quod non malè quidem dicitur,

amplius aliquid hac phrasi videtur nota-

re, Deum scilicet elegisse certum numerum

hominum,

hominum, et mundi interitum idèd prout
re, ut electionem illam exequi in genera
ne quâque possit, prout in sese constituit
eterno.

CAP. X.

*Pars altera : de Causâ Electio
singularis.*

Quæ sit caus-
sa, cur Deus
hunc præ illo
elegerit?

Hucusque disputatum fuit de po
questionis hujus membro, id est
Electiois Objecto : sequitur
Iterum, de Objecti hujus Ratione. S
uitur enim à nostris, *Causam* cur Deus
reueret aliquos homines, alijs præteritis
eligere, solam esse ejus beneplacitum, & me
gratiam, minimè verò, quòd prævidit alia
Christum crediturum, alium minimè : ac p
de Fidem non esse causam vel conditionem
Electioem ad salutem præcedit, sed fructus
qui ex eâ prodit, & illam consequitur. I
batur etiam quod statuitur, varijs vi
argumentis. Sed priusquam ad illa per
amus advertendi sunt oculi ad exc
ones illas generales, quas adferunt
monstrantes ad constitutionem illam
stionis.

I. Veniam verbo præfati, dicunt. Fr
turpiter errare, cum causam decreti Dei de
busdam non eligendis etiam in Dei beneplacito

stituunt, imò hoc ipsum (Deum nimirum
 quem non eligere) gratiam & meram grati-
 faciunt. Sed 1. Turpitudine, si quæ sit er-
 rores hujus, in collectione hac latet, non in
 electione illâ, ex quâ peti videtur. Interfa-
 citur adhibita de alijs præteritis comparatio-
 nem indicat non similitum, aut parium, in ea-
 dem causâ convenientium, sed dissimilium,
 eorum qualitas vel conditio non est ea-
 dem. Dixit olim Moyses de Israëlitis: Te se-
 quitur Iehova Deus tuus, ut sis ei populus peculi-
 aris præ omnibus populis reliquis, eo quòd dili-
 git Iehova vos, Deut 7.6.8. Numquid hic
 error et errorem, & turpitudinem notabunt
 quasi dilectione constitueret Moyses cau-
 sam, cur omnes ferè populi præteriti fuerunt
 reprobati? 2. In Remonstrantium scriptis eun-
 dem istum errorem jam ante notavi. Sic e-
 rit in Nicolaus Grevinchovius, pag. 107. Cau-
 sa electionis Pauli, præ Caiphâ, statuo purum
 Dei beneplacitum, cuius fundamentum est
 Christus: hoc scilicet, quo omnem credentem,
 non crediturum eligere voluit in Christo, non
 non crediturum, vel non crediturum reprobare.
 Secreti hujus, in quo reprobatio continetur,
 non aliud fundamentum ponit, quàm Chri-
 stum, non aliam causam, quàm Dei benepla-
 citum. Et intempestivè igitur, & im-
 pudenter fecit idem Nicolaus, cum cæteris,
 quod ansulam hanc arripuerint invidiosum
 quid objectandi, cum semetipsos etiam
 eodem carbone denigrant. Nec immorari
 in hac inesse est in sequelis illis examinandi
 causas, quas ex principio hoc fictitio conati
 sunt

sunt formare. Multò verò minùs in-
guirite, quam oriri dicunt ex eo, quòd
etorum qualitates non exprimuntur. Ne-
enim agnoscimus illius generis, quod in
quæstione spectatur, vel causalem, scilicet
vel occasionalem rationem ad electionem
habentes.

An Remon-
str. statuant
prævisam si-
dem esse
Causam E-
lectionis.

2. Injuriam sibi fieri, conqueruntur, &
iis hoc impingitur, quasi fidem statuerent
electionis Causam, cum illi contrarium di-
affirmarint. Sed quid verbis affirmant,
negant, non multum refert: quod re-
docent, quod in sententiâ, quam defen-
apertissimè continetur, id ipsis tribuere
est injuria. Quin verò causæ vim & vi-
tem concedant Fidei, Electionis respo-
hoc rectè intuentem ab ipsis non rectè
dita, non potest ullo modo latere. Pro-
enim de conditionis vocabulo se non ac-
dum sollicitos esse hoc ipso loco profite-
omnes, & Nicolaus Grevinchovius non
affirmantiùs (pag. 111.) Scriptura fidem
petuò describit, ut conditionem prærequi-
à Deo, qualem autem conditionem intui-
gunt, satis alibi docet idem Nicolaus (in-
nempè sequente) ubi præscriptam eam
stulatam appellat. Naturæ verò legum di-
ditionum præscriptarum omnino conveni-
esse contendit idem (p. 24.) ut voluntati
eis, à conditione postulatâ, ac præstitâ, mo-
tur ad præmium. Inter conditionem mo-
tem judicis voluntatem; & causam in-
lentem, si differentiam ullam ostendere
sint, ponetur illud sanè inter Paralipos-

gicorum. 2. Fideles faciunt adæquatum
 Electionis objectum, & fidei tribuuntur ut
 formalis objecti hujus ratio. Iam verò
 quoniam illud est inter harum rerum consul-
 Ratio formalis adæquati objecti semper
 specificans causam illius habitus potentia, vel
 cuius est objectum. Sic in visione lux
 est ratio formalis est objecti visibilis) est
 causa videndi: sic bonum apprehen-
 sibile ab intellectu, est volitionis causa, quia
 rationem habet formalis ejus objecti. Eo-
 dem planè modò cum fidem Electionis re-
 ferunt, formalem objecti rationem Remon-
 strantes ponant, & Deum etiam ab extra
 variis volendi causas habere doceant,
 non dicere nequeunt, cur eos afficere
 possint injuriâ, qui Fidem Electionis Cau-
 sam ab ijs fieri, pro confesso habent. 3. Ele-
 ctionem præscientiæ fidei inniti docet Ar-
 thus, Decl. sentent pag 47. docent etiam
 monstrantes omnes, Coll. pag. 104. Quæ
 ratio vis hujus verbi sit. Nicol. Grevinch,
 addit pag. 102. Fidem scilicet electioni
 inniti ut fundamentum, voce innitendi om-
 ni significari videri, undè etiam est quod
 Electionem Christo inniti & Christum esse Cau-
 sam Electionis unum idemque significant in
 monstrantium scriptis. Clarum est igitur
 hac ratione, fidem ab ijs haberi pro ele-
 ctionis causa. Neque id omnino negare vi-
 detur Nicolaus, sed hoc solum cavet (pag.
 106) ne statuere putentur Fidem fun-
 damentum, aut causam primam, aut ex me-
 ritæ dignitate suâ, moventem. 4. Ordinis
 ratio

ratio (ex Remonstrantium sententia) in Electionem & Reprobationem, ut species invicem oppositas, omnino exigere videtur, quo loco incredulitas venit in Reprobatione eodem veniat & fides in Electione. Sunt verba Nicolai Grevinch. pag. 176. At verò in delitatem esse Causam Reprobationis affirmant solum Remonstrantes (hac pag. 107.) sed contrariam sententiam horribilem vocant & detestandam. 5. Si Fides determinet voluntatem Dei (alias indecipientem) ad eligendum unum potius quam alterum, tum causa est electionis. Sed hanc determinantem attribuere fidei Remonstrantes res ipsa docet. Cum enim propter fidem nihil antecedit electionem, quod non est etiam non electorum commune, nihil commune determinat, necesse est electionis ratio collocetur in fide. Nicolaus id profiteri videtur (pag. 206.) *arbitrium determinare gratiam* affirmat, quod ius concursus tamen conditionem facit ad efficaciam gratiae nihilo valentior quam fidem etiam constituunt ad electionem. 6. Ut indubium reddatur quid tribuitur à Remonstrantibus syllogismus proponendus est ille, quem formarunt ad ordinem declarandum consilij divini autem huiusmodi. *Volo salvare credentem Petrus credit. Ergo volo salvare Petrum.* enim consulentem Deum, & quasi determinentem, inducunt. Propositio est generaliter pronuntiata illud, quod Arminius determinatum secundum facit. (Decl. p. 47.) Affirmatio

io est præscientiâ, cui electionem singula-
rem inniti dicit idem (ibidem) Conclusio est
ipsa electio singularis. Iam verò quistam
alienus est à sensu & usu communi, ut non
intelligat in deliberationibus huiusmodi,
conclusionem ab assumptione, ut ex verâ
causâ, pendere. 7. Argumentis istis illud e-
tiam adstrui potest, quod Suarez Iesuita sive
confitetur sive restatur, (de Prædest lib. 1.
cap. 17. § 13.) *Si quis dicat, solam electionem
ad gloriam, seu voluntatem dandi gloriam, esse
Prædestinationem; & deinde teneat, non dari
electionem ad gloriam, ante prævisa merita,*
quam Remonstrantium sententiam esse pa-
ram est, nisi quòd meriti vocem non usur-
pent) necesse est, ut consequenter asserat, dari
causam Prædestinationis ex parte hominis.
Fortius est igitur quàm ut posthac negari
possit ultra, (quidquid antehac fecerunt ad
tutelam) Fidem Remonstrantibus electio-
nem esse Causam. 3. Illud etiam reprehen-
dunt in Fratibus, quòd gratiam & fidem in-
ter se pugnare faciunt, vel facere saltem vi-
sentur. Sed injuriam hic inferunt illam,
quam illatam sibi dicebant modo. Male e-
tiam accipiunt, quæ benè dicuntur. Gratiam
& fidem non opponebant illi, sed electionem
ex merâ gratiâ, sine ullâ externâ causâ præ-
cedente, ac movente, & electionem ex fide
prævisâ. Sic exceptiones illas generales qua-
les, quales explicatas habemus; accedamus
jam ad argumenta.

CAP. XI.

Argumentum primum.

Pag. 109.

Causam electionis esse solum Dei propositum & beneplacitum, & meram gratiam.

Non potest alia electionis Dei causa constitui, quam que à Dei Spiritu, & in S. Scriptura exprimitur: autem aliam electionis causam non statui quam Dei propositum, consilium voluntatis eius, beneplacitum, ac meram gratiam, Rom. 8. & 9. 11. 2. Tim. 2. 9. Ephef. 1. 9. 2. 5. Mat. 11. 26. Luc. 12. 32. Rom. 9. 15. Exod. 33. 19. 18. Ro. 11. 5. Ac proinde pugnat cum verbo illi quod docetur prævisam fidem aliquo modo electionis causam esse. Si autem electionis causa non est, neque conditio est, quæ ad electionem desideratur, aut quam Deus in electionis consilio respicit: neque enim in Scriptura hec phrasim est invenire, Deum nos elegerisse quia fideles, & eâ lege si in eum credamus & in fide obedientiâ perseveremus.

Huic argumento sic responsum est à Christianis monstrantibus, ut vix quidquam adferatur quod seriam refutationem vel postulet, vitiosum mereatur; breviter tamen sunt audientibus. Post rejectionem argumenti totius, proposita causa mentionem, quam prius vidimus ad electionem temerè positam, sed in eorum sententiâ electi manifestò contineri, accedunt ad errorum refutationem, quos hoc ordine proponunt.

1. Gratiam & fidem non rectè opponi. Christiani. Quasi favor Dei internus & æternus maneat.

Sed diversum aut disparatum aliquid ab actu, vel dono fidei, quæ mortalibus inest, & ratio saltem mortalis etiam est. Certè autem eademque res dicendæ, aut licitæ, aut eam hanc argumentationem esse, non possunt non videre: *sola hæc est causa, ergo illa.* Nam sola vim habet excludentem & renouentem omnia, quæ non sunt planè eadem: unum includens cætera omnia excludit. Optimè quidem convenit, ut aliquid meræ gratiæ donetur, & recipiatur per fidem quæ Apostoli mens est, *Rom. 4. 16.* sed ut distinctur aliquid ex merâ & solâ gratiâ, & non aliam habeat rationem & causam cur distinctetur, hoc nullo modo consistit.

Rom. 4. 16.

2. Scripturam dicunt præter Dei beneplacitum aliam electionis causam statuere, propter quam electi sumus, Christum scilicet, juxta illud *Ephes. 1. 4. Elegit nos in Christo.* Sed 1. Eligere in Christo, & eligere propter Christum, non debent confundi. In Abrahamo determinatus est Levi, *Heb. 7. 9.* sed non propter Abrahamum, ut causam impellentem. In Christo paravit nobis Deus redemptionem à peccatis, sed non propter Christum paravit. Sic enim Christum ipsum propter Christum donasse diceretur. 2. Palàm est ex ipso contextu, Christum ibi ad electionis quiddam terminum, vel bona quæ destinantur electis, antecedentis & causæ rationem habere, sed ad actum ipsum intentionis divinæ, consequentis porius effecti. Sic enim *vers. 3.* in Christo benedictiones nobis omnes communicatas affirmat: *vers. 5.* Adoptio mani-

Ephes. 1. 4.

festò conjungitur cum verbis illis, *Per Iesum Christum*, non actus prædestinantis. Non hoc patietur vox usurpata (*per*) quæ medius denotat à destinatione finis dependens, satis explicat alteram illam phrasin in Christo. 3. Partem hanc sententiæ (*in Christo*) sic explicare videntur ipsi Remonstrantes (pag. 91.) ut spectet potius ad electum statum, quàm ad eligendi causam: *in Christo nemo est electus, nisi qui in Christo est, id est fidelis*. Eligere in Christo, & eligere fideles idem faciunt. Non igitur sibi met contenti satis videntur, cum fidem non dicant causam, & causam tamen his verbis denotant contendunt. Certe præpositio hæc in Christo, potest & eligentem & electum etiam significare notare. 4. Electionis illius generalis, quæ statuisse Deum dicunt fideles salvare, & infideles damnare, hujus (inquam) deus Christus non est causa: quia redemptio per Christum jam tota peracta (dicit Nicolaus Grevinch pag 8.) Deo *jus hoc intemptum*, manebat pro arbitratu suo cum applicaretur non applicare, & quibus, vel qualibus, vel in illi quacunque vellet conditione, communitate, Voluntas igitur divina cum fidei qualitate præscripsit, non movebatur à Christo, sed quam à causa. Si verò generalis hujus decreti Christus non sit causa propria, tum quæ alterius illius, quo singulares & communitate fideles servare constituit. Hoc enim nihil aliud est quam consequens alterius, aut exclusio ex eo deducta, hoc modo: *Volo servare fideles omnes; hi sunt fideles es, ergo*

servare hos: ubi nulla datur conclusionis
causa, præter decretum illud generale, quod
propositione ponitur, & fidem actualem,
& assumptionem efficit: vel igitur nul-
la causam habet particularis hæc electio,
etiam quæ convenit etiam generali,
scilicet immediate inniti voluntati &
iustitiae Dei, tanquam primæ, unicæ, & com-
muni causæ, Nicol. Grevinchov. agnoscit
(pag. 105.) vel fidem illam causam esse ne-
cessariò dicendum est: Christo nullibi cau-
sam locum, sed nomen tantum dederunt.

*Fides (ajunt) potest esse conditio, quam
non sit causa. Quod verè quidem dice-
re, si conditionis nomine illud solum intel-
lerent, sine quo res esse nequit: sic enim
naturalia multa conditionalem necessita-
tem habent ad vitam supernaturalem, (ut
omnes (puta) vivamus, sustentemur, rationis
participes simus, &c.) sed aliam rationem
conditionis præscriptæ, postulatæ, præ-
scriptæ, qualem fidem esse statuunt, ut Nicol.
Grevinch. optimè demonstravit pag. 14. ver-
bis illis jam ante laudatis, Hoc amplius con-
stat, naturæ legum ac conditionum præscrip-
tæ omnino conveniens esse, ut voluntas
a conditione postulata ac præstita mo-
veatur ad præmium.*

Patentur phrasin hanc in Scripturâ non in-
veniri, Deum nos quâ fideles elegisse, eâque
fide credere in ipsum: sed inde non ma-
gis, quia, dicunt, rem ipsam non esse veram,
quam contrariam defensionem etiam, falsam
esse, quia non legitur in Scripturis fidem esse

Electiois fructum, nos esse electos fidei non habet ratione, aut qualitatis ullius. Sed 1. Variā & impar est ratio harum, & illarū phrasium. Iniquissimum esset postulare testimonium Scripturæ expressum cuncta terminatim excludens, quæ removenda necessariò sunt ab electionis decreto: aut omnipotens describens, quæ ex illo deduci possunt. Ars enim & doctrina cujuscunque rei, nec negativis præceptis debet explicari neque supervacaneis. In affirmatione verò quā ipsa conditio tantę rei primaria, posita, & postulata traditur; quis non expectaret manifestam legem? 2. Apertè dicitur in Scripturā, cum nihil boni aut mali fuissent, id est, cum nullā qualitate discernente fuerunt induti. Rom. 9. 12. & eligi ad salutem per fidem habitam veritatem. Thess. 2. 13. & quosdam ad cognoscendam voluntatem Dei prædesignatos esse: Act. 13. 14.

CAP. XII.

Argumentum secundum.

Pag. III.

Fidem esse
fructum Elec-
tionis.

Electiois fructus non potest esse ejus-
dem, vel conditio, quæ illam præcedat.
des, una cum obedientia & perfectio-
ne, electionis est fructus. Rom. 8. 29 Eph.
5. comp. cum Job. 1. 12. Ephes. 2. 10. Act. 13.
Johan. 6. 37. 8. 47. & 10. 16.

Assumptio fidenter à Remonstrantibus negatur: neque illam confirmari concedent vel vno ex testimonijs illis, quæ ad fulciendam eam adducuntur. Rationes adferunt varias, quæ breviter sunt perpendendæ.

1. *Rom. 8. 29. 30.* non agere Apostolum de *Rom. 8. 29. 30* ullâ absolutâ ordinatione ad salutem, aut vocatione ad fidem: sed de ordinatione & vocatione fidelium ad crucem & afflictiones. Incongruam hanc esse glossam satis ante probatum est, in parte priorè, ad arg. 4. aufferendum hic tamen integumentum ejus unum. Nos (inquiunt) cum D. Calvino asserimus, &c. quasi Calvinum sequerentur auctorem in assertionè, & non Socinum, dum Apostolum hic negant agere de ullâ absolutâ electione ad salutem aut vocatione ad fidem, ex illâ pendentem, quod Lector non debet cogitare. Quamvis enim in explicatione posterioris partis *vers. 29.* non multum ab ipso discedunt: in cæteris tamen omnibus hujus gradationis membris, adversarium cum hic habent, non minùs acrem, quàm in ipso libello, quem de Prædestinatione conscripsit, *vers. 28. salutem nostram electione fundari observat, & causas ejus non alibi querendas, quàm in arcano Dei beneplacito. vers. 29.* sic istos homines refellere videtur: Dei præcognitio, cujus Paulus hic meminit, non tanta est præscientia, ut stultè fingunt quidam imperiti: sed adoptio, quâ filios suos à reprobis semper discrevit. In cæteris etiam eodem planè modo.

2. Graviter conqueruntur de vocibus
E 3 quibus-

An Re-
monstr. statu-
ant prævisa
opera bona
esse causam
Electionis.

Simon Epis-
copius.

quibusdam odiosè insertis, obedientia scilicet
perseverantia, quasi Deum illi opera bona
spexisse in electione docerent: quod nec doc-
se nec sentire sanctè possentur. Vel ex
igitur hac simulatione omnes discet Lecto-
cælum testem jurant sibi hanc mentem non
esse, falsa vociferantur sibi impingi, cum
ritas hujus eorum sententiæ tam apertis
cumentis in causæ constitutione firmata
ubi integram ex præscripto obedientiam, ex-
rem, cultum, honorem, timorem, humilitatem
certamen totum, consummatam obedientiam
& opera bona, inter electionis prærequisita
non minùs quàm fidem ab ijs poni, tam
probatur quasi ob signatis. Ne subito tam-
& inopinatio hæc ijs excidisse videatur
verò nec in ipsorum contineri sententiâ, nec
scriptis haberi, operæ prætiū erit audire quod
Simon Episcopus Leydenfis Professor Aca-
demice iuventuti in privatis thesibus instituit
Fœderis novi duas constituit partes. 1. Stipu-
lationem officij nostri juxta certa quædam præ-
cepta instituendi. 2. Promissionem & sponsionem
gratiosam, officium juxta stipulationem seu
rursus præstantibus factam, & promissionem de
quâ justificationem & præmij remunerati-
onem, id est, vitam æternam contineri docent,
que ad eam electionem ipsam (uniformia enim
conformia sunt istis electionis & justifica-
tionis decreta. Nicol. p. 111.) stipulationem illius
officij sequi docet ordine. Hæc Disp. 45. the-
2. Iam verò præcepta illa quæ promissiones
rituales antecedere facit, tria sunt quæ in
fœderis præcepta, novis vocibus appellat, Pa-

sentia, Fides in Christum, & Obedientia strictè sumpta, sive Charitas, vel Sanctimonia, quæ nihil aliud est quàm sincera & continua mandatorum lege evangelicâ præscriptorum præstatio, usque ad extremum vitæ terminum: per mandata verò præscripta, illa omnia intelligitur, quæ vel generaliter à Christo & passim in Scripturis N.T. pronunciantur (de abnegatione nostri, tolerantiâ crucis, &c.) vel specialiter juxta Legis divine moralis præcepta exponuntur & plenius elucidantur. Hec Disp. 23. 25. 27.

Ex istis clarissimè patet domesticam Remonstrantium sententiam (quidquid publicè nonnunquam præ se ferant) illam ipsam esse, quam in præsentem tam studiosè conantur à semet amoliri: obedientiam scilicet vel præstationem bonorum operum, & perseverantiam ejusdem, non minùs à Deo expectari & conditionis locum habere in Iustificacionis ac Electionis actu, quàm fidem ipsam in Christum. Imò verò penitiùs rem ipsam intuenti apparebit fortè, plus multò ceteris illis officijs, quàm fidei per istam doctrinam concedi. Nam cum electionem sic nobis describant: *Ut sit voluntas præmium vel mercedem conferendi, intercedente conditione præscriptâ & præstandâ, quemadmodum agonothetæ brabium decernunt athletis mediente cursu, vel certamine: equum est ut illi conditionis parti debeatur maximè, quæ maximi moliminis & certaminis est, vel in quâ plura, seu præcipua continentur officia: sed in universalis obedientiæ præceptis multò plus postulari & præstari, quàm in fidei*

Nicol. Græ-
vine p. 130.

Idem p. 132.

imo adversus ipsos vel maximè facere contendendo, eadem enim radix, & arborem, & fructum fert, eadem utriusque natura eadem etiam efficiens causa : si igitur electio sit sanctitatis radicalis causa, necesse est etiam ut fides ab eadem exoriatur. Qui dat formam, dat etiam facultates emanantes à formâ, vel eam consequentes, & ex adverso qui dat facultates istiusmodi, dat etiam formam. Eandem igitur causam obtinent fides, cum qualitatibus illis, quæ à fide fluunt, & ab electione pendent ambæ, si alterutra. Satis est igitur ad argumentum, si fides & sanctitas tam individuo nexu connectantur, quamvis non sint unum & idem. 2. Fidem sanctitate comprehendendi, cum generatim hæc vox usurpatur, pro actu quolibet à communi usu segregato, & cultui d. vino consecrato, Nicolaus Grevinch. fatetur, p. 119. Non rectè igitur faciunt quòd simpliciter hoc loco, sine distinctione repugnant. 3. Omnis actus Spiritus Sancti in nobis habitantis, sanctificationis nostræ pars est, inde enim sanctus appellatur quia vim nobis indit sanctificantem: sed fides est inter principales ejus actus: ergo. 4. Per fidem in hac questione intelligere se Remonstrantes affirmant consummatam fidei obedientiam : hanc autem obedientiam consummatam ut à sanctimoniam distinguere possint, ego certe non novi. 5. Electio hæc ad sanctitatem, &c. æquè latè debet extendi, ac benedictio illa cujus sit mentio, ut 3 proportionem istam apertè denotat particula connectens *ut 3*, quemadmo-

Nicolaus
Grevinch.
P. 137.

dum, sicut: neque firma foret Apostoli ratio nisi hæc Electio aliquo modo comprehenderet in se benedictiones illas omnes, quarum ante mentionem fecisset, sed inter omnes benedictiones spirituales, fidem etiam locum aliquem habere, non est Christiani negare: ergo & in sanctionem quæ electione fluit continetur etiam fides.

4. *Sententiam suam hanc esse dicunt, sanctos & inculpatos esse coram Deo, idem esse quod in cælo glorificatos esse. Sicut & Ephes. 5. 26. Col. 1. 2. 21. 22. 23. quæ loca non posse intelligi dicunt, nisi de vitâ à futura, atque ad eam electionem istam nihil hujus vite spectare, sed gloriam solam. Hoc etiam ex Musculo, & Piscatore confirmari posse dicunt. Sed 1. dicant mihi velim, utrum electio hæc Dei, quæ est ad sanctitatem, sit ad partem ejus tantum, non potius ad integram sanctitatem; si ad partem solam, dixerint & gradum; tum eandem rem ex eadem causâ pendere imperitè nimis negant. 2. Tum etiam electionem hanc ad sanctitatem, vitam, cælum, non ex peccati, mortis et mundi statu, levare non docent cum Scripturis, sed ex uno gradu sanctitatis, vitæ, et cælestis naturæ, ad vitam: quod quàm alienum sit à Scripturæ perpetuo tenore, id quisque novit qui ex vel à lumine salutavit. Si verò ad integram nos eligi sanctitatem concedant, tum neminem in hac vitâ sanctitatis participem facient contra expressam Scripturæ sententiam. 1. Cor. 6. 11. vel electionem hanc etiam ad vitam istam referre cogentur. 2. Sanctificationem*

cationem hoc in loco generalissimo sensu accipi connexio illa docet, quam habet in textu, cum benedictionibus omnibus spiritualibus: nec non illud etiam, quod totum electionis scopum designat, quam hoc ipso capite, ad adoptionem, & alia, quæ dum vivimus, istic percipere solemus, extendendam esse Paulus ipse docet. Cum igitur sæpius in Scripturis non renovationem solam, sed & justificationem etiam complectitur, ut *Ioh. 17. 17. Heb. 9. 14. & 20. & 13.* maxime consentaneum videtur, ut absolutionem etiam illam in istâ sanctificatione comprehensam esse credamus. Idem etiam sentiendum de locis illis parallelis, *Ephes. 5. 26. Col. 1. 20.* quandoquidem totus fructus, & amoris, & mortis Christi, in illa sanctificatione ponitur, qui tamen intra cœli terminos contineri non potest, sed ecclesiam sibimet desponsatam, quamvis peregrinantem in terris, & militantem, per imputationem tamen immaculatam sistit, & gradatim etiam effectivè purgat. Hæc si vera sint (ut sunt verissima) & ab interpretibus optimis probata, tum toto cœlo aberrant illi, qui ad cœlum solum restringunt, tam latè patens beneficium: quamvis colophonem ejus in cœlis expectare iubemur per fidem. 3. In eo verò quod procul omni dubio affirmant, inculpata istam sanctitatem non posse intelligi, nisi de conditione fidelium in cœlis futurâ, contrarium manifestum satis erit, si eximum illum locum inspexerint, qui est ad *Phil. 2. 15.* ubi fideles eo vocantur, ut irreprehensibiles.

sibiles et inculpati sint *ἐν τῷ κόσμῳ ἀποκατε-
 νικῶν* *τὸν κόσμον* *καὶ τὴν ἐκκλησίαν*, &c. in
 medio generationis & mundi presentis. Luci-
 dius nihil ab ipsâ luce proferri potuit, aut ad
 remissionem accommodatius. Piscatoris abu-
 tuntur nomine, cum eum dicunt locum il-
 lum, *Ephes. 5. 26, 27.* non aliter interpretari
 quam de conditione fidelium in cælis; quam-
 vis enim beneficium illud sanctificationis
 non consummatum fore tradit ante nuptias
 agni in cælis peragendas, apertis tamen
 verbis in *Analyfi* dicit, *vers. 26.* loqui de pur-
 gatione illâ, quæ est remissionis; & *vers. 27.*
 partim etiam *26.* de illâ quæ fit per efficaciam
 Spiritus sanctificando seu renovando con-
 fidentium indices magis ac magis. Neque
 Musculo sunt æquiores, dum ipsum in ean-
 dem sententiam trahunt. Quamvis enim
 perfectionem sanctitatis non nisi in cælis fu-
 turam docet in *Ephes. 5. 26.* Interea tam
 sanctificari nos ac mundari monet sanguine
 spiritu, verbo & Baptismo, per fidem in *Chri-
 stum*: quod plenius ad *Ephes. 1. 4.* exponitur
 undè etiam sententiam suam petendam esse
 dicit ad *Ephes. 5. 26.* & *Col. 1. 2. 6.*

5. Simili planè modo, quo versum illum
 quartum torquent ad quintum etiam respon-
 dent: dicit Apostolus *prædestinatos nos esse
 adoptionem filiorum*, quæ sine fide non potest
 acquiri. *Iob. 1. 12.* unde colligere promptum
 est ad fidem etiam nos prædestinationis vi-
 tute deduci. Respondent illi. 1. *Deus con-
 siderat adoptandos ut fideles, & quia tales præ-
 destinat eos ad adoptionem.* Sed et cum Scrip-

turis pugnat hoc, & cū rectā ratione. Adop-
tio enim est extraneæ personæ in familiam
& jus filij vel filiæ assumptio legitima. Adop-
tatio nostri per Deum, filios nos Dei facit :
tales autē facti sumus per fidem: fides enim
est fundamentum ipsum relationis huius vel
adoptionis in actu: in fidei igitur in genera-
tione, adoptionis ratio includitur. In nō verò
id, ad quod aliquid prædestinatur, est extra
ipsū, quod prædestinatur: nemo destinatur
ad id, quod in ratione ipsius rei concluditur.
Homo nō prædestinatur ut habeat animam:
neq; animal rationale ut sit homo: nam qui
unum dicit alterum includit. Isaacus jam ge-
neratus ab Abrahamo non prædestinatur ut
sit ejus filius: in generatione continetur ipsū.
Eodem planē modo per fidē à Deo genera-
tus, non potest prædestinari ut fiat filius: as-
sumis enim esse filium, cum dicis per fidem
regnitum. Efficacissimum hoc est argu-
mentum, etiam ad quæstionem hanc totam
clarissimē demonstrandam: qui namque ad
relationem & statum aliquem prædestinan-
tur, ij ad fundamentum & rationem ejus non
possunt non destinari. Cum David aliquan-
do destinatus fuit ut Sauli fieret gener.
1. Sam. 18. simul etiam destinatus fuit ad
Sauli filiam ducendā. Cum Saulus vel Pau-
lus prædestinatus fuit ad apostolatū, Ro. 1.
& Gal. 1. an noneadem operā destinatus eti-
am fuit ad vocationem illam, quā ad illam
functionem segregatus fuit actu. Sic qui in
adoptionem destinati sunt, destinantur eti-
am in filiorum Dei associationem, vel coop-
tationem

tationem per fidem. Si verò ullius distantie momentum vel cogitatione comprehendere possit, inter fidei ingenerationem, ac filiationem vel adoptionem, ita ut ordinatio divina intercedere eas possit, prædestinati tamen fideles ad adoptionem non essent dicendi, quia nulla daretur hujus actus aggressio talis, qualem ratio vocis designat, nec tam fideles adoptionis quam adoptio fidelibus adjudicaretur. Instant Remonstr. *Fidem ordine adoptionem præcedere, Iohannis testimonium ostendit. 1. 12. ijs qui in Christi nomen credent ius dedit, ut filij Dei fiant.* Si quidem ordinem talem intelligant, qualis inter generationem & filiationem, inter vocationem & functionem, aut inter quemlibet actum, aut relationem in eo fundatam, qui ordo rationis tantum est, tum nihil dicunt ad rem. Si verò cum Pontificijs quibusdam ius illud filiationis, non de præsentis dignitate fidem ipsam concomitante, sed de absentis aliquâ & futurâ potestate, tum nihil ad locum dicunt, inò facile refelli possunt ex verbis ipsis. Verbum enim hæc usurpatum ab Apostolo (*πατρί*) non est futuri temporis, sed præteriti aoristi, utcumque latina lingua tam enuclearam distinctionem non satis exprimere valeat, ut rectè ac verè à D. Bezâ declaratur, in hanc sententiam, *ut facti sint filij Dei*, non *ut fiant*, in futurum: quæ interpretatio hujus vocis, cum per se clara sit, tum confirmationem habet ex verbis proximè sequentibus, *ijs qui ex Deo geniti sunt*, quæ satis ostendunt non majorem dari distantiam.

distanciam inter fidem & dignitatem illam, quàm inter genituram & ejus individuum honorem. Confirmatur etiam clarissimè ex homogeneis illis ejusdem Apostoli phrasibus, *Epist. 1. cap. 3. vers. 1. 2. Videte qualem charitatem, (id est qualem dignitatem ex charitate) dedit nobis Pater, ut filij Dei vocemur: nunc filij Dei sumus (id est ex Deo geniti sumus) ubi dignitatem nostram apertè collocat in eo, quod vocamur filij Dei, & idem facit vocari & esse: hæc autem omnia fidem veram immediatè sequi, sequentia verba docent, quisquis habet hanc spem. Spe igitur suâ prorsus falsi sunt Remonstrantes, qui ex istis adversissimis ipsis locis patrocinium sibi quærebant. In eo verò miserandi sunt, quod ad voculam illam Nos jam denuò confugiunt, quasi aliquid extorquere vellent ex literis & syllabis invitis. Nos (inquiunt) prædestinavit: ergo fideles. Quàm inops & egena sit hæc ratio, satis ante monstravi.*

6. Capite primo ad Ephes. jam aliquatenus vindicato, secū dum sequitur, ubi *vers. 10.* hec verba habentur, *Dei opus sumus, conditi in Christo Iesu ad opera bona, quæ præparavit Deus ut in ijs ambulemus.* Vbi omnia opera bona, vel obedientiam fidei totam, atque adeò fidem ipsam, ex Dei antecedente consilio & intentione salutis nostræ venire docemur. Resp. Remonstr. 1. *hic non esse sermonem de electione, quæ est ab æterno, sed de eâ quæ fit regeneratione.* Esto, sit tamen specialis quædam & præveniens gratia, erga singulares quosdam homines præ cæteris in ijs

vocandis, regenerandis, & ad benè beateque
vivendum aptandis, ex istoc loco probetur,
quin ab æterno hæc gratia fuerit per electi-
onem ordinata, nemini dubium erit, qui De-
um agnoscit æternum. Resp. 2. *præparati-*
onem hanc non esse hominum, sed ut textu
habet bonorum operum, quæ sit præscribenda,
præcipiendo, adhortando, & urgendo illa. Sed
1. præparatio hæc omninò ad homines per-
tinet: non enim græcè dicitur *quæ præpa-*
ravit, sed quibus: immediatum igitur præ-
parationis hujus objectum sunt homines ip-
si, qui operibus istis præparantur. Hoc ge-
nere phræcos 70. interpretes utuntur sapi-
ùs: ut *Prou. 23. 12. 2. Paralip 4. 26. 14. Gen.*
24. 14. 44. 2. Si non directè in homines hæc
dictio feratur *præparavit*, sunt tamen alii
non minùs pollentes, quæ manifesta syntaxi
referuntur ad homines, *ipsius sumus opus*
conditi in Christo Iesu ad opera bona: 3. Con-
dere homines ad opera, & præparare opera
hominibus, cum simul conjunguntur, facit
innuunt, præparationem istam sic operibus
tribui, ut hominibus interint nullo modo ne-
getur. 4. Quòd præparationem hanc
præscribendo & proponendo consistere po-
tant, id sine ullo exemplo aut etiam ratione
faciunt, semel tantum (quod scio) præter
quam istic, hoc verbum *οὐκ ἔστιν* habetur
in toto novo Testamento, id est, *Rom 9.*
ubi apertè refertur ad ordinationem illam
quæ vocationem præcedit; sic enim in con-
textu sequitur *vasa quæ præparavit ad glori-*
am, quos etiam vocavit. Præscriptionem igitur

tur & propositionem omnem hæc præparatio precedit. Præterea verbi ipsius vis non est negligenda ~~omninoque~~ ante præparavit, quod antegressionem diuturnam indicat actus huius divini, ante opera bona, & vocationem ad ipsa. Deindè scopus Apostoli non patietur, ut præscriptionem & propositionem per præparationem intelligamus. Id enim infert Paulus ut operibus detrahat iustitiæ nostræ laudem, & gratiæ deferat soli: jam verò operum bonorum præscriptio propositio, &c. nihil omnino facit aut ad opera deprimenda, aut ad efferendam gratiam: sub lege enim bona opera præparata fuerunt, præscribendo, proponendo, præcipiendo, adhortando, & urgendo. Resp. 3. *Si hæc verba de præparatione, quæ electione fit, intelligentur, illa tamen pertineret ad fideles, quia dicit Apostolus Nos.* Tertio jam elumbem hanc rationem obtruserunt Lectori: quem insulsum valde spondidisse sibi videntur; quem enim cordatum adducere possunt, ut fideles credat homines, antequam conditi fuerint à Deo, aut opus ejus potuerint appellari, aut ad ullum opus bonum ullo modo præparari? sic tamen nos ineptire jubent, qui nos tam improbè vexant & urgent importunè in isto loco, ubi nostra tactura vel creatio prima (quæ gratiæ est) per Apostolum in eum finem urgetur, ut nihil eam boni antecedere potuisse demonstret.

De eximio illo testimonio, quod *Act. 13. Act. 13. 48.* habetur, *(Crediderunt quotquot ad vitam*

æter-

aternam ordinati erant) eosdem illos cavil-
los movent quos ante. Non inest quod asse-
mitur, inquit, de Prædestinatione, neq. ver-
botenus, quia non dicuntur ibi à Deo ordinati,
nec præordinati sed ordinati tantum; Neque
virtute tenus, quia habitudo quædam interna
per ordinationem intelligi debet, ut manifestum
apparet ex opposito comparationis membra-
vers. 46. Indignos vos ipsos decernitis æternam
vitâ. Præpostera hæc loci detorsio in argu-
prioris partis jam examinata est. Eo respici-
at studiosus Lector, & simul loca Socini illi
notata, conferat cum his verbis, quæ quasi
ab ejus ore excepta videbit. Nunc auctari
loco; paucis expendam illas argumentationis
hujus partes; quibus plurimum se tribuent
& maximè confidere produnt. 1. Cogniti &
præcogniti, definiti & prædefiniti, destinati
& prædestinati, eodem sensu sæpius reperiuntur.
Remonstrantes ipsi nequeunt aut ignorare,
aut etiam diffiteri; imò ipsimet postea in
verbis Apostoli, quæ 2. Tim. 2. 19. habentur
ex verbo simplice (novit) præscientiam colligunt,
sine ulla ratione subjunctâ. 2. Verbum
ipsum adsignificationem habet plusquam
perfectam, quod ejusdem planè valoris est,
ac si dicti fuissent præordinati. 3. Qualiscum-
que hæc ordinatio fuerit, homines eam pro
objecto habuisse, & Deum pro auctore, tam
clarum est, ut illi ipsi qui scrupulum hunc in-
jecerunt (non dici à Deo ordinati) eodem
quasi spiritu fatentur esse gratuitum quid,
per Dei verbum ac Spiritum effectû. Quod
idem est ac si ordinatos à Deo dicerent.

Pag. 119.

4. Comparatio illa *vers.* 48, cum 46. eadem facilitate rejicitur, quâ affirmatur. Nam 1. subjectum illud proximum, cujus limites determinantur per istam particulam *etiam*, quotquot, illis verbis describitur à Lucâ: *Gentes autem hæc audientes*. Comparatio igitur propriè non inter Iudæos & Gentes, sed inter Gentium partem unam, & alteram, institui videtur. 2. Si mutuo sese respecerent descriptiones istæ, decernerant se indignos vitâ eternâ, & ordinati erant ad vitam eternam, nihil tamen prohibet, quin meritum humanum ab unâ parte, & ab alterâ misericordiâ divinâ conferantur invicem inter sese. Sic Moses olim *Deut.* 9. 5. *Non propter justitiam tuam, aut propter rectum animum ingressurus es, &c. Sed propter improbitatem gentium ipsarum, Iehova Deus tuus expellis eas à facie tuâ, & ut præstet verbum quod promissit.* 3. Vox ipsa quam usurpat ibi Paulus (*decernitis*) optimè patietur oppositionem illam decreti, vel ordinationis divinæ; internæ verò & inhærentis qualitatis, non satis apte.

7. Tria restant ex Iohanne desumpta *Ioh.* 6. 37. testimonia *cap.* 6. *vers.* 37. *Quidquid dat mihi Pater ad me veniet. & Cap.* 10. *vers.* 26. *Sed vos non creditis: non enim estis ex ovibus meis.* *Ioh.* 8. 47. *Propterea verba Dei non auditis quia ex Deo non estis.* De primo respondent, *Pag.* 91. referendo Lectorem ad ea quæ supra dixissent. Sed ibi nihil habetur quod bis legi mereatur, semel enim lectum suo se in dicio temuitatis prodit, Nihil enim definiunt
de

Ioh. 8. 47.

de sensu loci, sed sceptice tantum supponunt, si hoc, si illud, non audent statuere, quid ibi Christus velit, quia nullam rationem interpretandi norunt, nec possunt quidem honestam aliquam excogitare. Certum est per illud *venire ad Christum* nihil aliud intelligi quam *credere in eum*, Christo ipso interpretante, *vers. 35. Qui venit ad me nequaquam esuriet, & qui credit in me non sitiet unquam.* Certum etiam donationem illam Patris esse actum aliquem Dei fidei istam antecedentem, ex qua tamen fides necessario tandem sequetur. Sic verba clamant ipsa, *Quidquid Pater mihi dedit, ad me veniet.* Unde patet (quod negant) manifestò, hunc nempe locum ad rem ipsissimam pertinere. Secundus locus est *Iohan. 8. 43. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Opponunt autem duo. 1. Si ex Deo esse, idem sit quod à Deo electum esse, tum ex Deo esse, idem esset quod à Diabolo electum esse, nam eadem est phrasys. Cujus argutationis autor primus fuit Faustus Socinus (ut videre est in ejus disput. de Christo Servat. parte. 4 cap. 12.) sed invalidam esse ex alijs Scripturæ locis, potuissent Remonstrantes observare. Nam eadem etiam phrasys est, *Iohan. 6. comedere panem corporum, comedere mannam, & comedere Christum.* Hoc tamen ultimum, Comedere solum idem est quod Credere, non ceterum. Sic nasci ex Deo significat regenerari per inspirationem vitæ novæ: non sic nasci ex Diabolo, aut nasci ex mundo, eadem disci-

minis ratio est, inter esse ex Deo & esse ex Diabolo: illud quatuor continere videtur, originationem quandam à Deo, divinam virtutem generantem, possessionem divinam, & Dei etiam imitationem, quibus quatuor sunt in altero aliquatenus respondentia, seductio per Diabolum à principio, efficax obduratio, possessio, & imitatio. Proportio hæc satis iustam causam continet ejusdem usurpandæ phraseos: sed ut eadem penitus originis sit utrimque ratio, ita ut ex Deo illi non sint per electionem, nisi hi etiam ex diabolo eodem existant modo, iniquissimum est hoc ut proponatur, & Christianis indignum. 2. Sed Beza (ajunt) hunc locum aliter explicat, asserens sensum loci esse hunc, propterea ex Deo non estis, quia verbum Dei non auditis. At verò hoc non est aliter explicare locum, quoad sententiam ipsam, sed seriem commutare verborum, & argumenti ordinem, vel formam in aliam speciem vertere. A causa ad effectum argumentatum esse Christum affirmant alij, ab effecto ad causam Beza mavult: de rebus ipsis effecto, scilicet, & causa, nulla varietas apparet.

De tertio loco, Ioh. 10. 26. Vos non creditis quia non estis ex ovibus meis, tria regerunt Remonstr. 1. Ovem Christi esse, non esse omnino idem, quod ad vitam æternam electum esse: quia Matth. 10. 6. & 15. 24. dominus Israelis oves perditas appellat in quibus multi erant non electi. Sed eadem planè ratione probare possint, etiam electum esse, non omnino idem esse quod electum esse, nec sanctum, quod

Ioh. 10. 26.

idem esse quodd electum esse, nec sanctum, quod sanctum, nec justificatum quod justificatum, aut filios Dei, quod Dei, filios. Istis enim omnibus titulis integri coetus ornari solent in Scripturis, in quibus tamen multi non tales erant. Imò idem huic Israël's populo hæc omnia sæpe tribuuntur, ne dicam sæpius, quamovis appellatio. 2. *Sequi dicunt ex interpretatione nostrâ infidelitatem esse fructum Reprobationis.* Sequitur, fidem esse fructum electionis, & infidelitatem obfirmatam consequens & signum esse reprobationis, vel electionis negatæ, non autem fructum at effectum proprium. 3. *Genuinum sensum affirmât esse, propterea non credidisse, quoniam Christum non agnoscebant Pastorem, neque vocem ejus audire volebant, &c.* Sed sensum prius ostendere debent, quàm ut genuinum laudare. Credere in istoc loco idem planè est quod audire in priore. Eò igitur interpretatio hæc redit, quasi diceret Christus, *non vultis audire, quia non vultis audire.* Haftenus de argumento secundo.

CAP. XIII.

Argumentum tertium.

Pag. 118.

Electio sit conditionalis ex hominum voluntate pendens, est etiam incerta: sed electi certè

certissima, prout natura, voluntas, potentia & consilium Dei. 2. Tim. 2. 19. Rom. 9. 11. Iacob. 1. 17. Num. 23. 19. Iesai. 14. 27. & 46. 10. Ergo non est conditioalis.

Electionem non esse conditionatam: quia contra est.

Responsio Remonstr. ad quatuor hęc reddit. 1. Negant illud quod in propositione supponitur, & pro confessio habetur, electionem, scilicet, ex eorum sententiā conditionalem esse. 2. Consequentiam propositionis negant & refellunt, quę fidem innuit ut conditionem electionis incertitudinis causam esse. 3. Incommodum gravissimum ostendunt hujus collectionis. 4. Scripturę locos favere dicunt ipsis. De hisce ordine.

In primā illā responsionis parte, non jam de jure quæritur, sed de facto solo: *Vibretur*, inquiunt, *hoc argumentum in eos, qui dicunt electionem esse conditionalem*. Hoc non est nostrum. An eorum igitur hoc sit, quod absurdum agnoscunt, dum suum esse nolunt, ex ijs videamus, et principijs, et conclusionibus, quas pro suis agnoscunt. 1. Decretum electionis, vel conditionale, vel absolutum esse, necessē est ut statuunt: sed absolutum negant, et in hac ipsā primæ thesicos tractatione, id ipsum esse quod refutare conantur, est ubi profitentur ipsi, pag. scil. 428. Vel igitur conditionalem electionem defendunt, vel nullam admittunt. 2. *Voluntatis divine veram speciem statuunt conditionalem*. Sunt verba Simonis Episcopij (qui Remonstrantium unus est, et Professor etiam Leydenfis) in Disp. de Volunrate Dei Thef. 25. 3. *Voluntas hęc conditioalis vel eadem est cum illa,*

1.
An Remonstr. statuunt Electionem conditionatam.

illâ, quam antecedentem appellant, vel eam
saltem comitatur ut affectum naturalem
voluntatis proprius actus, ita ut fundamen-
tum sit euangelij totius, promissionum, ex-
hortationum, vocationis, et gratiæ oblata.
Exindè namque hæc omnia fieri dicunt
quia Deus vult omnibus hominibus salutem
Fundamentū igitur commune est electionis
ipsius. 4. Hinc sequitur Decretum illud ge-
nerale quod Deo tribuunt *volo salvare pe-*
ccatores, quod dupliciter potest intelligi, ve-
lut axioma, et sententia simplex generalis
quo sensu nihil vult creaturæ (ut Arminius
rectè observat in Perkins. p. 196.) sed vulgi
ter se coherere duas res indissolubiliter
idem et salutem: vel potest etiam accipi,
in homines ipsos fertur, id quod necessarium
est, ad efficaciam decreti, quo sensu axioma
compositum, connexum; vel conditionatum
evadit, *si crediderint salvi erunt.* Decretum
istud conditionatum, decretum et electio-
nem conditionalem Remonstrantes appe-
lant *Deus* (inquit Nicolaus pag. 23.) *decretum*
salutem conferre sub conditione fidei præsta-
ndæ ab ijs, quibus salutem applicaret. Et pag.
101. *Neque certè intelligi ut magis certa*
cari possit electio decretum singulare, quam
decretum illud ipsum conditionale, de quo
si credat. servando: certò enim statuit de
omnibus sub conditione certâ: pag. 12. Ad
illas Dei conditionatas vocamus, quas in-
veniente actione humanâ exercet, pag. 21.
Ratiō intentio, voluntas applicatio, est
conditionata. Hanc etiam electionem nihil

illud esse dicunt, quàm euangeliū vel euangelij promissionem. Arminius Declar. sent. p. 48. Nicol. p. 195. Remonstr. Collat. pag. 66. *Promissionem autem euangelicā conditionatā esse qui negaverit, ipsum quoq; euangelium negabit,* ait Nicol. Grevinchov. pag. 138. Qui electionem igitur istam conditionatam esse negant, quid illi negando non audent? 3. Ex istoc uno decreto, *volo salvare fideles,* duo alia emanant, de fide unum, & alterum de salute, quorum etiam utrumque est conditionatum. *Decretum de fide huic ingenerandā, non absolutum, sed ordinatum & conditionatum statuo,* dicit Nicol pag. 117. Hoc tamen decretum, *electionem ad fidem* appellant, quæ conditionem postulatam, & prærequiritam habet, concursum liberum arbitrij humani. Alterum decretum de salute conferenda jam actu credentis fit: & est electio ad vitam singularium certorum quorundam hominum, quos credere videt, vel credituros prævidet Deus. Hæc autem electio, vel ita considerari potest, ut fideles respiciat viatores in terris hisce, vel sic, ut eos tantum spectet qui jam vixerunt. Si referatur ad homines in terris militantes (quomodo in Scripturis perpetuò solet) tum hæc etiam electio est conditionalis (ex Remonstrantium sententiā) incompleta, & revocabilis. Sic enim Nicol Grevinch. pag. 136. 137. *Ut salutis nostræ bona sunt incompleta in hac vitā, quæ continuantur fide continuatā, & abnegatā fide revocantur: sic electio est incompleta in hac vita, non peremptoria, non irrevocabilis.*

Electio igitur illa, quam intelligit Scriptura, cum particulares fideles, in ecclesiis varijs degentes, ornare solet electorum nomine, ex Remonstrantium opinione est conditionalis. Illa verò altera, completa & consummata electio, quæ hominem spectat, & vitæ cursui jam totum emensus est, citra legem præscripta, & conditionum omnium officia, nisi ante præstita, cujus nullum sensum aut fructum haberi fatentur in terris: hæc inquam electio quamvis tunc non confertur in casum futurum, & dubium eventum conditionalis tamen dicenda est, respectu conditionis præteritæ & præstitæ, ratione cujus existit. Neque video sanè quomodo æterno hæc electio dici possit absoluta fuisse, à Remonstrantibus, qui in tempore eam conditionatam, contingentem, & indeterminatam affirmant. Prout enim fides, perseverantia, & salus Petri jam ventis est, sic etiam & electio ejus eodem tempore: sed fides & perseverantia Petri viventis est planè contingens. Satis mirumque liquere feci, electionem ab ijs fieri, & dici, conditionalem, id quod pertinet etiam ex eo probatur, quod justificationis & electionis decreta conformia & in forma cum fecerint, justificationem etiam men & conditionalem, & revocabilem statuunt. Hactenus de propositionis prima parte, consequentia sequitur.

Dicunt igitur secundò, fidem in electionem non considerari ut conditionem, aut eventum incertum, sed ut donum collatum præsentem

Nicol. p. 138.

Nicol. p. 111.

Idem p. 136.

137.

certum, atq; aded fidem prævisam non reddere electionem incertam. Sed 1. fides in electione illâ, quæ in viventes fertur, non spectatur ut præsens, aut saltem non solû ut præsens, sed futurum etiam aliquid. Nâ ut ante monstra- vi. generalis electio fidelium, & electio ad fidem, fidem spectant ut adhuc futuram: Electio incompleta respicit eam partim præsentem, ac partim futuram. 2. Illud in fide, quod propriam rationem conditionis habet ad voluntatem divinam de salute nostrâ, non spectatur ut *donum Dei*. Non dicent Remonstrantes Deum præscribere, exigere, postulare ab homine præstandum donum suum proprium: quâ tale est. Tunc enim totum suum statum haberet promissio ex voluntate promittentis. Sed sub hac conditione *si volam, si donem*, nullam promissionem, aut obligationem fieri, jurisperiti benè monent. Aliud est quod volunt, Nicol. p. 23. cum Deum decrevisse dicunt salutem conferre sub conditione fidei, præstandæ à nobis, non donandæ à sese. 3. Fidei conditionem ut nobis præscribitur, non esse tantum, sed oportere etiam incerti eventus esse, Nicolaus Grevinchovius contendit. pag. 138. *Conditio omnis lege præscripta, ex parte nostrâ mutabilis est & contingens, sic ut tam præstare & non præstare possimus: præscribitur enim creaturæ liberæ*. Ab istâ igitur conditione si electio nostrâ penderet, non posset non esse incerta.

Cum vim argumenti frangere non possent incommodis illud diffamare student.

Si (inquiunt) omne conditionale sit incertum, tum æternum Dei decretum, de filio suo in mundum mittendo, fuit etiam incertum, quia pendeat ex eo, quod primus homo, ex libera & mutabili voluntate, peccaret, vel non peccaret. Respondeo, non parem, imò non similem esse rationem. Nam argumentum propositum institutum fuit de conditione præscripta, postulata, et in hunc finem prostanda, ut promissio sit rata, quæ conferretur in illam. Huiusmodi conditionis natura postulat, ut rei illam cui adiungitur, reddat semper incertam, usque dum actu perficitur: hæc enim conditio est adjectio alii suspendens, prout à jurisconsultis rectè solent defini. Exemplum adfertur, et quæ parile multis verbis urgetur, de conditione non præscripta, non postulata, non in hunc finem præstita, sed antecedente solummodo ut occasione sine qua non: hæc talis enim est conditionalis illa ratio, quam peccatus Adami ad Christi missionem habebat.

4.
2. Tim. 2. 19.

Oborto quasi collo, Scripturæ testimonia per nostros proposita in suas partes contingunt. 1. Ex 2. Timoth. 2. 19. sic arguuntur: *Solidum Dei fundamentum, id est, electio stat habens hoc sigillum, Deus novit suos, ergo solidum electionis nostræ ad salutem fundamentum, stat, ac nititur, præscientiâ, quâ Deus novit suos, id est, fideles.* Sed potius hic ingenuus quam probatio est. Nam 1. non dicitur in textu stat super sigillo, vel nititur sigillo, ut isti referunt, sed *fundamentum stat, habens hoc sigillum, &c.* ita ut con-

stentia non referatur ad sigillum, sed ad constantiam Dei, ponentis hoc fundamentum.

2. Neque vox illa, *sigillum*, ullam vim habet ad fundamenti rationem præscientiæ deferendam, ita ut illa nitatur electio, quoniam obsignat electionem. Nam *qui credit, obsignat quod Deus verax est. Iob. 3. 33.* Fide tamen hominis non nititur ac stat veracitas Dei.

3. Mirum est eos hinc præscientiam elicere ex verbo simplici *novit*, qui nuper non sincerent nos præordinationem colligere ex *ordinati, Act. 13. 48.* cum tamen illic nemo interpretum præordinationem non intelligat, hic verò doctissimi ex usu Scripturæ, & analysis contextus per *novit* intelligunt *amat*.

4. Sigilli hujus duo sunt membra, *novit Dominus qui sunt sui: & abscedat ab iniquitate, quisquis nominat nomen Christi*: quæ duo non debent à se mutuo divelli in actu signandi. Si igitur priore nitatur electionis fundamentum, nititur etiam & altero, id est, recessione ab iniquitate, aut reformatione vitæ.

2. Ex *Rom. 9. 11.* probant electionem niti *Rom. 9. 11.* fide, quia dicitur, *non ex operibus, sed ex vocante*, id est (inquiunt illi) *ex fide*. Si per fidem intelligant fidelitatem & veracitatem promittentis Dei, rectè loquuntur, sed nihil in rem suam. Si verò fidei velint hominis vocati, per vocantem Deum intelligi, mentem in illis sanam, & bonam fidem nemo non desiderabit, qui vel locū inspexerit, vel audiverit verba. 3. Interrogationes nonnullas adjiciunt in fine, quæ nihil continent

Vorstius de
Deo, p. 212.

novi: Nec opus est ut quidquam ijs reponam. Vni tamen, aut alteri, subijciam responsum. *Ecquis unquam (rogant) negavit Deum esse immutabilem naturâ suâ & voluntate, &c.* Respondeo, post Conradum Vorstium, Simon Episcopus hoc quasi negasse videtur. Disput. de Voluntate Dei thes. ubi affirmat, *multas varias & diversas voluntates Dei: & earum aliquas certo quodam tempore desinere.* Neque satis certum est, an contrarium à Remonstrantibus hoc ipso loco ponatur. Sic enim questionem instituant: *Ecquis unquam negavit Deum esse immutabilem naturâ suâ & voluntate, cum junctis unâ cum potentiâ infinitâ & soliditate consilij ejus.* Vbi clausulam posteriore (conjunctis unâ, &c.) tam dubiâ structuram formarunt, ut vel differentiâ constituantur voluntatis ab aliâ, quasi omnis voluntas Dei propria & libera, non conjunctam haberet potentiam infinitam & consilij soliditatem, ut sit immutabilis, sed quædam tantum: vel sic accipi potest, ut confirmatio veritatis propositæ de immutabilitate voluntatis divine. Priore sensu videntur contrariari, quoniam alibi doctrinam similem habent: sic enim Nic. Grevinch. pag. 271. *his certum est Deum multorum conversionem & salutem intendere, in quibus eam non sequitur.* Cuius frustrationis hanc redditionem pag 272. *quia Deus homini concedendo omnipotentem vim adhibere nobis.* Remonstrant. hoc ipso colloquio, pag. 327. *Decretum potenter aliquid efficiendi.*

generis esse dicunt, quam decretum hominis ad fidem & salutem producendi. Vtunque hoc fuerit, argumentum propositum intactum relinquit implicatum hoc responsum: sic enim ratio fuit, natura divina est immutabilis. ergo voluntas: nec deest potentia: ergo firmum consilium vel immutabile: & per consequens non pendet, quoad eventum, ex arbitrio hominis incerto. Respondent Remonstr. *Naturam & voluntatem immutabilem esse, conjunctas cum potentia infinita & soliditate consilii.* Quid hoc ad argumentum? Addunt insuper; *quid, inferretur hinc electionis nostrae certitudo? illa a nemine negatur.* Nicolaus Grevinchovius tamen ex Arminio disputat. pag. 100. 102. electionem non dicendam esse certam, quia certitudo ad scientiam spectat, & electio ad voluntatem. De verbis non contenderent viri graves, si rei faverent ipsi. Incertam etiam & mutabilem ab ijs fieri electionem illam omnem, quæ spectat ad vivos, & cujus fructum, & sensum, habemus in hac vitâ, satis ante monstravi. Nec demonstrationem apertiore nullam desiderare potest Lector, quam est ratio supra memorata: *electionis & justificationis decreta Remonstrantium sententiâ sunt uniformia & conformia: sed* Nicol. p. 111
Idemp. 136.
137. *justificatio, eorum sententiâ, est incerta & revocabilis: ergo & electio.*

CAP. XIV.

Argumentum quartum.

Pag. 120.

Fidem prævisam non esse causam electionis probatur ex responsione Apostoli ad object.

Rom. 9. 14.

SI fides prævisa, obedientia, & perseverantia, habende sunt electionis causa, & conditiones præcedente, tum Apostoli objectio, quam doctrinæ suæ de electione opponit Rom. 9. 14. (quid igitur dicemus? num Deus injustus est?) nihil haberet coloris. Nulla enim injustitiæ species inest decreto hujusmodi, qui eliguntur & qui antecedenter ut credentes, & bedientes, & perseverantes in præsciencia spectantur, neque alio modo solvisset objectionem illam Apostolus, si ita sensisset, quam claram & evidentem rationem reddendo tamen electionis quàm reprobationis, ex fide, obedientia, & perseverantia, prævisis in quibusdam, & non in alijs. Sed speciosam objectionem proponit Apostolus, & alio modo respondet. Ergo.

Multa hîc regerunt Remonstrantes; argumentum tamen non labefactant.

1. Omnes obiectiones (ajunt) non debent esse probabiles: rudes multas fingit Apostolus Rom. 3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 6. 1. 1 Cor. 15. 32. neque ullas rationes habebant Judæi, tale quid obijciendi Apostolo, qui doctrinam suam tantâ miraculorum virtute confirmabat. Sed rectè Aristoteles monebat olim Rhetor.

lib.

lib. 2. c. penult. ὡς περ εἰς τὸν ἱερὸν λογισμὸν, τὸ αὐτὸ
 ὡς ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν ὁμοειδήσαντα τοιοῦτον τὸν συνορισμὸν
 καὶ ἀλλοῦ παρὰ τὸν ἰσχυρὸν εἶναι, μὴ ἀπλῶς ἀλλὰ τὸν
 ἰσχυρὸν. hoc est, Sicut in Sophisticis disputationi-
 bus cavillatio admittitur, cum disputat quis d
 dicto secundum quid ad dictum simpliciter :
 sic in rhetoricis eadem est captio d probabili se-
 cundum quid ad probabile omnino. Hæc enim
 illa fallacia est, quam exercent isti. Probabi-
 le dicitur illud, quod videtur ita esse ex veri-
 similitudine apparente : simpliciter igitur
 probabile est, quod cuique, vel plerisque
 omnibus, ita videtur : probabile secundum
 quid, τὸ ἰσχυρὸν, est quod aliquibus ita videtur,
 & speciem aliquam veritatis præ se fert. De
 posteriore hoc instituitur argumentum, ut
 ex verbis illis apparet nihil haberet coloris :
 de priore illo respondent Remonstrantes,
 atque adeo captiosè potius, quàm ad rem.
 2. Aliqua ex parte, & aliquorum respectu
 probabilia debent esse, quæ sibi met vir gra-
 vis & serius, nedum Apostolus, objicienda
 putabit. Pertinet enim ad dignitatem &
 candorem disputantis, cum adversarij ratio-
 nes refutare vult, pugnare ἢ ὡς ἐπὶ πᾶσι ταῖς, ἢ τῶν
 μὲν ἁπλῶς, ἢ τῶν ἐν δυνάμει ταῖς, vel adversus omnia,
 vel adversus maxima, vel adversus illustrio-
 ra : seligere ea quæ sunt ἀσθενήματα, facilioris
 refutationis, hoc Sophistarum est, non gra-
 vium virorum. 3. Objectiones illæ, quas
 occupat Apostolus, Rom. 5. & 6. 1. Cor. 15.
 tantum colorem & speciem secum ferebant,
 ut multorum animos probabilitate falsa de-
 ciperent, sicut ex locis ipsis apparet. 4. Illud

autem nullam speciem aut probabilitatem rationis habet, quod dicunt *Iudeos nullas rationes habuisse obijciendi sic Apostolo miraculis claro*. Conceditur enim nullam huius facti rationem esse iustam: sed potuerunt interim in dictis aliquam adferre probabilitatis speciem. Imò verò sic semper solet *Satanas*, & eius operarij dolosè tam sua, quam se, transfigurare in speciem & similitudinem veri, ut efficacius decipere possint. Quò rō maior fuit Apostoli autoritas, & doctrina firmior, siue ex miraculis, siue alijs, eo magis putandum est, adversarios omnes artes adhibuituros fuisse, & in speciem aut similitudinem optimam sese versuros, cum sententiam eius impugnatam ibant.

2. *Apostolum nihil dixisse* narrant, ex quo aliquo pacto probabiliter potest inferri, Deum esse iniustum: iniqua igitur est obiectio, & non sollicitè excusanda. Iniquissimam esse fideles omnes norunt, imò prodigiosum homini ingenij furorem, ut rectè Calvinus: sed infideli nihil magis videtur iniustum, quàm tam inæqualiter cum æqualibus agere, quàm Deum fecisse docuisset Apostolus verbis proximè præcedentibus. v. 11. 12.

3. *Especiem habere potuit*, ajunt, & habuit hæc obiectio (doctrinâ illâ de electione & prævisâ non obstante) ex eo, quòd Apostolus docuerat, fideles esse electos, non operarios, & gentes ad salutem vocari nunc à Deo, qui præ *Iudeos* in populum adoptarat. Si ex hac doctrinâ de electione ex fide prævisâ, cum quâ probabilitate aut specie, possit hæc ob-

jectio inferri, tum vel doctrinam illam non docuit Apostolus in priore saltem ejus capitulis parte; vel falsum fuit, quod modo affirmabant Remonstrantes, *nihil dixisse Apostolum ex quo aliquo pacto probabiliter possit inferri Deum esse injustum.* 2. In generali illo placito *volo servare fideles*, Deum nihil omnino creaturæ velle dicitur (Arminius contra Perk. pag. 196.) nullam igitur injuriam inferendi speciem videri potest habere. 3. Nullam injuriæ speciem habet quod sit volenti: sed exclusio Judæorum à Christo Iesu, & fide in ipsum, volentibus ipsis accidit & cupientibus. 4. Si fœdus novum sit merè conditionale, & omnibus tam Judæis, quàm Gentibus æquè commune (quæ sententia est Remonstrantium) ita ut nulla sit disparitas in electione ac dispensatione divinâ, antequam homo conditionem disparem attulerit; tantum hoc abesset ab injustitiæ specie, ut nihil aptius excogitari possit ad calumniam illam refutandam, neque opus fuisset Apostolo ad absolutam Dei potestatem tam humanam legem referre, cum simplici explicatione rei obloquentis os potuisset obturare.

4. Bicipite quodam argumento sententiam illam excludunt, quæ sublimiorem aliquam hujus objectionis rationem reddit. *Vel* (inquiunt) *indè natam dicendum est objectionem illam, quia verba Moysi ac Malubia citaverat Paulus vers. 13. quæ tamen Judæi quotidie legebant sine offensione; vel quoniam Esauum sic reprobatum fuisse docuerat, de cu-*

Ius rebus non multum laborarent Iudæi, nec satis tū refutata fuisset sequentibus illis, Miserebor, cuius misertas fuero, Non est currentis, neque volentis, sed Dei miserentis. Sed 1. multa legebant quotidie Iudæi, quæ tamen ad verum scopum applicata, non potuerunt audire, sine offensione summâ: exemplum habemus. *Luc. 20. 17. 19.* ubi Psalmistæ verbis illis offenduntur, *Quem lapidem reprobaverunt ædificatores, is factus est caput anguli, & Act. 28. 15.* ubi Esaiæ prophetiam audire non sustinuisse dicuntur, sed *digressi sunt cum Paulus illud verbum dixisset.* 2. Non tam de Esaii persona solliciti fuerunt increduli Iudæi, quàm de semetipsis: nec tam de se, quàm de totius humani generis conditione, quam nimis ab Apostolo deprimi, & Dei arbitrio subijci putabant, per argumentum Apostoli, de electione divinâ, humanis omnibus operibus priore, Iacobi & Esaii exemplis tam illustratum, quàm confirmatum. 3. Refutatio illa, quam opponit Apostolus. *vers. 15. 16.* abundè sufficit ad stabiliendos fideles, ne objectionibus huiusmodi abripiantur, atque etiam ad retundendam superbiam aliorum, qui nondum Pharaonis assumpserunt sibi verba, *Quis est Iehova?*

5. Duo adnotant in huius argumentifine. 1. *Doctrinam, quam tradunt illi, omnem excusationem reprobis auferre, ac proinde iustam, æquam, & veram esse.* 2. *Si non reiecti sint reprobi propter prævisam infidelitatem, rationem illam exponi sibi cupiunt, quâ tolli potest omnis excusatio.* Resp. 1. Infirma nimis est

est ratio ab excusatione sublata ex rei cuiuslibet suppositione, ad ejus æquitatem generalem, ac veritatem etiam. Si in statum integrum omnes homines restituerentur, & quidam desererent cum denuò, eoque nomine rejicerentur, nonne haberent illi de quo quererentur? non sequitur tamen idcirco hoc æquum, justum, ac verum etiam esse. 2. Æquum hoc homini videri potest, ita ut non habeat ipse, de quo conqueratur, & Deo interim iniquum & conquerendi materia in illâ saltem parte, quâ fideles ab infidelibus discernentem causam propriam & primam, non Dei, sed hominis electioni deferret. 3. Hoc unum sufficit ad excusationem omnem tollendam ab homine, quod nihil unquam patitur, nisi ex peccato: nec peccat, nisi ex voluntate.

CAP. XV.

Argumentum quintum.

Pag 123.

Si electio sit conditionata, & respectu fidei Electionem non esse ex facta, præstatio hujus conditionis pendet praviâ fide, vel à solâ Dei gratia, vel à solo hominis arbitrio, vel partim à Dei gratia, partim ab hominis arbitrio: sed non pendet aut prorsus aut partim ex hominis arbitrio, ergo à solo Deo pendet: ac proinde electio non est conditiona- gratia.

110 *Articulus primus*

ta respectu causarū et cōditionū præcedanearū

Observant hīc imprimis Remonstr. contradictionē merā inveniri inter prius, quo dicitur, si electio sit conditionalis pendet vel à Dei gratiā, &c. et posterius, quo dicitur, si electio solū à Dei gratiā pendet cum non esse conditionalē: hæc (inquiunt) sunt planē contradictoria.

Sed contradictio hæc partim ficta est Remonstrantibus, partim ex ipsorum verbis desumpta. Nam 1. non dicitur in argumento, si electio sit conditionata, eam id est electionem pendere vel à Dei gratiā solā, &c. sed si electio sit conditionata, tum illam conditionem pendere, vel à solā Dei gratiā, &c. neque dicitur in posteriore parte, si electio sit solā Dei gratiā pendet, cum non esse conditionatam. Sed si fides ex solo Deo pendet, tum electionem non esse conditionatam respectu causarum aut conditionum præcedanearum. Contradictio est affirmatio & negatio axiomatis ejusdem. Hic autem varia sunt axiomata: contradictio igitur nulla. 2. Contradictionem, quam tormarunt, agnoscere debent ut suam; idque duplici nomine. Nam electionem conditionalem esse negant, & fidem interim electionis conditionalem esse volunt: fidem etiam à merā Dei gratiā provenire dicunt, & à Deo tum conditionem præcedaneam; requiri, ut gratiam nobiscum redire possit, vel ex se pro suis agnoscat.

Cætera quæ huc adferuntur, vel examinata fuerunt, vel ad thesin quam ut ad propriam sedem, sunt referenda.

Ex Catechesi & Confessione hujusmodi formatum est argumentū. Si fides sic fructus Spiritus, tum etiam est electionis fructus. Spiritus enim ipse donatio est fructus electionis. 1 Pet. 1. 3. Gal. 4. 6. Job. 14. 17. Sed fides est fructus Spiritus. Gal. 5. 22. Catech. quest. 21. 65. Confess. Artic. 16. Ergo est electionis etiam fructus. Argumentum hoc non disputationis lege solvitur à Remonstrantibus, partem aliquam negando, aut distinguendo, sed in portiunculas, quasdam scinditur, ut eò facilius impugnari possit. 1. Novam rationem formant ad hunc modum: Quidquid Spiritus Sanctus operatur in nobis, & Spiritus fructus est, idē est fructus electionis, Spiritus autem efficit fidem, & illa est fructus Spiritus: ergo. Hujus autem Syllogismi propositionem negandā esse putant, quia fructus quidam Spiritus sunt alijs cū electis cōmunes. Heb. 6. 4. 5. Sed 1. Fructus radicem arguit, & fructus Spiritus, Spiritū notat inhabitantē, vivificantem, ac radices agentem in illo corde, ubi oritur ille fructus. Communes igitur dotes, quamvis effecta sint Spiritus fructus tamen eius non sunt dicendi nec propriē effecta Spiritus sancti, vel sanctificantis, quā talis: quia temporarij illi nunquam radicem habebant in se. Luc. 8. 13. 2. Fides electorum, viva sola, constans, aliā ratione, alioque proposito, fluit à Spiritu, quā evāgelica illa, quæ cæteris communicatur: undē illā præditi vocati dicuntur, peculiari actione, secundum propositum. Rom. 8. 18. 2. Spiritus, ajunt, adoptionis in filios ab infidelibus non recipitur,

Doctrina
Confessionis
Catecheos
Belgicæ de
causa Electi-
onis.

cipitur, sed à fidelibus: non sequitur tamē
 hunc spiritum esse electionis fructum: quoni-
 am qui credunt electi sunt ad salutem & per
 fidem filij Dei facti. Imò verò. 1. vel istinc
 sequitur si fideles eligantur primò, & dein
 filij Dei fiant, tum filiatio, & spiritus filia-
 tionis, vel adoptionis, est electionis illius fru-
 ctus. Vel enim intercedit, aliquid, in-
 ter fidem & electionem, ita ut fidelium
 omnium, & semper, non sit electio, vel e-
 lectionem illam fidelium spiritus filio-
 rum ut fructus ejus necessè est ut insequa-
 tur. 2. Spiritus antecedit fidem, ut causa
 effectum, Gal. 5. 22. Sed spiritum ipsum a-
 doptio quædam in filios præcedit, quoniam
 filij estis, Deus vobis dedit spiritum, Gal. 4. 6
 adoptione verò illâ, quæ in tempore fit, ele-
 ctionem priorem esse, & Remonstrantes hoc
 ipso responso concedunt, & res ipsa docet sa-
 tis clarè: nemo enim hominum prius arro-
 gat extraneum aliquem in filium, & dein
 eligit. Præposterum hoc esse tam leges,
 quàm mores humani testantur: sed prius
 eliguntur adoptandi, tum verò postea in
 statum filiorum cooptari solent. Sic Deus
 nobiscum ex abundantia sua misericordiâ,
 primò eligit in filios, adoptione quâdam æ-
 ternâ, tum per Spiritum regignit, undè fides
 & spes exoritur viva. 1. Pet. 1. 3. Falluntur
 igitur, aut fallunt Remonstrantes, cum duos
 istos locos (Gal 4. 6. 1. Pet. 1. 3.) nihil ipsi
 adversari contendunt.

Id verò quod sequitur non possum satis
 mirari. Quoad Confessionem (ajunt) Art. 16.

illa est pro nobis ut in argumentis nostris perspicuè ostendimus, quocirca & nos parati sumus palam scribere & subscribere, quod fratres hic statuunt, nempe electionem esse in Christo factum, nullâ operum nostrorum habitâ ratione. Nam 1. opera bona conditionis illius non minimam esse partem, quam isti prærequisitam esse dicunt, ut electio sequatur, dilucidè probavi supra, in constitutione causæ, & ad Arg. 2. partis hujus secundæ: ut pudor planè sit, eos hic denuò id frustra dissimulantes videre. 2. Quum perspicuè se ostendisse dicunt in argumentis, articulum istum pro se facere; ostendunt perspicuè se non multum habere pensi quid dicant, modò id causæ profit. Nihil enim ibi ostendunt probando: sed nude tantum affirmant. *Quicquid in articulo continetur de misericordia & justitiâ, & de electione in Christo, sine respectu operum, suffragari omnino sententiæ suæ, pag. 71.* Satis etiam perspicuè probatur articulum istum contra illos vel maximè facere; hoc argumento: Tota liberatio à peccato & perditione fructus est electionis: id Confessio apertè docet: sed vocatio efficax & conversio ad fidem & obedientiam veram, est pars, vel gradus, liberationis illius, aut resurrectionis à peccato & morte: hoc omnibus Christianis est etiam in confesso: ergò vocatio efficax & confessio ad fidem est electionis fructus. 3. Hanc ipsam Confessionis hujus partem, quam hic pro se facere non verentur affirmare, est ubi damnant iidem, ut verbo contrariam, & pietati

Confessionis
Articulus
decimus sextus, an faveat
Remon-
strant.

tati noxiam. Sic enim pag 7.8. secundam illam sententiam, quam damnant, proponunt, (ut amplificationibus illis remotis, quas ad invidiam intruserunt illi) nihil aliud contineat, quàm huius articuli mentem. Sic enim articulus ab iis damnatus docet, sepositis redundantibus illis, quæ ab illius dogmatis defensoribus, non magis adhiberi solent in explicatione sententiæ, quam ab ipsa Confessione; *Deum in decreto suo spectasse genus humanum, ut in peccato corruptum, ac proinde maledictionis reum, ex quo lapsu & damnatione decrevit aliquos ad ostendendam suam misericordiam ex gratia redimere ac servare, alios verò in maledictione, iusto suo iudicio, ad iustitiæ suæ manifestationem relinquere.* Hæc illa sententia est, quam ex professio impugnant. Intermiscent quidem aliquid de infantibus, quod tamen alienum esse Arminius ipse videbat, atque adeò omisit in declaratione opinionis eiusdem. Declar. sent. pag. 45. Aliquid etiam subiungunt de fidei et infidelitatis nullo habito respectu, quod falso nostris impingitur? nisi causæ vel rationis antecedentis intelligant respectum. Sententiæ damnatæ summam veram descripsi; iam Confessionem audiamus illam, quam pro se facere dicunt in oppugnatione sententiæ prioris: *Credimus Deum postquam tota Adamis soboles in perditionem et exitium, primi hominis culpâ, præcipitata fuit, se ipsam talem demonstrasse, qualis est reverâ, & misericordem, & iustum: misericordem quidem eos damnatione & interitu liberando, & po-*

vando, quos in eterno suo consilio, pro gratuitâ suâ bonitate per Iesum Christum, Dominum nostrum elegit, absque ullo operum ipsorum respectu iustum vero; alios in illo suo lapsu & perditione relinquendo, in quem sese ipsi præcipites dederunt. Conferat hæc Lector cum prioribus illis, et faciliè videbit, neque Remonstrantes (in istâ saltem parte) favere Confessioni, neque Confessionem illis.

Articulus

Articulus Secundus,
DE
REDEMPTIONE
VNIVERSALI.

CAP. I.

Status questionis eruitur.

Hecis hac his verbis exprimitur à Remonstrantibus: Proinde Iesus Christus pro omnibus ac singulis mortuus est: atque id ita quidem, ut omnibus per mortem Crucis reconciliationem & peccatorum remissionem impetrarit: eâ tamen conditione, ut nemo illi peccatorum remissione fruatur, præter bonum fidelem. Iob. 2. 16. 1. Iob. 2. 2. Quod primum ac primarium est in ista thesi, Christum esse mortuum pro omnibus ac singulis, hoc vel sic accipi potest & solet, ut potentiam & valorem huius mortis designet, sufficientem scilicet & idoneam, omnibus, & singulis hominibus salvandis: quo sensu à nostris agnoscitur. Vel sic, ut actum ejus notet & conscientiam

cientiam aliquam ad omnes ac singulos indifferenter spectantem, partim ex morte Christi causatam, partim mortem ipsam causantem, id quod Remonstrantes huc intelligunt, & impugnant Nostri. Inter valorem enim sufficientem, & actualem efficaciam nullum datur medium. Actum autem & efficientiam hanc, vel in hominibus ipsis omnibus & singulis produci putandum est, vel in Deo solo. In hominibus est *applicatio* ad perceptionem reconciliationis & salutis: in Deo aut *impetratio* est, nescio quæ, aut ejus & *applicationis intentio*. Vtrum horum sit, quod mortis Christi vi ad omnes & singulos Remonstrantes extendunt (quamvis bene sibi inter sese de hac re convenire dicunt) vel scriptis adhuc non satis explicarunt, vel tarditati nostræ veniam saltem dabunt spero, quum hæitationis rationem audiverint.

Pag. 497.

Salutem ipsam aut vitam æternam omnibus & singulis actu donari, non affirmabunt. Sed 1. sunt inter eos nonnulli, qui *universum genus humanum in reconciliationis gratiam assumptum esse* docent. Sunt verba Borrei apud Arminiū in Resp. ad Art. 31. Art. 13. 14. quibus medicinā adhibere studet Iohannes Arnoldi in responsione ad notas Bogermani part. 2. pag. 233. sed planè miseram. *Sensus est* (inquit) *omnes hætenus à Deo in gratiam adsumptos esse, ut fœdus cum illis inierit, quo iis, quos peremptoriâ sententiâ justè damnare posset, sub conditione fidei gratiam obtulit.* Sed aliud omninò est, quod ibi docetur à Borreo,

1.
Remonstrantes docere omnes & singulos homines in reconciliationis gratiam assumptos.

118 *Articulus secundus*

Borreo, illam enim assumptionem omnium in gratiam designat aperte, quæ nihil aliud requirit ad salutem consummatam, vel remissionem peccatorum omnium, quam persistentiam solam: illam quæ per sese valet ac satis est ad salutem infantium omnium & singulorum. Hæc enim est conclusio Borrei, omnes omnium gentium infantes, morientes sine peccatis actualibus, salvos esse. Ratio est, quia Deus universam genus humanum in conciliationis gratiam assumpsit, & cum Adamo omnibusque ejus posteris in eo, factu gratiæ iniverit, in quo remissionem peccatorum omnium pollicetur, quot quot in illo fædere persistant, & adversus hoc non prævaticabuntur. Neque vitari hoc potest à Remonstrantibus ullo modo, quum infantes omnes & singulos in eo statu collocant, ut migrantes ex hac vitâ, priusquam ad usum rationis accesserint, salutem habeant certam, quin aut immunes eos ab omni peccato statuunt, & absque Christo salvari, vel Christum ipsi omnibus applicari dicant, undè peccati reatu remoto, in gratiam recipiuntur & actuali & salutiferam. Univeralem etiam aliquam applicationem esse Christi ad omnes & singulos mortales, clarissimè videntur in eo docere, quòd gratiam aliquam sufficientem omnibus & singulis communicari docent universalem: vel enim gratiam illam à Christo separari necessario dicendum est illis, quod Christianorum non ferent aures vel Christum cum gratiâ, modo et gradu aliquo, omnibus etiâ et singulis communicari.

Qua

Quod attinet ad actus divinos, 1. Intentionem absolutam Christi ad salutem, vel omnibus et singulis, vel quibusdam applicandi ex Christi morte oriundam esse, non negant solum Remonstrantes, sed eam non magis cum applicationis conditionatâ natura consentire, quàm ignem cum aquâ dicunt. 2. Conditionatam hanc intentionem salvandi, neque destinationem Christi ad mortem antecedere, neque mortis ipsius finem proprium statuunt, vel effectum directum. Imò Christo jam mortuo, Deum finem suum assequutum fuisse dicunt, et actionem illam in sese completam ac integram fuisse, quamvis illa postea non applicaretur cuiquam. Deo enim jam Christo mortuo integrum fuisse dicunt, vel applicare, vel non applicare. Hæc omnia clarè satis continentur in ordine decretorum, quem Arminius constituit, quo Christum cruci destinatum vult, antequam de salvandis per eum, vel in genere, vel in specie, vel absolute, vel conditionatè, quidquam omninò statutum fuerit à Deo. Sed clariùs et expressiùs à Nicolao Grevinch proponuntur, p. 8. 9. 12. 13. Adeo ut Deum incertū faciat, quum Filium suum destinabat morti, utrū quisquā hominum salvus per eū evaderet, necne: et Christo jam mortuo, mortales tamē omnes perire potuisse contendat. 3. Sola jam restat impetratio, eaq; solitaria, nō ab applicatione tantum se juncta, sed et ab intentione ejus, siue absolutâ, siue conditionatâ. Hæc autem qualis fuerit, operæpretium erit imprimis audire.

3.
Quæ fuerit
intentio Dei
in tradendo
Filium in
mortem.
Nicol. p. 31.

Declar. p. 47.

Quid Remonstr. per
impetrationem
intelligant.

dire, *Quando dicimus* (ajunt Remonstrantes pag. 172.) *Christum omnibus remissionem peccatorum impetrasse, sententia nostra est, Christum Dei justitiae satisficientem, hoc effecisse, ut Deus sine justitiae suae laesione, homini peccatori januam iterum aperuerit gratiae suae, quamvis nemo ad illius gratiae communionem est ingressurus, nisi per fidem.* Sed 1. phrasi haec *januam gratiae aperire* non minus dubia videtur, quam est res ipsa, cujus naturam nobis explicare debet. Nondum enim liquet, in quo vestibulo collocant hanc januam gratiae Remonstrantes, utrum in voluntatis actu aliquo, an in potentia sola Dei. In voluntate divina locum ipsi nullum relinquit Nicolaus, quum illam integram libertinam adhuc mansisse dicit, jam impetratione peracta, gratiae applicationem vellet vel non vellet, et sub quacunque vellet conditione. Non igitur efficit hoc Christi satisfactio, ut haec ianua benevolentiae divinae aperiatur nobis. Potentia restat, ubi suspensos nos haerere non finit Nicol. Grovinch. suae suorumque mentis optimus interpretes, *Finis impetrationis hic fuit, ut Deus non obstante iustitia sua, peccatorem salvum posset, & peccator non obstante peccato salvari.* Hanc igitur ianuam gratiae, impetrationis et mortis Christi effectum unicum existere faciunt, in potentia maxime remotam, quam Deus possit, si velit, in gratiae statum nos restituere. Non magis igitur dicendum est Christus (ex horum sententia) impetrasse salutem fidelibus, quam operariis: tam

potuit

potuit enim Deus, Nicol. Grevinch. iudice, p. 4.5. hanc conditionē præscribere salvandis, quam illam. Non magis Deus aperuit gratiæ januam propter Christum, quàm propter semetipsum plurimos condidit mundos; potest enim & hoc. Annon præclare sentiunt isti de mortis Christi effectu, & reconciliati-
one nostri cum Deo, cujus dignitatem à no-
stris minutam esse queruntur? 2. Hinc etiam
observandum accedit, rem impetratam per
Christi mortem ex remonstrantium placitis
non esse propriè, vel salutē nostram, vel gra-
tiam nobis salutarē, sed libertatē & potesta-
tem Dei: non tam Deū nobis hoc medio re-
conciliatam fuisse, quàm Deo libertatē et po-
testatem illam conciliatam, quā velle jam &
efficere potuit, quod ante *ne velle quidem po-
terat*: sunt verba Nicolai: p. 9. Neq; patitur
sanè aut vocis ratio, aut actionis huiusmodi
natura, ut illud nobis impetrari dicatur per
Christi mortem quod morte hâc peractū
non fuit ullo modo nostrum. Quod meritis
impetratur, id statim ipsi debetur, vel jure &
habitudine relationis ejus est, cui per il-
lud meritum paratur. *Rom. 4.4.* Quod pro-
cibus impetratur, illud statim ad eos perti-
net, quorum causam preces agebant. *1. Ioh. 3.*
22. Sive ex merito, sive ex gratiâ sit ad judi-
catum: quidquid impetratur, statim conce-
ditur & cedit in ejus bonum, cujus res agi-
tur. At verò nihil salutis, gratiæ nihil cui-
quam hominum creatum fuit per mortem
Christi (si audiendi sint Remonstrantes) ita
ut immediatè post, & vi ejus, in suis illud

numerare possit bonis, aut dicere salus est mea, mecum in gratiam jam redijt Dominus. Nam cum integra jam & completa fuit oblatio Christi, fieri potuisse docet Nicolaus, ut nemini vel salus, vel gratia adjudicaretur vnquam, nec unquam adjudicatas esse fuisse, ne vel conditionaliter quidem, nisi et novo & libero, decreto post Christi mortem, non necessario sequente. Sic igitur hæc bona nobis impetrari dicunt, ut patres nobis negent. Impetrationem sine patratione aut concessione finxerunt, cum tamen impetratum rescriptum vocatur in iure, quando illud Supplicans obtinuit: ut concedere ad Principem referatur, impetratum ad partem, sed impetratio nulla fit sine concessione, nec relatum ullum sine correlato. Imò verò ut metaphoram persequamur ad ipsas electam, cœli janua vocatur, per similitudinem ad januæ fructum (qui est vel impedire vel expeditam reddere penetrationem interiorum) fruitionis divinæ consecutionem, ita ut aperire cœli januam, est expeditam facere consequutionem beatitudinis æternæ, id est, tollere peccatum quoad meritum, & pœnam omnem. Clausio enim regni cœlorum, non aliter fit, quàm per obstaculum & pessulum peccati, quo impeditur in cœlo, atque adeò non aperitur janua peccato sublato, à Dei scilicet conspectu non quoad potestatem, sed quoad voluntatem in Christo jam placatam, & applicationem talenti, qualis in Deo ipso consistere potest, nobis adhuc non actu communicata.

Quum impetrationem hanc per Christi mortem omnibus & singulis factam esse docent, mirum est eos tam agrè ferre (p. 170. 171.) impios, infideles, & impenitentes, pari jure inter eos numerari, quibus remissionem peccatorum impetratam esse per Christum tradunt. An non majus continet minus? Quidquamne de genere prædicatur, quod non convenit etiam speciebus singulis, aut cuius ejus parti? Vel inter omnes & singulos nullos impios, aut infideles, inveniri concedent à Nihil horum causantur; tres quatuorve tamen rationes allegant, quibus probare vellent injuriam sibi factam per fratrum errorem, dum illud ipsis impingunt, quod non est ipsorum. 1. *Nulla in thesi mentio fit de infidelibus & impenitentibus.* Quasi nostris nihil impingatur ab ipsis, nisi quod in thesibus nostris expressè ponatur. In hac ipsa responsione absurdè ipsis imputari dicunt, quòd Christum pro fidelibus, & infidelibus, qua talibus, mortuum esse dicunt, quum tamen limitationis illius (*qua talibus*) nulla facta sit mentio in propositione Nostrorum, quasi verò nihil in thesi contineri possit, nisi mentio ejus nominatim fiat. 2. *Nulla fit collatio in thesi inter fideles & infideles, quasi paris essent juris, quoad redemptionem per Christum.* Sed nota est regula juris, non esse distinguendum, ubi lex non distinguit. Quum igitur indifferenter & indiscriminatim ad omnes, & singulos, impetrationem illi pertinere docent in thesi, quis non pares omnes còstitui diceret, & juris qualis?

3.
An Re-
monstr. sta-
tuant etiam
impijs & in-
fidelibus im-
petratam re-
missionem
peccatorum.

124 *Articulus secundus*

3. *Cum passio & mors antecedant ordine ipsam fidem, & infidelitatem, existimant absurdum dictu, Christum pro fidelibus vel infidelibus (quæ talibus) mortuum esse. Quæ talibus, ambigüe & ineptè inseritur: cætera si sint absurda, quid fiet Scripturæ, quæ expressè dicit Christum suam animam ponere pro omnibus suis, Johan. 10. 11. id est, (ut Remonstrantes interpretantur, pag. 93.) pro fidelibus? Nec obstat quidquam illud, quod morti Christi fidem ordine antecedit. Mori enim dicitur pro fidelibus, id est, ijs qui fideles futuri sunt, sicut apertè liquet ex *Ephes. 5. 25.* ubi semet exposuisse Christus pro Ecclesia dicitur, cum tamen Ecclesia vi mortis illius existat. Sic *Heb. 1. 14.* Angeli dicuntur ministerij causâ emitti propter eos qui salutem heredes erunt. Neque finit nos pietas credere redemptionem à Christo factam nihil omnino valere, aut ad infidelitatem hominum tollendam, aut ad fidelium abolenda peccata, quorum utrumque tamen concedendum esse videtur, si simpliciter hoc admittatur, neque pro fidelibus neque pro infidelibus mortuum fuisse Christum. Præterea cum Christi jam animam suam ponentis consilium & intentionem hanc fuisse doceant, ut ipsum Pharaonem, & dudum ad gehennam damnatos, æquè redimeret ac apostolos tunc viventes, (quod Nicolaus non obscurè facit, pag. 46. 47.) necessarium videtur, ut ad infideles etiam beneficium istud extendant. Sed esto, subabsurda sit hæc comparatio, & responsio vera, nec pro fidelibus*

bus, nec pro infidelibus mortuum esse Christum: hoc tamen inde sequetur, quod modo rejectum vidimus, æquè pro infidelibus, ac pro fidelibus oblationem hanc factam fuisse, nam inter non entia nulli sunt dispares quantitatis gradus.

Fallax est & captiosa circumscriptio illa verborum, quam in articulo posuerunt primo, eâ tamen conditione, ut nemo illâ peccatorum remissione reipsa fruatur præter hominem fidelem, & reponunt iterum in impetrationis descriptione (pag. 172.) *quamvis nemo ad illius gratiæ communionem est ingressurus nisi per fidem.* Nam 1. in redemptionis decreto nihil invenitur quod conditionem huiusmodi sapit: *absolutum* est hoc decretum, vel Arminio teste, nec ullus in eo locus esse potest fidei aut conditionis postulatæ, cum non sit præscripta fides, aut cum salute connexa (ex Arminij sententiâ) ante secundum illud momentum, quo servare fideles decrevisse Deû dicit, cum prius ordine Filium suum posuisset in Mediatorem & Redemptorem, quod est primi decreti. Absoluta igitur, non conditionalis est reconciliatio illa, quia extrinsecus, non ex impetrationis decreto, conditio accedit. 2. Illam sententiam apertè præ se ferunt hæc verba, si cum præcedentibus jungantur, *impetravit Christus omnibus reconciliationem & remissionem, sed eâ conditione, &c.* quam repudiabant Remonstrantes nuper, quasi non suam: omnes nempe & singulos restitutos esse in statu gratiæ: ex Dei scilicet parte, activâ donatione,

Declar. pag.
47.
Ibidem.

tione, vel institutione, quamvis non actuali
 possessione, vel receptione passivâ : ita ut
 talis differentia sit inter redemptionem &
 justificationem, ac salutem, qualis est inter
 hæreditatem, & hæreditatis immissionem
 vel aditionem, vel inter delatam & aditam
 hæreditatem. Instituitur quis hæres non-
 dum fortè natus, filius posthumus, vel ne-
 pos, &c. adire tamen vel capescere non po-
 test hæreditatem, vel immiscere se ei, nisi
 postquam natus fuerit. Sic Deus olim A-
 braham i vel promissionis filios hæredes in-
 stituit suos. *Gen* 17 8. hæreditatem tamen
 capescere nequeunt, nisi actu credentes. Ha-
 si de omnibus & singulis mortalibus Ro-
 monstrantes affirmant (quod liquidò faci-
 ciunt) tum omnes & singulos, non semel so-
 lum in gratiam receptos ex parte Dei
 & ejus tandem beneficio frui, & perpetuo
 eadem permanere, necessè est concedat
 nisi Christi Iesu testamentum rescindi aut
 quando putent aut revocari. Rescriptum
 enim illud, quod est de reconciliatione, cum
 legitime sit impetratum, non potest
 quam rejici aut reprobari, quia omni nititur
 veritate, neque obreptionis, neque subre-
 ptionis exceptionibus obnoxium. Neque
 deo sanè quomodo hoc incommodum de-
 tari possit, ab ijs, qui reconciliationem
 peccatorum remissionem *omnibus & singulis*
proprie impetratam esse contendunt. Si enim
 sit omnibus impetrata, necessè etiam ut
 quo modo concessa sit atque donata: ha-
 tio semper vel concessio impetratio-
 nis

istiusmodi non comitatur solum, sed constituit etiam & perficit, vi quadam relationis, etiam ante mutuam acceptationem seu *assensum*. Ius & proprietas doni ex donantis beneficæ largitione resultat: acciperet aliàs non suum donatarius omnis, quum rem donatam teneret: quamvis non defuit etiam, qui reconciliationem donatam nomine accepit nostro, Christus videlicet noster advocatus. Nec juvat dicere donationem hanc cum certo modo, certaue lege & conditione fieri, nam (ut non repetam istic, redemptionis decretum absolutum esse, non conditionatum) etiam in donatione modali, conditio vel causa sequens intelligi semper debet, non præcedens, quia tunc esset remuneratio potius, quam donatio. Donatio semper in præsentia valet, quamvis effectum ejus, vel possessio doni, ex conditione nonnunquam suspendi solet. Donatam igitur hoc pacto, & gratiam & salutem omnes & singuli habent, quamvis donatæ rei possessionem non habent ante fidem. Talem donationem cœlestis patriæ omnibus & singulis factam esse docent, qualem terrestrem olim habuit Abrahami semen. *Gen. 16. 18. Semini tuo dedi terram hanc.* Modum & legem annexam ibi videmus, *peregrini erunt in terra aliena quadringentos annos.* Donatio tamen absoluta fuit, & in præsentia facta, quamvis executio ejus in quadringentesimum annum dilata fuit, nec ingressi sunt, aut fruebantur illâ terrâ, nisi per fidem. *Heb. 3. & 4.* Hoc ipsum est quod in Remonstran-

G 4

cium

tium verbis innuitur, quum nihil ad fruitionem & communionem gratiæ, vel salutis impetratæ, desiderari docent amplius, præter ingressum per fidem in januam prius operatam. Non opus est igitur ut januam aliquam aperiat ultra Deus per reconciliationem novam à parte suâ: hoc semel omnibus impetratum fuit per Christum: ingrediantur tantum qui volunt, & statim fruuntur, aut ita videtur, possunt etiam repudiare.

Semma ha-
jus contro-
versiz.

Huc igitur tandem redit controversia hujus summa. 1. Vtrum in morte Christi talis impetratio sit, quæ nullam applicationem aut intentionem applicandi propositam habet, ut proprium suum finem? 2. An impetratio hæc æquè & indiscriminatè, quoad consilium Dei, & Christi propositum, ad omnes & singulos mortales pertineat? 3. An non omnes illi quibus Christi non intendebatur, applicatam eam habuerint coram Deo, vel ex parte Dei, ejusque donationis vel destinationis æternæ, ita ut actualis applicatio certò sequatur exindè tempore. Remonstrantes 1. Deum suum Filium morti destinasse dicunt, antequam salu-
quemquam destinasset, arque adeò cum adhuc incertus fuit, an quisquam per eum salvus fieret. nec ne. 2. Gratiani hanc redemptionis in sese, suæque naturæ, simpliciter volunt indeterminatam esse, quasi spargeretur in aërem, ut eam ad se rapiat, qui volet. Atque adeò mortem Christi solam, & solitari-
am, ad omnes pertinere volunt: non etiam resurrectionem & intercessionem ejus: ha-
crim

enim ad solos fideles restringi fatentur. Nos
 1. mortem, resurrectionem, ascensionem, sessionem, et intercessionem æquè conjugendas esse dicimus in fine ac intentione, ac in Christi personâ conjungebantur de facto.
 2. Fontem applicationis in æterno decreto Patris consistere credimus, pro quibus Christum offerre voluit. Deindè in voluntate Mediatoris obedientis illi decreto. 3. Non omnes et singulos in isto decreto et intentione spectari, sed electos quosdam. 4. In ipsâ redemptione firmissimam fuisse applicationem coram Deo: et in electis ipsis certissime fieri, dum illius virtute Evangelij doctrina cum efficacîâ ad eos mittitur, ut Spiritus operatione, et propria fide, reconciliatione præparata iam actu fruantur.

CAP. II.

Argumentum primum.

Pag. 117.

IN istoc argumento, quæstio prima in axioma discreto proponitur: *Quamvis pro omnibus Christus dicatur mortuus fuisse quoad sufficientiam pretij, undè etiam communiter hominibus proponitur, tamen quoad efficaciam realem, non moriebatur pro omnibus & singulis.* Subiungitur tum ratio: quia Scriptura dicens eum mortuum esse pro omnibus, pro suis ovibus, pro Ecclesiâ suâ, pro ijs,

Vis mortis Christi consideranda dupliciter.

Quo sensu dicatur pro omnibus mortuus esse.

130 *Articulus secundus*

quos Pater ipsi dedit, &c. explicat sese alibi, per Multos, fideles intelligi docens, Ioh. 3. 16. Act. 10. 43. Rom. 3. 22. 19. 4. & obsequentes Deo, Heb. 5. 9. aut sanctificatos, Heb. 10. 14. nusquam autem dicit reconciliationem & remissionem peccatorum impetratam fuisse omnibus & singulis per Christum.

1.
An ad-
mitenda
sit distinctio
sufficientie
& efficacie
mortis Chri-
sti.

Multa hic adferunt Remonstrantes, quæ difficulta fortè videri possunt, sed rectè-
enti non erunt molesta. 1. Cum Scriptura
dicit pro omnibus Christum esse mortuum, un-
addit limitationem illam (quoad sufficientem
virtutem) egreditur igitur hoc glossèma extra
textum. Quasi impetrationis, aut januæ-
pertæ, aut similibus formularum à Remon-
strantibus excogitarum, expressa fieret
mentio in locis illis, quos harum interpre-
tantur ope, aut non suam fidem satis æquè
liberaret interpret, quum sententiam alicuius
loci, ex analogiâ fidei collationeque alio-
rum locorum deducat. 2. Contradictionem
exculpant ex duobus illis inter se
commis, Christum pro omnibus esse mortuum,
& non fuisse consilium Patris ut moreretur
pro omnibus. Sed nec invenitur contra-
dictio hæc apparens, in hujus argumenti
terminis, & si alibi occurrat, quovis tamen
alio loco mentionem ejus facere debuisset,
potius quàm hoc. Hinc enim dictiones illæ
facillimè possunt sic explicari, ut contra-
dictionis nullus remaneat color. Christum scilicet
pro omnibus esse mortuum, hoc est, se
mortuum esse Christum, ut mortis ejus dig-
nitas & valor, sufficiens pro omnibus diceretur.

da fit in sese: non fuisse consilium Patris ut pro omnibus moreretur, id est, ut argumenti verba retineam, ut hominibus omnibus ac singulis remissionem peccatorum, & reconciliationem cum Deo actu impetraret, & eos in statum gratiæ restitueret. Contradictio igitur est ficta. Absurditatem huius expositionis ostensuros dicunt sese in similitudine, haud minus absurda. Huiusmodi enim comparationem instituunt, sicut Medicus, aut Princeps, venditantes medicamentum, aut pecuniam habere sufficientem, omnibus agris & captivis, cum interim non esset ipsis in animo omnes liberare, non iuste gloriarentur: sic non potest consistere ut Christi mors omnibus dicatur sufficiens, nisi voluntas Patris fuerit ut omnibus impenderetur. Sed 1. qualis est hic proportio inter gloriationem vanorum hominum, & consonantiam duorum axiomatum, quæ, ut hic saltem proponuntur, ne minimam quidem speciem habent ostentationis ullius? 2. Si gravis aliquis Medicus hoc nomine pharmacum aliquod commendaret, quod cuilibet morbo sanando sufficeret, idque eo fine, ut dilectos quosdam, ad illud petendum ac sumendum, & gratis etiam accipiendum instigare possit, ac inflamare, quamvis omnibus & singulis non porrigeret medicinam illam, iustas habens facti sui causas, tum commendationem illam, & veram, & iustam esse dico: similiter etiam de Rege & Principe est cogitandum. 3. Absurdum esse affirmo, sufficientiam alicuius pretij, vel medicamenti, putare ex voluntate solventis,

31
Simile
Remonstr.
de Medico
& Principe.

132. *Articulus secundus*

solventis, aut donantis. Sufficiens enim est intrinseca potentia & aptitudo rei, non fuit ab extrinseco ordinantis vel dirigentis actu. 4. Cum similitudinibus & exemplis rem agi volunt; age, dicant illi mihi, an non sufficientem habeat potestatem Deus, ad plures mundos creandos? ad istum unum, sepius, aut citius, in ruinas agendum? ad plures denique creaturas formandas? Non hoc negabunt, spero: affirmat utcumque Propheta, *Malach* 2. 15. Non tamen est voluntas Dei, ut efficiendis istis potestas eius impenderetur. An non sufficiens etiam Adami lapsus fuit, non posteris tantum illis, qui ex ipso iam sunt oriundi, vel orituri, in perpetuum perdendis, sed alijs etiam quam plurimis, si modo nascerentur ex ipso? Nō sic tamen, aut Deus, aut Adā ipse voluit ut eveniret: optimè igitur hæc duo inter se cōveniunt, et in unā sede sine ullā pugnā morantur.

Ignitum ab inferis et, ut putant, inextinguibile spiculum iaculantur in veritatem: Si Christus dici possit mortuus pro omnibus, quia sufficiens eius passio fuit ad tollenda omnium hominum peccata, tum & pro Diabolis etiam dici potest mortuus, nam sufficientem etiam passionem eius pro Diabolis esse non audebunt fratres negare. Non audebunt? Quid quæso metuerent? Sufficiens non est, quod non est *ixam*, aptum ac idoneum; aptitudinis autem in Christo ad peccata humana tollenda pars magna fuit, quòd similitudinem carnis peccatrici assumpsit. *Rom.* 8. 3. Cum igitur Angelorum naturam non assumpsit,
Heb.

Heb. 2. 16. nec statum habuit idoneum, nec sufficientem passionem ad malorum angelorum tollenda peccata. Si illud verum est (inquiunt) quæ Christo ignominia? Omnino nulla: Nisi primo Adamo in minutionem reatus et ignominiae cedere dicent, quod sufficiens non fuit diabolis damnandis. Quomodo tum dicitur passionem sufficere multis mundorum millibus? Eodem planè modo, quo verè dici potest, Adami lapsum plurimis mundis sufficere damnandis: mundis nempe non Diabolorum, sed hominum, si membra essent ex membris eius, et caro ex eius carne.

Haftenus de quaestione, ut in hoc argumento proponebatur: argumentum sequitur ipsum, ubi commune prius responsum proponunt, et applicant idem post ad singulas istas phrasas, et locos, qui continentur in argumento.

Responso
ad argumen-
tum.

Responsum illud commune hoc est: quum pro omnibus mortuus dicitur Christus, intelligitur illud de impetratione reconciliationis: quum autem pro multis, pro ovibus, pro ecclesiis, &c. participatio tum eius, vel fructio, intelligi debet. Sed 1. distinctione hanc nihili esse, probatum fuit supra, cum de statu quaestionis huius agebatur. 2. Si participatio et applicatio in sese rationem et causam iustam contineat phraseos huius, de qua disputatur, ita ut propriè dici potest, mortuus est pro quibusdam tantum, tum pari iure, sufficientia in sese iustam etiam continet causam eiusdem locutionis modi, et fas est affirmare

1.
Communi-
tis.

pro

pro omnibus mortuus est Christus, quatenus mors eius sufficiens est pro omnibus. Nulla enim reddi potest ratio, cur potentia non æquè *pro ijs* esse dicatur, ad quos extendi potest, ac effectus, vel actus *pro ijs* ad quos pertingit. Imò multò magis propriè potentiam hæc particula *pro* designat, quàm actum: futuri namque possibilis respectum ex naturâ suâ notat, & usu communi. 3. Si peculiari & proprio modo, pro quibusdam potius quàm alijs mortuus est Christus, tum Deus in destinatione ipsius ad mortem, & Christus in subeunda, peculiarem habuit rationem quorundam potius, quàm aliorum quod nullo modo consistere potest cum ordine decretorum illo, quem fingit Arminius, Christum morti destinatum fuisse, tam indeterminato modo, ut nemo in illo actu electus ac salvandus potuerit spectari: nec cum impetratione Nicolai, quam ob omni applicationis consideratione ac intentione seiunctam esse contendit: nec denique cum intentione illâ vagâ, quam Christo sic Remonstrantes tribuunt, ut cum iam animam suam deponeret, non magis cum discipuli cuiuspiam, vel beatz Mariæ salutem spectasse doceant, quàm Pharaonis, vel cuiusquam iam olim damnati.

Declar. pag.
47.

Pag. 3. 9.

2.
Particu.
laris ad loca
allegata.

In particularibus testimonijs tria tantum invenio responderi, quæ sunt ad rem. 1. Per multos in Scripturâ omnes aliquandò notari infirmam igitur esse rationem, *pro multis* est mortuus, ergo non *pro omnibus*. Quod ego quidem

quidem non diffiterer, si vox illa nuda argumentum integrum constitueret. Sed cum illi multi descripti sint alibi (sicut etiam adjicitur in argumento) per illas notas, quæ omnium & singulorum hominum non sunt communes, maximè consentanea videtur interpretatio illa, quam Hieronymus probat in *Matth 20. Non dixit pro omnibus sed pro multis, id est, pro ijs qui credere voluerint* 2. Cæteros locos plerosque omnes, de reali applicatione tractare, ac idcirco extra propositum citari. Et realem quidem applicationem in illis tractari non nego: sed peculiarem quoque intentionem illius notari, eamque & ordinanti Deo & Christo morienti obversatam fuisse, hoc vel indè liquet, quod applicatio hæc aliàs non fieret secundum intentionem Dei, & Christi, in illo opere, sed præter aut contra eam. Est etiam realis quedam applicatio coram Deo in ipsâ propitiatione facta. Sicut enim Christi mediationem nondum actu consummatam, applicavit realiter Deus credentibus in eum venturum: sic eandem iam actu consummatam, simili etiam reali modo, applicavit ijs, qui nondum actu credebant. Neque imperfecta est hæc applicatio, ante actualem fidem, propter imperfectionem applicantis Dei, sed propter defectum susipientis hominis. Sol actu lucens æquè illuminat domum clausam, ac apertam: sed domus non recipit illam lucem, nisi fuerit aperta: non maius discrimen datur, inter applicationem illam quæ in Christi sacrificio perficiebatur, & corre-

latam

latam illam quæ fit in actu credente. 3. Sanctificatio nostri est finis redemptionis, quem Christus expectat ut passionis suæ fructum, 2. Cor. 5. 15. sed illum (aiunt) non semper assequitur Christus. Si verò sanctificatio nostri sit proprius huius mortis finis, tum non impetratio sola: tum applicatio scopus est proprius impetrationis illius, atq; adeò non ad omnes æquè pertinebat redemptionis opus, ex intentione Dei, Christique: tunc etiam voluntas propria salutis & sanctificationis nostræ prior fuit ordine apud Deum, quam Christi satisfactio. Nam intendere propriè est velle per aliquid ad aliud pervenire, quæ à Remonstrantibus nec agnoscitur solent, nec possunt concedi, sine causæ totius ruinâ. Illud autem, quòd intentionem Dei aliquando non perfici dicunt, sed contrarium sæpè fieri, si propriam intentionem intelligant, plusquam monstrum est ac portentum Theologiæ. Tam religiosus enim vel ethnicus ipse Varro fuit circa intentionem divinam, ut scripserit olim, portenta ipsa non contra naturam fieri, quia divinâ voluntate fiunt, cum voluntas creatoris cuiusque conditæ rei natura sit: unde etiam portentum non fieri contra naturam, sed contra quam est nota natura. Ilidorus concludit 12 3. Si verò nihil accadat vel inter ipsa portenta contra intentionem naturæ, certè in gratiæ sphaera quidquam contra Dei propriam intentionem accidere, fides & pietas non sinunt cogitare. Neque sanè magis intentionem hanc Dei aberrare putan-

putandum est, quam intentionem eius falli. Addunt postremo, Verba illa (qui vivunt) accipi posse de omnibus hominibus vivis, ut paulo ante dictum est, eum esse pro omnibus mortuum. Hic verò non aliâ opus est refutatione, quàm quæ in contextu habetur, vers. 15. qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Ad alios non potest hæc locutio extendi, quàm ad eos tantum, pro quibus Christus surrexit resurrectionem autem ad solos fideles pertinere, concedunt & credunt Remonstrantes ipsi, pag. 188. 189.

CAP. III:

Argumentum secundum.

Pag. 180.

SI Christus, peculiari quâdam ratione, posuit suam vitam pro ovibus, redemit ecclesiam, tradidit se pro ecclesiâ, morte suâ congregavit filios Dei dispersos, populum suum servavit, dedit semetipsum ut redimeret ac purificaret sibi populum peculiarem, tum non omnibus & singulis hominibus, tam infidelibus pariter ac indiscriminatim, reconciliationem cum Deo, & peccatorum remissionem re ipsa impetravit: non enim omnes & singuli tales habendi sunt, ut liquet ex Matth. 25. 33. Ioh. 10. 28. Ioh. 1. 12. Psal. 33. 12. 144. 16 Ose. 2. 22. Sed verum prius. Ioh. 10. 15. Act. 20. 28. Eph. 5. 25. Joh. 11. 51. Matth. 21. Ephes. 5. 23. Tit. 2. 24.

Christus est mortuus pro ovibus. Ecclesia, filijs Dei, populo suo.

Hæc

138 *Articulus secundus*

Hæc vis & mens rationis huius est in formam syllogismi reductæ.

Conqueruntur hîc imprimis Remonstrantes conclusionem ambiguum esse, rogant igitur, quid sit, quod probatur: num Christi mortem sufficientem esse pro omnibus (quod extra controversiam esse dicunt) an efficacem esse pro multis tantum, ita ut restituatur in statum gratiæ? Hoc quoque extra controversiam esse: an verò id, quod in conclusione ponitur? Tum statum questionis misere inverti clamant, quoniam controversia in eo ponitur, an Christus morte suâ remissionem peccatorum omnibus hominibus impetrarit, quâvis illi eius, ob defectum fidei, non sunt participes, nec ne. Quàm hæc dedecens viro graves histrionia est? quærere ab Adversario quid concludat, Num hoc, Num illud, sive id quod in conclusione ponitur? Certè si non dissimulationis causâ quæritur; stupor & væcordia est. Res ipsa laus clamat, & clamare eos prohibet, miseram & turpem inversionem in conclusione, ubi nihil quicquam est, quod non eodem quasi spiritu, in controversiæ statum conjiciunt ipsi, ut ex collatione liquebit: nisi vel impetrasse Christum dicent, quod reipsâ non impetravit, aut distinctionem gravem aliquam inveniant inter manentes in infidelitate, & impietate, & eos, qui Christi, ob defectum fidei, reipsâ non sunt participes.

Tres adferunt rationes generales adversus assumptionis ex Scripturis confirmationem, quæ ordine sunt perpendendæ. 1. Om-

nia hæc loca intelligi posse non de impetratione, quæ pro omnibus fit, sed de reali fruitione, quæ solis fidelibus contingit. Per fruitionem realem si intentionem eius firmam intelligant, tum verum est, quod in istac parte affirmant, de illâ scilicet hæc loca intelligi posse, & alterius partis negationi contrarium, ubi impetrationem ab hac intentione distinguiebant, sicut antea me satis probasse puro. Si vero actualem intelligant fruitionem & applicationem ad actum fideles, falsissimum est, quod assument. Fruitio enim Christi est actio nostra: sed phrasæ istæ, ponendi animam pro ovibus, tradendi se pro ecclesiâ, redimendi ecclesiâ, &c. notant Christi actiones propriè, tam extra nos, quàm sine nobis perfectæ. Propositiones etiam istæ veritatem completam habuerunt in illo ipso momento, quo Christus ponebat animam, posuit vitam pro ovibus suis, sanguine suo redemit Ecclesiâ, tradidit se pro Ecclesiâ, &c. Sed actualis fruitio non statim sequebatur in omnibus Ecclesiæ membris. Tam latum denique discrimen est inter phrasium istarum sensum, & fruitionem actualem, quàm est inter medium quodlibet destinatum, & finem extrinsecum, vel potius usum illum, ad quem destinatur. 2. Secundum quod opponunt est, in locis citatis, nusquam reperiri particulam illam, Solis, Christus (ajunt) dedit se pro Paulo, Gal. 2. 20. an igitur pro nemine alio sese tradidit? Omnes fideles resurgent, an ergo soli fideles? sic mortuus est Christus pro suis ovibus: sed & pro impijs. Rom. 5. 6. pro ijs qui pereunt.

140 *Articulus secundus*

reunt. Ro. 14. 14. 15. 1. Cor. 8. 11. pro ijs qui abne-
gant ipsum. 2. Pet. 2. 1. Vbi illud imprimis ob-
servandum venit, non esse errorem apud
Remonstrantes, nec à suis ipsorum loquendi
formulis alienum, dicere Christum esse
mortuum pro impijs, pro perditis, vel pereunti-
bus in infidelitate, & pro apostatis: quum hoc
tamen illis tribuitur à Nostreis, pro impijs
(nempe) ac infidelibus, & in eo statu ma-
nentibus, ac morientibus, Christum esse
mortuum, ex eorum sententiâ; injuriam
clamant, & quasi ex plaustro convitiantur,
sicut modò vidimus ad hujus argumenti
conclusionem, & supra etiam in questione
principali definiendâ. Quod verò ad exclu-
sivam illam voculam, *solis*, dico, cum diffe-
rentia & disjunctio continetur in aliquo
termino, tunc exclusio, vel restrictio, non
minùs est manifesta, quàm si hâc norâ desig-
naretur. Sic benedictio summa promittitur
Abrahami semini, non additur *soli*, sed non
minùs ad solos Abrahamæ filios ab Apostolo
refertur, Rom. 4. Gal. 3. quam si hâc vocula
cum emphasi fuisset adjecta. Quum ipsi di-
cunt fideles electos esse, annon solos fideles
intelligi volunt? Possum etiam idem ipsis
hac in causâ reponere, quod nostri doctores
Pontificijs respondere solent, cum fide nos
justificari concedunt, sed fide *sola* hoc fieri,
nusquam in Scripturis expressè legi que-
admodum enim illis rectè opponitur, non
operibus, sed ex fide, idem planè sonare,
quod ex fide *sola*, sic istis etiam, non pro ha-
dis, sed pro ovibus, non pro mundo, sed pro ijs

quos mihi dedisti. *Ioh. 17. 9.* prorsus idem esse, quod pro solis ovibus, aut pro solis, ijs, quos mihi dedisti. Si verò de singulari aliquo individuo similis habeatur sermo, ut *Gal. 2. 20.* hoc secundariâ quâdam ratione fit. Ut enim Socrates risibilis dicitur, quia est homo, sed homo primariò, atque adeò non soli Socrati, sed soli tamen homini hæc affectio convenit: sic Paulus, redimitur, & electus est, sed electus primariò, & Paulus quâ electus, non solus igitur Paulus, et solus tamen electus. Hæc igitur instantia non quadrat. Alteram verò libenter concedo, si eadem species intelligatur, omnes fideles resurgent, id est, soli fideles, scilicet ad resurrectionem iustorum, *Luc. 14. 14.* vel in resurrectionem vite. *Ioh. 5. 29.* Sed Scripturam aperte dicere asserunt, pro alijs cum fuisse mortuum, præterquam pro ovibus suis. Audiamus verba, pro impijs inquit. *Rom. 5. 6.* hoc est, ut Apostolus quidem interpretatur, *vers. 8.* pro nobis (ovibus eius) quum adhuc essemus peccatores. Pro eo qui perit, *Rom. 14. 14. 15. 1. Cor. 8. 11.* Sed non dicitur his locis perire illum, pro quo Christus est mortuus: Admonentur tantum intelligentiores, ne fratrem aliquem infirmum perdant offensâ: perdere autem quis alium potest, quantum in se est, quamvis alter non pereat: Sicut stuprare sceminam dicitur. *Matth. 5. 28.* quamvis ipsa maneat casta. Neque potest perditio certè hîc propriè intelligi, nisi perire illum dicamus, qui aliquo modo offenditur, aut afficitur tristitiâ ex alterius facto. Pro ijs qui eum abne-

gant,

142 *Articulus secundus*

negant, & sibi ipsis celerem perniciem accersunt, 2. Pet. 2. 1. non autem dicitur Christus pro his mortuus fuisse. Nulla enim hic mortis fit mentio, neque sanguinis, neque Christi, sed dicitur Dominum (non *τὸν ἀβελόη* sed *τὸν δακτύλου*, quod Patri communiter attribuitur) eos emisse: quia scilicet, aliquo modo eos liberasset ac sibi met asservisset per aggregationem externam: et ipsi etiam Dominum eum agnovissent, quum inter emptitios eius servos nomen suum profitebantur. 3. Argumentum hoc nobis considerandum proponunt: Si Christus pro suis ovibus, pro sua ecclesia, &c. quā talibus, est mortuus, ergo aliquis fuerit prius ordine vici Christi, & de eius Ecclesia, quā Christus pro eo mortuus est, & priusquam Christus illum sanguine suo obtinuit: quod est absurdum & falsum. Resp. 1. Consequentiam non usque quaque necessariam esse. Sicut enim servavit Israël pro uxore, & pro uxore custodivit gregem. Hos. 12. 13. et tamen uxor illa non fuit Israël ducta antequam pro illa servivisset; sic Christus pro sponsa sua, id est, eius ecclesia potuisset mori, quamvis eam non habuit desponsatam, antequam sua morte comparasset eam sibi. Et certum quidem est ecclesiam sic esse redemptionis obiectum, ut simul etiam effectum ejus existat, quemadmodum et salutis hæredes, quā tales, cum obiecti tum effecti rationem habent ad ministerium angelorum Heb. 1. 14. Et promissionis filij, sunt ejus obiectum, quatenus ijs est facta, et effectum etiam, quatenus

tenusejus vi sunt ipsi filij facti. 2. Neque absurdum neque falsum est affirmare, in consilio ac intentione divinâ, prius ordine aliquem esse ovem Christi, & de ecclesiâ, vel cœtu salvandorum, quam Christus pro eo mortuus est. Oves enim istæ prius datæ sunt Christo, quàm fuerint in manibus Christi. *Iob. 17. 24.* Quàm pro ipsis intercessor fuit. *Job. 17. 7.* Imò & salus omnis quæ in Christo paratur illis, & Christi ipsius missio, fontem & originem primam habet in illa donatione Patris. *Hæc est voluntas eius qui misit me, id est, Patris, ut quidquid mihi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud in ultima die.* Quam donationem Apostolus predestinationem appellat, *Ephes. 1. 5.* Et redemptionem per Christum ex eadem pendere satis manifestò declarat, *vers. 7.* Imò aut in mente & proposito divino cœtum aliquem salvandorū obversatum fuisse fatendum est, quum Christum destinavit morti, aut mortem illam Christi, incerti fuisse eventus, & mysterium hoc totum redemptionis irritum effici potuisse per Diaboli astutias, & hominis contumaciam, nec ratum jam esse, quoad eventum, nisi vi receptionis humanæ, tanquam applicationis ejus, rationis primæ. Addam etiam insuper, si nullo modo versabatur ecclesia in mente divinâ, quum unctus & sanctificatus fuit Christus ad officium suum, tum caput constitutus fuit sine corpore, ac rex sine subditis ullis in præsentia notis, vel omniscio ipsi Deo: quod quàm indignum sit thesauris illis

illis divinæ sapientiæ, qui in hoc mysterio absconditi fuerunt, non opus est ut ego dicam. Hoc unum perpendat cordatus Lector, Satisfactionem illam Christi pro nobis nocentibus susceptam valere non potuisse, nisi aliquā antecedente inter nos & Christum, conjunctione: tali scilicet quā designatus erat à Deo ut caput esset corporis, cuius nos sumus membra: Vt vir Cl. Hugo Grotius, relictis Remonstrantibus, quos alibi defendit, ingenuè concedit. Defens. fidei Catholicæ. pag. 66.

Ad singula testimonia sigillatim aliquando animadvertunt: quarum animadversionum habenda nunc ratio est, sed paucis.

Iohan. 10.
15.

Ad Iohan. 10. 15. Negant electos intelligi:
1. *Quia electi nusquam designantur nomine ovium.* Quæ non falsa minùs, quàm audax est assertio. Nam Remonstrantes ipsi, non alijs, vitam æternam, aut conferri, aut designari concedunt, quam electis ad vitam; At Matth. 25. 33. Joh. 10. 28. Ovium nomine aperte designantur æternæ vitæ hæredes.
2. *Quia Christus loquitur de huiusmodi rebus, quæ possunt ab alijs agnosci, eo quod Christi vocem audiunt, agnoscunt, & sequuntur, quod in electos tales, quos præter Deum nemo novit, non potest quadrare.* Quasi non scirent Remonstrantes, communem esse sententiam Theologorum nostrorum, electionem, gratiam ac iustificationem, et veram sanctificationem, dignosci posse, imò simul fideles usque harum certiores fieri solet. Mira hæc est confidentia, non falsum supponere

tam, quod à nostris doctoribus constanter habetur pro vero, sed adversam sententiam ab omni probatione nudam argumenti loco proponete, ad assertionis alterius impugnationem, quæ eisdem innititur fundamentis.

Ad Act. 20. 28. Deus redemit ecclesiam suam, animadvertunt, solos electos non intelligi, quoniam visibilis erat ecclesia, de quâ sermo illic habetur, & quamvis visibili ecclesiæ quandoque tribuuntur ea, quæ sunt invisibilis, propria tamen hæc in ijs fieri, quæ realem communionem concernunt. Sed non possunt ignorare, electionem ipsam visibilibus ecclesijs in communi tribui. Ephes. 1. 4. 2. Thes. 1. 4. 1. Pet. 1. 2. Quam tamen à reali communicatione, ut ab executione decretum, distinguendam esse norunt.

Ad Ephes. 5. 25. Christus tradidit semetipsum pro ecclesiâ suâ : respondēt. 1. Non haberi ibi, solâ, ut indè concludatur, quod Christus se tradiderit pro nullis alijs. Quod perindè est ac si adulter aliquis ad priorem illius versiculi partem, (viri diligite uxores vestras) animadvertere vellet, non ibi haberi solas, ut indè concludatur, quod viri diligere debent uxores suas solas & non simul etiam alienas. 2. De solâ traditione hic agi, nullo respectu habito ad redemptionem, quæ reali applicatione fidelibus contingit. Quo nihil inconsideratiùs dici potuit. Nam 1. Ut Christus traderet semetipsum nullo respectu habito ad redemptionem istam, & cum dialecticâ pugnat, quæ nullum adhiberi me-

dium docet, sine respectu ad finem: & cum Scriptura, quæ traditionem ipsam pro multis factam esse docet in *Redemptionis precium, Matth. 20. 28.* Et denique cum Armeni ipsius concessis, qui traditionis hujus finem esse docet, ut salutem impetret

Declar. sen. communicet. 2. Pugnat etiam cum loci placet. pag. 47. *nissimâ mente. Nâ tradere se pro Ecclesia tradere se (Apostolo sic exponente v. 26. 27. ut eam sanctificaret, postquâ eam purgasset in vatro aque per verbum, & susteret eam suis precibus, &c. Quisquamne affirmare jam susteret de traditione hæc tali dici, quæ nullum respectum habeat ad redemptionem applicationem ejusdem? 3. Pugnat denique cum Remonstrantium ipsorum interpretatione, qui in Articulo priore, pag. 11. versiculos illos proximos 26. 27. qui alium sensum à priore non tradunt, sed eundem exponunt, ac illustrent solum, non potest aliter intelligi dicunt quàm de conditione fidelium in cælis. Si enim conditionem fidelium exponunt, redemptionis etiam applicationem necesse est ut notent. Velignus versum 25. nullum respectum habere dicendum est ad sequentia verba, quod non Christianus putabit, vel fatendum traditionem ibi memoratam, aliquam etiam relationem habere ad redemptionem fidelibus applicatam.*

Iohan. 11. 51. *Ad Iob. 11. 51. Iesus mortuus fuit pro populo. Resp. Remonstr. 1. Illi erant Iudei quibus erant & reprobi: ergo non tantum electis mortuus est. Vbi duplicem errorem*

mittunt, ut simplicem veritatem excludant :
unum, quum Iudæos intelligi volunt omnes
& singulos : in spiritualibus enim & promif-
sionibus ad Israelitas factis, quæ pertinent
ad foedus novū, Israelitas omnes & singulos
non comprehendi, contendit Apostolus ver-
bis expressis, & firmis etiam argumentis,
Rom. 6. 7. 8. & 11. 1. 2. 7. Alterum, quum se-
quelam neſtunt, & ſuis principijs & Scriptu-
ris ipsis planè adverſam : *ſi Iudæi, tum repro-
bi.* Num eandem etiam Angeli mentem
ſuiſſe putant, *Matth. 1. 21. Populum ſuum
ſalvum faciet, id eſt, reprobos Iudæos ſalvos
faciet, non minus quàm electos ?* An non con-
ſecutionem iſtani rejiciunt ipſi, ut abſurdam
Collat. pag. 171. *Pro omnibus mortuus eſt
Chriſtus, ergo pro infidelibus vel reprobis.*
*Reſp. 2. Mori ut congregaret, eſſe poteſtatem
congregandi accipere.* Quod quum extra
propoſitum ſit (nihil enim in argumento
dictum fuit de *verſ. 52.* ubi verba ſiunt de
congregatione) jure potuit à me præteriri.
Liberanda tamen etiam eſt illa ſententia ab
hac ſophiſtica depravatione, quæ mutuo vi-
detur accipi à Socini ſegmentis, qui morti
Chriſti nullam ſuperiorem virtutem tribuit,
quàm ut eo medio poteſtatem accipiat col-
ligendi & conſervandi fideles. Hoc certè
auſim affirmare, inter omnes interpretes or-
thodoxos, interpretationem iſtam non re-
periri, *mori ut congregaret, nihil aliud conti-
nere, quàm poteſtatem congregandi accipere :*
apud Socinum verò ubique occurrit hæc
ipſiſſima corruptela. Vide Catecheſ. Cra-

cov. pag. 294. Hug. Grot def. pag. 32. Refe-
 li autem facillimè potest ex ipso contem-
 In illis enim verbis, *Iesus moriturus est*
tantum pro illo populo, sed & ut dispersos De-
filios in unum congregaret, imparium com-
 ratio indicatur expressè notis illis prope-
 non tantum, sed & : in qua, populus Iuda-
 cus, & omnes filij dispersi, inter se compa-
 rantur ut minus & majus, in relatione
 Christi mortem, vel potius mori pro popo-
 Iudaico, & mori pro omnibus filiis Dei.
 igitur Christi mors respectu filiorum Dei
 nullam aliam rationem habeat, quàm po-
 statis acquirendæ ad vocationem eorum
 tum nec amplius aliquid contineri potest
 altera parte, quæ minoris locum habet,
 pro populo. Si plus aliquid in ista phrase
 notetur, minus non est in illa parte, quæ
 tinet hîc majoris locum. At verò aliud
 notari præter & supra potestatis illius
 quisionem, cum Christus dicitur mori
 populo, V. C. Hugo Grotius accuratè
 monstravit contra Socinum, cap. 9. ne-
 negabit quisquam, nisi planè Socinus
 Congregationis vox in istoc negotio
 aliud notat, quàm reconciliare ut
 corpus, sicut explicatur ab Apostolo
 Ephes. 1. 9. 10. & 2. 16. Col. 1. 20. quorum
 locorum explicationem congruam vi-
 possunt in eodem illo scripto Hug. G.
 c. 7. Resp. Remonstr. 3. *Filios Dei*
filios fœderis, Act. 3. 25. in quibus etiam
qui vocabantur ut crederent, & sic filij
erent. Hoc etiam proferunt extra

argumenti. Dico tamen breviter, illos filios
fæderis non posse hîc designari, quorum Pe-
trus mentionem facit, *Act. 3.25.* illi enim lo-
cum habent in altera comparationis hujus
parte *moriturus est pro illo populo.* Neque
omnes quovis modo vocandi, titulum hunc
sustinere possunt, quia tum (ex Remonstr.
sententiâ) omnes mortales essent in isto
albo. Si verò efficaciter vocandos intelli-
gant solos, hoc illud ipsum est, quod nos af-
firmamus: & maximè facit adversus Re-
monstrantes. Quum enim his verbis latissi-
mî fines redemptionis illius indicantur,
quam Christi mors allatura fuit, sicut com-
parationis vis & usus demonstrat; & illi ta-
men ulterius non extenduntur, quàm ad ef-
ficaciter vocandos, vel fideles; quis ille, qui
redemptionis hujus finem, 'ad omnes & sin-
gulos mortales audebit prolatare?

Ad *Matth. 1.21.* *Salvum faciet populum*
suum à peccatis ipsorum, animadvertunt 1. ex
Calvino, per *populum Christi,* *Iudæos nomi-*
nari, sed simul etiam animadvertere debent
ex eodem Calvino, extendi hanc salutis pro-
missionem ad omnes, qui fide in unum ec-
clesiæ corpus coalescunt, & ex Apostolo,
Rom. 11.2. *populum Dei* propriè esse *populum*
illum, quem præcognovit. 2. Observant hunc
locum cum similibus non agere de impetra-
tione salutis, sed de salute ipsâ, vel actu
salvandi. Ergo (inquam ego) non impe-
tratio nuda, sed applicatio salutis, & salus ip-
sâ, scopus & finis fuit, quem Deus propo-
situm habuit tam in missione, quàm in tra-

Matth. 1. 21.

150 *Articulus secundus*

ditione Christi. Intentionem enim Dei in Christo mittendo, & missionis ipsius finem apertè designat Angelus, per nominis impositionem, *vocabis nomen eius Iesum*: & per notationem, vel rationem ejus, *ipse enim servabit populum suum a peccatis suis*. Hoc Arminius ipse non obscurè docet. Disp. priv. 35. thes. 2.

Tit. 2. 14.

Ad Tit. 2. 14. Dedit semetipsum pro nobis ut redimeret nos ab omni iniquitate, & purificaret sibi ipsi populum peculiarem, studiosum bonorum operum. Resp. Remonst. non posse hæc referri ad solos fideles, quamvis Apostolus expressè referat ad populum peculiarem, bonorum operum studiosum, id est, fidelem, & per hanc populi descriptionem, declaret satis quos intellexit verbis illis prioribus, *Dedit semetipsum pro nobis*. Sed contrarium innuere dicunt versum undecimum, *Omnibus hominibus apparuit*, & 1. Tim. 2. 6. *Dedit se pro omnibus*. Nihil tamen contrarium illis locis docetur. Apostolus enim Tit. 2. 11. servos monet ut officium suum faciant erga heros, quia gratia illuxit omnibus, id est, quibusvis, tam heris, quam servis: sic etiam, 1. Tim. 2. 6. preces fieri vult pro regibus, &c. quia Deus vult ex unoquoque genere quosdam servare, & eo fine Christum etiam pro illis dedit. Nihil istuc docetur, quod non optimè congruit cum argumento deducto ex Tit. 2. 14.

CAP. IV.

Argumentum tertium.

Pag 185.

Pro quibus Christus est propriè mortuus, eorum loco sic mortuus est, ut mortem ab illis commeritam in se transfulevit, ac eadem servavit illos: hoc phrasis ipsa moriendi pro aliquo satis demonstrat. 2. Sam. 18. 33. Rom 5. 7. & 9. 3. Sed omnium & singulorum debitam pœnam vel mortem, non sic in se transfudit, & ab ijs abstulit Christus, Iohan. 3. 36. Matth 7. 23. Ergo nec pro omnibus & singulis propriè moriebatur.

Phrasis, pro aliquo mori, Christum efficaciter pro singulis non esse mortuum.

Resp. Remonstr. phrasin istam (mori pro aliquo) non semper designare translationem illam mortis ab uno in alterum, quod varijs instantijs ostendunt, Socini vestigia prementes, qui vim hujus phrasis eos iisdem ferè cuniculis oppugnare conatur, ne satisfactionem propriam continere putetur: ut videre est in Defens. Hug. Grotij, cap. 1. & 9. Sed frustra: ipsimet enim referunt sibi responsum ex colloquio, Fratres (nempè) hoc intelligere de eiusmodi moriendi genere, quo Christus pro nobis est mortuus, qui nimirum ut sponsor pro nobis solvit. Hoc verò (inquiunt) non est hic expressum. Imo exprimi hoc dico in descriptione, quam argumentum proponit: non minus etenim definitionibus &

I.

descriptionibus exprimi vel explicari solent res, quàm propriâ nomenclaturâ. *Neque David* (addunt) *2. Sam. 18. 33. neque Paulus, Rom. 5. 7. & 9. 3. ad aliquam sponsonem respexit.* Respexit (inquam) David apertè, quatenus voto respici, vel concipi potest, quod sic infectum est, ut factum jam fieri non potest, sicut verba ejus expressè docent, *Quis dabit mori me, me inquam loco tuo?* Idem etiam fuit animus Pauli, *Rom. 9. 3.* quem nemo non videt eundem planè induisse affectum erga suos fratres & cognatos, quem ludas erga Benjaminem. *Gen. 44. 32.* qui spondebat pro ipso apud patrem, & manere voluit in ejus loco. Talis etiam trajectio mortis, quasi per vadimonium, satis videtur innui, *Rom. 5. 7.* in illâ ratione subeundæ mortis *pro bono.* Significat enim Apostolus reperiri fortè aliquem, qui beneficia ab illo percepta secum reputans, & cogitans etiam quantum commodû exindè sequeretur, si tam beneficis diutiùs hic superesset; non recusaret ejus vice dedere se præsentineci. Adjiciunt possit *pro nobis, tantundem posse esse, quod nostro bono, ut 1. Corinth. 8. 11. &c. Vele etiam propter nos, ut propter peccata. 1. Corinth. 15. 3. Rom. 4. 5.* Prius illud, *nostro bono* nemo nostrorum, imò vix hæreticorum quisquam unquam negavit. Sed hoc generale nimis velum est, sub quo lethales errores varijsacilè possunt abscondi. Alterum, si rectè explicetur, *pro peccatis*, hoc est, *mortem illam nostrâ viceferens, quæ peccatis nostris debebatur*, illud ipsum est, quod in argumento ponitur

ponitur à Nostreis. Si verò peccata spectentur, ut à peccatoribus abstracta (quod hîc Remonstrantes faciunt) mirandum non est absurdam exindè conclusionem deduci, *Christum* (scilicet) loco malè gestorum semet ipsum tradidisse morti. Hujus autem responsionis totius autor, & inventor, Socinus fuit: quo nomine benè castigatur ab Hugone Grotio, cap. 1. & 9. Illud etiam observandum est à Lectore, quàm sollicitè Remonstrantes fugiant ab appellatione *Sponsoris*, & in omnes formas sese vertant, ne concedant Christum pro nobis, ut Sponsorem, satisfecisse, idque phrasibus illis notari, *pro nobis tradidit se, mortuus est pro nobis*: Quum tamen à Spiritu Sancto expressè appellatur, *Sponsor novi fœderis*. Heb. 7. 22. Et *morbos nostros pertulisse, dolores nostros baiulasse, cui castigatio pacis nostræ imponitur, & in quem incurrit iniquitas omnium nostrorum, ita ut iniquitates nostras ipse portet, & sacrificium exponatur pro reatu nostro* Isai. 53. 5. 6. 7. 1. Pet. 2. 24. Quæ omnia denotantur per phrasin istam contractam, *pro nobis mortuus, vel pro nobis factus est peccatum*, ut Apostolus disertè interpretatur. 2 Corinth. 5. 21. Hoc probationem, semiplenam saltem, efficit, non ab omnibus Remonstrantibus probari, doctrinam illam de Satisfactione Christi pro nobis, quam ex Scripturis Theologi nostri tradunt, & Ecclesiæ credunt.

Observant secundo in loco, hanc locutionem, *Mori pro aliquo, respicere sepe*

154 *Articulus secundus*

magis ad intentionem eius, qui vitam deponit, quam ad eventum in servando eo, pro quo illa deponitur, quo sensu Christus pro omnibus est mortuus, quum fuerit eius intentio servare omnes. Sed phaleratis verbis incautum Lectorem fallunt. Nam 2. fraudulenter insinuant negare nos intentionem Christi, Deique, de hominum salute in ista phrasi spectari, cum tamen in eo ponatur controversia huius cardo, sicut ante vidimus, utrum impetratio mera, quam per *apertionem* *mianae* declarant, sit integrum propositum Christi morientis (quod illi statuunt) an verò (quod nos credimus) conjunctam etiam habeat intentionem certam introducendi quosdam, per januam illam apertam, in gratiam & salutem aeternam? 2. Tum contra veritatem, tum contra mentem & morem suum etiam loquuntur, quum Christum in morte sua omnium salutem, vel salvare omnes, dicunt intendisse. Contra veritatem, quia multum tunc temporis, in eo statu erant, ut non potuerint servari, vel transire ad Abrahami finem. *Luc. 16. 26.* saltem igitur illos non intendebat servare. Nec sanè quisquam ceterorum in eum locum veniret, si salutem ipsorum simpliciter incendiasset Christus. Quidquid enim per mortem intendebat efficere, id à Patre impetravit. Si verò simpliciter impetravit, verè etiam concessum fuit, atque adeò servarentur omnes proculdubio, si omnes intenderet servare. Id quod ex eo similiter probari potest, quia testamentum in morte Christi tam ratum fuit, ut morientis

morientis ipsius intentio, ac voluntas postrema, non potuerit ita cassari, ut ipsa non sit regula certa sequentis effecti, vel distributionis bonorum, quæ in testamento ponuntur. Contra mentem etiam ipsorum esse, quod hic præ se ferunt, Nic. Grevinebovius abundè testatur, quum hanc eorum sententiam esse narrat, applicationem reconciliationis ad salutem non esse propriè finem impetrationis, aut intentionem Christi, reconciliationem per mortem suam impetrantis. Deum non potuisse velle hanc applicationem, nisi post impetrationem completam. pag. 8.9 &c.

Nisi distinctio præcedens recipiatur, sententiam nostram cum illis Scripturæ locis conciliari posse negant, quæ Christum pro omnibus mortuum esse dicunt, neque cum propriâ nostrâ confessione de sufficientiâ, cuius respectu Christum pro omnibus mortuum esse facemur. De Scripturæ testimonijs satisfactum est supra. De phrasi illâ, pro omnibus, à Nostreis propter sufficientiam & intentionem Dei, quâ voluit ut sit sufficiens pro omnibus, admissa, sciendum est, impropiam hanc locutionem esse: non reiiciendam tamen, quia fundamentum aliquando in re ipsa habet, & apud Theologos est usu longo recepta. Hactenus de propositione certatum fuit. In assumptione nihil reprehenditur, quod non sæpius jam refutatum fuit. Verbum tamen addendum est de loco, *Matth. 7.23.* ne videantur locum istum nobis extorsisse. Dicit Christus se operarios iniquitatis nunquam novisse, id est.

Matth. 7.23.

156 *Articulus secundus*

est (inquiunt) *quã tales*, quasi vel operatores isti iniquitatis tam iniqui rerum æstimatores essent, ut hoc in dubium vocarent (præsertim in illo die) utrum iniquitatis opera probarentur Christo, necne! Dicit Salvator se *nunquam* eos probasse, ne quidem, *quã prophetarunt per nomen eius, & multas virtutes ediderunt*. Addunt Remonstrantes, *non sequi hoc, Christum pro eis non esse mortuum, quia illos non agnoscebat, quando quidem non mori tantum pro ijs, sed mortem etiam ipsis applicare debuit, priusquam agnosceret eos pro suis*. Quod adeò abhorret à ratione, morti sese tradere Christum pro ijs, quos nullo modo pro suis agnoscit, ut vix egeat refutatione. Refutatur tamen satis apertis Christi verbis, *Ioh. 10. 14. 15. Ego agnosco oves, & animam depono pro ijs: ubi agnitionem ovium, & animæ depositionem pro ipsis, individuo nexu conjungi videmus, imò depositionem hanc animæ, agnitionem illam arguere sic, ut effectum arguit suam causam*. Refutatur etiam in redemptionis typo, liberatione populi ex Ægypto, quem populum, qui Deum nullo modo agnovisse contendit pro suo, antequam ex Ægypto deduxit, cum ipso non puto disputandum esse: De illis dicit Deus, *portamini à me inde ab utero*. *Isai 46. 4.* quod ad electos omnes rectè applicatur: sicut & illud quod *Ieremia 1. 5.* dicit, *quum nondum formassent te in utero, agnovi te*.

CAP. V.

Argumentum quartum.

Pag. 187.

OMnes illi, pro quibus Christus est mortuus, possunt liberè dicere, quis condemnat? Christus est pro nobis mortuus. Rom. 8. 34. Hoc autem non possunt dicere omnes & singuli mortales, sed soli fideles electi: alioqui hoc argumentum infirmius esset, quàm ut eo fideles consolarentur sese. Ergo non pro omnibus, & singulis, mortuus est Christus, sed pro solis fidelibus electis.

Nullos condemnari pro quibus Christus est mortuus: ac proinde non esse pro omnibus & singulis mortuam efficaciter.

Observant hic inprimis Remonstrantes, argumentum hoc in auctores ipsius retorqueri posse, quia non negant ipsi Christum aliquâ ratione mortuum esse pro omnibus. Sed obtorta nimis est hæc inversio. Hoc enim à Nostreis conceditur tantum respectu intrinsecæ naturæ, vel sufficientiæ mortis hujus, & intentionis Dei, quâ voluit ut sit sufficiens pro omnibus: non respectu intentionis & voluntatis omnes & singulos salvandi per hanc mortem. Morientis autem intentio, cum pretio mortis conjuncta, opponitur hic ab Apostolo condemnationi, quæ non in meritis peccati solis, sed & in iudicis voluntate consistit.

Distinguunt Remonstrantes de modo vel genere dicendi, Christus pro nobis mortuus est:

est

2.

158 *Articulus secundus*

est (inquiunt) unum genus dicendi hoc *ante fidem*, quod *impetrationem* respicit solam: sic omnes hoc dicere possunt ad historicam narrationem, &c. est aliud genus illud ipsum dicendi, quod est *ex fide*, & applicationem sequitur: sic nemo nisi fidelis & particeps Christi factus, potest dicere ad consolationem veram. *Distinctio* hæc rectè intellecta suum locum & usum habet, fateor: sed argumentum propositum non solvit. Vis enim rationis in hoc nodo latet; quod verum esse omnes æquè possunt scire, illud omnes possunt æquè dicere: sed hoc verum esse, Christum pro ipsis mortuum esse, omnes (ex Remonstrantium sententiâ) æquè possunt scire: ergo omnes etiam id æquè possunt dicere. Tum etiam porro, quod omnes æquè scire ac dicere possunt, ejus etiam consequens effectum certum, & scire, & dicere possunt æquè. Ergo si æquè possunt omnes dicere, *Christus pro nobis mortuus est*, possunt etiam dicere, *quis est qui condemnat?* Absolutio enim à condemnatione, est consequens effectum mortis Christi, omnibus ijs, pro quibus est mortuus, certissimè concessum, & impetrationis ejus proprium correlatum, ut Apostolus non affirmando tantum docet, sed efficacius interrogando supponit, *Quis est qui condemnat?* *Christus is est qui mortuus est*. Sed instant Remonstr. negando: *An non Apostata illi, de quibus Apostolus agit, Heb. 6. 6 & 10. 29. debebant sateri, Christum semel pro ipsis esse mortuum.* Resp. 1. Apostata illi iudicio Remonstr. veri aliquando fideles erant: non

non sequitur igitur quod indè concludunt, tam infideles, quàm fideles hoc posse dicere, si illi aliquandò potuerint. 2. Nemo debet immediatè dicere, aut etiam potest scire, Christum pro se mortuum esse, secundum intentionem Dei, antequam radicetur in fide. Ergò non Apostatae, qui radicem non habebant in se. *Matth. 13. 11.* 3. Potest quis contumeliosè tractare sanguinem, cujus professio separaverat eum à mundo, quamvis nunquam ad salutem ejus effusus fuit.

*Consolationem fidelium à morte Christi petitam satis firmam fore dicunt, quamvis non pro solis ipsis mortuus fuerit. 1. Quia falsa consolatio fidei putativæ non reddit inanem veram consolationem fidei veræ. 2. Quia consolatio fidelium non nititur solâ morte Christi, sed & eius resurrectione, ac intercessione, quæ pertinent ad solos fideles. Sed 1. Argumentum omnibus hominibus commune non magis potest ex sese consolationem quibusdam propriam adferre, quàm potest cum proprio confundi. 2. Observandum illud, quod verè dicunt, dicere Christum ex æquo pro omnibus mortuum esse fides est putativa & consolatio ex indè sequens falsa. Hoc enim est quod volunt, si comparisonem instituant rectè, & ad argumenti sensum. 3. Perpendendum etiam & urgendum illud, quod ipsi notant, Mortem, Resurrectionem, Sessionem ad dextram Dei, & Interpellationem, conjungi ab Apostolo, *Rom. 8. 34.* & cum electione connecti etiam, ut ex *vers. 33* manifestum est, *quis conturbabit crimina adversus electos**

electos Dei? 4. Vltimum illud, non tam refutari, quàm explodi meretur, ab omnibus Christianis, *Mortem Christi ad multos pertinere, ad quos non pertinet eius Resurrectio & Intercessio.* Nam 1. si non resurrexit pro omnibus, pro quibus est mortuus, tum pro quibusdam mortem subiit, pro quibus mortem non superavit. 2. Pro quibusdam obtulit se in terris, pro quibus non præsensavit sese coram vultu Patris in cœlo, quam tamen oblationis ejus partem esse, Arminius ipse concedit. 3. Tum quidam eorum sunt penitus, & omni modo in suis peccatis. 1. *Corin.* 15. 7. 4. Quibusdam eorum nulla vis & gratia Spiritus communicatur unquam: hæc enim ab Ascensione Christi pendet. *Ephes.* 4. Quid igitur fiet de gratiâ universali, & nullis non sufficiente? Infinitum esset recensere cuncta, quæ figmentum istud convellunt: satis erit ex Apostolo, *Heb.* 9. 12. monere, redemptionem ipsam non obtineri completè, nisi per ingressum Pontificis nostri summi, in sanctuarium cœleste cum sanguine suo. Monendus tamen hic Lector verbo uno, quomodo Remonstr. in responsione ad Walachros perturbatâ nescio quâ distinctione, invidiam hujus commenti studeant effugere. *Mortuus est Christus* (dicunt pag. 51.) *adequatè pro peccatoribus, resurrexit & intercedit cum salvandi intentione adequatè pro fidelibus.* Distinguitur hic mediatio quasi in partes, priori, nempe morti nullam intentionem salvandi relinquunt, & obversari faciunt circa ipsos reprobos: sed posteriori, nempe

Disput. publ.

14.

Thes. 14.

nempè resurrectioni, totam salutis intentionem abrogant, eamque circa solos fideles obversari volunt. Vnde manifesto sequitur, non mortis solum valorem & eius applicationem (ut sentire videri volunt) sed & Mortem ipsam & Resurrectionem, intentione, fine, objecto, (quod negant eadem pag.) distinctas ipsorum & disjunctas esse sententia. Distinctio hæc igitur ita nihil est, ut ubi sint, ipsi nesciant.

CAP. VI.

Argumentum quintum.

Pag. 189.

Somnibus & singulis hominibus, nemine excepto, reconciliatio cum Deo, & remissio peccatorum impetrata est, tum sermo quoque reconciliationis, omnibus & singulis hominibus, nullo excepto, semper esset annunciandus. Ratio est, quia particeps huius reconciliationis nemo fit, nisi per fidem, Rom. 3. 25. Fides non ingeneratur, nisi per auditum. Rom. 10. 14. 17. Hoc autem non fieri, non experientia sola docet, sed & Scriptura. Psal. 147. 19. 20. Act. 14. 16. & 16. 6. Ergo.

Verbum reconciliationis non omnibus annunciat: ac proinde Christi re ipsa omnes & singulis non imple-
trasse reconciliationem.

Remonstrantes speciem huic argumento inesse non negant, sed ijs evanescere dicunt eam statim, qui rem probè expendunt. Videamus igitur eorum lances quibus alijs præeunt in expendendo.

I. *Æquè*

162 *Articulus secundus*

1. *Æquè hoc argumentum valere dicunt adversus nos, qui omnibus nationibus ac populis, reconciliationem impetratam esse fate- mur, quia omnibus populis, ac nationibus, ver- bum non semper annunciat. Vbi fallaciam admittunt non unam. 1. Quum omnibus nationibus ac populis reconciliatio impe- trari dicitur à nostris, communiter hoc in- telligi norunt, non universaliter vel gene- raliter: hoc est, nullam, nationem nomina- tum excludi, non omnem tamen sic includi, ut qualicumque populo in insulam aliquam conveniente, necesse sit, ut in illo numero nonnulli sint, ad quos Christi redemptio spectat. 2. Omnibus populis & nationibus sic annunciari potest verbum, ut redemp- tionem communem ex æquet, quamvis non semper omnibus prædicetur, non enim dici- tur in omni populo, omni tempore, aliquos eorum haberi, quibus Christus impetravit salutem. At verò qui omnibus & singulis mortalibus reconciliationem impetratam esse dicunt, ij in omni loco, ubi vivunt homi- nes, semper tales inveniri docent, quales Christus redemit, & reconciliavit Patri. Quamvis igitur nulla ratio exigat, ut Evan- gelium semper omnibus nationibus prædi- cetur, propter omnium nationum redemp- tionem communem, universalis tamen re- demptio omnium & singulorum hominum, necessario postulat, ut semper omnibus E- vangelium adsit.*

2. *Verbum reconciliationis ordinarium ef- se medium concedunt, quo beneficium Christi*

morit

morte partum, hominibus administratur: sed quo tempore, & quâ ratione, hoc debeat fieri, hoc relinquendum esse putant sapientie & iustitiæ divinæ. Relinquatur igitur, quis vetat? modo nihil interim statuatur, quod cum sapientiâ, iustitiâ, & rectâ ratione pugnat. Pugnat autem apertè cum sapientiâ divinâ ut salutem omnium sub ratione finis æquè velit, intendat, ac impetrari faciat, & medium tamen, sine quo frustra salus expectatur, non nisi paucis concedat: Ut impetratio salutis talis impetretur omnibus, ex voluntate salvandi omnes, qualis nemini quidquam adferat boni, nisi cognoscentibus, non cognoscatur tamen, nisi à paucis. Cum iustitiâ pugnat, ut universalis constituatur lex, omnes obligans & afficiens, quæ non ita promulgetur, ut omnibus & singulis innotescat. Cum ratione denique & sensu communi non satis convenit, ut ordinarium illud medium dicatur salutis, quod non ordinariè conceditur ijs, quibus salus intenditur ipsa. Hæc ego meis verbis non urgebo, sed ex ipsorum potiùs desumam ore, quod ipsis obturet os. Similitudines nempe, quas ut huic illustrando mysterio, accomandatissimas ab ipsis accepimus, & mutatas paululum reponemus ipsis. *Medicus venditat se remedium habere adversus omnes ægrotudines, quod ægris etiam omnibus communicare vellet ut eius beneficio sanentur, interim verò nullo modo significat, nisi paucissimis, huiusmodi remedium ipsis paratum esse. Similiter potens aliquis Princeps pecuniam se parasse dicit, redimendis*

164 *Articulus secundus*

dimendis omnibus captivis, & liberationem eorum ex animo desiderare: sed quanquam hoc præ se fert, tamen certò apud se decrevit finire, ut nulli captivi paucis quibusdam exceptis, certiores unquam fiant, vel intentionis, vel præparationis huius benigne. An glorioſiusmodi medici vel principis, eſſet iuſta? Nihilomagus conſiſtere poteſt, quòd Chriſtus pro omnibus mortuus fuerit, reſpectu voluntatis vel intentionis divine, niſi omnibus nota fiat hæc tam propenſa voluntas. Hujus etiam comparationis ope retundi poteſt argumentum illud ab ipſis inverſum. Quibus Deus vult verbum reconciliationis proponi, illis quoque eſt reconciliatio impetrata: at Deus vult illud omnibus proponi. 1. Tim. 2. Marc. 16. ergo. Si enim Princeps, vel Medicus ille, communiter omnibus redemptionis pretiũ, aut medicinam panchreſtã, proponendam eſſe diceret, interim tamen ad nullorum aures famam ejus perventuram ſciens, niſi per nuntios deſtinatos ad ſingulos eam deferri curret, non mittat ſervos tamen niſi ad paucos, quorum habet rationem ſingularem, an dicendus eſt ille propriè, & ex æquo, omnibus & ſingulis vel ſalutem vel medium ejus velle? Sic ſe res habet in diſpenſatione verbi.

3. Obſervant aſſumptionem argumenti non rectè formari quia dicitur ibi verbum non eſſe omnibus, propoſitum, quum dicendum eſſet, non omnibus eſſe proponendum quod falſum eſt. Sed nihil dixiſſe præſtabat, quàm denihilo vitiligare. Non latebat eos, cum in propo-

propositione dicitur suppositâ reconciliati-
one generali verbum reconciliationis om-
nibus & singulis *annunciandum* esse, hoc
non de officio hominum intelligi, quasi ijs
hanc ob causam incumberet omnibus & sin-
gulis prædicare, sed de providentiâ divinâ,
quâ prospexisset ille, & effecisset, ut actu
omnibus hoc verbum annuncicaretur, si mo-
dò omnibus & singulis, redemptionem & sa-
lutem tam præparasset, quàm impetrari fe-
cisset. Appositè igitur, & secundum diale-
cticæ regulas, tollitur consequens pars pro-
positionis in assumptione, *hoc verbum non est
annunciatum*, vel *Deus non effecit ut actu an-
nunciaretur*, quod idem est, ut antecedens
tollatur in conclusione, *ergo omnibus & sin-
gulis redemptionem & salutem non paravit,
& impetrari fecit Deus.*

4 Ad assumptionē ipsam tandem accedunt
& imprimis affirmant, *huic fratri propositioni
obloqui Scripturâ, respectu temporis, novi testa-
menti.* Huic propositioni? Cui, rogo? nempe
verbum reconciliationis non omnibus annun-
ciari. Nihil quidem dubito, quin propositi-
ones Nostrorum specio saltem contrarias ef-
ficient Scripturæ sacræ, modò eas fingendi
& refingendi libera concedatur potestas. A-
liud fuit quod assumebatur in argumento,
nempe *omnibus & singulis hominibus, nullo
excepto, non annunciatum esse reconciliationis
verbum semper.* Huic propositioni, ne verbo
quidem tenus Scripturam usquam obloqui
videbant: per figuram igitur transfigura-
tionis, in dubiam coniiciunt verborum for-
mam,

man, cui dicta quædam Scripturæ videntur
adversari. Sed quid est, quod adferunt ex
Scripturis? Deum omnibus mandare ut resi-
piscant. Act. 17. 30. Apostolorum sonum ex-
iisse in omnem terram. Rom. 10. 18. Evange-
lium prædicatum esse omni creaturæ. Col. 1. 23.
salutiferam gratiam illuxisse omnibus homini-
bus. Tit. 2. 11. Quibus omnibus nihil aliud
vult Apostolus, quàm non jam in angulo
aliquo mundi contineri sonum Evangelij,
sed omni hominum generi, per totum or-
bem, communiter, & publicè proponi &
magnam ejus partem jam permeasse. Quid
hoc ad propositionem Evangelij debitam
omnibus ac singulis hominibus factam, qui-
bus reconciliationem per Christum impe-
tratum esse dicunt? Disceant istinc potius,
quomodo phrasès illæ generaliores, quæ in
redemptionis negotio solent usurpari, ex-
plicari possint ex alijs locis: eodem scilicet
modo Christum dici mortuum pro omnibus,
& pro mundo, quo Evangelium omni crea-
turæ prædicari, & Spiritus effundi super
omnem carnem. Christi namque merita,
Evangelij efficacia, & Spiritus inhabitatio
conjunguntur à Deo, & ab homine non de-
bent separari.

2. Post hæc fatentur esse populos quosdam
etiam huius temporis, qui adhuc dum nihil om-
nino de hoc reconciliationis verbo sciunt. As-
sumptionem igitur integram concedunt.
Sed licet veram eam esse nō possint negare,
quum sic se rem habere, cœlū ipsum terraq;
testantur, intactam tamen non sinunt, præ-
terire.

terire. Dicunt igitur Deum ab initio mundi, & postea in prosapia Noachi, & tandem per Christi Apostolos, toti mundo verbum hoc reconciliationis proposuisse, ut illud ad omnes propagaretur. Quod nihil omninò ad rem facit. Cùm enim reconciliationis beneficium, sit quasi privilegium, non hominibus per societatem conjunctis, sed singulis privatim seorsim pro se concessum, & alienâ fide nemo particeps ejus evadit, quid attinet narrare homini misero, qui nunquam forsan de Adamo, Noacho, & Apostolis audivit, quid illis, aut ab illis, factum fuerit ante aliquot annorum millia? De singulis quæritur in sese, an verbum reconciliationis prædicatum habeant sibi? *Voluisse Deum*, dicunt, *ut propagaretur ad omnes*. Quàm jejenum hoc? ad velleitatem imperfectam confugere, quum de providentiâ disputatur, & ejus effectu: talem enim intelligunt affectum, cum Deum hoc velle dicunt. Si autem verè & propriè voluisse hoc Deum dicunt, Aristotelis verbis refelli satis possunt. Rhet. l. 2. *Si voluit, & potuit, ergo etiam facit: omnes enim cum possunt & volunt aliquid facere, id etiam faciunt*. Refutantur etiam expressis Christi verbis, Job. 3. 8. *Ventus quo vult, spirat: ita est quisquis genitus est ex Spiritu*. Idem hujusmodi sententiæ priori videbant Remonstrantes quasi imminentem; & præcavere studebant etiam, quoad fieri posset. Visum est igitur ipsis inquirere in causam, cur verbum ubique non sit prædicatum. Sed litem hanc totam frustra movent, hoc saltem prædicetur.

Quæ sit cau.
sa cur Evan.
gelium om-
nibus & sin-
gulis non
prædicetur.

I 68 *Articulus secundus*

rem loco; neque enim dei hujus rei causâ dicebatur quidquam in argumento: nec possibile est, ut per causam ullam impediat illa causa, quæ quidquid vult, facit, tam in cælo, quàm terrâ. Non nihil tamen de hujus rei causâ proferre gestiunt: atque adeò postquam peroraverint in sententiam nostrorum de Prædestinatione, ea quæ non sunt hujus loci, monent imprimis ut constanter in omnem eventum retineatur, quod Apostolus habet, *Rom. II. 32. Deum omnia sub peccato conclusisse, ut omnium miseretur.* Quâ in re me quidem assensorem habent vel maximè, sed eâ lege, ut ab eodem Apostolo optimo interprete sui, genuina mens hujus dicti petatur. Illam verò his verbis exposuit, *Gal. 3. 22. Scriptura conclusit omnia sub peccatum, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus: ubi per omnes intelligere se indicat omnes credentes.* Hoc supposito apponunt illud, *facti huius rationem plurimâ ex parte absconditam esse nobis.* Quod nos libenter accipimus, modò causam intelligant voluntate Dei priorem: hoc enim nobis absconditum esse non potest, voluntatem ipsam Dei causam aliquam saltem esse, tam cohibitionis, quàm communicationis eorum, quæ ab ipsâ pendent: & in istiusmodi rebus absconditis, optimum semper ac tutissimum est, in Dei voluntate quiescere, ut in supremâ causâ. Hanc nobis modestiam Christus ipse commendat proprio suo exemplo. *Matth. 11. 26. Etiam Pater, quoniam ita placuit tibi.* Eò postea descendunt,

scendunt, ut spem nobis faciant veram audiendi causam: sed expectationem, ut prius, fallunt. 1. Fieri posse dicunt, ut latius opinione nostrâ sit propagatum Evangelium, quam postea obscuratum & collapsum. Hoc nos non imus inficias: sed fieri non posse dicimus, ut ad omnes, & singulos, perveniret, nullo excepto: quod in quæstione habetur.

2. Culpam eius potuisse hæere, partim in negligentia præconum, partim in hominum ingratitudine, qui cursum Evangelij remorati sunt.

Culpam aliquam in istis hæere, nihil dubium. Sed 1. miserum esset Ecclesiæ, si ex aliorum hominum arbitrio, salus ejus suspendere-retur, ita ut ad cognitionem Dei perveniant illi soli, quibus homines negligentes & ingrati non volunt esse fraudi. 2. Cum de præconibus ac prophetis quæritur, vetus illud verbum revocandum est in memoriam. 1. Sam. 10. 12. *Quis est corumpater?* is nempe qui Saulum inter Prophetas, & Saulum, inter Apostolos, sic instituere novit, ut munere suo, cum summâ curâ fungantur. 3. Quis denique vim facit Evangelio, vel januam suis aperit, nisi Dei Spiritus? Deo autem præparanti sibi viam, cellissimi cedunt colles. Isai. 40. 3. *Deum cum placet, alio modo uti posse dicunt.* Potest indubiè, sed si alijs utatur ad salutem sufficientibus, in ijs omnibus, qui Evangelio destituuntur, tum Evangelij prædicatio, non est medium salutis ordinatum: eorum enim numerus longè maximus cum sit, illa ratio salutem atsequendi dicenda est ordinaria, quæ inter illos ob-

170 *Articulus secundus*

tinet, & Evangelicos omnes, extraordinariâ viâ salvari. 4. *Causam quærendam esse moment in proprijs hominis præcedentibus peccatis.* Neque id nos omninò negamus, sed hominum opera præcedentia, legem & mensuram esse vocationis divinæ hoc negare nos, & Scriptura jubet. Deut. 9. 4. 5. 6. & experientia cogit. 5. *Deum non pati se dicunt expertum esse testimonij, inter eos, qui nec Evangelium, nec Legem scriptam habent & quidem tanti, ut illis omnis excusatio tollatur.* Hoc varijs testimonijs confirmant. Sed mirandum est hujusmodi assertiones ab istis accumulari, cum nec ad argumentum propositum quidquam faciunt, nec à Nostriis unquam in dubium vocatæ fuerint. Nobis non licet esse tam otiosus, ut divinando quæramus, quorsum hæc talia fundunt.

CAP. VII.

Argumentum sextum.

Pag. 193.

Christus
summè non
dilexit om-
nes & singu-
los: ac proin-
dè pro ijs e-
ciam propriè
non est mor-
tuus.

Pro quibus Christus propriè est mortuus, & summè dilexit. Ioh. 15. 13. 1. Ioh. 2. 16. Atqui non amat singulos summè, quoscumque summè amat, is, non meretur tantum, sed & applicat salutem re ipsa. Ergo non est pro singulis propriè mortuus.

Remonstrantes hoc in loco tam varijs ambagibus circumvestiunt responsum suum.

ut vix intelligi possit, quid illud sit, in quo prae ceteris acquiescere volunt.

Si supremus amor consistat non tantum in promerendâ, sed & applicandâ salute, sicut confirmatio Minoris prae se fert, tum propositionem negamus.

Sed 1. amor propriè nec in promerendi, nec in applicandi opere consistit, est enim amor voluntatis actus immediatus, quo vult quis alicui ea, quae bona sunt, vel videntur saltem esse, bona ipsa sunt effecta quae ex amore existunt; amor in ijs non propriè consistit. Redemptionis opus commendat, non constituit, charitatem Dei Rom. 5. 8. Intentionem hanc applicandi salutem omnibus ijs, quibus impetrata fuit, adfuisse Christo, probavimus ante: & Apostolus videtur expressè alterum ex altero confirmare, Rom. 5. 8. 9.

Dilectionem Dei, & Christi, erga nos, duplicem esse dicunt, unam quae nostram fidem ac dilectionem praecedat, Ioh. 3. 16. 1. Ioh. 4. 9. 1. Ioh. 4. 16. Ephes. 5. 2. alteram quae fidem nostram & dilectionem erga Deum subsequitur: Iohan. 14. 21. 23. Actor. 10. 34. Heb. 11. 6. priore Christum omnes & singulos amare: posteriore non summe amare omnes illos, pro quibus mortuus est. Hanc autem distinctionem extinguunt statim ipsi: fatentur etenim secundum hanc dilectionem nihil aliud esse, quam prioris continuationem, & ampliationem per nova beneficia. Hoc si verum sit, tum amplior nulla differentia datur inter dilectionem praecedentem & subsequentem, quam quae in externis

172 *Articulus secundus*

beneficijs, vel effectis consistit. Hæc verò dilectionis ipsius naturam & speciem non potest variare, imò ne gradum quidem ipsius propriè. Christum in cruce pendentem amavit æquè Pater, ac in cœlos ascendentem. Abrahamum non minùs amavit Deus, cui nullam hæreditatem dedit in terrâ Canaan, ne vestigium quidem pedis, *Actor. 7. 5.* quàm posteros ejus, quos in illam regionem suo tempore deduxit. Manifestationem & sensum amoris, nec non complacentiam etiam, vel approbationem status Deo grati fidem sequi fateor, quæ mens est Spiritus Sancti, *Ioh. 14. 22. Actor. 10. 34. Heb. 11. 6.* sed amorem, vel novum accedere, vel ipsum propriè augeri, quoad intentionem internam, hoc nec fides, nec ratio admittit. Præterea impetratio illa, quæ ab applicationis intentione & proposito separatur, amoris nomen vix potest quidem sustinere. Non amat enim, nisi qui bonum vult alicui applicatum: amare enim (inquit Aristotelis Rhetor. libr. 2.) est optare bona alicui, & pro viribus conferre, *βάλειν τι αἰσθῶν, καὶ τὸ καὶ δωρεῖν ἀγαπῶν τὸ αἰσθῶν.*

3.
Iohan. 15.
13.

De *Ioh. 15. 13.* implicatum aliquid adferunt, Christum scil. non dicere hanc esse maximam charitatem eius, ut vitam suam ponat pro amicis suis: sed tantum vulgarem aliquam sententiam proferre, quam tamen sibi non applicat, quâ quidem ostendit, maximam illam charitatem esse, quæ inter homines invenitur, & tacitè subindicat, charitatem suam, quam hominibus exhibet, esse adprimè & ultra modum

dum magnam. Sed mirum est dicere non applicari sententiam illam, quum comparationem ibi fieri palam sit, inter dilectionem hominum & Christi, eodem planè sensu, quo eadem instituitur collatio, *Rom. 5. 7 8.* & comparatio nulla sit, ubi nulla sit arguentis, ad id quod arguit, applicatio. Si verò iusta sit applicatio, tum proportio talis observatur, ut sicut inter omnia dilectionis effecta nullum superius est inter homines, quàm vitam pro alio ponere, sic nullum cogitari potest efficacius argumentum dilectionis Christi, quàm quod vitam ponat pro ipsis, quod etiam in illâ parte humanum anorem superat, quod pro inimicis hoc fecit, quod homines vix amicis optimis præstabunt. Observandum etiam (quod fatentur isti) Christi propositum hoc in loco esse, charitatem suam, quam hominibus exhibet, commendare, ut ultra modum magnam. Si enim hoc voluit, proculdubio maximum huius amoris proferebat specimen, neque illud omnibus & singulis mortalibus commune, orationem ad suos habuit, sed proprium illorum, quos summo complexus est amore.

Collationis vim in illis verbis collocari dicunt (vitam ponit) cum enim vitam nullum pretiosius pignus quis pro alio constituere potest, merito dicitur summam esse charitatem, vitam deponere, hoc cum scopo Christi convenit, sicut & cum alijs locis. *Ephes. 1. 2. 1. Ioh. 3. 16.* non loquitur tamen Apostolus de summa Dei dilectione, neque de aliquâ illius ampliati-
ma Vbi sibi met ipsis contradicere se ani-
mad-

madvertere facile potuissent : quid enim pugnans magis est, quàm fateri summum amoris pignus constitui, ita ut meritò summam charitatem ostendisse dicatur, & verbis expressis hoc significari, & simul tamen affirmare, nihil dici de summâ Dei dilectione neque de aliquâ illius ampliacione? Non opus est verbis alijs; assentionis hujus pars consequens à priore fatis est refutata.

Addunt autē, *Si velimus eam pro sum. mâ dilectione accipere, agnoscendū est illud (nos) non respicere præsentem eorum conditionem, qui ibi loquatur (Iob 3.16.) sed illud quod prius fuerunt, nempe inimici*: Observet istic lector, quā benè sibi cōstet Remonstr. oratio. In articulo priore, ad singula ferè Scripturæ loca, quæ fidem ab electione pendere probabant non electionē à fide, regerebāt illi semper; Nos, haberi in contextu, vel in capite, vel in aliquâ parte ejusdem scripti; atque hoc satis esse putabant ad probandum, electionem respicere fideles, quā tales. Nunc verò e contra, cū similem rationem adversari vident sibi, agnoscendum esse dicunt illud, Nos, ad conditionem præteritam respectum habere. Agnoscant igitur simul non serium argumentum fuisse, quod ab ista particulâ in priore causa petebant: & nos in hac rogatione non difficiliore habebunt. Quid inde lucri facient? Hoc scilicet, *illam esse maximam charitatem, quam exhibere potuit inimicis: sed charitatem maiorem exhibitam esse fidelibus*. Sed 1. conditio hæc inimica (*si cū inimici essemus*) memoratur, ab Apostolo,

stolo, *Rom. 5. 10.* non ad istam charitatem à majore aliquâ distinguendam, (ut isti faciunt:) sed ad amplificandam eam quantum fieri potest, & illustrandam per collationem indignitatis nostræ. 2. Si non charitas hæc summa esset, & eadem etiam cum illâ, quæ circa fideles versatur, non toties à Spiritu Sancto fidelibus proponeretur, quasi esset unicum fidei pabulum & firmamentum. 3. Apostolus, *Rom. 5. 8. 9. 10.* Vbi comparisonem instituit inter opus reconciliationis, & salutis completæ, non duas charitates inter se committit, sed ejusdem charitatis effecta duo: manifestò nos docens ab eadem charitate, tam redemptionem, quam salutem venire. 4. In ista comparatione maximum beneficium esse docet, quòd Christus mortuus est pro nobis inimicis ejus, minus autem, quod reconciliatos jam & amicos servet: qui fecit quod majus est (inquit Apostolus) ille multò magis faciet illud, quod minus est. Sed Christus fecit quod majus est in reconciliandis nobis Deo. Multò igitur magis, quod minus est, faciet, servando jam reconciliatos. Multò igitur magis, bis inculcatur, *vers. 9. 10.* Ne quemquam lateat posterius hoc minus esse, atque adeò magis promptè faciendum. 5. Tam insignitis notis charitatem summam in morte Christi observandam, designatam habemus à Spiritu Sancto, ut negari non debeat ab ullo Christiano. *Commendat Deus charitatem suam erga nos, eo quòd cum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus est. - Rom.*

176 *Articulus secundus*

§.8. *In hoc est charitas. 1. Iohan. 4. 10. Si Deus dilexit mundum. Iohan. 3. 16. Si Deus nos ita dilexit. 1. Ioh. 4. 11. Neque id solum, verum etiam gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus. Roman. 5. 11. Fleſu genua mea ut valeatis assequi cum omnibus Sanctis, quæ sit illa latitudo & longitudo, & profunditas, & sublimitas, & cognoscere charitatem illam Christi omni cognitione superirem. Ephes. 3. 18. 16. Ratio denique ipsa veritatem istam confirmat; non potest enim ullo modo exhiberi major charitatis affectus, nisi effectus ejus exeri possit aliquis, qui vel magis esset in se excellens, vel minus nobis deberetur. Præstantius autem nihil donare Christus potuit, quam semet ipsum, suamque vitam: nec minus nobis deberi quidquam potest, quam ut ille peccatum fieret propter nostra peccata, ut nos justi reddamur propter justitiam ejus.*

Observant in assumptione argumenti poni, quod Christus illis, quibus summam suam charitatem exhibet, non tantum salutem meretur, sed & applicat. Indè colligunt non consistere summam exhibitionem charitatis illius in eo, quod pro aliquo vitam suam ponit. Id quod ego etiam non diffiterer sequi, si impetrationem talem monstrare nobis possint, qualem sibi fingunt, ab applicatione scilicet & ejus intentione, vel destinatione certâ disjunctam. Sed cum certum sit redemptionem istam ijs omnibus & singulis applicari, quibus fuit impetrata, & applica-

applicationem ab impetratione pendere, ut effectum á causa, perinde faciunt sic argumentando, ac si dicerent, summam charitatem in electione ad vitam non elucere, quoniam quos summe diligit Deus, non eligit tantum ad vitam; sed & in possessionem ejus mittit. 2. *Exhibere Christum summam charitatem credentibus solis in applicatione concedunt, sed inde non sequi dicunt, quin summam etiam exhibuerit omnibus, cum adhuc essent inimici, quantum poterat, secundum Dei voluntatem & iustitiam.* Hoc autem sequi, satis ante probatum fuit. Illud tamen in auctarium hic adijci potest, quidquid sit quod in applicatione sit, post conditionem postulatam, ab homine præstitam, id, ex Remonstrantium sententiâ, sub ratione præmij, ac mercedis, non finis, confertur: atque adeò ad iustitiam potius referri debet, quàm ad gratiam & charitatem. Charitas propriè in optando ac parando bono consistit, non in conferendo præmio ex conditione præscripta. Neque verò aut *voluntas* Dei ullo fuit impedimento, quin Christus inimicos illos, quos redimendos accepit, æquè diligeret ac amicos ullos. Hæc enim voluntas fuit Patris, ut oves perditas, non minore affectu, quæret, quàm partas tueatur. *Luc. 15. 4.* *Iustitia* verò non potuit obstare, quoniam eò imprimis charitas ista spectabat, ut *Pæx* iustitiæ cumulatè satis fieri possit.

Nicolaus
Grevinc.
pag. 125. 129.
136.

CAP. VIII.

Argumentum septimum.

Pag. 196.

Christus non
regenerat
omnes &
singulos: ac
pro ijs non
est efficaci-
ter mortuus.

Pro quibuscunque Christus est mortuus, at-
que remissionem peccatorum & reconcilia-
tionem cum Deo impetravit, ijs & morte
impetravit liberationem à servitute peccati,
& Spiritum regenerationis in novam vitam.
Rom. 6: 5. 6. 2. Cor. 5. 15. Heb. 2. 14. 15. Ier. 31.
33. 34. Act. 5. 31. Sed hæc liberatio à servi-
tute peccatorum, & regeneratio per Spiritum,
non est singulis hominibus impetrata, ut verum
usus docet. Ergo neque reconciliatio cum Deo
& remissio peccatorum.

1. Respondent hic Remonstr. breviter,
negando Minorem, quia liberatio à servitute
peccati, velius & medium illius, omnibus &
singulis est impetratum: quamvis non app-
ceatur omnibus ad actualem liberationem. Sed
I non benè explicant impetrationem libe-
rationis, per impetrationem juris & medi-
eius. Aliud enim est efficere ut liberatio
certò concedatur omnibus, quod nostri per
hanc impetrationem intelligunt; aliud ut
indefinita ac indeterminata potestas ejus
paretur, id quod isti per jus & medium vo-
lunt. 2. Cum per jus liberationis potesta-
tem illam intelligant, quam Christus acqui-
sit sibi, ut scilicet servare possit credentes,

hæc

hæc impetratio Christo potius, quam nobis fieri videtur. 3. Christus etiam, ex Remonstrantium sententiâ, morte suâ sibi acquisivit jus perdendi infideles. Non posse hoc negari Nicolaus affirmat, p.22. si igitur huiusmodi juris acquisitio dicenda sit impetratio, respectu illorum ad quos extenditur, tum perditionem, ac damnationem non minùs hominibus impetrasse dicendus est Christus, quam reconciliationem ac liberationem à peccato & morte.

2. Percurrunt leviter loca citata, *Rom.6. Roman.6.5*
5.6. assimilationem mortis coaluimus ipsi, &c. 6.
de mortificatione fidelium loqui, quæ non per-
tinet ad impetrationem, sed ad applicationem:
 Disiungentes illa quæ à Spiritu sancto con-
 jungi semper solent. Per imputationem
 enim Dei, communionem habuimus cum
 Christo in ipsius morte, adeò ut una cum ip-
 so crucifixus dicitur vetus noster homo: &
 huius communionis vi, actualis etiam, suo
 tempore, sequitur ejusdem corruptionis a-
 bolitio, quæ mortificatio nominari. *Ad Heb. Hebr.2.14.*
2.14.15. observant fructus mortis Christi exten-
di ad omnes, non animadvertentes interim
per omnes ibi intelligi filios in gloriam addu-
cendos, vers. 10. sanctificandos & fratres
Christi vers.11. Ecclesiam vers.12. & pueros
quos Christo Deus dedit, vers.13. neque ullo
modo ad omnes & singulos mortales exten-
di posse illud, quod vers.14. dicitur, diabo-
lum & potestatem ejus mortiferam respectu
eorum abolitam esse, vel quod vers.15. liberos
eos reddat. De Jer.31.33. & Act.5.31. ignorare
Iere.31.33. Act.5.31.
 se

180 *Articulus secundus*

se simulant cui fini citantur. Sed planè satis hoc dictum habent in argumentò ipso: pag. 134. ut probetur scilicet liberationem cum reconciliatione conjungi in fœdere gratiæ, atque adeò in ejusdem fœderis auctore ac sponse Christo, non debere disjungi. Neque hoc quidem in controversiam venire dicunt. Hæc tamen controversiæ non minima pars est, utrùm Christus omnium nomine placavit iram divinam, non tamen obtinuit ut omnium cordibus inscriberetur lex divina, quæ duo simul conjunguntur infodere novo. Ier. 31. 33. 34.

C A P. IX.

Argumentum octavum.

Pag. 198.

Christus non
intercedit
pro omnibus
& singulis
ergò neq;
pro ijs est
mortuus.

Quibus Christus Reconciliator est factus, eorum & Intercessor factus est: haec enim duæ officij Christi partes non debent disjungi: Rom. 8. 3. 4. 1. Joh. 2. 2. Atqui Christus non est factus intercessor omnium & singulorum hominum Joh. 17. 9. 19. 10.

Distinctionem cudunt Remonstrantes de intercessione, quæ non duplicem faciunt, universalem unam, quæ est totius mundi. Isai. 53. 12. Luc. 23. 34. alteram verò particularem, quæ est specialium. Johan. 17. Rom. 8. 34. Propositionem igitur non esse veram, respectu omnium intercessionis specierum. 1. Distinctionem hanc

ab

An sit duplex Christi
intercessio.

ab illis dicebam cūci, quia nullibi eam reperiri credo, apud idoneum aliquem auctorem, sed excogitatam ab ijs in præsenti. 2. Inanem etiam ē' eo, quia rem distinguendo obscurat verbis inanibus: non explicat divisione reali. Intercessionem dicunt esse universalem pro omnibus, & particularem pro fidelibus: quid autem sit universaliter intercedere, quid particulariter hoc non dicunt. Sic quisvis posset per distinctionis notas & phrasas vacuas simpliciter, & secundum quid, latē & stricte, generaliter & particulariter nullos non solvere nodos. 3. Nullum testimonium ex sacris literis adferre possunt, ad universalem illam intercessionem probandam. *Isai. 53. 12.* pro defectoribus intercedere dicitur, non autem pro omnibus & singulis, sed pro multis illis, quorum ibi mentio fit, & quos etiam iustificare dicitur, *vers. 11.* *Iustificabit iustus servus meus multos*, id est, *fideles*, *Rom. 3. 26.* Neque magis ad propositum est alter ille locus, *Luc. 23. 34.* *Remitte ipsis.* Nam pro omnibus hæc oratio non habetur, sed pro *ipsis* crucifigentibus: nec simpliciter pro ijs omnibus & singulis; sed pro ijs tantum, qui peccabant ex ignorantia. Quod in oratione Christi disertē exprimitur, & confirmatur, *Act. 3. 17.* Quoniam autem Christus semper exauditur à Patre, *Iohan. 11. 42.* non est dubium, quin impleta sit hæc oratio, *Act. 1. 37.* Item *Act. 3. & 5.* quoad reliquos, qui in infidelitate & impietate perstituerunt ad vitæ finem, pro ijs noluit orare Christus, *Iohan. 17. 9.* nec potuit salvâ illâ regula Apostoli.

Ro. 1. *Iohan.* 5. 16. Ipse enim sciebat quid esset in homine. *Iohan.* 2. 25. *Iohan.* 6. 64. 4. Si universaliter pro omnibus & singulis intercedat Christus, tum universaliter etiam pro iisdem resurgebat, ascendeat, & sedebat ad dextram Patris: ut conjungantur enim hæc necesse est. Sed hæc universaliter, una cum intercessione, pro omnibus fieri negabant supra Remonstrantes, pag. 188. 189.

Pro omnibus Christum intercedere ac rogare affirmant, ut summi Pontifices eius typi solabant, sed non idem, nec eodem tempore rogare: pro omnibus orat, ut Pater ipsis condonet peccata, & ut credant, Iohan. 17. 21. *pro fidelibus, non pro omnibus, ut serventur in nomine eius, sint unum ut Pater & ipse, & ut serventur à malo. Vbi tot ferè sunt lapsus, quot verba. Nam 1. cum Christum pro omnibus intercedere concedunt, ut Pontifices ejus typi solebant, qui pro duodecim tribubus & electo populo, sacrificium offerre solebant, & pro ijs omnibus, pro quibus offerebant, pariter etiam orabant, sicut manifestum est ex veteris Testamenti historia tota; hoc universalem oblationem & intercessionem disparilem non patitur attribui Christo. 2. Quod idem omnibus Christum impetrare docent, & non idem tamen pro omnibus rogare; hoc tale paradoxum est, ut ne quidem similitudinem ullam habeat veri, qui fecit quod majus est semetipsum pro omnibus donando, omnia illis boni tantis meritis impetrando, nonne precibus is eadem pro omnibus etiam rogabit? nonne*

ne perpetuam voluntatem & studium constans habet, eadem omnibus præstandi, quæ per mortem omnibus impetravit? Nonne ostendit sese coram Patre, tanquam iram ejus perpeßum pro ijs omnibus, pro quibus perpeßus est, & eodem tam animo, quam scopo, vel fine? Superant hæc & rationem & fidem omnem. 2. Idem pro omnibus rogari, quod pro fidelibus, palam est, si verum sit, quod isti narrant, pro omnibus enim rogasse eum dicunt *ut credant, vers. 21.* pro fidelibus ut *serventur, unum sint, & serventur à malo.* Per fidem enim servantur homines, *Ephes. 2. 8.* per fidem sunt unum, *Ephes. 4. 13.* & per fidem stant. *2. Corinth. 1. 24.* & liberantur à malo. *1. Pet. 5. 9.* Qui verò pro fide verè ac syncerè orat, pro fidei fructibus & effectis etiam orat. 4. Sibimet apertè contradicunt, cum eodem tempore Christum pro mundo, & pro fidelibus, rogasse negant, & tamen eodem versu, nempe 21. pro fidelibus rogasse dicunt, *ut unum sint, & pro mundo, ut credat.* 5. Tam sibimet quàm Arminio contrarij sunt, in eo, quod Christum in his ipsis precibus *Ioh. 17.* pro toto mundo intercessisse contendunt, quoniam ipsimet in distinctione priore dicebant, *particularem intercessionem describi, Ioh. 17, quæ ad nullos quàm ad discipulos pertinet, & eos, qui per verbum eorum essent credituri; & Arminius orat. de sacerdotio Christi, capite illo, Ioh. 17. perpetuum canonem contineri testatur, precum & intercessionis, quas Christus Patri offert in cælis, de eaque præcatione certo certius,*

certius, concludere nobis licere, nunquam tam reiectam iri.

Masculum, Aretium, & Gualterum suffragari sibi dicunt, indicantes quod Christus ex prævisione infidelitatis mundi, pro mundo non rogasset. Quo nihil minus verum. Masculi enim sententia est: Christum orando, inter electos, & reprobos discriminare, & non solum pro electis orare, pro mundo non orare, sed & expressè pronunciare, pro illis orare se, pro mundo non orare, suos etiam Vocare, à Patre sibi datos: mundum appellare reprobos, incredulos à Patre sibi non datos. Gualterus etiam, eos pro quibus orat Christus, electos expressè vocat, & ab eterno in Dei albo ascriptos. Cæteros quamvis per contumaciam describit, electis tamen illis ut reprobos opponit manifesto. Neque Aretius quidquam in contrarium habet. Si mihi verò liberet Doctores eos appellare, qui in hujus loci mente tradendi Remonstrantium sententiam impugnant, non desunt quos tribus istis opponamus, in quocunque foro. Antiquissimum unum, rogationem Remonstrantium planè antiquantem, operæpretium erit proferre. Cyrillum scilicet, lib. 11. cap. 19. ubi judicat Dominum in hoc loco, suos separare voluisse à non suis, & ys qui à Patre trahunt non sunt: quibus mediationis suæ bonum non tribuit. Si etiam vers. 9. ideo pro mundo recusabat orare, quia prævidebat eum non credituram in se, tum certè in posteriore parte orationis ejusdem, nunquam rogaret, ut mundus idem crederet, quod tamen isti
secum

secum pugnantēs affirmant. In reliqua responsione nihil adfertur novi, nihil non antelatis refutatū.

Hæc igitur dixisse sufficiat pro argumentis illis, quibus thesin Remonstrantium secundam impugnabant Nostri. Confectaria quædam restant, et quas præscriptiones appellant, breviter etiam perstringendæ, unâ cum Confessionis et Catechismi consensu.

Confectaria
theseos secundæ Re-
monstranti-
um.

Confectarium primum hujusmodi fuit. Si
Christus ex Dei consilio, pro singulis hominibus, nemine excepto, reconciliationem cum Deo, & remissionem peccatorum, re ipsâ ita impetravit, ut in statum reconciliationis & gratiæ sint restituti, tum neminem nasci filium iræ naturæ, aut obnoxium ob peccatum originale morti & condemnationi, sed omnes homines nasci in statu gratiæ.

1.
Primum :
Omnes ho-
mines nasci
in statu gra-
tiæ.

Varia respondent Remonstrantes. 1. Non negant hanc deductionem iustam esse, si modò dicerent ipsi, omnes & singulos in statum reconciliationis & salutiferæ gratiæ restitutos esse : hoc autem se sentire pernegant. Hoc autem idem est, ac si dicerent, verbis negamus, re ipsa probamus, quod hic obijcitur. Hanc enim genuinam sententiam esse, nonnullorum saltem ex Remonstrantibus, quum statum hujus quæstionis indagabam, clarè satis probavi. Neque jam obscurum est, quod multi eorum, de originali peccato sibi met, et alijs persuadere student. 2. Argumentum hoc aiunt à gratia ad naturam non bene deduci. Sed per naturam intelligitur istic sta-

tus

186 *Articulus secundus*

us ille, in quo quisque natus est. Cum hæc
 Verò naturâ, si omnes recipiantur in statum
 Gratiæ, gratia non tantum benè convenit,
 sed & intimè conjungatur necesse est. Hæc
 etiam ratione omnes & singulos à naturâ,
 et à peccati servitute liberos, et gratiæ par-
 ticipes nasci docent Remonstrantes, quoni-
 am omnes à nativitate, liberam voluntatem
 habere dicunt, ad spiritualia bona, et nemi-
 nem tamen, in quem peccatum dominium
 exercet, sic liberum constitui fatentur. 3. Si
 hæc consequentia habet locum in omnes homi-
 nes ex generali redemptione, quam illi stata-
 unt, tum eam æquè valere dicunt in electis,
 quos nos per Christum in statum reconcilia-
 tionis restitutos tenemus. Sed impar est ratio.
 Illi enim, vel eorum saltem aliqui, sic omnes,
 et singulos, in gratiam restitutos esse do-
 cent, ut nullus maneat reatus, nulla propria
 culpa, usque dum novâ prævaricatione con-
 tracta fuerit. Nos verò in electis infantibus
 corruptionem, et culpam, unâ cum reatu hæ-
 rere dicimus, quamvis Deus apud se statue-
 rit, hæc omnia suo tempore, et modo, ab ipsis
 remove. Nos vario respectu tales et iræ,
 et gratiæ, filios esse credimus: Remonstran-
 tes ex adverso, fieri non posse dicunt, ut quo-
 cunque tandem respectu diverso, simul qui
 sit filius gratiæ & iræ. Propositio hæc est
 Nicolai, pag. 60. cui subungere licet assump-
 tionem Borrei, Infantes omnes in reconcilia-
 tionis gratiam assumpsit Deus, id est, sunt filij
 gratiæ: et emerget statim conclusio, ergo
 nulli infantes sunt filij iræ.

Resp. Arm.
 ad artic. 31.
 artic. 13. 14.

Secundum

Secundum conſectarium eſt, non eſſe electionem ſingularium quorundam hominum ad ſalutem. Reſpond. Remonſtrantes, Abſurdum eſſe Vniuerſalitem paſſionis Chriſti electioni ſingularium quorundam hominum oppo-
nere, quoniam paſſio Chriſti præcedit; electio vero ſequitur. Sed ordinem iſtum præpoſte-
rum eſſe, probatum fuit ſupra. Conſequen-
tia firma videtur hac ratione. Voluntas Pa-
tris fuit in mittendo Chriſto, ut per eum ſal-
ventur illi omnes & ſoli, quos dediffet ipſi,
Iohan. 6. 39 Propoſitum hoc conſtans ma-
net & immutabile: omnes enim quos Pa-
ter dedit Filio, veniunt ad ipſum, & ſalvi fi-
unt *Iohan. 6. 37*. Si igitur omnes dati ſunt
Chriſto, & non ſingulares quidam præ alijs,
tum propoſitum ſalyandi, vel electio, ad
omnes pertinet, non ad ſingulares quos-
dam.

Tertium eſt, potiffimum ex hominis arbi-
trio, non autem ex merâ gratiâ pendere, ut re-
conciliatio impetrata alicui applicetur. Con-
ſequentiam negant Remonſtr. quæ tamen
hinc evidentiam habet, quoniam vel ex Dei,
vel ex hominum voluntate, applicationem
hanc, ad hos potiùs, quàm illos pendere ne-
ceſſe eſt. Ex Dei voluntate pendere negant,
qui eum in redemptione & gratiâ univerſa-
li, omnium ſalutem æquè velle dicunt, uſque
dum aliquem voluntatis humanæ eò ſpe-
ctantem præviderit actum. Ex hominis igitur
voluntate potiffimum pendebit.

Ex Confeſſione & Catechiſmo decerpta
quædam et oppoſita fuerunt Remonſtranti-
um

3.
Secundum:
Non eſſe e-
lectionem
ſingularium
quorundam
hominum ad
ſalutem.

3.
Tertium:
Applicatio-
nem recon-
ciliationis
pendere ab
arbitrio ho-
minis.

Doctrina
Confess. &
Catech. Bel-
gica contra
secundam
hanc thesin
Remonstr.

um thesi 1. Ex Conf. Art. 16. quod dicitur
Deum sese iustum demonstrasse, relinquendo
quosdam in eo exitio, in quod primi homines
lapsu, precipitati fuerunt. Cui Remonstrare
spondent, cum hoc non pugnare, Christum esse
mortuum pro omnibus. Cum sufficientiā mor-
tis Christi non pugnat revera, quod articu-
lus ille dicit, sed pugnat cum intentione,
omnes liberandi, & cum reconciliatione, &
proposito misericordiam salutarem demon-
strandi erga omnes, ut relinquuntur omnes
in exitio primo, & iustitiæ demonstratio per
hanc relictionem queratur. 2. Ex Art. 11.
*Qua oblatione consecrati sunt & perfecti fide-
les, atque ideo dictus est Iesus, quia servaturus
esset populum suum à peccatis suis.* Cui rego-
runt Remonstrantes, fateri se fideles, & ex
solos sanctificari, sed hoc per applicationem
Christi fieri, & inde dictum esse Iesum Serva-
torem. Sed videre nolunt in articulo dictum,
consecrari fideles per oblationem, ita ut in ob-
latione peculiaris habita sit ratio eorum, qui
fideles erant futuri, & oblatione peracta,
non posse aliter fieri, quin sanctificarentur
ijdem. Remonstrantes ex adverso defen-
dunt, oblationem integram, completam ac
perfectam fuisse, sine ullâ intentione propria
huius consecrationis, & sic oblatum fuisse
Christum, ut nullis tamen potuisset applicari:
atque nomen illud *Iesu*, inanem ap-
pellationem potuisse reddi, si nemo per il-
lum servari vellet.

Nicolaus
Grevin. pag.
12. 13. 14.

Ex Catechismi Quest. 84. adferebatur
iram Dei & eternam condemnationem in eum
bert

bere infidelibus, dum ita perseverant. Ex
 Quest. 86. renovari nos à Christo, postquam
 redempti sumus eius sanguine. Ex quest. 1. &
 34. Christi proprios vel peculium eos esse, qui
 pretioso eius sanguine redempti sunt. Hæc om-
 nia Remonstr: nihil ipsis adversari dicunt,
 quia pertinent ad applicationem & explicari
 debent ex quest. 20. & 37. Explicatio hæc
 qualis foret, nec narrant illi, nec mihi divina-
 re libet. Si verò iram Dei quibusdam sic in-
 cumbere, ut nunquam ab illâ liberati fue-
 runt, omnes eos renovari per Spiritum Chri-
 sti, qui per sanguinem ejus redempti fuerunt,
 & Christi peculium proprium redemptos
 omnes esse; si (inquam) hæc non adversen-
 tur, redemptioni, reconciliationi, & gratiæ u-
 niversali, inefficaci in multis, quoad even-
 tum, nullam denique peculiarem, aut propri-
 am, differentiam facienti quorundam ab ali-
 is, tum adversa vel contradicentia non sunt,
 quorum unum ait, & alterum negat idem.

Confessionis & Catechismi consensui te-
 stimonium etiam adjungebatur, Theologiæ
 Professorum quorundam Leydensium, scili-
 cet, qui anno 1595. in causa Cornelij Wigge-
 li judicabant *Doctrinam de universali totius
 humani generis in Christo restitutione & bene-
 ficio ejus in omnes prioris Adami posteros ex-
 tensione, recedere à Scripturæ sensu, & à con-
 cordi sententiâ veteris & novæ Ecclesiæ. Re-
 spondent Remonstrantes, allegationem hanc,
 & extra scopum esse, & inconvenientem. Cur
 extra scopum? Quia non statuimus ejusmodi
 universalem restorationem, neque effundimus
 benefi-*

Sententia
 Academiæ
 Leydenfis
 de secunda
 hac Remon-
 stratione.

190 *Articulus secundus*

beneficia posterioris Adami, in omnes prioris Adami posteros. Non ejusmodi? Cur igitur nec cujusmodi differentia sit exponunt? de verbis & vocibus non litigabat gravissimus Iamnius, cum collegis ejus, qui Cornelij dogmata censurâ justâ notabant. In Theſibus ipſi non majus indicare discrimen possunt, quam est inter ovum, & ovum. Cur inconveniens? Quia si iudicium totius Catholice Ecclesie Christiane, quo olim adversariorum sententia tanquam Pelagiana, est condemnata (Fals. Rhag. lib. 1. cap. 16. de grat. & lib. arb.) ipſis non obest, multo minus oberit nobis iudicium trium Professorum Leydensium, etsi sententia nostra illis esset damnata. Quod tres istos Theologiae Professores tam parvi faciunt, non adeo mirandum esset nisi quartus etiam adfuisset illis tribus, & ijdem subscripsisset censurâ, non quidem Professor Academicus sed Theologus tamen, & Remonstrantiarum forum choragus, Iohannes nempe Vtenbogaardus, quem iudicii, & professionis propria memoria non nihil retardare debuit ab eodem errore fovendo, quem extinguere nuper studebat, ne autem gratia habebatur à multis. Illud verò, quod sententiæ nostræ infamiam aspergunt, quasi Pelagium haberet auctoritatem, & ab Ecclesiâ Christianâ totâ tanquam Pelagiana, jam olim condemnata fuisse non potuit nisi ab impudentiâ Pelagianâ in os Ecclesie expui. Sic enim haeretici retitus ille cum ejus asseclis, Orthodoxis objicere solebat, orientalis Ecclesie unanimem consensum, Ambrosij etiam

Ioannes Vtenbogaardus.

An sententia, qua docetur Christum non esse efficaciter

& similium Scriptorum auctoritatem, quasi mortuam
 ab illis accepissent, quos defendebant erro- pro omnibus
 res. Aug. de grat. contr. Pelag. lib. 1. & singulis, sic
 cap. 43. contr. 2. Epist. Pelag. lib. 4. Pelagiana.
 cap. 8. contr. Iulian. lib. 1. & ab illis omni-
 bus damnaretur, quæ illis adversa fuit, con-
 spiratio perditorum paucorum Manichæo-
 rum, sic enim illi maledico stylo, ut Augu-
 stinus testatur, suos adversarios appellare
 solebant. Eiusdem planè frontis est sententi-
 am nostram Pelagianam dicere, & eo nomi-
 ne damnatam fuisse. Augustinus contra Iu-
 lian. Pelag. lib. 3. cap. 3. *Deus totumne mun-*
dum redemit? Ecce videmus homines in pec-
catis suis vivere: quomodo putabimus redemp-
tos, quos permanere videmus captivos? Re-
dimuntur, sed non liberantur. Hæc sunt senten-
tiarum portenta vestrarum, hæc inopinata my-
steria dogmatum novorum, hæc paradoxa Pe-
lagianorum hæreticorum. Prosper in epistolâ,
 quam scripsit ad Augustinum, de reliquijs
 Pelagianæ hæreseos, expressis verbis, nō se-
 mel inculcat, hanc eorum (Pelagianorum)
 definitionem & professionem esse, universis ho-
 minibus propitiationem, quæ est in sacramento
 sanguinis Christi, sine exceptione esse proposi-
 tam: pro universo humano genere, mortuum
 esse Dominum nostrum Jesum Christum, & ne-
 minem prorsus à redemptione sanguinis eius
 exceptum, etiam si omnem hanc vitam, alienissi-
 am ab eo mente pertransseat. In Concilio iti-
 dem Valentiniano, Doctarij tempore, etiam
 adversus Pelagianos congregato, eandem
 definitionem, quæ est Remonstrantium sen-
 tentia,

tentia, de universali redemptione, ut Pelagianam condemnata legimus, Concil. Tom. 3. his verbis: *Item de Redemptione sanguinis Christi, propter nimium errorem, qui de hac causâ exortus est, ita ut quidam, sicut eorum scripta indicant, etiam pro illis impijs, qui à mundi exordio usque ad passionem Domini in suâ impietate mortui, & æternâ damnatione puniti sunt, effusum definiant, contra illud propheticum, Ero mors tua, o mors, ero morsus tuus, inferne: illud nobis simpliciter, & fideliter tenendum, ac docendum placet, iuxta Evangelicam & Apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit, sicut Moses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habet vitam æternam. Et Apostolus; Christus inquit) semel oblatuſ est, ad multorum exhauriendâ peccata. Quum legerint hæc Remonstrantes, & negare nequeant, in conscientiam & existimationem suam prævaricari videntur dum contrariam planè sententiam pelagianis affingunt, ut adversarijs, hoc pacto, calumniâ iniquam aspergere quoquo modo possint. Legem certè Reminiam, non immerito metuiere possunt, nisi accusationem ejusmodi testimonio aliquo fide digno probent. Testem autem unicuique producunt, *Fausſum Rhegiensem lib. de Grat. & lib. arbitr. cap. 16. Qualem hominem? Semi-**

*Fausſus
Rhegiensis.*

pelagianorum

pelagianorum antesignanum, hæreseos palliato-
rem, anathematizatum & refutatum ab or-
thodoxis multis. Vidè Margarinum de la Big-
ne, in Bibliothecâ Patrum edit. ult. Tom. 4.
Baronium Tom. 6. ad ann. 490. Sed mittamus
testem infamē, & in propriâ causâ testimo-
nium ferentem, omni jure intestibilem. Te-
stimonium audiamus ipsum. *Num dicit ille*
cap. 16. sententiam nostram damnatam fuisse,
ut pelagianam? Remonstrantes quidem hoc
dicunt; sed Faustus non dicit. In toto illo
capite nulla fit mentio Pelagij, aut erroris a-
licujus Pelagiani: imò disputat eo loco, si-
cut & à capite tertio, adversus Pelagianor-
um hostes, Augustinum. Prosperum, Hilari-
um, & similes, quorum hæc de re sententiam
ab Ecclesiâ tota damnari, non minùs impu-
denter, quàm falso conclamat. Neque Pela-
gianis insolitum fuit, hanc ipsam sententi-
am, odiosis verbis, orthodoxis objicere, ut vi-
dere est in articulis, Augustino, ab illis, falso
impositis, quorum primus est, de morte Chri-
sti. Disperijt igitur hæc infausta criminatio
tota, nisi apud iniquissimos illos judices, qui
nec testis, nec testimonij rationem ullam ha-
bent.

CAP. X.

De Scriptura testimonijs suffulcenda sua thesi, à Remonstrantibus productis.

Ioh. 3. 16.

An vox
Mundus in
scriptura sig-
nificet ele-
ctos fideles.

Primum desumitur ex Ioh. 3. 16. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum dederit, ut quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Respondent Nostri *Mundi* nomine in Scripturis non semper omnes & singulos mortales notare, sed illos nonnunquam, quorum caput est Christus. 2. Corinth. 5. 16. nonnunquam etiam eos, quorum princeps est Satan, Ioh. 12. 31. pro quibus Christus negat se orare, Ioh. 17. 9. Hanc autem præscriptionem multifariam impugnant Remonstrantes. 1. Negant mundum ullibi solos electos significare per totas Scripturas. Quod si verum esset de reliquis omnibus locis, ubi *Mundi* vox usurpatur, notamen rem ipsam hoc infringeret, quam volunt Nostri: quia multæ phrasæ in Scripturis occurrunt, ejusdem planè, cum istâ, valoris, quæ ad alios non possunt, quàm ad electos fideles referri, omnes familie, & omnes nationes, Gen. 12. 3. & 18. 18. & 22. 18. Alij 25. Gal. 3. 8. termini vel fines terra. Psal. 22. omnes fines mundi, et omnes familie nationum. Psal. 22. 27. habitabilis pars orbis & filij hominum. Prov. 8. 31. omnes gentes, Isai. 2. 2. Hag. 2.

omnis caro. *Ioel. 3. 28. Alt. 2. 16. Isai. 44. 3. & omnes etiam homines. Iob. 12. 32.* Sed & non æquipollentes tantum phrasès, sed & *Mundi* nomen ipsum ad fideles, vel electos notandos in Scripturis usurpatur, tam apertè, ut à lectore veritati libere candidèque studentì, non possit ulterius extendi. Sic enim legitur *Iob. 6. 33. Panis ille Dei, is est, qui de cælo descendit, & dat vitam Mundo.* Siquis autem dubitet an soli fideles, vel electi, ij sint, quibus vitam dat, consulat ille *Iob. 10. 27. 28.* ubi *ovium* proprium hoc privilegium esse docetur, quas fideles electos esse jam sæpius fassì sunt Remonstrantes ipsi. Eandem etiam sententiam habent (Toleto ipso, quamvis Iesuità, & Cardinali interprete) Christi illa verba *Iohan. 17. 21. 23. ut Mundus credat, ut Mundus cognoscat Christum:* nisi Christi preces irritas quis diceret, aut mundum alium verè credentem, & Christum per fidem cognoscentem, ostendere possit, præter mundum fidelium. Cui loco parallelus planè est alter ille, *Rom. 11. 12. Casus eorum est opulentia Mundi. & 1. Timoth. 3. 16. Christus creditus in Mundo. nec non Rom. 4. 11. 12. 13.* ubi Pater fidelium & heres Mundi, idem planè sonant, in promissione Abrahamo factà. Quarum locutionum propria causa videtur explicari in illis verbis Apostoli, *Heb. 2. 5. non Angelis, sed Christo, subiecit Mundum illum futurum:* in hunc mundum enim, qui regnum est Christi, gratiam & dona Spiritus, pro suà voluntate distribuentis, *vers. 4. translati sunt omnes & soli fideles, 1. Iohan. 3. 14.*

196 *Articulus secundus*

Similes occurrunt non pauci loci : sed à Colloquentium vestigijs hac in re non est cur discedam. Instant Nostri in verbis illis Apostoli, quæ habentur 2. Corinth. 5. 19. *Deus erat in Christo mundum sibi reconcilians, non imputans ijs peccata eorum* : ubi *Mundus* dicuntur illi, quibus Deus non imputat peccata sua, id est electi, fideles, & verè beati. Roman. 4. 8. Quam confirmationem ut labefactare possint Remonstrantes, obijciunt multa, sed ex levi contactu evanitura. 1. Observant ex vers. 14. & 15. *Mundum hunc omnes illos continere, qui in peccatis mortui fuerunt* : & benè certè monent eos omnes & solos, per *Mundum* intelligi, vers. 19. qui mortui dicuntur, vers. 14. Illud autem non benè, meo quidem iudicio, quod mortem illam ad statum illum referunt, qui omnium communis est extra Christum, & in peccatis manent. Idem enim Apostolus argumentum idem tractans, Rom. 6. mortem hanc aliam esse docet, illam scilicet : quæ est peccato, non in peccato, vers. 2. 11. quæ fit per coalitionem in similitudinem mortis Christi, vers. 5. quæ denique iustificationem inferat peccato, vers. 7. Neque aliter accipi hoc in loco potest, nisi illationem illam à Christi morte, ad mortem nostram, vers. 14. cum Apostoli scopo non convenire dicamus. Non enim propositum ibi habet Paulus, probare omnes, qui sunt extra Christum, mortuos fuisse in peccatis : sed omnes eos, qui sunt in Christo, (ut ipse loquitur, vers. 17.) nec

tuos esse peccato, & sibi, ut vivant Christo, non sibi, *vers. 15. 2.* Monent *hæc verba* (illis non imputans peccata sua) non respicere ad realem remissionem, sed ad ministerium reconciliationis, cuius forma est, Deum nolle mundo, id est, hominibus, in genere, peccata imputare, si credant. Sed animadvertere debuissent reconciliationem & remissionem jam antefactam ab Apostolo narrari, non prædici futuram, ex conditione præstandâ, Deus erat in Christo Mundum reconcilians sibi, non imputans *ys offensas eorum*: non erit, sed erat. Neque oculos avertere debent ab ordine, quem instituit Apostolus, inter opus reconciliationis, & ministerium ejus: non scilicet prius ministerium hoc positum, ex quo reconciliatio fortè sequeretur: sed reconciliatione prius coram Deo peractâ, ministerium dein, vel sermonem ejus Apostolis fuisse commissum, ut rectè Hugo Grotius in Defens. suâ contra Socinuni observat. 3. Arguunt, si per mundum reconciliatum electi significentur, tum *ys certissimè applicanda fuit eadem reconciliatio*, atque adeò nec Paulus, nec Deus per Paulum tam serio & servidè rogasset eos, ut reconciliari velint Deo. Cujus contrarium argumentum solidissimum erit, quia reconciliationem certissimam præparavit Deus electis suis, idcirco cum omni instantiâ, tam externè, quàm internè, movet, ut par est, eorum animos, ut percipere possint benignitatem illam suam. Neque certitudo eventus, orationis, & obtestationis, vel sinceritatem tol-

198 *Articulus secundus*

lit, vel extinguit fervorem : sicut manifestum est ex Christi precibus , *Iob. 21. 42. Hebr. 5. 7.* & obtestationibus Pauli, *Act. 27. 31.* in rebus illis, quas pro certissimis habebant. 4. Ut non dictis tantum respondere videantur, sed & ijs quæ dici possunt de gentibus simul & Iudæis commodissime nobis hunc Mundum accipi possent dicunt : atqui non omnes gentes & Iudæi electos esse : itaque ne sic quidem hunc locum de solis electis intelligi. Quasi universalitatem quædam electorum ex Gentibus & Iudæis constitui non possit, nisi omnes Gentes & Iudæi statuatur electi : aut Deus omnes & singulos eligeret stultos, quia stultos mundi eligit. *1. Corin. 1. 26.* Vel ineptam sanè formarunt sibi objectionem, vel ineptissimum ipsi responsum dederunt. 5. Distinctionem etiam adhibent, quam imputari peccata, vel universaliter considerari potest, quatenus Deus propter Christum, se à suâ parte exhibet facilem & paratam, ad condonanda peccata omnia : vel particulariter, quatenus huic vel illi applicetur illa reconciliatio impetrata. Quâ quidem ratione non reconciliationem solam, sed & justificationem, adoptionem, sanctificationem, & glorificationem ipsam distribuere possunt, in universalem & particularem, quippè qui ad hæc omnia omnibus donanda, Deum à suâ parte facilem ac paratum esse docent : & hujus distinctionis ope non tantum omnes reconciliari, sed & justificari, sanctificari, ac glorificari debent.

fendere facillè possunt. Nec quidquam vereantur tueri hac distinctione muniti, qui ejus beneficio demonstrare norunt, universaliter peccata non imputari, & particulariter tamen imputari, reconciliari omnes universaliter, & multos tamen particulariter inter exosos hostes haberi. Sed reverà tam verba, quibus utuntur, quàm sententia, quæ subijcitur ipsis, non veritati soli, sed & sibi met etiam adversantur. Universale namque nihil est propriè, quod non in particularibus omnibus ejusdem generis existit, aut aliter alibive existit, quàm in ipsis: Si igitur universalis omnium sit reconciliatio, particulariter, huic & illi, non potest non applicari. Applicari etiam tandem omnibus necessè est, si Deus, ex parte suâ paratus sit ac velit hoc facere: nisi aliquid insuper ex parte hominis, dicatur postulari, ac præstari, idq; ante omnem Christi gratiæve ejus applicationem, ex quo & hæc applicatio, & ejus effecta, tanquam ex propriâ causâ, penderent. Si verò nullo modo applicetur, tum non est reconciliatio dicenda: quia non est redintegratio amicitie, nec ulla fit mutatio ex parte hominis, sed imputantur ipsi peccata ejus, & ira divina omninò manet super ipsum.

Post velitationem istam de Apostoli mente accedunt Remonstr. ad Christi illa verba, *Ioh. 3. 16. ubi Mundum dilectum*, non solis electis constare, varijs argumentis contendunt, quæ omnia breviter examinari debent.

Qui Ioh 3:
16. perver-
cem Mundi
intelligentur.

debent. 1. *Mundum*, dicunt, *suo iudicio* nusquam sic accipi, præsertim cum agitur de reconciliatione, extra respectum applicationis. Quid verò sit eorum iudicio hoc non multum refert: rem ipsam aliter se habere, manifestis documentis probavi. Neque tam confidenter hoc ipsi negare potuerunt, quàm libenter volebant, sicut ex mitigatione subjunctâ liquet præsertim cum agitur de reconciliatione extra respectum applicationis) ficta licet ac vana. Fictam illam & imaginariam appello, quia nullus datur Scripturæ locus, ubi agitur de reconciliatione extra respectum ad applicationem. Vanam, quia cum ratione pugnat, ut agatur de medio, quâ tali, sine ullo respectu ad finem. Ipsimet fatentur paginâ proximè sequenti (206.) Christum in ipsâ reconciliationis impetratione, intentionem habuisse homines re ipsa & actu servandi: quod si verum sit, nullo modo patitur, ut omnis applicationis respectus à reconciliatione separetur usquam. 2. *Et si alibi Mundum pro solis electis acciperetur*, hîc tamen sic accipi posse negant; quia distinguitur in duas partes, fidelium & infidelium, vers. 17. 18. 19. absurdè aliàs diceretur, Deum dilexisse electos, ut omnes electi qui in eum credunt, salvoentur: ac lucem venisse in electos, & electos dilexisse potius tenebras, quàm lucem. Respond. 1. Eundem Mundum, in fideles & in infideles, ut in partes propriè distribui, non potest ex contextu probari. Distinctionem vocis aliquam, aut varium ejus

usum agnosco. Hæc autem non in partes fieri dicenda est, sed in significationes varias. 2. Modus loquendi à multis auctoribus observatur, quo idem quidem verbum repetitur, sed planè diversa, vel etiam contrariâ, significatione (*ἀντιρροια καὶ ἀντιρροια* dicitur) qui frequens est etiam in Scripturis, & nunquam usurpatur à Iohanne. Vt *Epist. 1. cap. 2. vers. 7. 8. Non scribo vobis novum præceptum, & è contrario, præceptum novum scribo vobis.* Hoc modo potest *Mundus*, & fideles, & infideles, in eadem serie dictionis notare, ita ut in *vers. 16.* tamen solos designet fideles vel selectos quosdam ex mundo. 3. *Mundum* communiter hic accipi dico, non generaliter, vel universaliter, ita ut variarum partium respectu, & amari, & odio haberi, & servari, & condemnari verè dicatur: eodem planè modo, quo *Israëlitæ* communiter, & inimici, & dilecti dicuntur, *Rom. 11. 28. Inimici secundum Evangelium, dilecti autem secundum electionem.* Atque hac ratione absurditas illa satis removeretur, quâ Nostrorum interpretationem gravare student isti. Sic enim Deus afficiebatur erga mundi conditionem perditam, ut non sineret omnes mortales perire, sed eos qui crederent, servare voluit. Hæc etiam est condemnatio mundi, quoad magnam ejus partem, quod lux ad eos venit, & non receperunt eam. 3. Percontationes quasdam proponunt, quæ expediendæ paucis, *quomodo dixerit Dominus verè hanc esse condemnationem, quod ho-*

mines dilexerint tenebras, quum non pat-
 rint tenebras non diligere? Eo tamen ip-
 hoc verè dixit, quòd lethali morbo corre-
 ti, medicinam non assumpserint, quam
 accipere non potuerint, quoniam impoten-
 tiam illam, & propriâ culpâ contraxerant,
 non agnoscerent contractam, aut res-
 verè desiderarent. *Quomodo cedit illis ob-*
ium lucis in condemnationem, si lux non ven-
ad illos illuminandos? Eo scilicet modo, quod
 & medicinæ defectus, & averfationis culpa
 cedit in exitium ejus, qui medicamentum
 sufficiens oblatum habet, quidquid fuerit
 de offerentis consilio interno. *An non pec-*
cassent potius, si voluissent amplecti lucem in-
ipforum gratiam non accensam? Nihil mi-
 nus, non enim ex intentione Dei interna
 sed ex præceptis ejus, de officijs & peccatis
 pronunciare semper debemus. 4. *Hæc ratio-*
one, Deum prius ordine amasse dicunt ad sa-
lutem & ex amore elegisse, quam destinavit
Filium suum Christum dare, quam tamen
Christus fundamentum sit electionis. Ephes. 1.
Confessio vetus, Art. 16. De ordine harum re-
 rum satisfactum est in articulo primo, fidei
 & de Apostoli verbis, & Confessionis etiam.
 Hic tamen insuper adijci possunt hæc
 charitatem aliquam salutiferam donationem
 Christi priorem, et ejus causam, ab ipsis Ro-
 monstrantibus agnosci, in proximâ pagella
 ubi charitate salutiferâ, Deum universum
 mundum eosque amasse dicunt, ut ei voluerit
 Filium suum donare. 2. Fundamenti men-
 tionem nullam factam vel in Apostoli, vel co-

am in Catecheseos verbis. 3. *Vocem Fundamenti imprudenter usurpari (iudicio Remonstrantium) quando agitur de actionibus.* Hæc ipsorum verba sunt pag. 406. atque adeò ineptè hic ab illis applicari ad electionem, quam actionem esse Dei, Nicolaus Grevinc. expressè definit pag. 103. 4. Testamentum Christi factum fuisse antequam deposuit animam suam, atque per mortem ejus confirmatum fuisse. *Heb. 9. 17. in testamento verò, hæredum institutio totius actus fundamentum est,* ut ajunt Iurisperiti: hæredes igitur institutos à Christo fuisse necessè est, antequam ijs per mortem obsignare potuit quidquam. 5. Ultimo in loco occurrunt Remonstr. objectioni nostrorum ex *vers. 17. ubi Christus venisse dicitur ut servet Mundum.* Respondent hoc non aliter posse intelligi, quàm de Christi intentione, quæ fuit omnes homines reipsà & actu servare. Hoc etiam pluribus urgent ac torquent, sed eorum vestigia in istoc loco premere necessarium non est: satis enim liquet ex Nicolai Grevinch. magis ingenuâ confessione, verba nobis dari in istoc responso toto. Negat enim ille & pernegat, salutem cujuscumque actua-lem, in redemptionis negotio, vel intentam fuisse, vel potuisse propriè intendi, pag. 89. &c. imò pag. 170. 188. contradictorias Deo voluntates tribui contendit ab ijs, qui Deum velle, et intendere dicunt, salutem hominum, antequam videat eos credere (quod necessatio statuendum est, si intendat eos actu & reipsà servare, antequam Chri-

stura.

stum ipsis dedit,) et non velle tamen salutem ijs conferre, antequam credant. Quæ eadem etiam est Remonstrantium omnium solennis cantilena. Si de electionis voluntate intelligi dicant ista, tum causam dicere debent (quod nunquam facient) cur decretum salvandi fideles, non æquè consistere possit, cum voluntate quadam eligendi, ac cum intentione actu omnes colligendi ante fidem prævisam, et discrimen aliquod ostendere, quod nullum est, inter electionis voluntatem, ac intentionem illam, homines re ipsâ vel actu servandi.

Hæc igitur satis fuerint de præscriptione primâ dixisse: secunda est *non haberi in textu, Deum Filium dedisse pro utroque illo mundo, sed contra, quod datus est in salutem, solis omnibus vel singulis, qui credunt*. Cui nihil Remonstr. opponunt ferè, nisi repetitiones eorum, quæ prius examinata fuerunt. 1. *Il- lud (solis) non haberi*, dicunt quod verè dicunt, de literis et syllabis huius voculæ: sed cum nihil aliud notet, quàm segregationem, et salvandi à ceteris per fidem segregentur in textu, verè dicitur (*solis*) quoad sensum ibi reperiri. 2. *Expressi fatentur, quod quisquis credit, servabitur, minimè verò, quod Filius illis solis est datus*. Neque hoc ponebatur in præscriptione, quod solis illis datus fuerit, sed quod solis illis *ad salutem* est datus: hoc verò in illis ipsis verbis exprimitur, quæ referunt ipsi. 3. *De salute impetratâ assentiri se posse dicunt huic assertioni, sed hoc non facere ad rem: quia controversitur*
de

de impetrandâ salute. Controvertitur in præfenti de sensu hujus loci: si verò in hoc loco Christus donari dicatur in salutem solis fidelibus (quæ assertio est, cui assentiri se posse dicunt, ut verè) tum proprius finis mortis ejus fuit salus fidelium, tum dilectio mundi consistit in Christo fidelibus ad salutem donando. Nam donatio hæc est *ad exaltandum*, vers. 14. id est, ad mortem crucis, et vers. 16. charitas illa Dei adversus mundum in hac donatione elucere monstratur.

4. *Mundum dicunt universalem intelligi.* De quo dictum est in præscriptione priorè. 5. *Negant illa verba (ut quisquis credat in eum, &c.) propriè esse restrictionem, sed indicium scopi, ac intentionis Patris in dando Filio, nempe quòd eum mundo dederit hac lege, ne mundus servetur per illum nisi per fidem.* Vbi 1. in eo contradicere sibi videntur, quòd restrictionem nullam ijs verbis propriè contineri dicunt, quibus finem et legem actionis hujus denotari fatentur. Nam actio omnis ordinata limites et fines à fine et proposito agentis et ordinantis habet, et ex natura legis est, ut restrictionem et regulam ijs rebus ponat, de quibus fertur. 2. Totum hoc testimonium nobis tradere videntur, vel etenim restrictio his verbis continetur, *quisquis credit, &c.* vel credentium cætus equè latè patet ac mundus ille à Deo dilectus, cujus mentio fit priùs: quidquid horum eligunt, adversus ipsos facit. Et certè quidem, si rectè et seriè perpendantur omnia, vix ullum Scripturæ locum Remonstrantibus.

Locum Ioh.
3. 16. maxi-
mè adversari
Remonstr.

bus hac in causâ inimiciorem esse liquebit, quàm nunc de cuius favore tantoperè gloriari solent coram imperitis. Nam 1. inter eorum placita hoc unum est, Deum non voluisse aut potuisse velle salutem hominum, antequam Christus ipsius justitiæ satisfecisset. Nicolaus Grevinchovius, pag. 9. Sed hic expressè dicitur, Deum prius amasse homines, id est, bene ijs voluisse ad salutem, quàm Filium suum ipsis, vel pro ipsis dedit. 2. Amorem hunc voluntatis actum denotare negant. Idem, pag. 20. Hic tamen immediata statuitur causa donationis Christi, quam à voluntate divinâ pendere, insanum esset negare. 3. Amorem hunc absolutè summum esse negant Remonstrantes omnes, pag. 193. supremus licet gradus apertè designetur, per illam notam præfixam, *sic, ut*, et ex locis parallelis luculenter confirmetur, quod supra probatum fuit ad argumentum sextum. 4. Deum prius Christum donasse dicunt, quàm de fide, salute, fidelibus, aut salvandis, quidquam apud se decreverat Arminius Declar. sent. pag. 47. Sed hic manifestò docetur (concedentibus imprudenter ipsis Remonstrantibus, pag. 206. 208) scopum ac intentionem Dei fuisse, quum filium suum destinabat morti, ut homines reipsâ et actu servaret, idque per fidem: adeò ut necessè fuerit decretum aliquod antegressum concipere, de salute et fide, quæ intentionem huius operis, id est, primum ejus momentum ingredi alias non.

non potuissent. Hęc omnia suppeditantur nobis tela, ex hujus testimonij pharetra, quibus Remonstrantium causam impugnare possumus. Illis verò nihil ejus, ne in speciem quidem favet, præter nudum sonum *Mundi*. Adjiciunt in ultimo loco, sententiam hanc suam confirmari explicatione præcipuorum doctorum, reformatarum ecclesiarum, Lutheri, sermone de Festo Philippi; Calvini, in hunc locum; Zanchij, Miscel. pag. 282. Bullingeri et Musculi in hunc locum, Rodolphi Gualteri in 1. Epist. Ioh. Hom 5. Sed à cordibus suis proprijs percuti debent, quum hosce viros præcipuos Doctores agnoscunt Reformatarum Ecclesiarum, quibus illi non aliam tantum pallij absceiderunt antehac dentatis calamis, ut David Sauli. 1. *Sam* 24. sed ut Hammonitę Legatis Davidis. 2. *Sam*. 10. quasi abraferunt dimidium barbę eorum, & præciderunt vestes eorum per medium, et sic remiserunt eos, non Ierichuntem solam et Hierosolyman, sed et Gathum et Ashkelonem. Hoc illud est quod foetidos eos facit Ecclesijs ijs reformatis, quibus horum Doctorum nomina manent adhuc in benedictione. Tamen ab ijs confirmari sententiam suam non verè narrant. Lutheri Homiliam Philippicam in ejus operibus nondum inveni. Calvinus in hunc locum, quamvis universales notas appositas esse observat, respectu promiscuę beneficij hujus propositionis, dilectionem tamen hanc eandem esse judicat cum illâ quę memoratur, *Ephes*. 1. 5.

& est electorum propria. Zanchij propositum unicum est in eo tractatu, quem citant, probare, Christum electorum tantum ad vocatum & ἱλασµόν, vel propitiationem esse & *Joh. 3.* non alio sensu, per *Mundum* omnes & singulos denotari posse judicat, quàm respectu propositionis, quæ est omnium aliquo modo communis: Sic *Deus dilexit Mundum: omnibus enim obtulit*, ait. Musculus in *Joh. 3.* *Mundum* opponi dicit populo Israëlítico, & apertiùs mentem suam explicat in *1. Tim. 2.* ubi per cunctos homines non omnia individua, sed omnia genera intelligi docet: Quam eandem sententiam habet ad *Rom. 9.* & in locis de Electione & de Voluntate Dei. Gualtherus in *1. Iohan. Homil. 5.* nihil habet, quod huc spectat. *Hom. 7.* Dicit Christum esse universalem omnium Servatorem, sed explicat se, illis verbis. *Licet promissiones olim Iudæis datæ sint, & ex his Christus nasci debuerit, meritum tamen eius ad omnes pertinet, qui ipsum recipiunt.*

1. Ioh. 2. 2.
Per totum
Mundum
non intelligi
ibi omnes &
singulos
mortales.

Secundum testimonium, quo thesis Remonstrantium sustentabatur, desumptum fuit ex *1. Iohan. 2. 2.* *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, & non modò pro nostris, sed & pro peccatis totius mundi.* Vbi *1.* probationem eandem desiderant Nostri, quam in priore: illud scil. *Mundi*, significare omnes & singulos mortales. Respondent Remonstrantes, *1.* Referendo Lectorem ad priorem defensionem. *2.* Non *Mundum* solum, sed & *totum Mundum* in textu haberi, quâ

quâ phrasi solos fideles, nusquam definari putant. Ego verò ad priorem disputationem libenter cum illis appello: ubi non solum per Mundi vocem nudam, sed & per omnes gentes, omnes familias nationum, omnem carnem, omnes homines, & omnes fines mundi, id est, mundum totum, fideles in Scripturis ostendi notari. Et sanè, cum *Mundus totus*, pejorem hominum partem solam denotat. 1. *Iob. 5. 19. Apoc. 12. 9.* cur non ad potioreni etiam applicari possit, ego quidem nullus video. Neque video certè quo alio sensu benè possit intelligi, quod dicit Apostolus, *Coloss. 16. Pervenisse Evangelium ad totum mundum, & fructum protulisse.* Non enim ita pervenit verbum ad ullos, ut fructum in ijs proferat, nisi ad fideles. 2. Annotant Nostri, *placamentum sanguinis Christi est placamentum per fidem Rom. 3. 25.* Atque adeò ad fideles solos pertinere, non ad omnes & singulos homines. Respondent Remonstrantes: *Per fidem hoc placamentum esse, quoad applicationem.* Vel indè igitur evinci dico ad solos fideles Iohannis verba spectare: de propitiatione enim sub eâ ratione loquitur quâ cum intercessionem pro fidelibus conjungitur, & iisdem terminis continetur. Intercessionem autem illam, cujus mentio fit *vers. 1. ad solos fideles pertinere*, Remonstrantes ipsi non negant. 3. Cum Apostoli *scopo non quadrare putant Nostri, ut de omnibus & singulis mortalibus hic verba faciat Apostolus, cuius propositum fuit consolari fideles, & hortari, ne desperarent si quando in peccatum lapsi essent: universalem*

210 *Articulus secundus*

*niversalis idcirco consolationem adfert, sed
 universalem omnibus fidelibus, omnium sta-
 tum, & locorum, non ultra. Respondent Re-
 monstr. 1. Hortationem præcedentem esse omni-
 um communem, ne peccetis: ergo & consola-
 tionem sequentem. Vbi ludunt ambiguo: nam
 hortatio illa quoad doctrinæ genus quod in
 ipsâ continetur, est omnium communis, sed
 quoad immediatum Apostoli scopum, per-
 tinebat & illa ad finitum hominum cœtum.
 2. Consolationem nullam ex fidelium redempti-
 one oriri dicunt homini infirmo, qui dubitat
 de fide suâ, & peccatorum onere sic premitur,
 ut vim spiritus non sentiat in sese. Ex univer-
 salis autem redemptionis doctrinâ fundamen-
 tum jactum esse consolationis, quamvis consci-
 entia non omnino tranquilla reddatur: id e-
 nim qui audit pergit cum fiducia, quod Deus
 potest ac vult unicuique peccatori resipiscenti
 peccata remittere sine discrimine. 1. Quod
 ad nostram doctrinam attinet de redempti-
 one & annexis ejus, dico fidelibus omnibus
 eam consolationem summam adferre, quip-
 pè quæ individuum nexum constituit inter
 fidem veram & beneficium æternum re-
 demptionis æternæ. Si igitur de homine
 loquantur, qui olim genuinum habuit
 fidei sensum, quamvis in præsentī lipo-
 thymiam quandam patiat, in experien-
 tiâ tamen prioræ fundamentum spei non
 contemnendum reponi dicemus, cujus re-
 cordatione ad renovationem poenitentia
 & fide animari debet, & exsuscitari. Imò,
 si vel desiderium fidei verum ac synce-
 rum*

rum infirmitatem illam comitetur, (sine quo infirmitas non esset appellanda) hoc ipsum nos argumento esse credimus semen ali- quod fidei & electionis fructum subesse. Si verò nulla fides unquam in ullo gradu præ- sens observari potuit, tali homini nullum ad- huc negotium esse cum electione ac præde- stinatione docemus, quoniam electio non habet usum, nec spectari debet ab hominibus nisi ubi elucet: elucet autem imprimis per ef- ficientiam & applicationem in fide libus per fi- dem. Cum cæteris omnibus, legem aliam a- gendi præscibit nobis Apostolus. 2. *Tim.* 2. 25. erudiendi sunt cum omni lenitate, miseria eor- um ob oculos per legem ponenda suffici- entia redemptionis quæ in Christo est, ex euangelio ipsi est proponenda, quid ab ipsis requiritur docendi sunt, ut scilicet poenitentiam agant, & in Christum in- cumbant: hæc omnia sedulo facienda sunt nobis, *experturis, an fortè datus sit ipsi Deus resipiscientiam per cognitionem veritatis.* 2. Quod conscientiam hominum per doctri- nam suam non omnino tranquillam reddi fatentur, negari hoc non potest; neque de redemptionis doctrinam, quam tradunt, in- telligi tantum debet, sed & de serie, quam ponunt, causarum salutis, quæ nemini fide- lium ulteriorem concedit pacem certam, quam in præsens temporis momentum, fu- tura namque omnia, quæ salutem hominum spectant, æquè contingentia statuunt, ac est voluntatis inclinatio, nullo modo prædeter- minata, quæ paulo momento huc atq; illuc fer-

212 *Articulus secundus*

fertur. 3. Fatentur consolationem fidelium hic à Iohanne institui, sed argumento id fieri dicunt à minore ad maius, non tantum pro fidelibus hanc propitiationem fieri notant, quod minus est, sed & pro omnibus hominibus, quod majus est. Atqui verò non majus est illud benefici-um semper, quod est communis. Sæpius ob-
 tinet illud Senecæ, *Quod quibuslibet datur, nulli gratum est: quod voles gratum esse, ra-
 rum efficit.* Neque reverà quidquam ad con-
 solationem fidelium ex eo accederet, si da-
 tus Christus ex æquò fuisset pro cunctis, i-
 mò non parum detractum foret: tum enim
 singularem nullam agnoscere possent dile-
 ctionem vel curam sui in Christi morte, ma-
 gis quàm eorum, qui in gehennâ jam ante
 locum occupassent. Sed esto, sit gradatio à
 paucioribus redemptis, ad plures, modo sic
 intelligatur, ut non sit pro fidelibus illistan-
 tum, quos alloquitur Iohannes, sed & pro
 ijs omnibus qui vixerunt, aut victuri sunt fi-
 delibus nempè, vel electis. Excipiunt hic
 Remonstrantes. 1. *Per totum mundum so-
 los fideles non intelligi: quod aliter se habere
 satis ostendi.* 2. *Quadrare dicunt anteceden-
 tem partem huius comparationis, in fideles om-
 nium temporum, sicut cap. 1. vers. 8 9. ergo in
 consequente parte, alij à fidelibus per mundum
 totum indicantur, alioqui comparatio esset
 nulla.* Quadrat indubiè in fideles omnes,
 quoad veritatem rei, comparatio aliàs in eo-
 dem genere non potuit institui inter quos-
 dam, & omnes fideles: quia tamen non ex
 proposito de omnibus locutus fuisset Apo-
 stolus,

stolus in priore parte, per cæterorum aggregationem sic rem esse monet in accessione illâ. Idem responsum esse sufficiat ad cæteras instantias illas, quibus communia beneficia, in scriptis privatis memorari docent, Beneficia namque communia sunt: sed privatam sæpè applicationem habent, ex intentione scribentis, atque adeo extenduntur nonnunquam per accessionem aliquam, ad alios nominatim ante non compellatos. Sic *Ephes. 2. 17.* Pax euangelizata per Christum omnium fidelium communis: distinguit nihilominus Apostolus, *Vobis qui procul eratis, & ijs qui propè erant.* Sic *Coloss. 1. 6.* Euangelium pertinebat ad omnes fideles: sed Apostolus distinguit inter eos, ad quos scribit, & mundum reliquum, in quo similem fructum proferebat: *pervenit ad vos: sicut & in totum mundum, & fructum profert,* quæ sola verba satis esse possunt explicandæ sententiæ illi, de quâ jam agitur. Non enim ad singulos, ne tum quidem viventium, pervenerat Euangelium quoad sonum, multò minùs, quoad fructum. Non igitur necessarium est, ut quia propitiatio pervenisse dicitur ad totum mundum, ut Iohannes habet, vel ad totum genus humanum, ut Catechismus explicat, *Quæst. 37.* idcirco omnes & singuli omnium generum intelligantur: satis enim est ad veritatem dictionum talium, si nullum genus hominum præ cæteris exclusam sit, quamvis multi sint inter homines, qui huic albo nunquã inscripti fuerunt.

Quarta

214 *Articulus secundus*

Quarta & ultima Nostrorum ad hunc locum præscripto est, *In eum sensum accipi posse, ut non solum pro Iudæis hæc propitiatio dicatur esse, sed & pro Gentibus.* Iohannes enim Iudæus fuit, atq; hanc epistolam potissimum ad Iudæos scripsit ut apparet, *v. 7. subsequente et gentes Iudæis oppositi Mundus dicuntur, Ro. 11. 12.* De quâ eò minùs laborandû est, quia non tam sententiam suam hic dicunt Nostri, quàm quid verisimiliter dici possit, narrant. Expendenda tamen breviter, quæ ex adverso dicuntur. Quod ille maxime ad Iudæos hanc Epistolam scripserit, incertum esse dicunt; Augustinum ad Parthos putare missem, alios Catholicam, scriptam ad omnes fideles, Iohannem ipsum dicere cap. ult. vers. 13 ad eos in genere se scripsisse, qui credunt in nomen filij Dei. Hæc tamen nihil obstant, quin verum sit quod Nostri dicebant. Nam 1. Iudæi quidam nominantur Parthi. *Act. 2. 5. 9. 2.* Non magis Catholica est hæc Epistola Iohannis, quàm Iacobi, ac Petri sunt. Illas verò duodecim tribubus & advenis dispersis fuisse scriptas, inscriptionem earum expresse testantur. *Iac. 1. 1. 1. Pet. 1. 2.* Verisimile etiam est quum tres isti, Iacobus, Cephas, & Iohannes, in mandatis haberent ut apud Iudæos maxime fungeretur apostolatu. *Gal. 2. 9* & priores duo, ex officij ratione, ad eos potissimum scripserint, Iohannem etiam iisdem incedentem vestigiis, eos præcipuè in istâ scriptione spectasse: quod nihil tamen impedit, quin ad eos scripserint (adde etiam omnes aliquo modo) qui credebant in nomen Fi-

lij Dei. Neque ex uno Beza desumpta est hæc interpretatio, quod Remonstrantes obijciunt, nam inter antiquissimos hæc opinio aperte videtur Cyrilli fuisse: sic enim ille lib. 1. ca. 39. *Johannes, dicit, quia natione Iudeus erat, ne existimaretur docuisse, pro Iudeis tantum Christum propitiationem esse, quando dixit, est propitiatio pro peccatis nostris adiecit, pro totius etiam mundi peccatis, ut etiam gentes significaret.*

De sensu verborum, quæ huc adferantur ex cap. 2. vers. 7. ego quidem non contendam. Argumentum quod formant (Si fideles tam Iudei, quam Gentes, ad quos Iohannes scripsit, comprehendantur prioribus verbis (pro peccatis nostris) tum infideles intelliguntur in posterioribus illis (pro peccatis totius mundi) hoc inquam argumentum nullius omnino momenti est. Nam 1. comprehendebat fortè omnes in priore parte: ne tamen solos Iudeos intellexisse videatur, ut Cyrillus habet explicationem addidit in posteriore. 2. Omnes comprehendere potuit, ad quos directè scripsit, non tamen omnes qui in orbe fuerunt. 3. Si omnes cōprehendebat, qui in orbe tunc fuerunt, non sequitur tamen omnes ante oculos ipsi fuisse, quum illa verba ponebat, qui & ante vixissent & postea victuri essent. Posterius igitur alios à prioribus comprehendere potuit, qui non essent infideles. De verbis Apostoli, *Rom. 11. 12.* unicum tantum adfertur, quod ante nō fuit excussum: Apostolum scilicet cum dicit, *offensam Iudeorum esse opulentiam Mundi, & eorum*
diminutione

216 *Articulus secundus*

diminutionem opulentiam Gentium, non solum omnesque fideles inter gentes intelligere per mynāum, sed omnes populos & nationes, sine discrimine fidelium aut infidelium. Quamquam enim nemo opulentiae illius fiat particeps, nisi fide, Dei opulentia tamen omnibus praesto est, omnibus est thesaurus gratiae patefactus, quum Apostoli post Iudeorum offensam, irerunt praedicatum euangelium omnibus, quod etiam praestabant, nullo discrimine fidelium aut electorum à ceteris facto. Quo in responsò vehementer hallucinari videntur non uno modo Nam 1. agitur in textu de opulentia Dei, quomodo tamen opulentia Dei non sit cuiuspiam hominis, nisi concedatur ipsi in possessionem. 2. Dilatio & patefactio thesauri gratiae per externam promulgationem, non statim facit eos opulentos in gratia, quibus hunc in modum exhibetur. Tunc enim omnes essent opulenti, ex Remonstr. sententia, qui omnibus hoc fieri contendunt: sed Iudeos nunc diminutos, non opulentos esse hic ipse locus testatur, & quorundam thesauros colligere sibi, qui non sunt divites in Deo, Salvator confirmat, *Luc. 12. 21.* 3. Illi soli ditati sunt in Deo, quibus gratia data est in Christo. *1. Corinth. 1. 5.* & opulentiam Gentium in eo consistere palam est, de quo Apostoli & fratres glorificasse Deum dicuntur, *Act. 11. 18.* nempe quod etiam Gentibus Deus respicientiam dedit ad vitam. 4. Apostolus ipse in eodem capite *vers. 17.* disertè explicat opulentiam istam, & quorum sit, eorum nempe, qui insiti sunt olea,

partir

participes radicis & pinguedinis eius facti, id est, fideles. §. Quamvis Apostoli (humano more agentes) quoslibet ex gentibus ditare studebant Euangelij thesauro, ministerium tamen eorum ex consilio divino propriè spectabat ad sanctos, qui ad corp^o Christi pertinebant. *Ephes. 4. 12.* & promissio eorum propriè fuit, quos Deus ad corpus illud aggregaturus erat. *Act. 2. 39* vel aggregasset olim *Hebr. 9. 15.*

Atqui hæc de celebri isto loco dicta sunt: quem Sociniani & inter illos antesignanus eorum Ostorodius, ut lethalem prædestinationi nostræ, confidenter prædicant & iisdem conatibus quibus Remonstrantes urgent, sicut in Iacobo ad portum Fidei ortho- do. defens. cap. 29. manifesto videre est.

Articulus Tertius,

DE

CAUSA FIDEI.

Thesis tertia hoc modo
sonat :

*H*ominem fidem salutarem
se ipso non habere, nec
liberi sui arbitry: quando-
quidem in statu defectu-
nis & peccati, nihil boni
quod quidem verè sit bo-
num, (quale quia est fides salutaris) ex se pos-
sit cogitare, velle, aut facere: sed necessarium
esse, eum à Deo, in Christo, per Spiritum eius
Sanctum regim, renovari mente, affectionibus,
seu voluntate, & omnibus facultatibus, ut al-
quid boni possit intelligere, cogitare, velle, &
perficere, secundum illud Iob. 15. 5. Sine me po-
testis nihil.

De assertionis huius veritate, nulla in
Collatione movebatur controversia, neque
nunc in quaestionem vocatur: imò ad mag-
nam horum litium partem sedandam, haec
una sufficeret thesis, modo synceram ex

Remon

Articulus tertius, &c. 219

Remonstrantium confessionem continere constaret, & ex labiis dolosis non prodire. Sed magna subest suspicio, eos non tam ex animo, quàm ex arte dixisse multa, quæ continentur in istoe effato. Diruunt enina alibi, quæ hic ædificant: ut ex paucis his inter sese collatis, mihi saltem videtur manifestum.

Istic docent Remonst.

1. Homines ante regenerationem, esse in statu peccati, & ab omni gratia, & vero bono relictos.

2. Necessarium esse ut homo prius in mente regnaretur, & renovetur, quàm boni quidquam intelligere possit.

Alibi.

1. Vitam spiritalem in hominibus animalibus non penitus à mente separari: nec verè ac propriè à voluntate. Collat. pag. 298. 299.

2. Quemlibet, modo usu rationis & iudicii polleat, sine ullâ peculiari immediatâ, vel internâ lucis collustratione, intelligere & percipere facile posse, omnes scripturæ sensus, qui ad salutem necessarij sunt, scitu, creditu, speratu, vel factu. Episcopius in disp. de perspic. Scripturæ. thes. 1. 3.

L. 2

3. Regni

220 *Articulus tertius,*

Istic docent Remonst.

3. Regni prius hominem in affectibus, quā boni quid, quam desiderare possit.

4. Regni prius ac renovari voluntate, quam boni quidquam velle possit.

Alibi,

3. Hominem nondum fidelem & regentem, poenitentiam agere, liberationem desiderare, propositum ac tentamen vitæ in melius commutandæ cōcipere, atque elaborare ita ut quosdam actus notoriē malos vitet, idque magis ex offensionis divinæ, quā poenæ metu, quo metu adductus, ut à peccando abstineat, rectē & divinæ voluntati convenienter facit. Idem disp. de Poenit. th. 1. 9. 13.

4. Irregentos quosdā intellectum & affectus habere vivificatos, ac voluntatem etiam potentem factam, ut innatam volendi ac nolendi facultatem in actum producat: adeo ut salutiferam veritatem norint, &

Istic docent Remonst.

Alibi.

amore ejus inflammati, ad eam amplectendam instigantur. in Collatione, pag. 300. Auxilium Dei efficax non prius agere in voluntatem, quam voluntas concurrat ad conversionem sui. Nic. Grev. pag. 214.

5. Necessarium esse regigni hominem omnibus facultatibus, priusquam boni aliquid possit facere.

5. Regenerationem ipsam inchoari ab opere, quod Deus ipsum hominem jubet facere, & quod cum homo facit, paulatim reviviscit. Hominis regenerationem præcedere opus aliquod bonum, nempe mortem suam agnoscere, ac deplorare, vellet etiam & rogare, ut ex ea liberetur, vitam esurire, sitire, querere: quod omne & plus etiam à Christo exigitur in ijs, quos vivificabit & regenerabit. Collat. p. 302.

L 4

6. Nihil

Istic docent Remonst.

6. Nihil boni præ-
requiri ab homine,
ut Deus velit eum
regenerare.

7. Hominem in
statu defectionis &
peccati, ponitus
mortuum esse, quo-
ad spiritualem sta-
tum, quia nihil boni
cogitare, velle, aut
facere potest, ex se,
id est, ex principio
aliquo innato; aut
vi liberi arbitrij.

Alibi,

6. Parvitatem &
humilitatem ut con-
ditionem prærequi-
ri à Deo, ad hoc, ut
Paulo potius quam
Caiphæ fidem velit
ingenerare. Nichol.
Grev. pag. 117. inò
resipiscentiã, fidem,
& mandatorum eti-
am præstationem,
præquiri ad hoc,
ut particeps quis
fiat promissionum
fœderis novi, inter
quæ est regenera-
tio. Episcop. in thes.
priv. disp. 3. & 40.

7. In spirituali
morte non separari
propriè spiritualia
dona ab hominis vo-
luntate, sed eam sic
liberam in sese ma-
nere, ut excitari pos-
sit ad bonum, ante-
propriè vivificetur,
aut ullas novas vires
accipiat, & loco mo-
tivam facultatem eò
usque saltem libe-
ram esse, ut multa
agat, quæ à Deo ad
conversionem

Istic docent Remonst.

Alibi,

conversionem effla-
gantur. Collat p.
298.299.302.303.

Hæc inter se pugnantia idcirco composui
& comparavi, non ut thesin ipsam veritate
suâ, sed Remonstrantes ejus possessione de-
stitutos esse monstrarem, & sibi met eam ar-
rogasse fide non bonâ.

L 4

Articulus

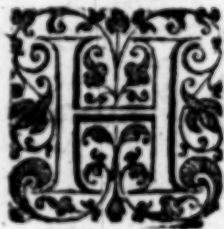

Articulus Quartus,
DE
CONVERSIONIS
MODO.

CAP. I.

Status quæstionis eruitur.

Quarta thesis sic se habet :

*H*anc Dei gratiam esse initium, progressum, & perfectionem omnis boni, atque adeò quidem, ut ipse homo regeneritus, absque hac præcedentia, seu adventitia, excitante, consequente, & cooperante gratia, neque boni quid cogitare, velle, aut facere possit, neque etiam ulli male tentationi resistere: adeò quidem, ut omnia bona opera, quæ excitare possumus, Dei gratiæ in Christo tribuenda sint. Quoad verò modum cooperationis illius gratiæ, illa non est irresistibilis: de multis enim dicitur, eos Spiritui Sancto resistisse Act. 7. & alibi

alibi multis locis.

De priore hujus theseos parte quamvis nonnulla contineat, quæ cum Remonstrantium placitis non possunt reconciliari, quod ex disputatione sequenti liquebit; in præsentia tamen litem nullam intendam. De posteriore controversiam habemus ab illis formatam, his verbis, *An gratia quâ in homine initium, progressus, & perfectio omnium bonarum actionum, uti fidei, conversionis, &c. producit ur, operetur in eo irresistibiliter, an secus, id est, resistibiliter.*

Hanc autem causam liquidò non possumus intelligere, nisi resistantiæ naturâ prius explicatâ. In istac enim voce, quam ut alienam ab istoc mysterio rejicere solent nostri, Remonstrantes caput ipsum totius controversiæ collocari volunt.

Resistentia verò est pugna seu actio contraria patientis cum agente, quâ agentis actionem pro facultate impedit aut repellit. A philosophis, *reactio, vel actio* vel *actio nis reciprocatio* solet appellari. In omni autem reactione, agentium vires exortæ, vel sunt æquales, vel inæquales: si æquales, tum præter pugnam inanem, nihil efficitur: si inæquales, tum vel superat agens & vincit, resistantiam aliquam inveniens, sed imparē & incompletam, succumbente tandem, quod repugnabat; vel superat in redagendo patiens, & non tardat solum, sed planè impedit, ac irritum facit conatum agentis: quæ resistantia prævalens est & completa.

Hæc sic in genere dicta, non nihil fortè

obscuritatis habent: sed ad causam præsentem applicata lucem accipient, & fænerabuntur etiam non pœnitendam. Gratia Dei agit in hominem ad conversionem ejus: homo sibi in præsentis statu placens, repugnat, & in contrarium tendit ex propensione carnis: si jam repugnantia hæc æqualium prorsus virium sit, cum exerta gratiæ virtute, tum nec efficitur conversio, nec ut efficiatur exspectari potest: effectio enim semper est ab inæquali superante. Si verò gratiæ virtus excedat, tum quamvis incompleta resistantia fiat à carne, vincitur tamen à gratiâ, quia fortius agit. Sed si repugnantia major sit, & gratiæ operatio minor, aut minus validè agens, tum caro eam superat, vel irritam facit, quæ resistantia prævalens est & completa: & hæc illa resistantia est, cui gratiam Dei obnoxiam esse Remonstrantes defendunt, quum operationem gratiæ resistibilem esse contendunt. Priorem enim, quam incompletam dixi repugnantiam, agnoscunt libenter Nostri. pag. 217. 238. Sed illum sensum alienum esse à thesi profitentur illi disertè pag. 274. Hanc autem intelligere necesse habent, quoniam hominem dicunt sic obniti posse gratiæ, ut illam *impedias & avertas* (pag. 274.) sic verò impedire est planè superare: quod, *nisi res agatur solis rationibus per se sufforjs, aliud nihil esse* Remonstrantes fatentur (pag. 276.) *quam alius vim maiori vi debellare*: & Deum ex opinione suâ fidem producere suasionem solâ, non volunt hic fateri, sed injuriam

injuriam inferri dicunt, ab ijs qui tam iniquè
sententiam eorum proponunt. (pag. 309.) Si
tamen solis rationibus persuaderet homini
Deus, ut convertere sese velit, impedimen-
tum oppositum in resistantia, quod averteret
& superaret persuasionē illam, illud, inquam,
impedimentum in eodem saltem genere,
majus ac superius esse, non opus est ut rati-
one probetur, Remonstrantes ipsi id adseve-
rant (p. 310.) *Fieri (inquiunt) non potest, quin
ubi duo de homine ad se alliciendo certant,
ut alter altero fortius agat, alioqui enim neu-
ter eum ad se petraheret. Vtcunque verò se
res habet quoad effectiōnem aut suasiōnem
gratiæ, si gratia sit propria & directā cau-
sa conversionis, quoad initium, progres-
sum, & perfectiōnem ejus prout thesis hæc
præ se ferre videtur, tum vim propriam ad-
fert ad conversionem producendam, & ad
effectum cum vi vel virtute causali tendit:
neque ipsi resisti propriè potest, nisi per vim
aliquam oppositam, quæ fortius agit in con-
trarium, quàm ad convertendum agit illa.*
Axioma igitur Remonstrantium thesi è dia-
metro contradicens est, *Gratiæ operationem
impotentis esse efficaciæ in conversione homi-
nis: ut eius actio ab homine non possit supe-
rari aut prorsus impediri.* Agnoscunt hoc Re-
monstrantes ipsi in resp. ad arg. 5. pag.
312.

Vt clarius adhuc fiat, quam resistantiam
vel resistibilitatem Remonstrantes defen-
dunt, dicendum est aliquid de actionibus il-
lis, quas Deo in hoc negotio tribuit sicut &
de-

228 *Articulus quartus*

de resistendi potestate, quam homini relinquunt in conversione. Efficientis causæ nomen, illud in genere designat, à quo motus aliquis principii suum habet: quoniam verò actiones, vel motus quidam initium suum aliquatenus habent ex occasione oblatâ, & objecto proposito, unâ cum ejus commoditate, quamvis nullum effectum existat, quin causam habeat magis realem ac immediatam. Hinc ortum suum habet distinctio quædam non vana, causam unam appellans *moralem*, quæ non nisi improprie & metaphoricè causæ nomen sustinet, quia directe ac immediate nullam vim aut virtutem adfert ad producendum illud, quod effici vult, ac intendit, sed ea proponit argumenta, quibus alter uti potest ad promovendam actionem suam propriam, ejus etiam voluntatem ac determinationem exspectat, ut ejus virtute operatum effectum sequatur. Hujus moralis causæ actio non aliter exercetur, quàm proponendo, suadendo, consulendo, et præcipiendo. Altera causa, quæ sola proprie sic dici meretur, illud est principium, quod per suam veram ac realem efficiendi vim effectum suum producit. Hæc vel *Physica*, vel quasi *Physica*, vel ex sese efficax, vocari solet in scholis. Ad eandem etiam rationem gratia ipsa distingui potest, ac solet in *moralem*, quæ suadet, ut nos boni aliquid faciamus, et *Physicam*, vel efficacem ex sese, quæ ipsa in nobis illud bonum opus efficit. Iam verò certissimum est Remonstrantes (quicquid in contrarium aliquando præ

præ se ferunt) realem istam gratiæ efficaciam, vel efficientiam, quâ nos eam in voluntatem ad conversionis opus realiter agere credimus, nequaquam admittere, sed in morali suasionem, totum illud collocare, quod facere gratiam dicunt in modum principij, ad eliciendum liberum voluntatis consensum. Sic enim Nicol. Grevinch. (pag. 214) *auxilium efficax non antecedit efficientiam voluntatis, non ordine quidem causalitatis, nec prius in voluntatem agit aut influit, quàm ipsa voluntas in determinationem sui influit nihil in voluntatem agit: Deus, in viâ ad consensum illum, vel tanquam causa illius. et p. 297. Nihil obstat, quo minus vel sola gratia moralis, homines animales, spirituales reddat. Profert ille ac proficitur palam, id quod Remonstrantes in Collatione prudentius ac tutius putabant aliquatenus obvelare: et ipsis tamen subindicare visum est, quid apud se statuerent, his nempe dicendi schematis, pag. 311. Possent etiam (ut à quibusdam fit) disputari, sit ne hic nobilissimus agendi in homine modus, qui sit suadendo, & esset ne conveniens sermone humanæ naturæ proprietatibus, ideoque esset ne omnino eandem actio satis sufficiens, si esset qualis Satane. Nulla esset absurditas si Dei operatio ideo diceretur efficax, quia illa pro Dei infinita scientia, circiter illud tempus, eiusmodi hominibus, tali statu, administratur. et p. 122. Qui nihil aliud dicunt, quàm trahere esse operationem, quâ à Deo repugnans nostra voluntas re ipsa ita mutatur, ut ex invitis voluntarios efficiat: putant ne se quid*

plus

plus statuisse, quàm gratiam allicientem? non existimamus: nam possunt & inviti voluntarij reddi solo illicio. Nisi fortè inviti & pervertaces manent, qui convertuntur. Quæ verba non obscurè indicant, gratiæ nihil à Remonstrantibus tribui, respectu conversionis, præter moralem suasionem: atque adeò efficientem conversionis causam propriam, non esse gratiam Dei: efficientem enim causam distinguunt ipsimet à causa morali, p. 314. *Efficacitas* (inquiunt) *roboris Dei potest fatus, aut uti causa fidei nostræ efficiens, quod hic rejicimus: aut ut fundamentum, quo fides nititur, id est, ut paulò post interpretantur, fidem excitans per modum obiecti.* Causam hic efficientem, et moralem suasionem per modum obiecti, distinguendas esse rectè nonent. Sed neque summum gradum efficaciz moralis, vocationis gratiæ cōcedūt Remonstrantes: non illum, quem Suarez ipse Iesuita, summus hostis irresistibilis gratiæ concedendū esse fatetur, De auxil. l. 3. c. 20. l. 11. ubi omnes illos, qui vocātur secundum propositum Dei, majorem gratiam accipere docet, quàm cæteros, in ratione moralis beneficij et gratuiti boni divini, respectu singularis benevolentiz, ex quâ procedit, et infallibilis efficaciz, quam habet, saltem ex administrationis congruitate. Remonstrantes autem infallibilem hanc vocationem non minus rejiciunt, quàm irresistibilem ipsam, in Collat. pag. 277. Imò causam justam dubitandi nobis dederunt, an ullam aliam agnoscant gratiam ad conversionem hominis necessa-

necessariam, præter nudam externam verbi propositionem, quod etiam de quibusdam saltem eorum asseverare tutò licet. Episcopus enim, ut supra monebam, acriter contendit (Disput. de perspic. script. thes. 1. 3.) posse quemlibet, modo usu rationis polleat, sine ullâ peculiari immediatâ vel internâ lucis collustratione, facillimè intelligere ac percipere omnes Scripturæ sensus, qui ad salutem necessarij sunt, scitu, creditu, speratu, vel factu. Sensus autem isti, cùm in mente percipiuntur, facillimè voluntati monstrantur, voluntas autem à naturâ liberam et inseparabilem facultatem habet (ex eorum sententiâ, Nicol. Grev. p. 299. Collat. p. 298. eligendi quodlibet objectum ab intellectu monstratum. Nihil aliud igitur necessarium esse putant ad conversionem hominis, præter externam verbi propositionem. Hanc esse genuinam Episcopij mentem, liquidissimè apparet ex thesibus ejus privatis, ubi disputationi quadragésimæ sextæ corollarium istud adjungit, *An ulla actio Spiritus immediata in voluntatem aut mentem necessaria sit, aut in Scripturis promittatur, ad hoc, ut quis credere possit verbo extrinsecus proposito? Negativam tuebimur.* Cujus corollarij tamen laus (si quam habeat) non tam Episcopo, quam Fausto Socino debetur: in cujus Catechesi (cap. 6. p. 212.) eadem sententia iisdem ferè verbis dictatur: *Nonne ad credendum evangelio, Spiritus Sancti interiori dono opus est? Nullo modo: neque enim in Scripturis sacris legimus, cuiquam id cõferri donum, nisi credenti.*

Si

Si hoc verò totum illud sit, quod per gratiam conversionis intelligunt, non est cur quis miretur, quòd irresistibilem eam dicendam esse negant: operæ tamen pretium erit audire, quomodo & quatenus operationem gratiæ resistibilem esse tradunt. Præmarium si non unicum prævenientis gratiæ actum in illustratione mentis vel intellectus ponunt: hic autem resistibilitatem nullum volunt habere locum: nam virtute planè irresistibili, scientiam hominibus ingenerari docent, Collat. pag. 275. Secundum vocationis gradum in affectibus apparere tradunt, quos & sensu quodam affici dicunt pulsationis divinæ, & sanari etiam ac renovari, imò novos inspirari, & ad supernaturalium bonorum desiderium accendi. Hoc autem quidquid sit, irresistibiliter etiam effici concedunt (ibid. & Nicol. pag. 292. 300. Iohan. Arnoldi adv. Bogerm. pag. 255. 277.) Quidquid sit, dixi, quoniam vix intelligere possum, quid sibi velint per affectus istos sanatos, reformatos: accensos affectus nullos putabam esse, qui sic restaurari possint, vel ante, vel sine voluntate: si voluntatem ipsam includant, tum hominis conversionem totam irresistibilem esse fatentur. Nodum istum ut solvere possit Iohannes Arnoldi advers. Bogerm. (pag. 229. 255. & 277.) affectus istos in ipsâ voluntate collocari vult, distinctionem adhibens inter eandem voluntatem, secundum modum affectus, & secundum modum libertatis: quâ quid sibi velit; ego quidem non intelligo. Voluntas enim ex natura

naturâ suâ nihil aliud est, quàm affectus seu appetitus rationalis vel intellectualis, & quâ talis est affectus, est etiam libera: qui distinguit igitur inter modum affectus, & modum libertatis in voluntate, per inde mihi facere videtur, ac si ex affectu & ejus modo, duos efficeret modos. Subiti sunt quidam voluntatis motus (non nescio) qui à philosophis vocantur *pri-o-primi*, omnem rationis usum prævertentes: & *secundo-primi*, qui justam anteverunt considerationem: sed isti non sunt affectus illi, quos Remonstrantes intelligunt: & mentis enim illuminationem justam, affectus istos antecedere docent, eosque ordinatâ ratione creare. Neque motus illi transeuntes, renovationis & sanationis illius capacia subjecta sunt, quam affectibus istis tribuunt. Explicationem aliquam hujus difficultatis proponere videtur idem Iohannes Arnoldi, pag. 258. 271. & 277. ubi *irresistibilem actionem grâ-æ, passivam tantum potentiam animi respicere docet, non etiam activam*: Sed antepositis non satis consentaneè. Si enim intellectionem in mente, affectus in voluntate, irresistibiliter producat, tum actus etiam sic elici facit. Nam intellectionem, desiderium, & excitatos motus qui metas passionis dixerit, is ab omnium hominum communi sensu, abundè satis refutari potest. Quid velint igitur per affectus istos excitatos, renovatos, sanatos, & ad spirituale bonum accensos, absque ullo voluntatis consensu, nec me capere posse fateor, nec ipsos novisse credo. Sed quidquid fuerit,

234 *Articulus quartus.*

6 fuerit, totum illud irresistibili potestate perfectum esse dicunt.

Restat igitur voluntatis consensus merus ac solus, in quo resistibilitas gratiæ locum habere potest. Sed 1. consensus iste actualis non prærequiritur ad hominis regenerationem, si vera sint, ac non verba mera, quæ dant, cum per actus priores, quos irresistibiles esse fatentur, *intellectum & affectus vivificari, voluntatem etiam novis affectionibus imbui, & novis viribus donari* narrant. Col. lat. pag. 300. Iohan. Arnoldi adv. Bogerm, pag. 257. Sicut enim generatur soboles humana, quum primò vitæ fit particeps, quamvis actus ejus exercere nondum possit, sic regenerari dicendus est ille, ac filius Dei factus, qui spiritualiter vivificatus est in mente & affectibus, ac novas vires, unà cum affectionibus novis, accepit in voluntate, quamvis actum hunc debitum nondum exercuit, imò regeniti nomen multo magis meretur, quàm alter ille geniti, quoniam ille ne potest quidem humanas operationes præstare, hic verò Christianas præstandi potentiam habet presentem. Quid? quod ipsa regenerationis essentia in malorum affectuum: reformatione & bonorum inspiratione consistit, quâ fit ut amore, desiderio, ac reverentiâ feratur animus illius in Deum, cui prius totum figmentum cordis tantummodò ad malum fuit. *Deut. 30. 6. Jer. 32. 39. 40.* adeò ut si hæc reformatio & inspiratio fiat ante voluntatis actualem istum consensum, idque irresistibili vi, regenerationem ipsam,

ipsam, quoad intimam ejus essentiam ante illum etiam irresistibiliter fieri necesse est.

2. Si voluntatis consensus ad effectum hoc desideretur, quum ille tamen infallibiliter & certò, si non irresistibiliter, sequitur intellectus illuminationem illam, quâ judicium singularis approbationis elicitur circa bonum propositum, indifferens ejus libertas, per antegredientes actus, videtur jam sublata.

3. Consensum istum voluntatis, quamvis ad eum proritandum vel maximè faciunt illa, quæ peregit jam gratia in mente & affectibus, ipsum inquam consensum non propriè efficit gratia (secundum Remonstrantium placita) sed expectat ab hominis arbitrio, quod allicit quidem ac invitat ad consentiendum, sed consensum ipsum in ejus liberâ & indifferente potestate relinquit. Sic Ioh. Arnoldi, adv. Bogerm. pag. 263. *Positis omnibus operationibus, quibus ad conversionem in nobis efficiendam Deus utitur, manet tamen ipsa conversio ita in nostra potestate, ut possimus non converti.* Vbi illud attentè debet observari, concomitantem actum gratiæ, quo cum voluntate in opere concurrit, non inter illas operationes numerari, vel ab ipso Arnoldo, quibus ad conversionem efficiendam Deus utitur: hoc enim concursu jam actu posito, non est in hominis potestate, ut possit non converti: nam conversionem ipsam ut præsentem actum supponi. Fallit igitur & ludit idem Arnoldus pag. 274: quum Deum per concursum istum, consensum efficere in voluntate fingit. Fallunt etiam cæteri,

236 *Articulus quartus*

ceteri, cum idem affirmant; concursus enim ad effectum voluntatis, non habet rationem efficientis causæ vel principij, respectu voluntatis vel ejus influxus in idem effectum. Quum igitur consensus iste, vel conatus ipse voluntatis in consentiendo, non sit proprium effectum gratiæ quando adest, sic etiam quando impeditur idem consensus gratiæ, non propriè dici potest resistantiam fieri, aut ejus operatio in istoc defectu resistibilis: resistantia enim propriè est patientis, dum renititur agenti, unde etiam reactio, vel redactio, & reciprocatio actionis vocatur à doctis. Occurrit istis Iohannes Arnoldi advers. Bogerman. pag. 274. & monet resistantiam fieri non agenti soli, sed & intendenti: nec eum solum impediri, qui agit, impeditur, sed & cui ita occurritur, ut actionem non sequatur effectus: & gratiam hoc nomine resistibilem dici, quia cum homo vires accipit à gratia ut sese convertat, viribus istis abuti potest, semet non convertendo. Sed 1. non intendenti propriè, sed agenti soli resisti, jam ante monstratum est: quod inde etiam liquet, quia diu intenduntur effecta, priusquam ad effectiorem eorum quidquam agitur, quo toto spatio, non dicuntur impediri, sed tum demum, cum aliquid agitur, cui aliud obstat. 2. Non intendit Deus absolutè conversionem hominis (ex Remonstrant. sententiâ) nisi posito concursu voluntatis ejus, qui prærequiritur, ad hoc ut Deus absolutè velit conversionis effectum. Nicol. Grevinch. p. 177. *Conditionalis autem intentio*

sentio suspensum quid est ex eventu expectato, ut interim non agat, atque ad eò resistantiam propriè non possit pati. 3. Consensus non est proprius & directus effectus actionis gratiæ præcedentis, si verum sit, quod isti dicunt: ejus enim effectione propriâ completâ, consensum in alterius esse potestare docent, ut sequatur, vel sistatur pro arbitrio ejus.

Sedes igitur hujus resistantiæ propriè nullibi comparet in conversionis ullâ parte, quamvis concedatur illa convertendi ratio, quam Remonstrantes defendunt. Quid tamen per phrasin hanc impropriad sibi velint satis tandem explicatum habemus. *Positis* (nempe) *omnibus operationibus gratiæ, quibus ad conversionem in nobis efficiendam Deus utitur, manet tamen ipsa conversio ita in nostra potestate libera, ut possimus non converti, id est nosmet ipsos convertere, vel non convertere.* Sunt verba Iohannis Arnoldi ad Bogerm. pag. 263. 274. ex quibus accuratè, maximè, consideratèque formatis ad explicandam gratiæ resistibilitatem, irresistibiliter sequitur, quod innuebam priùs, gratiam non esse propriam & immediatam causam hujus conversionis, nisi quoad potentiam ejus tantum. Positis enim omnibus operationibus propriæ ac immediatæ causæ, quæcumque denique fuerit, effectum semper sequi, vel simul potiùs existere, logica dictat, & lex naturæ.

Quæstiones igitur emergentes ex disquisitione priorè hæ sunt. 1. Vtrum vocatio-

238 *Articulus quartus*

Questiones
circa hunc
articulum
quartum
controverse.

nis gratia, vel operatio Dei tota, quâ utitur ad hominem convertendum, sit moralis tantum suadendo, proponendo, invitando, &c. an realis etiam, & propriæ efficientiæ? 2. Vtrum nulla sit actio Spiritus immediatè in mentem & voluntatem agens, quâ credere nos facit; sed credendorum propositio sola sufficiat ad fidem ingenerandam aut eliciendam? 3. An non idem sit modus operandi, quoad efficaciam gratiæ, in vivificatione intellectus, affectuum & voluntatis; sed intellectus & affectus irresistibiliter, voluntas autem resistibili modo vivificetur? 4. An voluntas renovetur aliquandò secundum modum affectus, ita ut irrogenita prorsus maneat secundum modum libertatis. 5. An vires nullæ voluntati dentur ad conversionem ejus præter mentis illustrationem & affectuum excitationem? 6. An præter mentis illustrationem, & affectuum excitationem, et voluntatis invitationem, nihil faciat gratia per modum principij vel antecederet ad conversionem; sed comitetur tantum voluntatem jam consentientem? 7. An positis omnibus operationibus quibus ad conversionem in hominibus efficiendam Deus utitur, conversio sæpè vel unquam non sequatur? 8. Vbi sequitur conversio, an nec ullâ necessitate causæ, nec eventus infallibilitate sequatur ex intentione et actione Dei, sed contingenter tantum et incertò, prout indifferenti hominis voluntati inclinare sese libet. De istis quid statuunt Remonstrantes, satis antè declaratum est.

CAP. II.

Argumentum primum.

Pag. 279.

S I operatio gratiæ Dei quæ fidem & conversionem in nobis efficit, tanta sit, ut per illam homini detur, & in eo efficiatur, non tantum potentia credendi, sed etiam Fides ipsa in actu, tum omnem repugnantiam superat, & sola conversionem efficit. Sed talem esse gratiæ operationem Scriptura testatur aperte. Phil 1. 29. & 2. 13. Vobis gratis datum est in Christi negotio in eum crederet. Deus est is qui efficit in vobis velle & perficere pro suo beneplacito. Ergo.

Respondent Remonstr. I. Et si ipsum resistere aufertur, manere tamen resistibilitatem. Quod perinde est ac si dixissent, omni repugnantia superata, manere tamen illam superabilem, vel resisti actu posse tali efficacie, quali omnis actualis resistantia tollitur: sed animadvertere debent non dici in argumento, resistantiæ actum ad tempus impediri vel cohiberi, quod cum resistendi potentia convenire posset, sed ipsam resistantiam superari, quod non fit, nisi vi et efficaciam resistendi potentiam excedente, sicut ipsi concedunt, pag. 276. major autem vis ubi exercetur, non est resistibilis respectu minoris. Neque propriè dicitur vel superari, vel

240 *Articulus quartus*

vel tolli, resistantia, nisi quoad potentiam penitus renitendi.

2. Obijciunt Remonstr. argumentum *non esse universale*: quoniam non concludit gratiam conversionis esse irresistibilem in *his*, in quibus efficaciter vult agere, sed tantum in *his*, in quibus efficaciter agit, id est, in credentibus. Vbi i. satis erit illos ad Principia dialecticæ revocasse, undè possunt edoceri, generali axiomati non ita contradici per alterum generale, ut verum à falso dividatur, sed per speciale tantum. Quum igitur thesis eorum generalis fuit, de resistibilitate omnis operationis gratiæ in quibuslibet hominibus respectu conversionis (hunc enim sensum esse enunciationis illius, quàm indefinitè ponunt, non possunt ipsi negare) accommodatissimum, certè fuit argumentum opponere, quod specialis contradictionis esset, non generalis. 2. Meminisse debent resistibilem in thesi constitui gratiam, quâ in homine initium, progressus, & perfectio omnium bonarum actionum producitur: hujusmodi autem operandi ratio, non convenit propriè nisi fidelibus: rectè igitur & ad mentem illam thesios, quæ verbis exprimitur, disputabant Nostri, cum in fidelibus instabant contrarium haberi. 3. Ab ipsismet expredicitur, pag. 268. considerari hominem in quartâ thesi quâ renatum, id est, fidelem.

3. Notant aliquid ad voculam illam *sola*, quam in argumento poni non satis probant. Si (inquiunt) significet gratiam esse uni-

eam, præcipuam, ac supremam fidei causam, verum est, at si velint omnem voluntatis, per gratiam excitatæ, cooperationem concludere, error est, quia nemo re ipsa credit, nisi præcedat credendi voluntas. Ambiguitatem verò dum tollere videntur unam, pluribus eam non debent cumulare. Id autem fecerunt, an de industriâ nec ne, non dicam. 1. In eo, quòd gratiam unicam dicunt esse fidei causam, vel ambiguè valdè loquuntur, vel sibi met ipsis apertè contradicunt. Nam & Nicolaus Grevinch. pag 208. disertis verbis affirmat librum arbitrium esse causam partialem fidei, & gratiam non nisi partialem esse, partialitate scil. causandi. Et hoc ipso in loco, ubi gratiam causam unicam dicunt, addunt statim præcipuam, ac supremam, satis clarè subindicantes, aliam esse fidei causam, præter Dei gratiam, quamvis minis fortè principalem. 2. Causa dicitur præcipua, vel secundum gradum ipsius (ut loquuntur) causalitatis, vel aliâ aliquâ ratione; si prior modo, qui maximè proprius est, intelligi velint, quum dicunt gratiam esse fidei præcipuam causam, sibi met etiam in eo contradicere videntur, quòd gratiam ab arbitrio determinari (dicunt) ad actum, agere voluntatem, quum in ipsam nihil agit gratia. Nec aliud, quicquam agere per modum principij ad voluntatis actum, quàm quòd removet impedimenta, & allicit agendum. Nic. Grev. p. 206 204. 300 nam causa determinans aliam nullam ab ipsâ virtutem communicatam habens, & agens propriè, ad instigationem

M

alterius

alterius moralem principalior dici debet
 causa, quàm alliciens illa, quæcunque de-
 mum fuerit. 3. Voluntatis excitatio, de qua
 loquuntur, vel est externa sola pulsatio, vel
 est interna quædam vivificatio: si priorem
 intelligant, tum cooperatio voluntatis ad
 proximè sequentem actum, id est, ad inge-
 nerationem spiritualis vitæ, excludi poterit
 sine ullo errore: si etiam posteriorem, tum
 actionis illius terminum proximum & im-
 mediatum (vitam) ante voluntatis coopera-
 tionem qui existere dicit, quid errat ille, ego
 non video. Imò in ipsâ cooperatione volun-
 tatis ad actum conversionis, si quis gratiam
 solam & adæquatam causam esse dicat, cum
 homo convertatur, quia tota ratio hujus
 efficacis vel actus, quæ talis, quamvis non quæ
 actus, à gratiâ solâ dependet ac fluit, is non
 errabit, nisi Christo duce, *Iohan 1 9. Sine me
 nihil, ergo à me totum, facitis.* 4. Illud ul-
 timum autem est omnium tortuosissimum.
*Nemo re ipsa credit, nisi præcedat credendi
 voluntas.* Voluntas enim credendi est ipsum
 credere: atque adeò quomodo alterum præ-
 cedat non liquet: nisi fortè per voluntatem
 credendi, influxum intelligant arbitrii de-
 stinctum ab ejus termino, quo sensu dicere
 possunt, non minore cum ratione, volun-
 tem credendi, & concursum divinum, & at-
 tentionem ejus absolutâ præcedere, inflexi-
 um enim illum conditionem prærequi-
 tam esse tradunt, ut Deus concurret, vel ab-
 solutè concurrere velit, ad actum fidei
 esse determinato. Nicol. Grevinc. p. 172.

4. *Loca producta nihil ad rem facere dicunt, quia de operatione agunt sola, non de operandi modo, qui solus in questionem vocatur.* Sed 1. operatio & operandi modus, in quibusdam tam arctè connectuntur, ut qui de alterutro agit, necessè habet utrumque notare. 2. Tertiam & quartam thesin in isto rescripto conjungi norunt, operationem idcirco cum operandi modo conjungi, non est cur mirentur. 3. Modus etiam hujus operationis sub titulo *doni gratuiti, secundum beneplacitum Dei* communicati, manifestò satis declaratur.

5. Ad Philipp. 1.29. *Mentionem fieri contendunt actualis fidei, quam tamen negant produci, nisi humanà voluntate ad credendum præventa.* Quod ego responsuri valere sinam, quantum valere potest: vel enim nullam vim habet, vel eam, quam ego non possum capere. Quid enim prohibet hæc efficax voluntatis præventio, quo minùs ipsa actualis fides, quæ tam certò sequitur, sit proprium & purum Dei donum?

Philipp. 1.29.

6. *Donum illud alterum, pro Christo patiendo irresistibile non esse* pro confessio assumunt, quoniam Christo abnegando poterant Philippenses afflictiones evadere. Eandem autem rationem utriusque donationis esse, locutionis convenientiam indicare. Eandem quidem esse rationem utrinque non invitus concedo: donum enim quoad rem ipsam non varium est, sed unum idemque, neque magis differt, donum quo credimus, & donum quo patimur, quàm fides vera, & fides constans, vel

244 *Articulus quartus,*

fortis. Dignationis quidem nonnulla sit accessio per tolerantiam crucis: sed nihilo maior, quàm ad gratiam accedit per ejus fructum & testimonium. Neq; verum tamen est illud, quod pro certo habent, *Philippenses* potuisse has afflictiones evadere Christum abnegando. Fieri enim non potuit, ut Christum penitus abnegarent illi, quorum perpetuibus Evangelium Deus illustrari voluit, nec si aliquatenus abnegarent afflictiones, idcirco declinarent: fatentur enim ipsi met, pag. 99. fideles ad crucem prædestinatos esse. Ut non declinarent autem propter terrorem, eodem argumento persuadet hic Apostolus, quo utitur ad *Rom. 8. 28.* *Quoniam omnia in bonum cooperantur* *his qui Deum diligunt*, vel in Deum credunt: idque ex Dei gratuita & constanti donatione. Quum igitur donatio hæc propriè non aliò refertur, quàm ad præcedentem gratiam, & consequentem eventum, optimè monet Apostolus, ut gratiam illam excitare vellent in se, & intrepidi expectent optatum eventum.

Philipp. 2. 13.

7. Ad *Philipp. 2. 13.* duo respondent. 1. *Velle efficere, & irresistibiliter efficere potentia esse.* 2. *Nec perficere effici absque nostra voluntate.* Quorum prius manifestò falsum est. Deus enim efficit, ut voluntas appetat bonum in genere, seu verum, seu appetens, quod tamen tam necessariò vult, ut non possit non velle. Efficit ut Christus jam velit Dei gloriam, & Ecclesiæ salutem, ita ut non possit eam non velle. Alterum igitur ut ex priore pendens, nullo nititur fundamento.

nec ut verba sonant, quidquā continet cum nostra sententia vel argumento pugnants.

8. Si ipsum perficere, irresistibiliter detur, tum non maiorem fore (dicunt) cooperationem hominis in progressu, quā in initio conversionis. Cujus consequentiæ nullam vim esse, vel inde liquere potest, quod mentem irresistibiliter semper illuminari docent ipsi plus tamen hominem ad scientiam sibi comparandam in progressu cooperari palam est, quā in initio illuminationis primæ.

9. Si Philippenses irresistibili gratiā sustentabantur, tum nullum usum timoris & tremoris fuisse ipsis affirmant. Sed 1. timor ac tremor non magis cum irresistibilitate causæ pugnat, quā cum eventus infallibilitate notæ: cum hac autem optimè consistere posse, per exemplum Christi videmus, qui victoriæ certissimus, metu tamen vehementer affectus fuit. Heb. 5. 7. 2. Per timorem ac tremorem incerta dubitatio non debet intelligi (ad eam enim non solet Apostolus fideles exhortari) sed humilitas, reverentia, & sollicita cura, quæ optimè consistere potest ac solet cum Dei certissimā prædefinitione & efficacissimā etiam procuratione salutis, vel eo ipso nomine, quod signum, testimonium, ac medium est efficacis illius procurationis actu jam operantis. 3. Timore potest quis affici, dum vires proprias perpendit, & fiduciā tamen summā, dum omnipotentiam contemplatur & promissionem divinam. 4. Efficientiæ divinæ modus non est adæquata regula nostrarum, vel actionum, vel

affectionum, secundum quam dirigi debent à nobis, sed voluntas Dei revelata. Perperam igitur & imperitè faciunt, qui præcepta Dei negligentes, ad operationes ejus, nobis maximam partem incognitas, exigere volunt affectus & officia hominum.

CAP. III.

Argumentum secundum.

Pag. 281.

Gratiam
Dei effi-
caciter ope-
rari in homi-
nis conversi-
one, ut homo
per eam cer-
tò converta-
tur.

SI per operationem gratiæ Dei, re ipsa, & efficaciter, cor circumcidatur, homo convertatur, novum cor, oculi, & aures dantur, efficiatur ut in præceptis Dei ambulet, leges Dei hominum cordibus indantur, & inscribantur, cor ipsum aperiatur ad fidem attentionem: tum in iis qui illam accipiunt omnem repugnantiam tandem aufert, & non solum potentiam credendi, sed & fidem ipsam efficit. Sed prius verum. Deut. 30. 6. Jer. 31. 18. Deut. 29. 4. Ezech. 36. 26. 27. Jerem. 24. 7. Jerem. 31. 31. Act. 16. 14. Ergo & post-
rius.

Hujus argumenti conclusionem ineptam, & premissas invalidas esse Remonstr. contendunt. De conclusione unicum tantum adferunt, præter ea quæ in argumento priorè sunt examinata: idque nullius omnino momenti. Fatentur (scilicet) gratiam omnem repugnantiam tollere, & fidem re ipsa efficit,

efficere, in ijs omnibus, qui illam accipiunt, sed metuant ne aliud quid his verbis intelligatur, gratiam scil. hoc efficere in omnibus quibus offertur, siue accipiat, siue non: aut saltem hanc gratiam ab omnibus quibus offertur accipi, & sic fidem efficaciter efficere. 1. Ad concessionem quod attinet sincera non est, sed facta quædam elusio, nonnullam forsitan equivocationem continens, sed quæ vix metetur exanien. Res ipsa patet eos nempè docere, gratiam sæpè recipi in intellectu, in affectibus, in ipsa voluntate, secundum modum affectus, (sicut supra monstravi) adeò ut hætenus vivificentur facultates istæ: imò quidquid illud est gratiæ, quod tantum recipitur, id multis adesse (irresistibiliter enim hoc totum imprimi dicit Ioh. Arnoldi advers. Bogerm. pag. 58.) in quibus fidem non elicit, aut efficaciter operatur. Nam post receptionem illam, in manu vel potestate hominis relinqui dicunt, utrum converti velit, nec ne. 2. Meticulosum illud insomnium est, quòd verentur ne Nostri velint conversionem & fidem, per gratiam effici, siue accipiat illa, siue non accipiat. Quod non accipitur ab homine, non potest in homine manere & operari. 3. Quum aliter interpretantur sententiam Nostrorum, Gratiam scilicet ab omnibus quibus offertur accipi, faciunt id etiam sine ullo fundamento: nisi tunc solum hanc gratiam offerri putent, quum sufficienter illustravit mentem, affectiones bonas inspiravit, & voluntati novas contulit vires. In ijs enim omnibus, quibus

248 *Articulus quartus*

hunc in modum offertur gratia, efficaciam etiam habere eam credimus; quâ fidem veram producit: sed non in omnibus ijs, quibus à longè quasi proponi solet.

De testimonijs quibus nitebantur argumenti nervi, fusiùs & particulariùs agunt Remonstr. quàm respondentium partes requirunt. Quorum vestigia sequi necessarium est: non ut singulis exceptionibus immorer, sed ut eas ex viâ depellam quasi levi brachio, & ad sequentia festinem.

I.
Deut. 30. 6.

Deut. 30. 6. *Circumcidet Iehova Deus tuus, animum tuum & animum seminis tui, ad diligendum Iehovam Deum tuum ex toto corde tuo, & ex totâ animâ tuâ, ut vivas.* Respondent Remonstr. Promitti quidem hoc in loco efficacem circumcisionem, sed non quæ producat vi irresistibili: Quo sensu irresistibilis hæc vis dicenda sit, id supra monebam: quatenus nempe certam & insuperabilem efficaciam hæc vox designat, non quatenus connotat vim aliquam cum libertate pugnantem. Rationes hîc perpendendæ sunt, quibus taleni oppugnant. 1. *Aducitur conditio conversionis, vers. 2. exigitur ab homine, vers. 8. 10. additis promissionibus & minis, vers. 17. 18. 19. quæ omnia pugnant cum irresistibili vi.* Quæ ipsa defensio olim Pelagianorum fuit, quæ conferuntur sunt in Dei potestate, quæ exiguntur in nostra. Respondeo. 1. hæc duo nihil omninò inter sese pugnant, ut conditio postuletur ab eo, cui fides est ingeneranda, & fides tamen irresistibili modo ingeneretur. Robustissimâ manu & brachio

brachio extenso, id est, irresistibili vi deduxit Deus eundem hunc populum Israelis ex Ægypto, & ex terrâ Aquilonis: exigebantur tamen ab ijs cum aliæ conditiones multæ, qualis erat aspersio sanguinis in superliminari, ac postibus ædium. *Exod. 12. 23.* profectio cum firmâ spe, vel expectatione salutis, *Exod. 14. 13. 15.* tum ipsa etiam conversio per preces expressâ. *Ierem. 29. 12. 13. 14. 2.* Notitia credendorum, unâ cum affectione sequente, irresistibili vi communicatur hominibus, ex ipsorum Remonstr. sententiâ. Collat. pag. 273. hujus tamen conditionem præviâ, ex quâ lege ordinariâ pendet, dicunt esse *auditum verbi, qui pendet etiam à libero arbitrio, in cuius potestate est audiendo acquirere, vel non acquirere, eam notitiam.* Sunt verba Nicolai Grevinchovij, pag. 198. Irresistibilitas igitur efficientiæ, cum conditionis præscriptione, Remonstrantium ipsorum iudicio nullo modo pugnat. 2. *Scriptura* (dicunt) *alibi iubet hominem facere, quod ipse Deus hinc se facturum promittit.* Resp. 1. Iussio hæc aliquando legalis est, ostendens quid facere nobis incumbit, ut ad auxilium Christi humiliter confugiamus: aliquando evangelica ostendens quid, & quo medio, Deus nobis datus est id, quod iubet. 2. Iubet etiam Scriptura ut habeamus intellectum: ubi dicitur, *nolite esse sicut equus & mulus, ubi non est intellectus:* ut Augustinus rectè observat *Epistol. 95.* intellectum tamen irresistibiliter illuminari, Remonstran non negant. Collat.

pag. 273. 3. Huiusmodi promissiones & iussiones inter se collatae, satis ostendunt Deum potenter efficere in nobis conditiones illas, quas à nobis exigit, illâ solâ cooperatione nostrâ intercedente, quâ acti agimus, & facultatem à gratia nobis ingeneratam, per gratiam etiam exercemus. 3. *Medium (affirmant) huius circumcisionis est verbum Dei: Heb. 4. 12. Act. 2. 34. 37. cui potest homo resistere.* Resp. Verbū esse huius operis instrumentum, quamvis loca producta non ostendunt, ego quidem non nego: sed. 1. verbum non est instrumentum ex sese sufficiens sine Spiritu comitante: litera namque, vel ipsius evangelij si spiritu destitueretur, non prodesset: Paulus & Apollo nihil sunt, sed verbum cum Spiritu. 2. Verbum etiam est medium illuminationis, quam tamen effici concedunt irresistibili virtute, ut sæpius memoravi. 3. Verbo quā instrumentum est divinae voluntatis, coordinatum ad hoc vel illud efficiendum, non magis resistere potest homo, quā efficacissime Dei voluntati: sic enim id effectum semper dat ad quod missum est. *Isai. 55. 11.* 4. *Probandum esse dicunt per (cor) hic voluntatem intelligi, quod Calvinus affectus carnis designare putat, & circumcisionem hanc primam hominis conversionem notare.* Resp. 1. Per affectus carnis, nihil aliud intelligit Calvinus, quā voluntatis corruptam dispositionem, quā Deus se amoturum esse promittit. 2. Si affectus intelligantur à liberâ voluntate distincti, cum tota summa legis observari potest, sine libero

libero voluntatis actu: hæc enim circumcisio cordis est ad dilectionem Dei *ex toto corde & tota animâ*, quæ legis divinæ pars est principalis. 3. Imò vitam nobis adipisci licet sine libero voluntatis actu: hic enim finis & fructus est hujus circumcisionis & dilectionis, *ut vivas*. 4. De conversionis momento, utrùm primum aut secundum hic propriè spectetur, non opus est ut contendamus: si enim ad progressum irresistibilis vis requiratur, tum ad initium multò magis. 5. Conjectant Remonstr. *circumcisionis modum in istoc argumento spectari*, de quo post aliena quædam respondent, *collationem circumcisionis spiritualis non esse in modo, sed in re ipsâ, quæ est præputij amotio*. Benè est, amotio præputi est amotio impedimentorum omnium, hæc autem irresistibili vi removeri concedunt Remonstr. ipsi, Collat. pag. 273. Nicol pag. 292 300. Circumcisionem igitur hanc, eâdem peragi vi, non possunt ullâ cum specie negare.

Secundum testimonium ex Ier 31. 18. petitum fuit, *Converte me, ut convertar*. Hoc autem nihil ad rem facere contendunt. Et quare nihil? 1. *Quia illic nihil est mentionis de irresistibili*. Quasi de voce jam quaereretur, & non de re. Si positis omnibus actionibus, quibus Deus utitur in nobis ad conversionem in nobis efficiendam, non maneat in hominis potestate, utrùm velit converti nec ne, tum irresistibilis est conversio, teste Iohanne Arnoldi advers. Bogerman. pag. 265. 274. Sed posito hoc, quòd Deus hominem

propriè

propriè convertat, non manet postea in hominibus potestate, utrum velit converti necne, ergo si verum sit, quod Deo tribuitur à Prophetâ, eum scilicet hominem propriè convertere, tum ista conversio est irresistibilis. 9. *Quia (converte me) potest idem esse, quod castiga me, vel corripe me, quasi diceret, sicut Ephraimum castigasti Domine, castiga iudem & me, & quantumvis sim aliquatenus castigatus, perge me castigare, &c.* Ego vero nec idem esse, nec posse esse, probabo. 1. Quia nullum exemplum datur in totâ Scriptura, quamvis huius vocabuli perfruens habetur usus, ubi *converte* notat castigationem. 2. Quia contrarium prorsus non raro designat, vel saltem includit. *Psal. 80. 4. 8. 20. & 85. 5.* liberationem scilicet à gravibus pressuris. 3. Nullum locum ostendere possunt, ubi vel præceptum vel exemplum datur, afflictiones à Deo tam directe petendi. 4. Si aliàs locus esset huiusmodi petitioni, non opus tamen fuit, ut formacem ardentiorē optarent, aut oleum adeli camino, tum cum adeo magnus fuit angustia dies, ut nullus ei par esset. *cap. 30. 7.* cum exclamare cogebantur propter mortiferam confectionem & ægerrimam percussione doloris, *vers. 12. 15.* quum denique in Ramâ audita fuit vox lamenti, & fletus multum amarissimi. *cap. 31. 15.* 5. Ineptissimè palliant suam glossam per distinctionem fictam inter Ecclesiam convertendam, & Ephraimum: promissiones enim quæ in illâ prophetiâ continentur ad illum cœcum pertinent, qui

Ephraimi

Ephraimi nomine significatur: sic *vers.6.* Dies est futurus, quo clamabunt custodes in monte Ephraimi: Filius charus est Ephraim, *vers.10.* Neque sine manifestâ vi, castigatio & conversio, *vers.18.* divelli possunt inter se, aut ad varia subjecta referri. 3. Nihil etiam ad rem hunc locum facere dicunt, quia non fit sermo, de primâ conversione, nam conversus orat. Quo nomine tamen vel maxime facit ad rem. Nani 1. Quæstio instituitur non de initio tantum conversionis, sed & de ejus progressu ac perfectione. 2. Ex iisdem principiis & causis pendet omnis vera conversio. 3. Si quid sit discriminis, tum absolute magis à Deo pendet conversio illa tota, quæ primò efficitur, quàm ejus insequens renovatio: si hæc igitur tam efficaciter à Deo fiat, tū multo magis illa. 4. Quamvis nomine populi conversus orat Prophetam, in populo tamen multos fuisse verisimile est, qui primam conversionem nondum adepti fuerunt. 5. Si verum sit quod Remonstran. docent pag. 302. mortuum hominem rogare ut ex morte liberetur, tum ratio illa nulla est, quam hic insinuant, orabat, ergo conversus fuit.

Tertium testimonium est *Deut. 29.* Non dedit vobis Jehova mentem ad cognoscendum, & oculos ad videndum, & aures ad audiendum, usque in diem hunc. Multa hic regerunt Remonstran. sed quæ parum juvant. 1. Non agit hic locus de dandis, sed de non dandis. Quasi dicerent non affirmative, sed negative, donatio gratiæ hic explicatur à Mose.

3.
Deut. 29. 4.

Mose. Hoc tamen satis est, si rem ipsam quoquo modo descriptam habemus : imò non nihil hoc pacto munitum magis videtur argumentum, ex hoc loco petitum, quod aliquibus docet hoc donum non esse communicatum. Si enim fuisset in textu *dedit vobis Jehova mentem, &c.* reposuissent statim Remonstr. *dedit revera huic populo, sed non huic soli : eadem enim gratia est omnium communis.* 2. Conjectant rationis vim in eo poni non dedit, ergo si dedisset, irresistibiliter idfecisset. Ponitur autem in eo, si Deus non dederat ijs mentem adhuc, quum omnibus medijs resistibilibus usus fuerat adversus eos, quibustalis mens ingenerari debet, & nihil restabat, nisi ut ipsa resistantia tolleretur divinâ potentiâ, tum donatio efficax omnem resistantiam superat. Sed prius verum. Ergo. Valet etiam adversus Remonstrantium sententiam, hoc modo : adfuit huic populo verbum, unâ cum signis multis & magnis, nec mentem tamen, nec oculos, nec aures donatas habebant : ergo per ista media non illustratur mens irresistibiliter, quod illi docent. p. 273. Ergo etiam sufficiens gratia non semper adest, ne ijs quidem omnibus, qui verbum habent sibi prædicatum. Sed audiamus quid conjecturæ suæ respondent. Non sequitur (inquiunt) quoniam antecedens agit de pœnâ, consequens autem de gratiâ : neq; sequitur gratiam esse irresistibilem, quia pœna est irresistibilis. Quicquid verò sit de pœne gratiæque collatione generali, in ista certe specie, de quâ jam agitur, consequentiam

istiusmodi firmam esse necesse est, nisi Deum potentius ad infidelitatem egisse dicent in hoc populo, quàm ad fidem, aut ijs antea non equè liberum fuisse gratiam accipere, cum respuebant, ac liberum fuit eandem respicere postea, quum eam ad salutem recipiebant. 3. Nihil solidè ex hoc loco inferri possit (contendunt) nisi dictum fuisset, non tantum Deum non dedisse ipsis hanc mentem, sed & noluisse dare: sed Deus voluit, & stetit per eorum contumaciam, quò minùs illis eam dederit. Stetit fateor per eorum contumaciam, quò minùs eam illis non dederit: sed non dicent ipsi spero, Deum eodem modo & gradu, contumaciis illis tunc temporis voluisse donum illud, quo voluit ijs postea quibus contumaciam illam per circumcisionem cordis tollebat. Vtunque se habuit voluntas divinà firmum tamen est argumentum, quod non ab internà Dei voluntate desumitur, sed ab externà ejus operatione, sicut ante monstravi. 4. Rationem, cur Deus hanc mentem illis non dederat, pueritiam eorum fuisse dicunt, iudicio D. Iunij. De ratione vel causa facti non queritur nunc, sed de ipso facto, eiusque modo. Quoniam tamen Iunium appellarunt, ad Iunium ibimus, & ab eo petemus, hujus tam loci, quàm argumenti, doctissimam explicationem, Sic verò D. Iunius; Communicatio beneficiorum Dei duobus modis fit hominibus: foris in sensu, & intus in conscientiâ, qui sensus est internus animi. In sensu beneficia Dei Israelitæ, perceperunt: in conscientia, quam internum ani-

mi sensum appellant alij, minimè perceperunt salutariter. Ratio est duplex, una interna, quia homines, per se, non habent cor ad intelligendum, oculos ad videndum, & aures ad audiendum: sed excordes, cæci, & surdi sunt vitiositate naturali suâ: altera causa non efficiens propriè, sed potius (ut ita dicam) deficiens, & foris adveniens, est, quòd Deus non dat cor, oculos, & aures, nisi quibus, & quando vult, ad ampliorem demonstrationem suæ beneficentiæ. Hæc D. Iunius. 5. Reddunt ultimò, Concessis omnibus antecedentibus, nihil tamen inferri posse de fide actuali, quia sunt qui habent oculos ad videndum, & aures ad audiendum, qui nec vident tamen, nec audiunt, id est, non credunt. Ezech. 12. 1. Si verò par pari componere vellent exemplum vel testimonium aliquod adferre debuissent, ubi quidam non solum oculos & aures ad videndum & audiendum, sed & mentem etiam, vel cor, ad cognoscendum habuisse dicantur, & hæc omnia speciali Dei dono & gratiâ communicata, qui minimè tamen crederent. Hoc si fecissent, tum paritatem & vini aliquam esse in hac ratione, ego quidem inficias non irem. Sed quàm umbratilis & manca sit hæc objectio, quæ paritate vel potius identitate rerum quum nititur solâ, nec mentis vel cordis mentionem ullam faciat, nec ullius doni per gratiam communicati? Dicam quod res est, non defuit ijs voluntas aut etiam industria, quâ magis idoneum testimonium adducere studebant, sed

sed locus defuit, & adhuc frustra quæretur
ubi Deus ex gratia donasse cuiquam legitur
cor ad cognoscendum, oculos ad videndum,
& aures ad audiendum, & qui ipso facto
non factus est fidelis. Quibus dedit mentem
ut cognoscant verum illum, ij sunt in vero illo.
1. Ioh. 5. 20. Qui gratiæ collyrio inunctos ha-
bent oculos, illi vident. Apoc 3. 18. Qui aures
habent per gratiam percussas, ij respondet il-
lico, ecce venimus. Psal. 40. 7. 8.

Quartū testimoniū est Eze. 36. 26. 27 Dabo
vobis cor novū & spiritū novū ponā in medio
vestri, & amovēs cor lapideū ē carne vestrā in-
dam vobis cor carneum: & spiritū meū ponam
in medio vestrū, quo faciā ut in statutis meis
ambuletis, & iura mea observetis, faciētes ea.

4.
Ezech. 36. 26.

Resp. Remon. Locutiones esse figuratas, ex
quibus nihil potest argui, nisi sensu genuino
monstrato. Quasi ex locutionibus proprijs
nihil argui posset, sensu genuino non mon-
strato: Hæ tamen locutiones non sunt om-
nes inutilitate figuræ: miscentur etiam vel
adstruuntur tam propriè phrasæ quam us-
quam habet Script. ad idem spectantes ar-
gumentū. 2. Dicit hic fatentur Deū tā efficaci-
ter velle operari, ut ipsa obedientia sequatur:
sed, an irresistibiliter hoc fiat, non dici. De vo-
ce non disputatur, si tamen tam efficaciter
Deus operetur, ut vi illius efficacix conver-
sio & obedientia certò & infallibiliter sequa-
tur, (quod hic Remonstr. concedere viden-
tur quamvis aliàs pernegent) hic litis hujus
operatus finis erit. 3. Non sequi (dicunt) amo-
tionem lapidei & donationem carnei cordis
irresi-

258 *Articulus quartus.*

irresistibiliter fieri, quatenus illam amotionem
 & donationem ambulationis in Dei præceptis ir-
 resistibiliter sequeretur. Imò verò sequitur
 hoc vel maximè: an non maior erit hominis
 cooperatio in progressu, quam initio conversio-
 nis erit? proculdubio. sunt ipsissima Remon-
 str. verba, in responsione ad argumentum
 præcedens. pag. 280. Si igitur in ambula-
 tione vel externâ sanctificatione, conversi-
 onis progressus est, operatio gratiæ sit irre-
 sistibilis, tum internam Spiritus communi-
 cationem, quæ initium operis constituit irre-
 sistibiliter etiam fieri, si benè sibi consent,
 non possunt certè negare. 4. Observant
 Deum alibi nobis idem iubere facere, quod hic
 promittit se facturum, atq; adeò irresistibili-
 tem his phrasibus non denotari. De Iustionibus
 istiusmodi divinis jam antè responsum est.
 Illud unum hic repetam, jubere nobis etiam
 Deum, ut intellectum habeamus spirituales
 & affectus accensos ad spiritualia bona: hæc
 tamen à Deo irrefragabili modo nobis inspi-
 rari docent ipsi Remonstr. 5. *Promissiones hæc*
non absolute, sed cū cōditione factas affirmant,
ex Ezech. 11. 18. 19. 20. 21. ac proinde non irre-
sistibiliter hæc effici: nec primum gratiæ præ-
venientis initium hic promitti, sed abundantio-
rē gratiæ ampliationē, & efficacem in illā pro-
gressum. 1. Conditionem promissionibus istis
 annecti, non negant Nostri, sed ex conditi-
 one propriè dictâ (quâ aliquid confertur
 in casum dubium & incertum eventum a-
 lienæ voluntatis, & quæ præstita mover
 voluntatem iudicis ad præmium, secundum
 de.

descriptionem Nicolai Grevinchovij pag.
 24.) ex tali inquam conditione, si penderent
 promissiones Dei, actum esset de nostra sa-
 lute, ilicet periremus, Non hoc, sed contra-
 rium prorsus docetur verbis illius prophe-
 tiæ, *cap. 11. vers. 18. 19. &c. Quumque vene-
 rin: illuc, amovebunt omnes res detestabiles e-
 ius, & omnes res abominandas eius ab eâ:
 Nam indam ipsis cor novum, & spiritum no-
 vum dabo in medio vestri: amovens inquam
 ut lapideum à carne eorum, indam eis cor car-
 neum, &c.* Spiritus promittitur ijs, qui a-
 movent amovenda, sed non quia hoc fece-
 runt ante, sed ut vi spiritus inditi faciant: a-
 deò ut amotio illa sit conditio consequens,
 non antecedens, quæ ipsa quoque in hoc
 loco promittitur potiùs, quàm postuletur.
 Tres enim ibi sunt promissionis, vel tria po-
 tiùs membra promissiones ejusdem, ut rectè
 observat D. Iunius. Primum est *resipiscen-
 tiæ vers. 18. secundum fidei, vers. 19. & terti-
 um sanctificationis per fidem ex fœdere,
 vers. 20. 2.* Vnde etiam liquidissimè patet
 initium ipsum efficacitatis gratiæ promitti,
 non ampliationem solam & progressum e-
 jus. Nam 1. hæc promissio rationem,
 causam, & fundamentum continet, eorum
 omnium, quæ ab homine postulantur. 2.
 Continet remotionem impedimentorum
 illorum, quæ, dum adsunt, initium ipsum a-
 ctionum bonarum excludunt. 3. Continet
 etiam primum principium omnis boni, id
 est, Spiritum illum vitæ qui non perficit so-
 lum, sed & incipit in nobis opus omne bo-
 num.

num.6. *Notandum* (addunt) *hanc promissionem non fieri singularibus quibusdā hominibus, sed toti populo: aliud autem esse ita rem moderari, ut semper sint aliqui fideles, quod ille efficit irresistibiliter, aliud hunc vel illum irresistibiliter convertere.* 1. Toti populo has promissiones fieri concedimus, non tamen simpliciter toti genti Iudaicæ: non enim omnes qui sunt *expatrie Israël, sunt Israël.* Ro 9.6. Nec totus Israel hæc bona promissa assequutus est, Rom. 11.7. Sed illi populo sunt factæ, quem Deus præcognovit, Rom. 11.2. id est, electis, qui eas etiam assequuti sunt, vers. 7.2. Huic toti promittitur fides, &c. non tanquam universali & abstractæ idæ, nec ut integrali vel aggregativo toti, respectu totalis partium coagumentationis, sed respectu essentiae illius, quæ prius inest membris, quàm toti communicari possit: atque adeò prius ad membra singularia spectat, quàm ad totum populi cœtum.

3. Negant alibi Remonstr. promissionem ullam absolutam exstare: cuius vi efficitur, ut ecclesia vel irresistibiliter vel infallibiliter per conversionem colligatur, aut etiam collecta persistat ad finem. 4. Sibi met videntur apertè contradicere, quum Deum sic rebus irresistibiliter moderari dicunt, ut semper sint aliqui fideles. Si hoc enim ita sit, tum aliqui saltem fideles irresistibiliter convertuntur. Sed ne nesciat hoc Lector, longè aliud est, quod his verbis intelligunt, Deum scilicet providentiam, nullam istis rebus inferre necessitatem: sed per vim irresistibilem, sic hominibus omnibus eum prospicere,

spicere, ut credere possint si velint, volentibus igitur aliquibus, irresistibiliter propterea Deum efficere dicunt, ut aliqui sint fideles. Quam Deo dignæ & scripturis consentaneæ sint argutæ istæ tam versutiloquæ, hoc pios & doctos non potest latere. 7. Coniungunt argumentum hoc eo fundamento niti, quod cum cor hominis ante regenerationem sit lapideum, non potest cooperari, nisi prius à Deo emollitum, quasi hoc esset, quod Deus hic per promissionem de corde lapidei amovendo, & decorde carneo dando, sibi vult. Eos autem qui sic existimant, errare pronunciant. Ego verò miror, quâ in parte hic tantus error lateret, utrum in ipso dogmate, quod verbis illis continetur, an in ejus deductione ex his verbis Prophetæ? Si in ipso dogmate vel sententiâ collocent, tunc magis miror, quo modo semetipsos eodem errore defendent Rem. qui in art. 3. necessarium esse docent, hominem à Deo regigni, ut aliquid boni possit intelligere, cogitare, velle. Hæc namque cooperatio vel boni aliquid est, vel ego certe nescio, quid homo faciat boni. Si in hujus loci ad sententiam, illam applicatione, tam gravem errorem admitti velint, tum non sex illos, quos adversarios habebant in collatione, sed omnes & singulos confessionis nostræ Theologos ejusdem erroris accusant: omnes inquam ad unum, ne Arminium quidem excipio, qui in Disp. publ. de libero arbitrio th. 9. & 12, in eandem sententiam hunc locum allegat. Causa tamen est perpendenda, quam accusationis hujus dicunt.

262 *Articulus quartus*

1. *Observant Christum etiam conferri lapidi angulari, & quaerunt an quadrent omnia lapidi angularis in Christum? Resp. autem ipse met, an non omnia & singula quae ad perfectionem virtutis pertinent in lapide angulari (haec enim qualitas est in illa comparatione) etiam eminenter quadrant in Christum: si hoc negare non possint, tunc imperfectionem, & ineptitudinem ullam, quam durus lapis habet ad actus ductilis & flexibilis rei, ab homine irrogenito alienam esse, quoad spiritualem & veram obedientiam, illud saltem exemplum neutiquam ostendit. 2. Hanc vero conclusionem (ut lapis nihil sui ad exolutionem potest conferre, sic homo irrogenitus nihil conferre potest ad regenerationem) hanc, inquam conclusionem non posse consistere dicunt. Si verò haec sententia non consistat, ubi miror consistet Remonstran. synceritas & fides, qui (in art. 3.) sic usi sunt foro, quasi crederent ipsi, hominem irrogenitum nihil omnino boni, ne cogitare quidem posse nedum conferre symbolam ad regenerationem sui, qui (art. 4.) omnem actionem bonam quae vel cogitari quidem potest, gratiae in solidum tribuendam esse fatentur. Si enim homo irrogenitus aliquid sui conferat ad regenerationem, tunc gratia non confert totum. Sed hac ratione dicendum esse contendunt, hominem neq; vitam neque motum habere, & essentiam suam exuere debere ad assequendam regenerationem: talis enim est conditio lapidis. Vbi vel imperitè vel invidè nimis, totam sententiam*

tentiam pervertunt: similitudo namque prophetica, non est *continua* sicut se lapis habet ad regenerationem, sic homo etiam in peccatis mortuus ad regenerationem (qualem illi fingunt) sed quatuor terminis *disiuncta*: sicut se habet lapis ad flexionem, sementem, vel culturam, sic homo in peccatis mortuus ad regenerationem, neque etiam rupes ad huiusmodi transformationem necesse habet essentiam suam totam exuere, sed formam tantum & modum existendi, materiâ manente salvâ: sic verò & homo non vitales facultates deponere, quæ subiecti materialis rationem habent, respectu gratiæ, sed formam illam deformem, quam ex peccato contraxit, exuere planè debet, ut capax planè reddatur naturæ divinæ.

3. Terminos constituunt quibus similitudinem istam continendam esse definiunt: scilicet, *ut lapis durus se ipsum non potest emollire, sed vi extrinseca emollitur: ita & homo animalis non potest renasci, nisi extrinsecus vis divinæ gratiæ interveniat.* Quâ in circumscriptione non satis æquos dimensiones se gerunt, tam dextrorsum enim quàm sinistrorsum justos limites tam gratiæ, quàm lapidei cordis imminuendo curtarunt. Durities illa, quam lapidi tribuunt, variarum rerum communis est, quæ facili negotio possunt emolliri: cera ipsa cum semel induruit, ex frigore accedente, semet ipsam non potest emollire, sed extrinsecam postulat caloris vim, ut ductilis denuò reddatur: rudis etiam ac tardus puer non potest ad liberatorem

264 *Articulus quartus*

liorem artem aliquam aspirare, nisi periti alicujus interveniat opera. Nihilne major est hominis in peccatis mortui (ut cum Terulliano loquar) duricordia, vel ineptitudo illa, quæ per adamantinam rupem à Prophetis denotatur? Nullane vis gratiæ ad cor molliendum requiritur major aut efficacior, quàm est illa Solis in ceram, aut magistra discipulos? Næ ille cor ad errorē nimis habet flexibile, qui in animum inducere potest, ut credat vel sic se rē habere, vel si sic esset, Prophetas voluisse rem adeò vulgarē tam gravibus verbis notare. *Si insistatur* (inquiunt) *in voce facere, (scilicet tam ut ambuletis insistutus meus) vim irresistibilem illa non significat.* Ex voce quidem faciam, simpliciter & seorsim consideratā talis efficacia non potest necessariò probari: id probant instantiæ quas adferunt huc ex D. Peza. Sed quum hujus effectiōnis modum tam luculentis verbis exponat hic Propheta, omnium impedimentorum amotionem, & omnis boni, etiam capacitatis ipsius communicationem, soli Deò tribuens, totumque conversionis hujus opus ex promissione divinā pendere docens, ejus vi perfici, eamque tam certò & infallibiliter sequi, quàm certum est promittentem ipsum fidelem esse: quis nisi mentis inops vel sponte cæcus, ejusmodi effectum, ex hominis arbitrio suspendi credet, quo nihil incertius est aut magis contingens? Veritas & pietas non credere vetant (ut rectè observat Augustinus) in hominū esse potestate, utrum Dei promissa compleantur nec ne.

Quintum

Quintum testimonium habetur Ier. 24. 7. 5.
Ierem. 24. 7.
Judisurus sum illis cor ad cognoscendum me,
me esse Jehovah, eruntque mihi in populum.
& ego ero ipsis Deus, quia (vel quum reversi
fuerint ad me ex toto corde suo.

Resp. Remon. 1. Donationem cordis ad cog-
noscendum Deū, intentionē Dei significare, sive e-
ventus, id est cognitio ipsa sequatur, sive secus.
Neque conversionem istic poni ut fructum ex
novo corde prodeuntem, sed ut conditionem
præcedentē: nec de primā conversione hic agi,
sed de progressu & incremento eius, ut promif-
so comitans inruit (erunt mihi populus, &c.)
hanc etiam conversionem priorem esse cogniti-
one illā, quæ hoc in loco intelligitur, veræ scili-
cet & efficacis experientiæ. Quam hæc
tam cum alijs Remonstran. dogmatis, quam
cum veritate & inter sese etiam pugnent,
studiosi Lectoris non fugiet attentionem. 1.
Mentem, affectus, & voluntatem ipsam, qua-
tenus affectus rationem habet vel sensus, ir-
resistibiliter à gratiā moveri docent. Hoc
verbis ipsorum ante monstravi, quum sta-
tum quæstionis ponebam. Hic tamen cor
ipsum donari volunt per gratiam ad cogni-
tionis & sensus communicationem, ex inten-
tione divinā, eventu ipso (an cognoscet
nempe ac sentiet, qui cor hujusmodi dona-
tum habet, vel secus) incerto prorsus ma-
nente. 2. Ad hujus argumenti testimonium
tertium respondebant inter cætera, multos
habere cor ad intelligendum, oculos ad vi-
dendum, & aures ad audiendum, qui non-
dum credunt. Hic tamen conversionem ex

7.

toto corde, id est ex fide, donationem ipsam cordis ad cognoscendum antecedere volunt, ut conditionem prærequisitam. 3. Non conversionem tantum ex toto corde, sed & progressum ac incrementum ejus, conditionem præcedaneam faciunt ad ipsam donationem cordis, quam intendit Deus, ut cognitionem sui communicet suis. 4. Deum negant ullo modo esse populi alicujus Deum, antequam illi non solum convertantur, sed progressum etiam in conversione fecerunt. 5. Illam solam cognitionem, promitti docent in fœdere novo (id enim esse, quod verbis istis continetur, liquet ex cap. 31-33) quam experimentalem illam, quæ oritur ex conversionis progressu. Corruunt hæc ~~argumenta~~ sua vi non opus est ut ulterius à me premantur.

2. *Quamvis donetur hoc à Deo, irresistibiliter tamen id fieri negant, quoniam elemosyna mendico datur, sed non irresistibiliter: nec propriè donum appellandum esse (dicunt) quod reijci non potest. 1. Scientiam igitur, affectus bonos, & vires ipsas credendi ex Remonstr. placitis non licebit nobis ulterius habere pro Dei donis, nisi improprie loquendo: hæc enim irresistibiliter communicari nobis fatentur, sic ut in statu quæstionis monstravi. 2. Absurdum esse dico, resistibilitatem illi dono tribuere, cujus proprium opus est, resistantiam remove. Sic autem res se habet in conversionis, non in elemosynæ dono. 3. Elemosynæ quædam non irresistibiliter solum donantur, sed & invitis. Sic*
demon-

demoniacis quibusdam sanitatem restituit Christus, quamvis renitentibus: sic etiam infans, ægrotis, infantibus, benefacere sæpè necesse habemus, quum ipsi non velent. 4. In mendico eleemosynam rogante, vel avidè cupiente, impar est ratio: tales enim non sumus nos mendici, quum Dei gratia nos visitat ab alto. Actum tamen non datur quidquam egeno tali sic ut postea maneat in ejus potestate, utrùm accipiet nec ne: accipiendi voluntas præsupponitur, actus comitatur actualem ipsam donationem. 5. Imò inter conditiones propriæ Donationis, istæ duæ numerantur Lege i. ff. de donat. 1. *Ut res donata statim fiat accipientis.* Aliàs erit pactum solùm de donatione, vel promissio. 2. *Ut non revocetur amplius ad donantem.*

3. Negant sequi, Deus dabit illis animum ut se totâ mente convertant, ergo efficietur irresistibiliter. Quoniam certò potest fieri, & tamen non irresistibiliter. Sed ludunt inanibus verbis, non aliam enim irresistibilitatem propugnant Nostri, quàm realem & efficacem donationem, cujus vi effectum certò vel infallibiliter existit. Nec dicitur in textu ut convertant sese, sed quia reverentur. Voluntatis quidem interventus est, sed non talis ut pugnet cum irresistibilitate illâ, de quâ jam agitur: dicimus enim repugnante voluntatis dispositione sublatâ, moveri eam efficaciter ad cooperationem certò sequentiam.

4. Per cor hic intelligi dicunt non conversionis & fidei donum infusum, ex quo ipsum agnoscere & Converti tanquam fructus prodit, sed potius animam, quæ dicitur nova, tam propter novæ lucis cognitionis illuminationem, quam propter novæ conversionis opera, quæ profert. Sed 1. assensum infusum fidem formam esse Arminius ipse fatetur Disp. priv. 44. thes. 4. Deus autem sub cordis novi nomine, totum illud promittit, quod infundit ipse: ergo fidei donum infusum intelligi debet in istoc promisso, quo cor promittitur novum. 2. Vel illud per gratiam donatur, & à Deo promittitur, ex quo ipsum agnoscere & converti tanquam fructus prodit, vel illud agnoscere & converti est fructus naturæ, non gratiæ. 3. Nova nova dicitur anima primario & proprie, propter novæ conversionis opera, nova enim non facit opera, nisi prius ipsa fiat nova, nec propter mentis illuminationem, illam enim cum veteri homine & corde carneo consistere posse Remonstr. affirmant: et si eo nomine diceretur nova, tum nova fieret irresistibilis: sic namque mentem illuminari hæc ipsa paginâ, docent. Aliter accipi phrasin, Psal. 51. monent, cum David petit à Deo cor novum, & Spiritum novum. ubi tamen non aliud est differentia, quam est inter irradiationem primam, & ejusdem continuationem, unâ cum vigore sensuque divino renovatam.

5. Probari infusionem talem non præcedere cooperationem hominis ad sui conversionem quia dicitur in textu conversi nem præcedere

hanc donationem instar conditionis. Resp. 1. de ordine jam non quæritur, potest fieri ut conversio qualis qualis antecedit, & perficiatur tamen hæc cordis novi donatio irresistibili quadam vi. 2. Nego conversionem præcedere ut conditionem nam conjunctio causalis, quia revertentur ad me, eandem prorsus vim hic videtur habere, quam habet Luc. 7. 47. *Remissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum.*

Sextum testimonium est, Jer. 31. 33. *In-^{6.}dam legem meam menti eorum & cordi eorum* *Jer. 31. 33.*
inscribam eam, & ero eis Deus, &c.

Resp. Remonstrantes. 1. *Innui hic quidam virtutem efficacem, sed non irresistibilem.* Sed efficaciz hujus rationem debuissent nobis explicare, utrùm virtus hæc efficax dicenda sit, respectu naturæ suæ internæ, vel etiam individuae connexionis, quam habet cum effectu suo, id est, conversione hominis, vel denique respectu eventus contingenter inde sequentis. Si primo modo spectetur nihil aliud efficax gratia, nisi virtus illa sufficiens, quam etiam non credituris donari contendunt ubique Remonstrantes: hoc igitur non totum illud est, quod isto continetur promisso. Si tertio intelligant sensu, tum efficacia hæc ex cooperatione libera voluntatis humanæ dependet, judicio Remonstr. tanquam ex partiali ejus causa, non potest igitur à Deo promitti, quia non dependet ab eo solo, sed positis omnibus operationibus, quibus ille utitur ad effectum hoc producendum manet adhuc in hominis

potestate, utrum fiet, nec ne. Si verò secundam interpretationem recipiant, amplius aliquid non postulamus, ad expugnationem sententiæ, quam Remonstr. defendunt.

2. *Discrimen hisce verbis indicari necesse inter vetus & novum fœdus: quod hoc novum vult inscribere tabulis lapideis, destitutum virtute seu gratiâ, sed cordibus conferendo vires internas & gratiam etiam abundanter ad illud præstandum, eas tamen irresistibiles non esse.* 1. Primum dicant mihi velim, quoniam illa gratia seu virtus fuit, quâ destitutum fuisse dicunt vetus illud fœdus? non defuit illis, qui sub eo vivebant, sufficiens illuminatio ad ejus intelligenda præcepta, tunc enim Episcopio iudice (*Disp. de Script. perspic. thes. 16.*) Obscura fuisset vita nostra atque adeò frustra tradita, ut potè quæ transgressori iustam semper exceptionem, & iniquam sententiæ dictionem reliquam faceret. Mente verò illuminatâ, affectus exinde movebantur, & alliciebatur voluntas ad consentiendum. Nihil aliud fit sub fœdere novo ex Remonstran. sententiâ per modum principij vel antecedentis causæ ad voluntatis liberum adsensum, quid igitur discriminis hac in parte statuere possint inter novum & vetus fœdus, ego quidem non video. 2. Nullam differentiam tabularum vel codicum, quoad vires internas & insitas voluntatis agnoscere possunt Remonstran. quoniam voluntati nulla spiritualia dona insita fuisse putant ante lapsum, nec per lapsum abrepta. Collat. pag. 298. 3. Non tantum
inscriptio

inscriptio in cordibus hic promittitur, sed & cordium etiam lapideorum in carnea mutatio: conveniunt enim hæc verba (fatentibus Remonstr. p. præced.) cum *Ezech. 36. 26.* ubi illa pars promissionis apertius explicatur. 4. Quidquid illud sit, quod hoc in loco promittitur, id irresistibili effici vi, non debent Remonstr. negare, quippè qui mentem hoc modo illuminari docent. Mentem enim hic partem intelligi confirmat Apostolus *Heb. 8. 10.* & inscriptio quæ tribuitur cordi, efficaciorē habet significationem, quàm donatio illa, quæ ad mentem ibidem applicatur.

3. *Sequiturum* dicunt ex interpretatione nostrâ, *populum veteris Testamenti conversum fuisse resistibiliter, & novi fœderis populum, irresistibiliter, atque adeo variam fuisse eorum & horum prædestinationem.* Quod non majore cum ratione dicunt, quàm si nos dicemus ex eorum interpretatione sequi, *populum veteris Testamenti irresistibiliter fuisse conversum, & novi fœderis populum non nisi resistibili vi.* Nos autem credimus per fœdus illud vetus, quatenus merè legale fuit, neminem omninò conversum fuisse, neque resistibiliter, neque irresistibiliter. Nihil habuit illud per se, respectu peccatorum, nisi literam occidentem: novum autem spiritum habet vivificantem, qui istis verbis promittitur, *indam leges meas menti ipsorum, &c.*

4. *Collationem instituunt inter, vers. 33. & vers. 34. undè evidenter monstrari dicunt*

282 *Articulus quartus*

inscriptionem hanc humane voluntati non op-
 poni, sed doctrine mutue, qua ab aliis docetur:
 quumque id non simpliciter sed comparatim
 sit intelligendum, irrefutabiliter sequi, conver-
 sionis gratiam esse resistibilem, quia fieri non
 potest, ut quis alium verbo irrefutabiliter do-
 ceat, aut convertat. Vbi non facile quis dix-
 erit, utrum ipsa collatio, vel collectio exinde
 formata, magis aliena sit ab omni ratione.
 Nam. 1. quis unquam fuit, qui vel perfe-
 brem somniavit, inscriptionem illam, quæ
 in corde vel voluntate fit, ipsi voluntati op-
 ponendam esse? 2. Idem argumentum in
 vers. 34. tractatur, quod vers. 33. proponitur
 versu enim 33. modus & substantia utrius-
 que fœderis indicatur. versu verò 34. eorun-
 dem effecta cōparantur quoad cognitionem
 Dei 3. si talis esset collatio, qualem illi vo-
 lunt, collectione tamen nihil est varius,
 quia fieri non potest, ut quis alium verbo ir-
 refutabiliter doceat aut convertat, idcirco con-
 versionis gratia est irrefutabilis. Quasi con-
 versionis gratiam efficacem collocasset pro-
 pheta in hominum institutione, contrarium
 prorsus his verbis innuitur, non docebunt san-
 guli proximum suum, &c. & alibi clarissime
 docetur. 1. Cor. 2. 6. 7. 1. Thes. 4. 9. 1. Ioh. 2. 20.
 27. ubi efficacia hujus gratiæ, ad internam
 & peculiarem institutionem refertur, quam
 Deus per Spiritum suis largitur, cujus e-
 tiam certissimus eventus est fides vera:
 sic enim & propheta & Christus ipse te-
 statur Iohan. 6. 45. est scriptum in Prophe-
 tis, & erunt omnes docti a Deo, quisquis ergo
 audit

addidit à patre & didicit, venit ad me.

5. Observant nobis ipsis imperari, ut hoc idem faciamus, Pro. 3. 3 & 7. 3. Inscribe eas tabule cordis tui, ergo irresistibiliter non efficitur à Deo. Cui objectioni, quoad ejus vim generalem, sæpius ante satis factum est. Ad Salomonis monita quod attinet, dico primam in illis conversionem non propriè describi, sed ejusdem confirmationem ac renovationem: alloquitur ille directè filium suum in domino, quem adhortatur ut benignitatem ac fidem unà cum earum doctrinâ, quas Deus jam ipsi communicavit, continentur exercere & recolere pergat. Hæc igitur inscriptio cujus Salomon facit mentionem, est actio secundaria & quasi reciproca, quâ prior inscriptio promovetur, quæ libertas è etiam perficitur, libertatis illius ratione, quam gratia voluntati contulit per inscriptionem priorem. Phrasistamen ipsa etiam his in locis summam designat viam ac virium intentionem ad virtutem intimè ac firmiter imprimendam cordi, adeo ut nullis machinis tentationum dimoveri denuò possit. Non video igitur quin his etiam in locis, irresistibilitatem quandam denotari dicamus, eam scilicet firmitatem, quæ ab inferorum portis non potest expugnari. Similis etiam irresistibilitas peccati notari videtur, Jer. 17. 1. Quum exarari dicitur in tabulâ cordis Ichudæ stylo ferreo, &c. non, quòd Iuda ad peccatum ab externo movente, necessitate tali impellebatur, sed quòd per consuetudinem peccandi, tam obfirma-

284 *Articulus quartus*

tam pertinaciam sibi contraxisset, ut omnia remedia, vel conversionis media externa superaret obnitendo.

7.
Act. 16. 14. Septimum testimonium assumitur ex Act. 16. 14. *Lydiae cor adaperuit Dominus, ut attenderet is, quae dicebantur à Paulo.*

Resp. Remonstrantes. 1. *consequutionem illam probandam imprimis esse, Deus aperuit Lydiae cor, ergo aperuit illud irresistibiliter.* Et ex adverso varijs documentis probant operationem Dei in istoc negotio resistibilem planè fuisse. Consequutio verò, cujus probationem desiderant, hanc secum in tergorationem adfert; actio resistantiam superans ac tollens, irresistibiliter producit suum effectum, sed a peritio cordis ad attentionem, est actio talis, clausio enim quae est obstaculum prohibens ingressum & egressum, per aperi-tionem istam superatur ac tollitur. Aperi-tio igitur cordis irresist. bili modo perficitur, unde est quod aperiente Christo qui clavem habet Davidis, neminem claudere cunctis verbis testatur Scriptura, Apoc. 3. 7. Confirmatur etiam haec ratio magis ex infirmitate probationum illarum, quae in contrarium hic adferuntur. 1. *Lydia iam tum erat pia, ergo & apta ad agendum.* Religiosa quidem vocatur, vel Deum colens; sed non magis inde sequitur eam verè piam fuisse, quàm ex eodem titulo probari potest mulieres eas Antiochenas, quae à ludæis exstimatae, Paulum & Barnabam persequabantur, fuisse etiam verè pias, quia religiose dicuntur. Act. 13. 16. Sed esto, fuerit pia, & aptitudine nonnulli prius

prius donatâ, ejusdem tamen doni tam continuatio quàm ulterior accessio similem efficaciam postulat cum ingeneratione primâ.

2. *Præcipi dicunt homini hanc apertionem cordis. Apoc. 3. 20. Atq; ideo non fieri sine hominis cooperatione.* Cui cantilenæ jam sæpius insusurratæ sæpius etiam occursum est.

Ad dotamen 1. si rigidè hæc verba, prout sonant, essent accipienda, tum conversionis opus totum, non homini tantum, sed & humanis viribus tribuendum esse: nihil enim istic adscribitur Deo, quod apertionem vel conversionem præcedit, præter externam pulsationem, & invitationem blandam, homini res ipsa tota defertur. 2. Verisimilimum esse ex ipso textu, de fidelibus hic agi: quamvis tepidioribus: Ecclesiæ enim hæc epistola scribitur, quæ non ad conversionem primam, sed ad zelum ardentem hortationibus hujusmodi vocatur. 3. Duplicem agendi rationem adhibere Deum ad conversionem & salutem suorum perficiendam moralem suasionem, & realem efficaciam. Respectu prioris in sese consideratæ, rectè dicitur ad ostium stare, pulsare & apertionem ipsam expectare: sed altera illâ accedente vi, aperire dicitur ipse corda hominum, *Luc. 24. 45.* & ostium ipsum fidei, *Act. 14. 27.* Apertionem hanc per verbum factam esse dicunt, atq; aded resistibilem.

Sed 1. illuminatio etiam mentis, & affectuum excitatio, per verbum etiam fiunt, in illis tamen irresistibilem actionem agnoscunt Remonstrantes ipsi. Hæc igitur objectio nihil omnino valet.

2. Per

2. Per verbum eatenus efficitur, quatenus per moralem causam effici potest: sed ad verbum accedat oportet realis quædam virtus vel efficacia spiritus, quâ propriè perficitur opus. Hoc manifestissimè docetur ab Apostolo 2. *Tim.* 2. 25. ubi post omnem eruditionem externam, quæ in verbi ministerio adhiberi potest, exspectandum esse moner, *an fortè Deus daturus sit resipiscencia*. Ad ministros quidem verbi hic Dei honos nonnunquam transfertur, ut *Act.* 26. 18. Sed id sit propter comitantem illam vim spiritus, eorum enim optimi, per sese considerati, sunt plane nihil 1. *Corinth.* 3. 7.

2. *Explicari sibi volunt, quid hæc cordis aperi-
tio significet, mentis aiunt illuminationem,
& affectuum efficacem commotionem: nihil ad
hanc rem facere: novi autem spiritus vel doni
regenerationis infusionem non posse intelligi:
quia nusquam aliàs id significatur hac voce:
quia non facta fuit sine hominis cooperatione:
quia Lydia prius persuasit.* Sic objectiones e-
aldem sepiùs repetere auiant, ut multa sal-
tem dixisse videantur, quamvis non mul-
tum. De Lydiae pietate, hominis cooperati-
one, & vocis vi, satis ante disputatum. Il-
lud unum istic addam, se jungere ea Remon-
strantes, quæ conjungi potiùs debent in
hoc argumento, mentis nempe illuminati-
onem & affectuum spiritualem commotio-
nem à sancti Spiritus & regenerationis do-
no. Hæc membra sunt ejusdem operis ab e-
adem causâ, eodem modo pendentia: non
debeant igitur separari. Nec verè quidem
possunt

possunt in istâ causâ. Nam apertio hæc, ob-
staculorum omnium significans amotionem,
quæ verbi ingressum & fructum impedi-
bant, & mentis & affectuum, & volunta-
tis etiam commutationem designat.

3. *Negant sequi ad apertionem cordis in
Lydiâ: attentio est subsequuta, ergo irresistibiliter sequuta est.* Nec poni sciunt argu-
menti vim in consequutione tali, sed in eo,
quod apertio illa cordis fuit causa continens
attentionis illius, quâ fuit in corde, sicut ipsa
phrasis apertè satis declarat *ἡ δὲ ὁρμή τὸν καρ-
δίαν ἀνοίγει*, aperuit cor attendere: non a-
peruit & attentio postea per intervallum
temporis sequebatur.

4. *Fieri posse movent, ut apertio illa & at-
tentio irresistibilis in Lydiâ peculiare aliquid
habuerit, quod alijs, qui convertuntur, omnibus
non contingit. Quam tamen attentio non ne-
cessario sequeretur: & certum esse omnium
corda non aperiri, quæ Spiritus sanctus aperire
vellet. Sed 1. nullum indicium in historiâ
totâ datur extraordinarię alicujus operati-
onis, quæ omnibus conversis non est com-
munis, omnibus credituris necessarium est,
ut cor apertum habeant: vel ab ipsis hoc fit,
vel à Deo: si ab ipsis, tû non est opus gratiæ,
gratia namque in corde clauso nullam se-
dem habet: si à Deo fiat in omnibus, tum
nulla reddi potest ratio, quare talis apertio
privilegium unius dicatur. 2. Si peculiare
quid fuerit: hoc tamen inde sequitur ad-
versus Remonstr. assiduos clamores; irre-
sistibilem conversionis gratiam, cum præcep-
tis*

288 *Articulus quartus*

tis divinis, & voluntatis humanæ naturâ
 nullo modo pugnare. Non dicent enim (spe-
 ro) vel Deum à Lydiâ non postulasse fidem,
 vel ipsam ex violento motu, utrûm volue-
 rit, an non voluerit, in modum lapidis vel
 bruti credidisse. 3. Ex nimio studio adver-
 sarijs suis contradicendi, sibi met ipsis non
 parcunt. Quæ enim apertior potest esse
 contradictio, quàm, quod istic faciunt Re-
 monstr. dicere, *quamvis omnibus contingeret,*
quod Lydiæ contigit, si cor habuit irresistibiliter
apertum, quam apertionem etiam attentio se-
quebatur irresistibiliter; attentionem tamen
in omnibus non sequi cor apertum. Irresistibi-
 lis enim apertio cordis, irresistibiliter etiam
 confert illud, quod apertionem talem irresi-
 stibiliter sequitur. 4. Deum velle cor alicu-
 jus aperire, equivocè dicitur à Remonstran-
 tibus, vel enim votum, desiderium, & vellei-
 tatem intelligunt, aut efficacem & poten-
 tem voluntatem: in ijs quibus cordis apertio
 actu contingit, efficax Dei voluntas neces-
 sariò præcedit, si ab ipso efficiatur. In ijs autè
 quibus non aperitur efficaciter id velle Deû
 non dicent ipsi: in id ne in convertendis qui-
 dem potentiores ullam voluntatem Dei
 præcedere concedunt quoad actum ullum
 liberum, quàm quæ est per modum voti &
 desiderij. Dico igitur Deum non velle ut
 jus cor aperiatur, qui clausum ad finem reti-
 net, eodem modo, quo vult in ijs, in quibus
 actu facit: quos enim (hoc modo) vult, re-
 vivificat, Ioh. 5. 21. & cuius vult, miseretur.
 Sed hoc in articulo primo disputatum fuit
 abundè

abundè satis.

Addunt ultimò, non liquere ex contextu Lydia soli cordis apertionem concessam fuisse. Maneat igitur (per me licet) incertum, quipè quod nihil quidquam ad argumentum spectat: si enim & alijs hæc cordis apertio concessa fuit, tum etiam aliæ cum Lydia crediderunt, quamvis earum non expressa fiat mentio: ex textu tamen plusquam verisimile est, solam Lydiam eo tempore conversam fuisse.

C A P. IV.

Argumentum tertium.

Pag. 295.

SI conversio hominis sit eius regeneratio, & suscitatio à mortuis; tum homo nihil confert ad sui conversionem, ex quo pendet ipsa, sed est opus meræ gratiæ Dei in Christo quod homo non potest prorsus impedire. Sed verum prius. Job. 3. 3. & 5. 25. Eph. 2. 5. Ergo & postea.

Conversio hominis fit per modum regenerationis & suscitationis ex mortuis.

Arripunt hic ansam Remonstr. tam falsas quasdam effundendi gratias, quàm de statu quæstionis faciendi verba benè multa. Quo toto sermone permittam ipsos frui. Statumenim quæstionis, quo debui loco tractavi: de argumentis jam & solutionibus eorum satagere solis, & instituti ratio, & leges etiam disputandi jubent.

In

1.

In responsione autem illud imprimis huic argumento vertitur in vitium, quod ab impropria & figurata phrasi desumptum sit, & in illa parte non firmum sit, quam similitudo proprie spectat. Loquutio figurata in argumentum versa non potest in ullam reprehensionem incurrere apud Remonstr. qui in hac ipsa thesi pag. 229. ex vinea Labruscase-dente, conversionis modum demonstrare student. Si verò qualitas comparationis, quam intendit Scriptura, non retineatur, in hoc argumento, causam nullam dico, quin extra limites extendi, & ad causam istam nihil facere, summo cum jure dicatur. Hoc ut appareat, discrimina multa Rem. notant, inter spirituales & corporalem mortem: sed ea quæ vel nulla sunt, vel falsa, & nullo iusto fundamento nitentia, vel vana, nihil prorsus ad causam istam vel argumētum spectantia.

1. Dissimilitudinem primam in eo ponunt quod in corporali morte discedit verè anima à corporis omnibus partibus, ita ut omnia membra emoriaatur. At in spiritali morte, non separantur propriè dona spiritalia ab hominis voluntate, quia illa nunquam ei fuerunt insita. Hæc autem disparitas 1. Nulla est: nam in morte corporali anima non discedit propriè ab illis partibus, in quibus nunquam fuit; sed à solis illis quibus insidebat. Si igitur gratiæ dona idcirco non discedant à voluntate, quoniam in ipsa nunquam fuerunt, hoc similitudinis vim non potest labefactare. 2. Falsum est & contra sententiam omnium Theologorum, dona spiritalia non
quam

quam insita fuisse voluntati, nec per peccatum ab illa separari. Quod idem est ac si dicerent in hominis integri voluntate, nullam propriè virtutem hærere vel habitare, nec viciū ullum in voluntate corrupti. Hoc enim si ita sit, tum. 1. voluntas nec spiritualiter vivebat in integro statu, nec mortua fuit per peccatum, nihil enim vivit nisi quod vitam habet in se; nihil est mortuum, nisi quod eam à se separatā habet. Homo igitur dum destituitur Christi gratia, ex parte tantum est mortuus, & per Christum ex parte tantum est vivificatus, nec totus est nova creatura in Christo, sed ex parte tantū. Absit autem (sunt verba Zanchij in Eph. 2.1.) hac blasphemia à nostris Scholis & Ecclesijs. 2. Tum vitale principium actionum humanarum non fuit per dispositionem internam spirituale ante peccatum, nec per peccatum factum est carnale. 3. Tum facultas illa, quæ per consensum & imperium suum, bonitatem & malitiam spirituales actionibus omnibus humanis imperatur, illud facere potest absque ullâ qualitate vel inclinatione. 4. Tum voluntas hominis in peccatis mortui quoad intrinsicam suam naturam, non minus potens est, ac liberè beneque ad spirituale bonum disposita, quàm fuit olim ante lapsum. 5. Tum denique nulla portio supernaturalis imaginis Dei, cujus mentio fit, Eph. 4.24. vel sedem suam habuit ante lapsum, vel post privationem, in voluntate. Hæc tam absona, non digna quidem sunt quæ fusiùs refellantur, Arminij confessionem solam,

292 *Articulus quartus*

solam, ut sacris literis consentaneam, istis commentis adversari, opponam. Sic enim ille Disp. publ. 11. thes. 5. 6. In statu primæ vix integritatis habuit homo cor, iustitiâ & sanctitate salutarique. boni amore imbutum, id est, ut senet interpretatur ipse, Disp. priv. thes. 6. Habuit in *voluntate suâ* habitus iustitiæ & sanctimonix originalis: ex quâ conditione præcipitavit se per peccatum, id est, (Disp. priv. 31. thes. 5.) spiritus gratiæ qui intus habitaverat, discessit.

2. Secundam differentiam faciunt, *quod in morte corporali anima penitus à corpore separatur: sed in spiritali morte residua facta est adhuc in mente aliqua Dei notitia. Quasi hæc pusilla notitia, pars esset propria illius animæ vel vitæ supernaturalis, de quâ præagitur Dei etiam notitiam similem ipsi Dæmones habent, & ad sensum etiam qualis qualis fidei. Iacob. 2. 19. spiritalis tamen vitæ, quæ est gratiæ supernaturalis, nullam habent partem. Ut verò quod res est uno verbo exponam, Vita est actus vivificantis in vivificatum per unionem utriusque. Mors est huius vitæ privatio, per disjunctionem unius ab altero. Sicut autem vita naturæ est per animam, sic vita gratiæ est per Deum. Primum igitur vinculum, quo Deo coniungimur ac unimur, est ipsum principium huius vitæ. Deus autem vel Christus non habitare dicitur in nobis per notitias illas naturales, sed per fidem veram ac vivam: ante fidem itaque supernaturalis huius vitæ expertes prorsus manemus. Hoc illud est.*

Quid sit Vita & Mors spiritalis.

quod

quod toties in Scripturis contestatum habemus, *Iustus ex fide vivet.*

3. Tertium disparitatem exindè formant, *Quod in morte spiritali remanet anima rationalis, et sensus naturales, qui omnes intereunt in morte corporali.* Et hoc ut dicunt verum quidem est, sed similitudinis rationem nullo modo lædit. Non ponitur enim in argumento, eandem vitam auferri in morte utrâque, sed proportionem justam esse unius ad alteram, æque scilicet animam supernaturalem in spiritali morte tolli : ac naturalem illam in morte corporali. Neque magis impedit animæ naturalis vitæ, quàm elementaris ille calor, qui residuus esse solet post animæ discessum, corporis mortem impedire potest. Sic autem ludunt Remonstr. in hac parte responsi, quasi perfecta non esset proportio inter mortem unam & alteram, nisi non arithmeticâ tantum paritate, sed & numericâ planè identitate, quæ tollantur & maneat, varietatem nullam admittant. Istud quàm iniquum sit, & tam ab hujus argumenti scopo, quàm à similium regulis alienum, non opus est ut ego dicam.

4. Quartam adjiciunt dissimilitudinis rationem, à præcedentibus illis non dissimilem, quod *quamvis qui secundum corpus mortuus est, non potest agere quidquam, homo peccator tamen illa agat, quibus Deus utitur ad transferendum illum in vitam spiritualem.* Homo enim in peccatis mortuus nihil quidquam agit, priusquam vires novas accepit à gratia, quod est in eodem genere cum actionibus,

294 *Articulus quartus.*

nibus vite supernaturalis, vel quod causam vim habet (quatenus ab ipso procedit) ad vitam illam comparandam. Vitur quidē Deus facultatibus & operationibus nature in homine regenerando: sed utebatur etiam qualitatibus & operationibus corporis mortui in excitatione à mortuis filij Shunamitidis. 1. Reg 4. 34. calore scilicet naturali, & humore radicali, qui latebant adhuc in corpore puerili. Neq; amplius nobis concedi postulamus in toto hoc argumento, quàm sequentibus verbis (quamvis ambiguis) Remonst. ipsi concedant. *Hominem scilicet idē dici in peccato mortuum, quia ex se ad vitam supernaturalem nihil potest, sed cessat ab omni opere & actione illuc pertinente: quamvis in sua conversione nequaquam est tanquam cadaver, lapis aut truncus.* Ad vitam supernaturalem nihil potest ex se, vel ad conversionem nihil agit sua vi, sed inatque à conversione per gratie vim non nihil agit. Sic enim est in morte corporali: ad excitationem sui nihil egit ex se Shunamitidis ille puer, sed in excitatione, non nihil egit per vim excitantis.

3.
Duplices
irregeneriti se-
cundum Re-
monstr.

Haftenus igitur nullam differentiē rationem cernimus in discriminationum harum tam fecunda progenie, quā similitudinis & argumenti vis vel enervari potest, vel etiam eludi. Sequitur distinctio nova non mortis unius ab alterā, neque hominum mortuorum, sed irregeneratorum tamen. *Notandum (inquiunt) quod irregeneratorum alij sunt tanquam omnis vocationis expertes, non cognoscētes viam veritatis; alij verò mentem ha-*
bent

bent salutiferâ veritate illuminatam, & affectus inflammatus amore eius. Priores proprie dicuntur mortui, posteriores non sunt mortui, nam intellectum & affectus iam vivificatos habent, eâque ratione voluntas est potens facta, ut innatam volendi ac nolendi facultatem in actum producat, in quo voluntatis vivificatio proprie sita est. Notatu quidem digna paucis his verbis non pauca proponuntur. 1. Quosdam agnosci à Remonstr. non vocatos, vel tanquam non vocatos esse, cum tamen alias sufficientem gratiam omnibus concedi & reconciliationis gratiam omnibus annuari contendunt. p. 190. 2. Notitiam veritatis quibusdam hic à Remonstr. auferri, quanvis aliquam vitalem notitiam Dei, omnium hominum communem, in huius responsi prior parte faciebant, & mentis illuminationem irresistibili vi communicatam esse docent. 3. Illos solos pro spiritualiter mortuis à Remonstr. haberi, qui sunt omnis vocationis & cognitionis expertes; Sed Apostolus Paulus eos omnes mortuos esse docet, Eph. 2. qui ambulabant in peccatis, qui vitam huius mundi sequuntur, qui aguntur à spiritu maligno, qui conversantur in cupiditatibus carnis, & omnes denique, qui manent in illa naturâ; quâ filii sunt iræ. Quæ ab omnibus illis, qui veritatem qualicunque modo sciunt, non possunt removeri, nisi tam Scripturis quam experientiæ ad insaniam usque contradicendo. 4. Multos esse vivificatos ex Remonstr. sententiâ, intellectu saltem & affectibus, qui non sunt regenerati. Dis-
unctionem

nem ejusmodi nec Scriptura novit, nec ratio recta. 5. Vivificari hominem in mente & affectibus, voluntate adhuc sine vita manente. 6. Voluntate nondum vivificatâ (quæ sola est inclinatio totius hominis) hominem à mortuis excitatum esse, secundum Remonstran. nec diutius mortuum appellandum esse. 7. Voluntatem ad sui conversionem potentem fieri per solam intellectus illuminationem, & excitationem affectuum involuntariorum. 8. Opus illud totum, quo ex numero & statu mortuorum eximitur peccator, per gratiam irresistibilem perfici: sic enim & mentem illuminat & affectus excitari docent. 9. Voluntatis vivificationem in eo propriè sitam esse, ut innatam volendi ac nolendi facultatem in actum producat: novas nullas vires propriæ & internæ per gratiam acquirit: neque vitam novam accipit, sed veterem exercet, quum se convertit. Quæ ego certè satis habeo, prout ipsi volunt, notasse, censuræ notam lectori relinquens.

Istis fundamentis (ut illis quidem videtur) benè positis, quasi totum negotium pro voto jam confectum esset, animosè concludunt, facile esse videre absurditatem argumenti sumpti à similitudine mortis corporalis & spiritualis, propter dissimilitudinem utriusque mortis inter se multiplicem ac palpabilem. Ego autem ex adverso concludo, facile esse videre absurditatem quarundam earum dissimilitudinum, & vanitatem reliquarum. Neque opus ut conclusionis meæ rationes

ration
unam
impe
quæ
futata
brevit
refuta

Q
facult
mortu
sistere
tura s
nare, i
pagnat
cundus
tale ce
Nam r
catorib
appella
Aristot
tale: p
peccare
tatis es
bus in
quam se
mortuo
di facu
potenti
est, qua
nostre, q
pedimen
non est
frustra
impedien

ationes repetam, prout illi suis repetendis
nam aut alteram paginam rhetoricantes
impediunt: in quibus paucissima dicunt,
quæ non prius tum dicta sunt, tum etiam re-
futata. Illa tamen à cæteris excerpam, &
breuiter examinabo, quæ vel nova sunt vel
refutationem novam desiderare videntur.

Quorum primum est: *¶* Nostri agnoscunt
facultatem aliquam in homine spiritualiter
mortuo relictam esse, quâ certare potest, & re-
sistere Deo: quia dicunt Nostri hominem na-
tura suâ depravatâ Spiritui Dei posse repug-
nare, imò nihil aliud posse, quàm gratiæ Dei re-
pugnare, talem autem facultatem in iis, qui se-
cundum corpus sunt mortui, non reperiri, nec
tale certamē. Vbi varijs modis hallucinatur.
Nam 1. potentia illa repugnandi, quæ pec-
catoribus inest, non nisi per abusum facultas
appellari potest. *¶* *Abusiva potestas, facultas*, ut
Aristoteles monet, non est ad malum, quâ
tale: posse repugnare gratiæ, est posse
peccare: quod non propriè potentis facul-
tatis est, sed impotentis. 2. Major verò a-
busus in eo est, quòd facultatem istam reli-
quam seu relictam esse dicunt in peccatore
mortuo, quasi reliquie prioris vitæ in peccan-
di facultate consisterent. 3. Repugnandi
potentia, quam Nostri concedunt, nihil aliud
est, quàm illa dispositio depravatæ naturæ
nostre, quâ eo fertur, ut quantum in se est, im-
pedimento sit gratiæ in ejus operationibus:
non est facultas propriam intentionem Dei
frustra. di. & efficaciam ejus gratiæ penitus
impediendi 4. Hoc autem sensu corpus mor-
tuum

tuum potest resistere vivificationi sui: imo actu resistit. Cadaveris vivificatio non fit sine alteratione, sine actione & passione, nec sine impedimentorum amotione: in hisce verò omnibus resistantia quedam occurrit. Alteratio tota non fit in momento, sed in tempore: ergo non sine resistantiâ. Omnis propria passio resistantiam habet conjunctam: impedimentum non amovetur, nisi dum patiens impediendo resistit.

An regeneratio fiat in instanti.

Secundum est: *Generationem vel vivificationem corporis mortui fieri & perfici in instanti: sed regenerationem non fieri & consummari in instanti.* Quâ in re dissimilitudo nulla manebit, si tollantur omnes ambiguitates loquendi. Generationis & vivificationis vocabulum sumitur aliquando pro ipsa introductione formæ præcisè: quo sensu non est motus propriè dictus, sed motum finis, atque adeò non est cum successione, sed in momento; quia forma res est indivisibilis. Aliquando verò accipitur ad significandum tractum illum, qui inter primum ingressum præparationis, quæ fit ab accidentibus, atque momentaneam formæ introductionem interest: quo sensu motus est, & successivè fit. Accipitur etiam nonnunquam pro continuatione ejusdem formæ, unâ cum intentione vel extensione ejus, quoad participationem ejus à subjecto vel materia; quo etiam sensu successione & gradus admittit. Sic se res habet in regeneratione peccatoris. Sumitur aliquando præcisè, pro introductione illius formæ, quæ facit hominem

nem verè fidelem & filium Dei: & eo sensu in momento sit. Id enim undè species cuiusque rei sumitur, consistit semper in indivisibili, quia species rerum sunt veluti numeri, quibus nihil adimmi vel addi potest, sine variatione quoti. Fides unius potest esse maior quàm fides alterius, vel maior nunc quàm alias fuit: sed non est magis fides, nec ipse magis filius Dei. Si verò sumatur pro apparatu illo, quo utitur Deus ad formã istam introducendam, seu fidem ingenerandum, vel pro intentione ejus quoad participationem subjecti in operationibus & fructibus ejus, momento tunc nõ solet quidem perfici: sed nec eo sensu generatio perficitur in instanti, nec ipsa semper vivificatio mortui, ut videre est in Shunamitidis filio 2 Reg. 4. 34. 35

Tertium est: Regenerationem seu vivificationem hominis peccatoris, inchoari ab opere, quod Deus ipsum hominem iubet facere, & quod cum homo facit, paulatim reviviscit Legis & Evangelij ministerio. Exigere namq; Christum, ut homo mortuus suam mortem agnoscat ac deploret, liberatione velit, roget, vitam escuat, sitiat, querat, & plus etiam faciat, prius quàm vivifectur, quàm in eis, qui secundum corpus mortui sunt, nihil præcedat, quod ad eorum excitationem requiratur. Resp. 1. Si prout hæc verba sonant, sic illa velint intelligi, regenerationem incipere ab opere. quod homo facit, tum vix, aut ne vix quidem; descendere se possunt à societate eorum, qui dicere solebant (ut Augustinus memorat de Prædest. cap. 2.) Ex vobis est fidei captum, ex

Deo fidei supplementum: sibi met arroganter primitias boni, Deo vix decimas relinquentes. Non possunt enim hic regetere, quod se-
lent alijs, hominem hoc facere per Dei gratiam. Si enim gratiæ operatio aliqua præcedat hoc opus ab homine faciendum, tum ab illâ, non ab hominis opere vivificationis negotium inchoari dixerent. 2. Inchoatio hæc vivificationis, de quâ loquuntur, est accidentalis præparatio sola, vel gradus ad rem, non est initium formale, vel gradus in re. Illam enim inchoationem designat, quæ fit per ministerium Legis, id est, mortis, non vitæ. Hæc verò non propriè spectat ad quæstionem. 3. Nego posse hominem vel miseriam suam agnoscere, nedum vitam velle rogare, quærere, eo modo quo debet, antequam vitæ semen accepit à Deo. Sic enim velle credere, est reipsâ credere, & rogare vitam est viventis fidei fructus. Si hæc igitur & plura fiant à mortuis, vix restat majus aliquid, quod peragant vivi. 4. Quod impetrationem gratiæ fieri constituant, per hujusmodi opera hominis quoad gratiam mortui, atque adeo viribus naturæ elicienda, in eo excludunt rationem gratiæ, vel ipso Iesuita Suarezio iudice, De l. x. d. l. 2. c. 6. §. 41. 5. Exiguntur illa ab homine dum mortuus est, quæ non facit illi nisi vivificatus. 6. Deus jubendo talia, quæ ipse daturus est, ostendit obedientiam debitam, & partim etiam jubendo dat. 7. Nil fit ab homine mortuo, quod quatenus ab ipso procedit, vim aliquam conferat ad

que vivificationem. 8. Quamvis igitur discrimen sit inter modum agendi, circa spiritualiter & corporaliter mortuos, in viâ ad vivificationem, nihil tamen in eo reperiri potest, quod in illis quàm in istis effectum à Deo minùs absolutè pendere facit.

Addunt ultimò, *Se non minùs quàm Nos* fateri, hominem animale in peccatis esse mortuum, modò sibi concedatur tantum discriminis inter corporalem & spirituales mortem, ut homo in morte spirituali retinuerit liberam voluntatis facultatem. Vbi illi per facultatem liberam eam intelligunt voluntatis conditionem, quâ libera foret, 1. Ab omni inharrenti & prædominante peccato. 2. Ob omni defectu spiritualium donorum & ipsi infirmorum, vel denò per gratiam ad fidem eliciendam inferendorum. 3. Ab omni tam prædeterminatione, quàm prædefinitione divinâ. 4. Ab actuali etiam dominio & potestate Dei, quoad operationem suam, habens in potestate suâ voluntatem, gratiam, promissionem, & prædictionem divinam vel irritam facere vel ratam. Hanc eam velle ex ijs quæ dicta supra fuerunt, manifestè satis liquet. Hanc verò quamvis non concedant ijs Nostri, nec id possint quidem, nisi ut fugiant servitutem, privilegium incurrere veliat: liberam tamen facultatem, in medio peccati manentem agnoscunt: sed non ad omnia & omni modo liberam: atque adeò concessio ista non obstat, quin sententiarum disparitas magna sit inter spirituales mortem hominis animalis.

Mirari se dicunt Remonstr. hoc tam infirmum & nihili argumentum tantopere argere, cum palam sit, mortis vocem, etiam spiritum sumptam, non semper in Scripturâ plenam abolitionem & secessionem vitæ notare. Rom. 6.2. Gal. 5.24. Sed 1. Multò magis videtur vel mihi mirum, inveniri tandem, qui inter Evangelicos vel Reformatos nomen summi profitentur, & argumentum tamen istud non infirmum tantum, sed & nihili esse contendunt, quod ab ijs omnibus, qui Pontificios errores impugnarunt, tanti heri honoris ut primum ipsi semper concedant locum inter demonstrationes illas, quibus naturæ vires ad conversionem hominis nullas esse probant. Mirum non est, quod non est novum: hoc adeò non novum est, ut vix ullus Scriptorem non invari posse credam, qui librum illud, quod Papistæ defendunt, arbitrium impugnat, & isto non pugnat argumento. 2. Illud etiam permirum est, satis videri ad argumentum quodlibet infirmum & redigendum in nihilum, si vocetur quibus nititur, alio aliquo sensu, non minus quam usurpentur. Hac lege semel posita, vix quidquam erit in totâ Scripturâ, quod firmum argumentum suppeditabit. Sumitur exemplum in primo illo effato, *In principio creavit Deus cælum & terram*: nam vox in istâ sententiâ ponitur, quæ significationem aliam non habet aliâs: non tantum infirmum & nihili argumentum erit, sed hinc probaverit, Deum verum ac æternum totum orbem ex nihilo fecisse, & in

ipfi dediffe. Non igitur fufficit ad testimo-
nium aliquod invalidum reddendum, fi ob-
iei poffit varius ufus earundem vocum.
Non dicent ipfi parem effe rationem mor-
tis illius, quæ eft in peccato, cum illâ quæ eft
peccato, quatenus nobis adhuc in viâ conce-
ditur. Variam effe rationem loquutionum
harum ufus oftendit: homo enim regetitus
non dicitur *mortuus in peccato*, quamvis
magnam ejus viam circumfert femper fecum;
fed ille folus, qui nihil accepit vitæ novæ
per fidem in Chriftum. Sed *mortuus pecca-*
to dicitur, qui à dominio peccati liberatur,
quamvis ejus onere adhuc urgatur. 4. Mors
etiam in illis phrafibus, quum fideles mortui
dicuntur peccato, plenam abolitionem pec-
cati denotat. 1. Quoad causam vel princi-
pium hujus operis, meriti fcilicet Chrifti,
qui non imperfectedè fed plenè fuffulit pecca-
ta noftra. 2. Quoad fignaculum & figillum
ejus: in Baptifmo enim perfecta renovatio
representatur. 3. Quoad promiffionem di-
vinam, & 4. Quoad officium omnium vo-
catorum, qui eò ftudere debent fedulò, ut
corpus hoc mortis penitus aboleatur. Sig-
nificant mortem plenam, non plenè tamen
applicatam.

Obferuant Remonftrantes: *Hominem in*
peccatis demerfum, non tantum dici mortuum,
fed & dormientem, & ægrum, morbidum, fœu-
ratum ac vulneratum: atque adeò conuerfio-
nem ejus à peccatis ex pergefationem & fana-
tionem vocari. Eph. 5, 14. 1. Pet. 2, 24. Efa. 53, 5.

Quafi mortui etiam non dicerentur dor-
mire,

304 *Articulus quartus*

dormire, & resurrectio eorum excitatio
 somno! quævis mors ipsa Christi ip
 sis in locis, quos hic allegant, non po
 ga, vibex, vel vulnus diceretur: & res
 tatio sanationis nomine notata, non po
 portionem haberet accommodatam ad m
 lum illud curatum! Nihil sanè magis ten
 re potuit opponi, quàm hæc varietas vocum
 non varias res designantium, sed unam ca
 demque. De eo quod obiter, movent, pos
 'lari hæc ab homine, sapiùs ante respondi
 lud autem inconsideratè nimis argenti
*surrectionem à mortuis ab hominibus ad
 requiri, ut Christus eis illaceat.* Exinde eni
 probare velle videntur, hominem seipsum
 priùs convertere, quàm illuminationem
 lam accipiat à Christo: quod tam alienu
 est à veritate Christiana, ut inter Christi
 nos non debeat nominari.

In illustratione hujus causæ ab exem
 Lazari petitiâ, qui à mortuis excitatus fuit
Ioh. 11. non tam externâ Christi voce, quàm
 internâ quadam & divinâ vi, tres turpes
 rores inveniri putant Remonstrantes. 1. Quod
 verbum Christi ad Lazarum, & sermo con
 sionis, qui irrogenitis prædicatur, eodem
 statuuntur, quasi sint eiusdem operationis
 generis 2. Quod robur ad nostrâ conversionem
 non per verbum, sed per spiritum Christi
 ficum dari docetur. 3. Quod verbum dei
 dicitur spiritu Christi vivifico, quando illi
 annunciat eorum, qui reipsâ ex spiritali morte
 non excitantur. Sed tres isti tam turpes
 res totidem nituntur non satis honestis

lunij. Nam 1. quamvis imaginem quandam conversionis in istoc exemplo statuerint Nostri, quod plerique omnes interpretes faciunt, quoniam, ut verbis utar D Hemmingij in *Iob. 11. absq; omni dubio symbolum fuit spiritualis gratiae, quae per Evangelium contingit*; nunquam tamen dixerunt, vocem Christi ejusdem omnino generis, quoad operandi modum esse in conversione hominum, cujus tunc fuit in excitatione Lazari. Sentiri solet, & aliquatenus etiam intelligi, non sine affectu quali quali, ab hominibus convertendis absque ullo miraculo: à Lazaro verò non potuit vox Christi ullo modo percipi, nisi miraculosa interveniente virtute. Vmbra igitur impugnant suam Remonstran. dum istam sententiam argumentis insectantur, & sarcasticis etia figuris. 2. Quamvis convenientiam rationis haftenus ponant in istis comparatis, quòd sicut *Lazarus non potuit exire ad Christi vocem, nisi vivus ante per Spiritum Christi factus*; sic homo non potest credere, cum per verbum ad fidem vocatur, nisi Spiritu Christi vivificatus. Nusquam tamen dicunt per verbum nullo modo dari has conversionis vires. Verbum & Spiritus ad opus unum unà solent agere, nec separatim, nec ad separata. Verbum est instrumentum coordinatum ad conversionem, quamvis ipsam conversionem non perficiat nisi virtute spiritus comitatum, & ad operationem illam inenarrabili modo quasi vegetatum. Enthusiasmum igitur huic dogmati quum Remonstr. impropert, non id ex ju-

dicio faciunt (quod profitentur,) sed ex perturbatione mentis. Enthusiatarum enim error est, (ut Arminius rectè docet Disput. publ. 16. thes. 13.) arbitrari Spiritum suâ internâ actione in aliam Dei Christique agnitionem mentem illuminare, quàm quæ verbo extrinsecus continetur, aut cor & animum alijs sensibus afficere, quàm qui ex ipso eodem verbo proponuntur. Hoc sine atroci calumniâ nō potest Nostri impingi. Neque magis æqui sunt in accusatione tertiâ. Non enim dicebant Nostri, *verbum desit Spiritu Christi vivifico, quando illud annuntiat non creditur*, quod impingunt ipsis Remonstr. sed hoc tantum *Spiritum vivificum non dari nisi is, qui re ipsâ per illam ex spirituali morte suscitatur*. Aliud autem est *verbum desitui spiritu*, aliud *hominibus in spiritum vivificum non dari*, in quibus verbum non operatur. Quum igitur ficti sint errores & planè commentitij, eorum consecrari perpendendis immorari non est huius loci.

CAP. V.

Argumentum quartum.

Pag. 309.

Conversio.
nem fieri
non solâ
suasione mo-
râ, sed effi-

SI operatio gratiæ ad hominis conversionem stalis sit, ut illâ posita maneat adhuc in permanere voluntatis potestate, utrum illi sequi vel impedire velit: tum suasio sola morâ

est, & illicitum blandum. Sed non est huiusmodi suasio tantum: nam sic operaretur Deus efficacius ad homines convertendos, quàm Satan operatur ad eosdem seducendos, & in impænitentiâ detinendos. Ergo talis non est operatio gratiæ ad hominis conversionem, ut in eius potestate relinquat, utrum illam sequi velit, an impedire.

caci etiam
virtute divi-
nâ.

Sic huic argumento Remonstrantes occurrunt, ut sententiam suam nec omninò celent, nec palam tamén præ se ferant, & libere profiteantur: sed mediam sequuntur viam, quâ satis quidem, quid velint, intelligentibus subindicarunt; tamen ut rimari interim apertam habeant, quâ elabi se posse putant, si acrius fortè in illa parte premantur.

1. Negant se usquam dixisse, Deum in nobis fidem efficere tantum blandâ aliquâ suasionē & allucio. Quid verò hac de re dicunt, id ante dictum est in huius questionis statu. Nec tamen in argumento dicitur eos hoc dixisse, proponitur hoc non tanquam expressè dictum, sed tanquam consequens ex dicto pendens, sicut in syllogisticâ illâ, quam adjecti formâ apertè satis liquet. Res autem ipsa tam clarè patet, ut quum hoc responsum Remonstrantium lego, non dicimus Deum in nobis fidem efficere solâ suasionē, & c. figura mihi videatur haud abliminis illius, quâ usus est Paulus olim ad Philemonem: Non dicam tibi, quod te ipsum etiam mihi debeas.

2. Posito hoc antecedente, Deum scilicet et per suasionem solam, conversionem nostram ope-

rari, sequitur tamen pernegant, Deum non effici
 eius in conversione nostrâ operari, quàm Satã
 in nobis ad peccatum seducendis, & in impi-
 nitentiâ detinendis. Cujus denegationis cau-
 sas tam multas, tam sollicitè satagunt cumu-
 lare, ut cœcos lectores procul dubio sibi spo-
 sponderint, si quenuquam eorum clãm fore
 putabant doceri ab ipsis cum summo studio,
 quod modo negabant à se dici. Rationes
 etiam quas adferunt, istiusmodi sunt, ut nã
 rem ipsam persuasam esse quàm maxime
 vellent, probationes nunquam tanti fecer-
 sent, ut illas dicis causa commemorandas es-
 se putarent. 1. Prima ratio est, quoniam
*usus rerum docet, ubi duo aliquid suadent, al-
 terum sepi fortius altero suadere.* Quæ pri-
 mò nihil facit ad rem: non enim agita-
 gumentum de gradu efficaciæ in eodem ge-
 nere vel modo operandi: sed modos ipsos
 vel genera confert, statuens nempe genus
 & modum illum operandi, quo Deus homi-
 nes ad se convertit, multò efficaciorẽ esse,
 quàm quo Diabolus eos pervertit. 2. Quia
 Deus, ex Remonstrantium sententiâ, non
 persuadet nisi per media, inter quæ præci-
 puum est ministerium hominum, suasionis
 argumenta ex verbo quidem divino, sed mo-
 do humano proponentium, probabilius est
 veterem illum serpentem nã ille artificem
 (qui & argumenta illa benè novit, quia
 Dei servis adversarijs ejus adhiberi solent,
 & ipsis illudendi mille novit artes, quas ig-
 norant ipsi) probabilius est, inquam, superio-
 rem eum semper futurum in istâ contentio-

ne, si ex tali suasionem res tota pēderet. 2. Discrimen hoc esse notant inter persuasionē rationes, vel allicia Dei & Satanæ, quod Deus æterna & incorruptibilia bona promittit, Satanæ temporalia tantam & corruptibilia. Quod multò secus esse, miror equidem ipsos non vidisse: Satanæ enim quamvis ne temporalia quidem bona præstare potest pro arbitrio suo, polliceri tamen æterna solet, quum ejusmodi pollicitationes fortiores futuras putat. Promissionis ejus primæ (*Eritis sicut Dei*) alia non potest esse mens, quàm virtutem aliquam divinam & similitudinem Dei parentes illos nostros adepturos ex usu vetiti fructus. Ultimis etiam hisce diebus, eo auctore cælum ipsum promitti novimus proditoribus ipsis, & pessimis parricidis. Hæc pars est transfigurationis illius, quæ se transferre solet in speciem angeli cælestis lucis.

3. Disparitatem, quam volunt, hac ratione demonstrant. Vbi duo de homine ad se alliciendo certant, fieri non potest, quin alter altero fortius agat, alioqui enim neuter eum ad se pertraheret. Quum igitur respicientia re ipsa sequitur, ibi Spiritus Sanctus Satanæ fortius egit: qui autem Spiritui sancto resistunt, eos certè superat Satan quoad effectum aut eventum. Vbi temeritatem produunt inconsideratam. Nam. 1. fieri potest, ut certent inter se duo (non loquor nunc de Deo & Satanâ, sed in genere) de homine ad se alliciendo, & alter altero non fortius agat, sed in æquilibrio consistat res, & ad neutram partem.

tem inclinet ille, de quo certant, vel si ad alterutram accedat, ut id faciat ex infinita propensione. 2. Quam jejunum est & indignum Deo, fortiorem nullam actionem tribuere Spiritui sancto, quam Satanæ inefficaci hominis conversione, nisi quoad eventum qui nec auget nec minuit actionis precedentis vim, & (eorum iudicio) actione illa positâ in potestate hominis est, ut vel sequatur, vel impediatur. 3. Posteriora illa verba, *qui autem Spiritui sancto resistunt, eos superat Satan*, vel pudorem vel perturbationem aliquam indicant. Consequenter enim ex comparationis & regulæ prioris videndum ipsis fuit, certantibus Deo & Satana de hominibus ad se alliciendis, in iis qui convertuntur Deus superat Satanam, in iis verò qui non convertuntur, Satanæ (ab his blasphemia) Deum superat. Hoc autem quia dictum horrendum fuit, etiam si hanc victoriam ad potentiam illam solam referant, quam Deus exercet in hominis conversione, idcirco vel pudore suffusi vel confusi perturbatione, cum vel Deum vertant in eos, & comparationem institutam in scopas dissolutas. Si pudebat eos inceptæ comparationis, pedem potius decuisset eos revocare, quam ita pergere, ut vitium se vidisse ostendant, & non emendasse.

4. *Poss*, dicunt, ut à quibusdam sit, disputari, sitne hic nobilissimus agendi in homine modus, qui sit fundendo, & essetne convenienter alio modo acti, servatis humane nature proprietatibus, ideoque omnino eadem actio satis sufficiens,

sufficiens, si talis esset, qualem *Satanas* exercet. Vbi 1. id imprimis observandum est, probabilem saltem Remonstrantibus videri sententiam istam, quam referunt: quum enim disputari posse dicunt, non hoc intelligunt de quacunque disputatione: sic enim nihil est in religione totâ, de quo non possint idem affirmare, sed probabilitatem inuunt hujus defensionis. 2. Plusquam probabilem eam ab ipsis haberi, exindè patet, quòd nullam actionem sic soli Deo tribuunt nominationi ubi maximè opus fuit) & *Satanæ* denegant, præter mentis illuminationem immediatam & hanc etiam alibi Deo ipsi denegant: sic enim paulò supra (pag. 306.) credimus *Dei Spiritum* nullum in nobis robur ad conversionem ordinariè efficere, nisi per verbum, hoc est, nihil immediatè. Id quod Episcopus clariùs multò docet in Thef. priv. Disp. 46 cui corollarium istiusmodi apponit; *An ulla actio Spiritus immediata in voluntatem aut mentem necessaria sit, aut in Scripturis promittatur, ad hoc, ut quis credere possit verbo extrinsecus proposito? Negativam tuebimur.* Hoc etiam in loco frigide satis hunc modum agendi Deo concedunt. *Existimamus*, inquiunt, *alias esse actiones*, &c. & eundem *Satanæ* confusè nimis negant. Potest enim & ille interiùs ad peccatum instigare, tam phantasie imaginarias quasdam formas offerendo, quàm affectus vel perturbationes excitando. Si tamen syncerè & constanter hoc faterentur, (Cum scilicet immediatè mentem illuminare, *Satanam*

312 *Articulus quartus*

tanam verò non posse) parum hoc, aut nihil esset. Si enim sufficiens adfit objecti representatione, sive mediata sive immediata fiat, id efficaciam suasionis nihil mutat.

3. Necesse habent Remonstran. hanc totam sententiam agnoscere pro suâ. Nam sicuti ponitur in hujus argumenti propositione, si operatio gratiæ ad hominis conversionem talis sit, ut maneat adhuc in humanæ voluntatis potestate, utrum illam sequi, vel impedire velit, tum nihil aliud est, quam suasio moralis: operatio enim, quæ aliquid propriæ efficientiæ addit supra suasionem, cuius vi conversionis effectum vel quoad initium existit, non relinquit rem incertam, vel in humanæ voluntatis indifferenti potestate.

4. Quid autem existimandum sit de opinione tali, hoc unum eius immediatum consecutivum ostendet. Qui tantum suadet ad agendum non est directa & propria, nedum primaria, illius actionis causa. Hoc Remonstr. ipsi expresse docent (pag. 314.) ubi latum delictum faciunt inter *causam fidei efficientem* & *illam quæ excitat per modum objecti* Suasio namque non aliter agit, quam per modum objecti. Atque hæc unica est ratio cur Solanas nec est primaria, nec propria seu directa causa peccati humani, neque potest hominem peccantem, vel culpam vel reatum facti à se tentatorem transferre. Si Deus igitur sit factor tantum conversionis, tum non est precipua, propria & directa causa, nec tantum ipsi debetur hujus operis gloria, quam homini, consilium ejus tam prudenter sequenti.

5. Remonstr.

5. Retorquere conantur argumentum hoc, invitis regulis omnis rationis. Si Deus (ajunt) suos irresistibiliter convertit, qui sunt longè pars inferior, & Satan irresistibiliter potissimam partem avertit, in eo Satan plus Deo valet, qui minoribus & inferioribus auxilijs suum consilium in multo pluribus hominibus, quàm Deus ipse potest exequi. Quà in conclusione nihil est, quod intelligentem aliquem potest movere. Nam. 1. pro confessio hìc habent, quod norunt à Nostreis negari, proprium consilium esse ac intentionem Dei, omnes & singulos homines servare. 2. Satanam in suis conatibus solutum fingunt ab imperio & gubernatione Dei. 3. Quum resistibilem actionem in multos potentiores faciunt, quàm irresistibilem in paucos, perinde arguunt, ac si Medicum vulgarem varios agros resistibiliter curantem, potentiùs eo nomine dicerent agere, quàm egit Christus, quum paucos tantum irresistibili modo sanavit. 4. Quum aversionem multorum majus quid esse putant, quàm conversionem paucorum, coargui possunt à quolibet idiotà; norunt enim omnes, longè majus esse ædificium vel opus quodlibet unum construere, quàm destruere multa.

6. Declinare student argumenti vim Distinctas (inquiunt) non est propriè in conversione vel conversionis modo, sed in scopo et intentione Dei, qui talia auxilia subministrat, quibus hos solos (& non alios) servat sive eorum liberum arbitrium ei assentiatur, sive non assentiatur: ac proinde tamen in eo nulla esset absurdi-

absurditas, etsi eadem operatio eiusdem in
efficacia institueretur, sed Diaboli & aliorum
operatio resistibilis, Dei verò efficax, quia
pro Dei infinita scientiâ, circiter illud tempus,
eiusmodi hominibus, tali statu, administratur.

Cujus assertionis tam multa sunt vitia, ut il-
lis demptis, vix quidquam postea remaneat.

1. Parum sui memores videntur in eo, quod
negant difficultatem hujus controversiæ in
conversionis modo versari. Nam in the-
totâ nihil est, quod speciem habet contro-
versiæ cum Nostri habendæ præter clausu-
lam illamultisimam, in quâ etiam collocare
solent, totius quæstionis caput: Quod ve-
rò modum operationis illius gratiæ, ille non est
irresistibilis. Nihil etiam aliud probare stu-
gunt, ex verbis illius Stephani, Act. 7 sequen-
bus thesin quartam confirmant. Repetunt et-
iam disertis verbis in responsionis hujus
initio (pag. 268. 269.) in thesi tertiâ agitur in
fidei causâ, in quartâ verò de modo eius op-
ciende. 2. Controversia illa de scopo & in-
tentione Dei ad primum articulum spectat,
ubi de electione divinâ tractatur. 3. Ri-
culum est illud scemma, quo Nostros tenere
dicunt, Deum quædam velle servare, si assen-
tiantur ipsorum liberum arbitrium, si non
assentiantur. Idem enim est, ac si dixerent
Deum velle efâcere, ut quorundam liberum
arbitrium assentiantur, si non assentiantur
si non assentiantur. 4. Nullam absurda-
tem in eo esse dicunt, quod est absurdi-
mum, ut scilicet propria ratio, cui gratia
Dei sit efficax, in circumstantiis quibus

dam externis ponatur, quę nonnunquam
levissimę sunt nuge, & nunquam non com-
munes casus. 5. Illud unum tamen hęc ex-
cidit ipsis quod attentę debet observari, o-
perationem *resistibilem* & *efficacem* gravem
oppositionem inter se habere. *Diaboli* (in-
quunt) & *aliorum operatio resistibilis, Dei ve-*
ro efficac. Quum igitur conversionis grati-
am resistibilem esse contendunt (quod uni-
cum agunt in ista questione tota) eā-
dem operā efficaciam ejus impugnare se
fatentur.

CAP. VI.

Argumentum quintum.

Pag. 311.

SI modus operationis gratię, quā fides in
nobis efficitur, sit potentis & eminentis
efficacię, ac eiusdem virtutis cum illā,
quę Deus utitur in excitatione hominum ex
corporali morte, tum a depravatā voluntate hu-
manā, neque superari neque prorsus impediri
potest. Sed prius verum Eph 1. 18. 19. Coloss. 2.
12. 13. 2. Thess. 1. 11. 2. Pet. 1. 3. Ergo & posteri-
us.

Conversio
fit per ean-
dem virtu-
tem, eadem-
que effica-
ciā quā ho-
mines a cor-
porali morte
suscitantur.

1. Agnoscunt hic Remonstr. conclusio-
nem hanc ē diametro opponi suę thesi, ag-
noscens igitur simul (spero) resistibilitatem
illam ab ipsis in hac thesi poni, quā gratię
operatio ab hominum arbitrio superari po-
test

316 *Articulus quartus*

est, ac prorsus impediri: id enim est, quod in ista conclusione negatur. Non satis igitur simpliciter agebant (pag. 276.) quam hanc ipsam sententiam cautius quam verius rejicere studebant, quasi non suam. Hoc sperare (ajunt) non habet, in hoc argumento locum: sed movent & considerari volumus, non tantum actum, sed & potentiam resistendi, hoc argumento tolli. Quatenus hoc potest admitti, in statu quæstionis monstravi. Ut verbo hic expediam, nec omnis potentia, nec actus omnis resistendi tollitur: sed 1. actus illius resistentiæ, quæ superans est & prorsus impediens, sicut ipsa verba præferunt. 2. Non omnis potentia dissentendi, sed possibilitas huius eventus, ut actu non conuertatur, qui sic movetur ad conversionem.

2. Propositionem argumenti negant, quia potest esse suasio, cuius ratio & argumentum ab eiusmodi rebus sumerentur, quantum potest excogitare, neque in manu sua habet præter solum Deum, à bono puta supernaturali vitæ æternæ, &c. illa superaret omnem humanam & creatam virtutem, neque esset tamen irresistibilis. Sed 1. suasionem non sufficere ex ijs, quæ dicta fuerunt ad argumentum proximè præcedens, satis est manifestum. Responsum hoc non aptatur ad argumentum: contendunt enim Nostri modum operationis, quo Deus utitur in homine convertendo, efficaciorē esse, quā ut ab homine superetur: de modo autem non respondetur, sed de rebus objectis, quas tales
est

esse narrant, ut omnem humanam virtutem superent. 3. Illiusmodi vim non posse ab homine superari, quod in argumento ponitur, longè aliud est, quàm argumentum usurpatum in illo, suo modo superare vim humanam, quod regerunt isti. 4. Superare in operationis efficacia vim omnem repugnantem, qui sensus est argumenti, & superare dignitate vel eminentia naturæ apprehensionem & assequutionem quærentis, quod Remonstrantes intelligunt per boni supernaturalis exuperationem, duo sunt diversa. 5. Bonum illud propositum in suasionem, vita scilicet æterna, non est in anima realiter, sed notionaliter tantum, ex conceptu rationis: fieri igitur non potest, ut moveat voluntatem tanquam causa realis verè ac propriè agens, ne resistibiliter quidem, sed metaphoricè tantum per modum finis.

3. De proportionem, quam conversionis opus habet ad excitationem à morte corporali, observant iterum, *similitudines non esse ulterius extendendas, quàm ipsa rerum natura fert.* Quod frustra monent, nisi possint ostendere, huiusmodi peccatum in hoc argumento committi. Id verò ne conamur quidem facere. Nec certè nimis extenditur hec imilitudo, quum similem vim requiri dicitur ad conversionem hominis, ac ad excitationem à morte corporali. Nam hætenus extenditur ab ipsâ Scriptura: nec solum hætenus, sed & ulterius etiam quorundam doctorum iudicio. Sic enim inter cæteros Hemmingius in *Joh. 11. Tametsi non videtur*
 pro-

318 *Articulus quartus.*

prophanis hominibus miraculum, homines in peccatis suis mortuos voce Evangelij revocari ad vitam, revera tamen maxime miraculum est, & sanè non minus quàm corporaliter mortuum revocare ad vitam hanc caducam.

4. *Citatorum locorum nullum* (dicunt) agere de Dei gratiâ, quâ fides in nobis efficitur.

1. Si verò efficaciam invictam in ullâ parte operationis illius, quæ gratiæ est, ostendant, concidit thesis Remonstr. quæ non in initio solo, sed & in progressu etiâ resistibilem eam statuit. 2. Si tam potens efficacia in progressu requiratur, quum vivit quis Deo, tum ad initium, quando mortuus in peccatis jacet, minor potentia sufficiens non potest aestimari. Iisdem nutrimur, ex quibus constat: eadè gratiâ vivificamur, & in vitam servamur. 4. De illâ etiam gratiâ, quâ fides efficitur, non nullum saltem ex istis locis agere sequens hæc indagatio monstrabit.

Ephes. 1. 19.

Primus locus est Eph. 1. 19. *Et quæ sit excellens illa magnitudo potentie ipsius in nobis, qui credimus, pro efficacitate roboris ipsius quam exeruit in Christo, quum excitavit eum à mortuis, &c.*

Excipiunt 1. Remonstr. Fidem hic statui non ut eminentis illius potentie fructum, sed ut qualitatem vel actionem præcedentem in ijs, quibus Apostolus precatur, ut supremam potentiam illius potentie magnitudinem sciant. Quasi hæc duo sic inter se pugnarent, ut simul consistere nullo modo possint. Errant multum si ita credant: eadem fides fuit & qualitas

qualitas vel actio præcedanea respectu præcationis Apostolicæ, ac scientiæ Ephesiorum, & fructus etiam eminentis illius potestatis: non evertunt hæc sese mutuò, sed stabiliunt potiùs: ut intelligens quisque percipere facile potest.

D. Calvini, scilicet, iudicium sequentes, efficaciatem illam roboris Dei, cum fide connectendam esse negant, tanquam eius esset causa, Sed 1. quamvis posteriora illa verba, pro efficacia fortis roboris ipsius, referenda non essent ad verbum credendi, vel ad credentes, antecedentia tamen quæ sunt ejusdem planè valoris, non possunt alio referri, excellens illa magnitudo potentiæ ipsius in nobis qui credimus. 2. Calvini beato nomine abutuntur miserè, dum auctoritatem ejus prætexunt interpretationi suæ. Putat ille quidem efficaciam illam potentiæ non esse referendam ad verbum credendi tantum, non tamen rejicit penitus illam constructionem: rem ipsam verò, potentiam nempe, & efficax robur Dei, causam ibi statui vocationis & fidei nostræ, pro confessio habet & indubitato: quod ut liquidò appareat, & argumentum hoc simul etiam non parum illustratur, gravissimis ejus verbis hunc locum ornare jurabit. Videmus ut sibi nunquam satisfaciatur Paulus in prædicandâ nostrâ vocatione, & sane mirifica Dei virtus hic se profert, quam à morte traducimur ad vitam: atq; ex filis gehennæ filij Dei & vitæ æternæ hæredes efficiuntur. Stulti homines frigidam esse hyperbolen hoc loco putant: sed qui varijs conscientie

certaminibus, quibuscum p̄i quotidie confligunt, sunt excitati, facile agnoscent, nihil hic amplius fuisse dictam quàm oportuerat. Retra-
cat eos ad considerandam Dei potentiam, ac si doceret eorum regenerationem opus esse Dei: neque id vulgare, sed in quo immensum suam virtutem mirabilem declaraverit.

Sed pr̄ter D. Calvinī nomen habentē. tiam unde probare se posse purant quod volunt. Alioqui (ajunt) Paulus precaretur, ut scirent quomodo convertantur, quod est absurdum, & non necessarium scitu, quod & nemi in hac vitā plenē potest notum reddi. At verō tenacitas hęc est nimis inconsulta absurdum id appellare, quod Christianos omnes maxime decet, non necessarium, quod summum habet ædificationis usum, & non querendum, quod plenē non potest in ista vitā acquiri. Quid autem vocatos magis decet, quā scire & profiteri vocationem suam gratioso & efficaci modo à Deo fuisse adiuvisitram? Quid magis est usus, quā hujus modis-
pius mentumisse? Quamvis etiam non possunt hunc motum penitus & plenē scire, dum istic vivunt (quid enim est quod plenē scimus?) hoc nihil tamen impedit, quia aliquam ejus perceptionem Ephesij optet Apostolus: iisdem enim optat illius charitatis cognitionem, quam fatetur ibidem ipse cognitionem omnem sperare. Ephes. 3. 19.

Fundamentis istis arenosis conclusionē adstruunt ejusdē notæ. Hic itaq; (dicunt) tribuitur Deo efficax actio in fidelib⁹, ut intelligant, quanta sit Dei potentia in ijs quos nō minus ne-

que aliter die novissimo è mortuis excitaturus, quā propriū filium: quam potentiā Deus, & in nobis qui credim⁹ exeruit in eo, quòd uti Christum propter nos è mortuis excitavit, & ad dextram suam collocavit &c. sic & nos cum eo vivificavit, excitavit, & collocavit in cælis. Nam 1. si efficacia huius potentiæ referenda fuisset ad resurrectionem futuram in die novissimo, tum eam in præsentī in fidelibus tam excellenti modo exerceri nequaquam dixisset Apostolus, sed exserendam in futuro, sicut in præterito, eam exsertam fuisse in Christo narrat. 2. Apud Apostolū ipsum c. 2. 6. expressam applicationem habemus huius efficaciz ad resurrectionem illam primam, quæ est in conversione. 3. Potentiam illam quā mortui excitantur, in nobis qui credimus, exsertam esse cum dicunt, totum argumentum concedere videntur: Major enim nonnunquam exseritur in nobis potentia, dum istic in vivis manemus, quā in opere conversionis. 4. Miror quo sensu velint id intelligi, quod addunt, omnipotentiam illam divinam, exsertam fuisse in eo, quòd nos cum Christo vivificavit, excitavit, & collocavit in cælis. Ego certè ne conjecturā quidem possum assequi, ut cum eorum dogmatis hoc possit conciliari.

2. Respondent ultimo in loco, quāvis efficacia hæc roboris Dei, referenda esset ad fidem, tanquam eius causam, non tamen fir-
mum foret argumentum, quia non est causa fi-
dei efficiens: talem enim causam particula
notat non necessariò notat: sed fundamentum,
quo

object 9) *Primum Spiritus Sanctus generat in nobis fidem secundum efficaciam eius potentiam. Ephes. 1. deinde idem Spiritus nos cum Christo arctissime coniungit, secundum potentiam efficaciter in nobis agentem. Eph. 3. denique nos reddit beneficiorum Christi participes, ex viutus agente. 4. Verba Petri 1. 1. 3. nihil faciunt ad rem: in ijs enim nulla mentio fit efficacitatis huius potentiae, quam Paulus tantoperè commendat: non docent igitur (quod hic affirmatur) efficacitatem illam statui ut fundamentum, quo fides nostra nititur. 5. Consideratio sola resurrectionis Christi, non potest hominem regenerare: quidquid enim fit ex consideratione merâ, id præcipuè ac propriè fit à considerante: sed hominem non dicent, spero, causam esse præcipuam suæ regenerationis. 6. Apertè hic Remonstr. profiteri videntur nullam gratiam ad conversionem hominis necessariam esse, præter gratiam doctrinae ac revelationis externæ: præsertim si his adjungatur Episcopij opinio, De perspicuitate Scripturæ, cuius semel aut iterum ante feci mentionem. Socini vestigia quis hic non videt expressa? 7. Perperam dicunt ex vers. 17 & 18. palam fieri Apostolum hanc potentiam Dei considerasse tantum sub ratione objecti: æquè possunt colligere ex vers. 18. opes ipsas gloriæ non alias nobis conferri quàm proponendo. 8. Illud interim unum attentè debet observari, modum objecti, & modum efficientis causæ distinctas res esse, & nullum differentes, fatentibus id Remonstr. ip-*

sis : atque aded suasionem solam, per obiecti & eius convenientiæ propositionem (in quâ gratiæ totam vim ab ipsis collocari palam supra feci) non habendam esse pro efficiente causâ conversionis nostræ.

Coloss. 2. 12.
13.

Secundus locus est Coloss. 2. 12. 13. *Cum resurrexistis per fidem efficacia Dei, qui excitavit eum ex mortuis.*

Tria hic observant Remonstr. 1. *Post hoc sic intelligi, cum D. Calvino, ut significet fidem in Dei virtute esse fundatam.* Quod saluâ quidem orthodoxiâ fieri posse non negot sed interpretatio tamen illa minùs videtur accommodata. Nam 1. propositum fuit Apostoli, ostendere quo pacto circumcisi vel regeniti erant, quum sine manibus eorum circumcisionem factam esse dixisset, versu aptissimum igitur fuit ut per efficaciam Dei, vel manu Dei, non hominum, hoc efficiat. 2. Fundamentum fidem sustentant non est propriè *ἀρχή* Θεοῦ, efficacia Dei, sed robur & potestas, cujus efficacia hæc est fructus. Robur enim, ut D. Calvinus in Epist. 1. observat, est quasi radix, potentia arbor, efficacia autem fructus, qui in actum emergit.

2. Observant, intelligi posse per fidem, operationis fidem, quâ Deus operatur in nostrâ suscitationem ex morte peccatorum in vitam novitatem. Vbi incertum relinquunt, verum fidelitatem intelligunt Dei, an eadem hominis in Deum. Si illam, aberrant ab Apostoli scopo, qui nullam justam causam habebat, cur faceret mentionem illius. Si hanc, tum suscitationis totius non exponunt causas

causam: nam ejus pars magna ponitur in ipsius fidei ingeneratione.

3. Observant, Verba illa sequentia, qui eum suscitavit ex mortuis, non facere proprie ad describendam Dei potentiam, sed ad describendum Deum. Quasi hæc duo inter se opponenda essent ac sejungenda! descriptio potentiae Dei est descriptio ipsius Dei. Non potest enim Deus nobis describi, nisi per sapientiam, justitiam, bonitatem, potentiam, vel similem aliquam proprietatem. Quia etiam Deus describitur per potentiam, in factis vel effectis potentibus cluentem, potentiae simul & Dei descriptio datur. Sic in hoc exemplo rem habere cæcus est qui non videt. Imò eadem descriptio Dei, potentiae Dei, & fidei in Deum ac ejus potentiae explicationem quandam habet: sicut & Roman. 4.17. Credidit Deo vivificantem mortuos, & vocanti quæ non sunt tanquam sint.

2. Thess. 1.
11.

Tertius locus est, 2. Thess. 1.11. Precamur semper pro vobis: ut Deus noster compleat omne suæ bonitatis placitum, & opus fidei potenter.

Resp. Remonstrantes. 1. posse hoc fieri potenter, & tamen resistibiliter, quia Evangelium est potentia Dei, homines tamen ei resistunt. Quod subterfugium potius est quam serium responsum. Nam 1. quod potenter à Deo effici dicitur in scripturâ, id sic perficitur ut impediri non possit. Potentia enim Dei est omnipotentia. 2. Evangelium est instrumentum arbitrarium potentiae Dei, resp. sui spiritus conatantis: ejus autem virtus ubi agit

326 *Articulus quartus*

potenter, superat omnem resistantiam. Valida est enim ad subversionem munitionum, ratiocinationes evertendo, omnemque sublimitatem, quæ sese extollit adversus cognitionem Dei, & in captivitatem redigendo omnem cogitationem ad obediendum Christo. 2. Cor. 10. 4.

Resp. 2. *Agi hic non de initio fidei, sed de eius incremento & constantia.* Quasi (hoc enim sapius mihi est repetendum) majori opus esset potentiâ ad incrementum & constantiam fidei, quàm ad ejus primam ingenerationem, & non ab eadem virtute augmentum & initium haberet. Neque video quomodo possint Remonstr. potentiam ullam precibus impetrandam, necessariam credere ad fidei incrementum, quum nihil fidelibus ad summam gratiæ perfectionem deesse docent præter voluntatis assensum (Nicol. Grev. pag. 235. 236.) quem etiam Liberum in hominis arbitrio semper manere defendunt.

Resp. 3. *Per opus fidei, hic proprie intelligitur non fides ipsa, sed patientia.* Sed 1. opus fidei nihil aliud significat apud Paulum, quàm operosam vefficacem, sicut videtur ex collatione, Gal. 5. 6. cum 1. Thes. 1. 3. ubi etiam apertis verbis distinguitur à patientia. Opus fidei, labor charitatis, patientia spei. Patientia fidelium adeò pendet ex eorum fide, quâ cum individuam habet connexionem, ut una sine alterâ compleri non possit.

Resp. 4. *posse complementum hoc intelligi de premio fidei conferendo.* Sed 1. premium

illud finis potius est fidei, quam opus 1. Pet. 1.9. 2. Completionem hanc totum illud interstitium complecti, quod est inter initium fidei, & ejus finem, Apostolus ipse, quasi terminos ejus constituens, docet *Philip. 1.6.* Qui cepit, perficiet usque ad diem Jesu Christi.

Quartum & ultimum testimonium est, 1. Pet. 1.3. 2. Pet. 1.3. *Divina Dei potentia omnia nobis donavit, quæ ad vitam & pietatem pertinent per agnitionem illius, qui vocavit nos ad gloriam ac virtutem.*

Respondent Remonstrantes ut prius, divinam hanc potentiam, non extendi ad fidei donationem, sed ad fidem sequentia. Quod si verum esset, nihil tamen officeret argumento, ut sæpius ante monstravi. Sed rationes illæ, quibus hæc probare cenantur, parum aut nihil valent. 1. Quia hic non fit votum de fide, sed de multiplicatione gratiæ in fide, aut per fidem. Quamvis autem votum quod vers. 2. habetur, multiplicationem intendat talis gratiæ, confirmatio tamen ejus, quæ vers. 3. continetur, peti potest ab ipsius gratiæ donatione primâ, ratiocinando scilicet à pari in hanc sententiam, Deus vobis initium hujus gratiæ potenter donavit, optandum igitur & sperandum est, ut multiplicationem ejus eadem virtute concedat. Sic argumentatur Apostolus Paulus, *Phil. 1.6.4.* 2. Quia potens hæc donatio non fuit agnitionis, sed eorum quæ ad vitam & pietatem pertinebant per agnitionem Fuit autem & agnitionis & cæterorum ex illâ pendentium.

Hec enim agnitio est principale donum, & reliquorum omnium fundamentum: ita ut de agnitione Christi non minus, quam de Christo dicere nobis liceat cum Apostolo, qui hanc nobis dedit, qui non etiam cum hac, & per hanc omnia nobis donabit? Et hanc vim habet quod istuc dicitur, per agnitionem omnia nobis donari. 3. Per donationem hoc in loco nihil aliud intelligi (volunt) quam propositionem magnorum promissionum in Evangelio. Quod si verum esset, tum propositio & propositi donatio unum essent idem; tum omnibus mortalibus donari dicerentur hec omnia. Evangelium omnibus et equo proponi Remonstrant. affirmant, tum etiam propositio Verbi externa, satis potius esset perse ad hominem saluum faciendum.

CAP. VII.

Argumentum sextum.

Pag. 317.

Gratiam
conversionis
cum inno-
dum operari,
ut omnes
per eam
convertan-
tur, qui eius
finunt parti-
cipes.

Sed hec operatio gratiæ Dei in Christo non est efficacior, quam ut à præce humane voluntatis rebellionē superetur sapientia impediatur, sequitur multos hanc gratiam, id est, Spiritum Iesu Christi vivificantem, vel generationis spiritum accepisse, qui tamen non fuerunt conversi, neque renati, & in quibus ipsa illa fides non effectit. Sed hoc verum non esse Scriptura docet, quum hanc gratiam

Dei in Christo non esse communem ostendit ijs, qui nunquam regenerantur, sed esse gratiam peculiarem, quæ semper fidem & regenerationem efficit in ijs omnibus, qui eius sunt participes. Rom. 8. 14. 1. Corin. 1. 23. 24. Johan. 14. 17. Joh. 6. 37. 45. 1. Iohan. 4. 13. Iohan. 12. 39. 40. Ergo neque prius illud.

Tam perplexè hic agunt Remonstrantes, ut nihil potius habuisse videantur, quàm Lectorem fatigare contentionibus ingratiss.

1. Conclusionem huius argumenti suæ thesisi non aduersari (contendunt) quia gratia potest esse tam efficax, ut nunquam prorsus impediretur, & tamen resistibilis esse. Vbi faciunt intelligendum ut nihil intelligant. Nam si tam efficax est ut nunquam impediatur, id est, si efficacia intrinseca ipsius gratiæ tanta sit, ut semper in actione suâ repugnantiam omnem vincat, tum necesse est ut sit irresistibilis. Intelligunt (fat scio) quidam per efficaciam gratiæ eventum solum, vel actua-lem ejus efficientiam: sed talis sensus non potest hic locum habere, ubi dicitur gratiam tam efficacem esse, ut nunquam impediatur, non ideo efficacem esse, quia nunquam impeditur. Efficacia hic ponitur ut constans ac perpetua causa remotionis obstantis impediementi, non ut ejus consequens eventus.

2. Præposterè igitur fundari argumentum (ajunt) super ipsum actum impedire & resistere, quum thesis agat de eo cui potest resisti. Sed i. thesis esset frivola, si moveret litem de re-

330 *Articulus quartus*

sistendi potentiâ tali, quæ nunquam veniret in actum. 2. Argumentum non fundatur simpliciter super ipsum actum impedire & resistere, sed super efficaciam illam, quæ facit ut nunquam actu impediatur.

3. Hoc tamen concessio, consequentiam in argumento nullam esse, dicunt, quoniam propositio est identica, tantundem valens ac si dicitur fuisse, si gratia Dei sæpè fuit repugnans, ergo fuit illi sæpè repugnans. Quod nihil aliud est, quàm nodum querere in scirpo. Propositionis hæc vis est: si efficacia huius gratiæ non sit major, quam ut sæpè impediatur, tum multi gratiam ipsam habent, in quibus effectum gratiæ non sequitur. Vnde idem per idem non probatur, sed homini gratiam habentis conditio ostenditur, et natura gratiæ, quam habet.

4. Proprius accedentes ad rem, propositionis consequentem partem interpretatur, de infusione potentiæ & habitus fidei, unde postea ipsa fides re ipsa sequitur. Sed huic explicationi opponuntur ab ipsis tria. 1. Pro concessio accipi, quod illi negant, nimirum ante ipsam fidem infusionem talem habitus fidei præcedere. Pro concessio scilicet haberi debet inter omnes hæredes gratiæ, vires novas nobis inseri per gratiam divinam, antequam supernaturalem actum fidei possumus elicere, vel exercere: ne principium illud internum, cuius vi hoc agimus, virtus quædam naturæ putetur. 2. Spiritus adoptionem statui, deest utam hominis assensu, ac voluntate accipiendi. Quod verum sit, ad

secus, hic nec statuitur, nec destruitur, sed in medio relinquitur. Arguitur tantum in presenti, gratiam illam ab ijs non accipi in quibus non sequitur conversionis effectum. De re ipsa in loco suo disputatum est, acceptiorem scilicet spiritus, destituti assensu antecedente, non tamen consequente & concomitante: hoc est, prius ordine naturæ, quamvis non temporis, vires credendi nobis communicari, quam nos credamus. 3. *Causam cur multi manent irregenerati, in eo poni, quod Deus illis spiritum illum noluerit infundere.* Cujus collectionis nullam video iustam rationem. Fieri enim potest ut omnes credant, qui spiritum illum infusum habent, & tamen illi qui non credunt, sint sibi in eis ipsis infidelitatis suæ causa.

5. *Ambiguitatem latere dicunt in illâ sententiâ: gratiam Dei in Christo non esse communem ijs, qui nunquam regenerantur: communem enim ijs esse quoad oblationem, sed quoad participationem, promissionem, & destinationem, gratiam Dei in Christo, qualis nobis propriè in Evangelio est manifestata, propriam esse fidelium.* Sic unam dum tollere videntur ambiguitatem addunt ipsi plures. Nam 1. qualis illa gratia sit, quam illi putant propriè in Evangelio manifestari, non liquet hic. Nos credimus illam gratiam, quâ facultas ipsa credendi communicatur hominibus, in Evangelio propriè manifestari: hanc autem destinari vel promitti solis ijs, qui jam credunt, ineptum esset affirmare. 2. Facultatem benè utendi dono illo, quod quis habet

vel infitum vel oblatum, omnium communem faciunt Remonstrantes, quoad possessionem ipsam: talem etiam facultatem gratiæ Dei in Christo tribuendam esse docent. (Artic. 3.) Ergo gratiam Dei in Christo communem faciunt ijs, qui non regeantur, quoad ipsam possessionem: nisi fortè ambiguitas aliqua subfuerit, quam adhuc reliquerunt inexplicatam. 3. Gratiam in mente recipi docent per irresistibilem illuminationem, & in voluntate etiam eandem gratiam recipi per modum affectus, imò quidquid gratiæ recipitur irresistibiliter recipi, etiam ab ijs qui resistunt ipsi ac non convertuntur. Sic enim explicatur eorum sententia per Iohannem Arnoldi, Respond. ad Bogerm. pag. 2. pag 258. *Irresistibilem gratiam appellant quatenus aliquid imprimit, quod tantum recipitur.* & pag 262. *Actio gratiæ irresistibiliter recipitur, non potest non recipi.* Hic tamen gratiam, quoad receptionem peculiarem esse fidelium fatentur. Vel aperta contradictio, vel ambiguitas magna in assertionibus istis contineri debet.

6. De Scripturæ locis agentes, illos omnes pronunciant à scopo aberrare: quod variis etiam rationibus confirmare laborant. 1. *Consequentiam potius probandam fuisse, quam assumptionem.* Si quidem cum Sophistis qui agat, qui voculas & syllabas captant, ut quæcunque specie possunt, in rem suam vertant, tum singulis particularis cautissime prospicere debet. Sed inter viros graves consequentiam talem suam hæc satis manifestam fore,

fore, non mirum est si viri boni putabant. 2. *Thesis suam de hac assumptione nullam controversiam facere dicunt.* Quasi in thesicos alicujus refutatione, assumptio Syllogismi debeat ipsi contradicere, & non satis sit in conclusione argumenti negari illud, quod in quæstione affirmabatur. Assumptio tamen, quâ nititur illa conclusio, probari debet imprimis ut eadem opera conclusio simul probetur. 3. *Nullum horum locorum loqui de irresistibili spiritus infusione in hominem, ut in inanem truncum, ex quâ postea re ipsa prodiret fides.* Neque verò talis infusionis ullo mentio fuit in argumento: nec ex argumenti sententiâ tale quid elici magis potest, quàm ex irresistibili mentis illuminatione, & affectuum inspiratione, quam Remonstrantes defendunt, sequitur illuminari hominem & affectibus moveri tanquam inanem truncum.

7. De singulis testimonijs non nihil breviter monent. *Rom. 8. 14. Agi de fidelibus qui credunt.* Quod verum quidem est: sed nihil impedit, quin indè probetur, spiritum Dei non communicari nisi filijs Dei, *vers. 30. Non agere de vocatione ad fidem, sed fidelium ad crucem, &c.* Quod nec verum esse, nec simile veri, in primâ quæstione monstravi. *1. Cor. 1. 23. 24. Agi de Evangelio, quo Christus proponebatur, qui in virtute ac sapientiâ agnoscebatur à vocatis, id est, fidelibus, quia constat illis Deum se per Christum sapientissimum ac potentissimum demonstrare ad servandos fideles.* Vbi nec fallum dicunt, nec

Roman. 3.

14.

1. Cor. 1. 23.

24.

334 *Articulus quartus*

nec totum id quod verū est, & ad hoc propo-
sitū spectat. Christus enim & sapientissimus
& potentissimus etiam fuit in omnibus effi-
caciter vocandis & convertendis ad fidē. Ex
ejus enim sapienti electione & potētī volun-
tate uir, quod vocabantur illi, quos descrip-
tos illū habemus, ut Apostolus testatur, 2. ad
29. *Iohan. 14. 17.* *Sermonem esse de infideli-*
bus, qui non possunt verē ac ritē assentiri spiri-
tui. Et de ijs quidem sermo fit, sed non de ijs
tantum: fit etiam sermo de ijs, apud quos ma-
net & in quibus est spiritus, quos omnes &
solos recipere & nosse cum posse Saluator
affirmat; reliquos enim non posse eum ac-
cipere: inter quos reliquos, non illi tantum
numerari debent, qui sunt profligatae vice,
sed omnes non renati. Hæc quam benè con-
veniunt cum Remonstrantium opinione,
non potest illōs latere, qui norunt ab ipsa
defendi, posse quemvis mentis sue compotem,
omnem Scripturæ sensum ad salutem necessi-
rium facile percipere, sine speciali spiritus gra-
tiā: mentem sufficienter illuminari & affectus
per gratiam excitari, voluntatem etiam poten-
tem fieri ad verē ac ritē assentiendum Deo vi-
canti, in multis non credentibus nec unquam
credituris. De Iob 6. 37. sat dictum esse nar-
rant in responsione ad primam thesin. Secundō
nunc aut tertio huius loci vim, qua non pos-
sunt non gravissimè premi, cauto silentio
dissimularunt, & ad primam thesin studio-
sā Lectorem astutè relegarunt. Ibi autem
nihil statuunt de vero verborum horum sen-
su, sed æquē incertum eum relinquunt, ac

Iohan. 14.
17.

Iohan. 6. 37.

isto in loco, ubi nihil dicunt: ut videre est, p. 91. & in ijs, quæ dixi ego ad primæ partis argumentum primum. Eo pluris igitur nos facere debemus testimonium hoc tam luculentum, & magis urgere. Deniq; 1. Iohan. 4. 13. *agere volunt de donatione Spiritus, non quo creditur, sed quo fideles cōfirmantur et obligantur in diem redemptionis, sicut & spiritu miraculorum.* Cujus distinctionis nullum fundamentum aut etiam vestigium habetur in textu. Imò contrarium planè probari potest ex eo, quod sequitur, *vers. 15.* ubi omnium fidelium communem facit habitationem illam in Deo, quam in hac spiritali dōnatione cognosci docet, *vers. 13.* quamvis igitur obsignabantur fideles hoc spiritu, aliam tamen rationem habuit obsignationis, quàm spiritus ille miraculorum, qui paucis quibusdam concessus fuit.

1. Iohan. 4.
13.

Considerant in fine consequentiam quandam argumento annexam, & probatam, ex Ioh. 12. 39-40. consequentia est, *eos qui re ipsa non credunt, gratiam Dei in Christo nunquam accepisse.* Concedunt hoc Remonstr. modò illud accipere, sic accipiatur, ut ab illis explicatum est: quomodo autem hoc ita possunt explicare, ut semet interim non implicent contradictione, ego quidem non video. Vel enim aliquam gratiam Dei in Christo acceperunt illi qui non credunt, vel non sunt potentes facti ad aliquid boni intelligendum, cogitandum, volendum, & perficiendum (testibus ipsis Remonstr. in thesi tertiâ) sed multos eorum, qui non credunt, potuisse credere

Ioh. 12. 39.
40.

credere docent, & omnes aliquo modo sufficientem gratiā habere, ad fidem & salutem assequendam. Explicationem hujus nodi mittunt: amant potius in causam inquirere, quare scilicet tales spiritum non acceperint, ac proinde potuerint credere: & concedunt hoc esse, quia Deus illum eis noluerit dare. Quid autem istis verbis concesserint, non bene videntur perpendisse: Deum scilicet quosdam hortari, monere, vocare, & omni modo ad fidem invitare, quibus constituerit non dare spiritum, sine quo non possunt credere. Concedent igitur, spero (negari namque non potest ab ijs, qui prius illud agnoscunt) impias & profanas esse calumnias eorum, qui dispensationem hanc divinam, hypocrisis, insipientiæ, injustitiæ & similibus fædissimis titulis dehonestare solent. Sed quærunt insuper, *Fueritne illa Dei voluntas absoluta & præcedanea, nullā occasione sumptā ex eorum peccatis & impietatibus præcedentibus?* Quæstiones istæ de causis remotis, & in sinu Dei latentibus, nihil spectant ad hanc thesin. Respondeo tamen, omnis interna propriaque Dei voluntas est absoluta & præcedanea, sed respectu eventus, quatenus voluntas illa ferebatur in hoc objecto, hoc tempore, & hoc modo, habuit occasionem ex hominum peccatis.

CAP. VIII.

Argumentum septimum.

Pag. 322.

SI operatio gratiæ Dei sit efficax tractio, Gratia conversionis operatur per modum efficacis tractionis.
 Stum non est nudum illicium, quasi pater alligeret infantem pamo, sed voluntatem nostram rebellem potenter & efficaciter ita mutat, ut ex inuitis seu involuntarijs omnes ita tractos faciat reipsa voluntarios, ut ipsi resistere nolint: alioqui posset Dei consilium & voluntas ab hominibus impediri, contra quam dicitur. *Isai. 14. 27. & 46. 10. 11.* Sed verum prius: *Iob. 6. 44.* Ergo & posterius.

1. Respondent iterum, ut ante, per illusionem, Totum hoc argumentum nihil suæ thesi adversari, neque sententiæ suæ de gratiâ resistibili, quæ semper est resistibilis, etiam cum non resistitur ipsi. Hoc si de thesco ipsius verbis affirmassent solis, nugatorium quamvis fuisset respondendi genus, à veritatis tamen specie non adeò derelictum. Quum autem sententiam suam de gratiâ resistibili, eam esse paulo ante professi sunt (pag. 317.) ut multos reipsa gratiæ conversionis resistere, eamque impedire putent, mirum est eos nunc affirmare, conclusionem illam quæ huic dogmati planissimè contradicit, sententiæ suæ nihil adversari. Sed & thescos etiam ipsius menti non minùs adversatur, quàm sententiæ

338 *Articulus quartus*

tiæ prædictæ. Si enim efficaciter & potenter omnes illos voluntarios facit Deus per gratiam, quos ita trahit, tum ejus operatio non potest prorsus irrita fieri, vel ipsi non potest penitus resisti.

2.
Iohan. 6. 44. Socini verbis (quæ in Prælect. Theol. c. 12. sect. 11. exstant) argutum quid obtrudunt, & contextu, scilicet, probari posse negant, trahenti huic gratiæ nunquam resisti: quamvis enim nemo veniat nisi qui trahitur, fieri tamen potest, ut quidam trahantur & non veniant. Multo melius sequitur, eos posse venire qui sic trahuntur, quod possunt etiam multi, qui id actu non faciunt. Ex verbis quidem ipsis, vers. 44. secundum à ceteris consideratis tam evidenter non potest illud colligi, ut contradictioni nullus locus relinquatur. Si verò jungantur illa verba cum ijs, quæ in textu partim antecedunt, & partim sequuntur, tunc ad evidentiam deductionis nihil potest desiderari. Dixisset antea dominus, *Quidquid dat mihi Pater ad me veniet*, vers. 37. dicit etiam postea in eandem ferè sententiam, *Quisquis audit à Patre, & didicit, venit ad me*, vers. 41. Inter hæc duo tertium hoc intercedit effectum, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*, vers. 44. & postea repetitur, vers. 65. *Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo*. Eandem rem hisce quatuor axiomatis explicari, adventum scilicet peccatoris ad Christum, vel fidem in Christum ex verbis ipsis manifestum est. Sibi met igitur mutuò exonerati debent lucem, quâ nos adjuvari possumus in mentem

mente Christi percipiendâ : quæ sic est eligenda. *Quidquid dat mihi Pater ad me venit.* Hoc in verborum cortice non tollit quin alij etiam veniant, qui non sunt à Patre dati. Eos enim omnes qui dati sunt venire significat, sed non solos eos : at verò quia soli tales veniunt, & non alij, propterea Dominus paulò post addit, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater traxerit eum :* ut non solum omnes illos venire doceat qui à Patre dantur & attrahuntur, sed & solos illos. Hæ igitur duæ veritates mutuò se juvant & sententiam complent. Si enim priorem tantum posuisset Christus nõ tam planum fuisset, *solos* à Patre datos venire; si alteram solâ dubitari potuisset, an *omnes* illi venirent? Quum utraque confirmatur, utrumque debet esse ratum inter omnes discipulos Christi: hoc præsertim, quod à Remonstrantibus in dubium vocatur, *omnes* tales venire, quia repetitur idem denuò *vers. 45. Quisquis audit à Patre & didicit, venit.* Neque ferendum est certè, sic enervari hæc dicta Christi divina, ut potentiam solam veniendi inculcent, & rem ipsam incertam relinquant: quæ est Remonstr. glossa. Non enim philosophatur Dominus de abstracta fidei naturâ, nec directè docet, quid possit quis, aut non possit, sed terrore & minis movere studet quosdam suorum auditorum, ostendendo eos omnes venturos ad se, quos Pater ei dedit, atque adeò eos non esse à Patre ad salutem ordinatos, qui non veniunt: alios verò consolari & confirmare quia

quia non deessent, qui in ipsum crederent
quamvis multi Iudæorum in infidelitate
manerent. Omnia indicant actum venientem
non potentiam solam in Christi verbis in-
culcari. Neque ullus est locus in Evangelio
toto, nedum in isto capite, ubi *venire* nihil
amplius denotat quàm potentiam venien-
di.

De nudo illicio hanc phrasin intelligi-
cunt ab Augustino, Oecolampadio, Bucero
& Melanthane: quod verum non est.
Quamvis enim per illicium ac invitationem
aliquatenus illustratur hic locus ab auctori-
bus istis, quemadmodum à nostris etiam fi-
ri solet, Augustinus tamen, quem ceteri se-
quuti sunt præeuntem, altius aliquid sub-
esse, quàm illicium nudum clarè satis indi-
cat. Contr. duas Epist. Pelagij lib. 1. cap. 19.
*Non ait, duxerit, ut illic aliquo modo intelli-
mus præcedere voluntatem: quis trahitur
hanc volebat? & tamen nemo venit nisi volens.
Trahitur ergò miris modis ut velit, ab illo qui
novit intus in ipsis hominum cordibus operari,
non ut homines quod fieri non potest, nolentes
credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.
Sed mirum non est Augustinum aliter ab ipso
intelligi, nam ne in argumento quidem isto,
cui jam occurrunt, plus aliquid statui con-
cedent, quam gratiam allicientem, quum ope-
ratio ejus talis esse dicitur, quâ repugnantem
nostrâ voluntas re ipsa ita mutatur, ut ex-
vitis voluntarios efficiat, quia possunt & in-
iti voluntarii reddi solo illicio. Miri homines,
qui ubi maximè videri vellent oculati &*

rements acutum, ibi vel cæcitatem summam, vel dolum non bonum apertè produnt. Prætereunt enim quasi non dictum, quod cum emphasi positum fuit in operationis hujus descriptione; illâ scilicet voluntatem nostram rebellem *potenter & efficaciter* ita mutari, &c. His verbis distinguitur operatio descripta ab allicio nudo. Nemo enim qui suaserit merus est, quamvis omnium summus, dici potest *Nisi per hyperbolen summam*, *potenter & efficaciter* mutare voluntatem alterius ipsi repugnantem: imò ne mutare quidem propriè loquendo, quia proponit solum argumenta, quibus alter sic uti potest, ut voluntatem suam ipse mutet. Has igitur voces non debuisse ex descriptione delere.

Æquum esse (dicunt) *ut à Nostris explicetur, quid sit hæc tractio, quando quid non sit exponunt.* Qui verò æquum esse pronunciant, ut non minùs quid res sit, quam quid non sit, exponatur, ij seniet iniquè nimis agnoscere debent egisse, in eo quod unicum illud hujus cōtroversie caput *resistibilitatem*, nusquam planè per totam hanc disputationem explicatum dederunt, ita ut auctoribus ipsis dicere possit Lector, *hoc est.* Vocem *resistibilis non accipimus* (inquiunt) *simpliciter pro repugnare, non pro superare.* pag. 274. 276. Quid non sit sæpiùs narrant, quid sit non dicunt, sæpiùs licet rogati. De tractione sententia nostrorum satis est clara, Deum scilicet hominem trahere, quum virtutem veniendi communicat, & quâ externè, quâ internè
sic

342 *Articulus quartus*

sic movet, ut indeclinabiliter veniat ad Christum.

Irresistibilitatem gratiae non posse probant, ex voce trabendi, quia eadem vox in multis locis resistibilem actionem notat. Respondendo, quamvis vox eadem aliam habet libi subiectam sententiam, tamen 1. Nulla per totam Scripturam usurpatur, quin illam habeat usum, & summum efficacie gradum designet, qui tali casu circa tales res attribui potest. Quum igitur Deo hic tribuitur circa voluntatem humanam, quam habet in manu sua, sicut rivum aquarum dirigendam, & in eo negotio quod summam virtutem requirit, scilicet in conversione peccatoris, potest ut hic potentem & realem efficaciam notare putetur. 2. Vbi alio sensu hæc vox usurpatur, ibi res illa, quæ hoc modo facta fuisse dicitur, alio etiam medio fieri potest patet, Sic Act. 10. 30. Discipuli potuissent converti quamvis à falsis illis doctoribus non fuissent abstracti. Act. 12. 4. Stellæ cœli eadem potuissent, quamvis Draco non traxisset eam caudâ. Hic verò longè aliter se res habet: peccatores enim non trahuntur à Patre, non possunt venire ad Christum, sicut Dominus ipse testatur. 3. Ex indè etiam apparet actionem planè divinâ hac voce hic designari ut Cyrillus observat lib. 3. cap. 39.) quod Deo Patri attribuitur: quod ideo factum videtur, ne si Christo tributum fuisset, opus ipsum videretur humanum. 4. Quum suscitationem mortuorum sibi met hic tribuit Christus, & tractionem hominum ad se per-

tri, (nemo potest venire ad me nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: & Ego resuscitabo in novissimo die) verisimile videtur non minoris potestatis esse, tractionem hominum ad Christum, quàm eorum à mortuis resurrectionem: sic enim quod minus est tribueret Christus Patri, & sibi met ipsi quod majus est. 5. Illud certissimum est tractionem hanc interioris & efficacioris, ad eoque superioris esse virtutis, quàm verba & opera Christi externa. Iudæi *vers. 30.* quærebant à Christo signum, quo moveri possint ut credant in ipsum. Christus post alia respondet *vers. 36.* *Vidistis me* (id est signa mea, tam in verbis, quàm in operibus, *Matth. 12. 39. 40. 41.*) & non creditis: & hanc occasionem atripit *vers. 37. 44. 45.* fidei causam in altius revocandi principium supra signa, & supra verba exteriora, quæ per se non posse dicere homines ad fidem inducere, sed *donationem, tractionem, & instructionem* divinam, & præter & supra hæc ad fidem veram ingenerandam requiri. Hoc igitur fuit proprium Christi propositum in hoc loco probare media hæc externa, aut allicium in ijs latens, non satis esse in sese ad homines efficaciter convertendos.

Addunt Remonstr. 2. (cum Socino) *Irresistibilitatem* eò minus ex voce trahendi deduci posse, quia statim sequitur, si quis audierit & didicerit à Patre, ad me veniet, hæc igitur tractio fit audiendo & discendo, quorum neutrum potest fieri modo irresistibili. Et 3. trahere idem esse quod dare, *vers. 65.* quæ au-

344 *Articulus quartus*

tem creatura rationali dantur, propriè sunt talia, quæ possunt reyci vel recipi. Quorum allegationum vanitatem percipiet statim & rejicet Lector, si in memoriam revocet quid ipsimet Remonstrantes concedunt pag. 277. Virtutem, scilicet, Spiritus sancti in membra nostra irresistibilem esse, quando Deus nobis voluntatem suam patefacit, quoniam membra nostra ipsum scire non potest effugere, & in animo nostro, quando illum pulsat: quia velimus nullum cogimur illud sentire. Hæc enim aperte fatentur audire, discere, & scientiæ ac affectuum bonorum donum accipere homines irresistibili quâdam virtute. Illud etiam non debet præteriri, quod in ipso textu, peculiaris quædam audiendi ac discendi ratio notatur: Si quis audierit ac didicerit à Patre, non ab homine, ad me veniet. 4. Observevant quarto in loco, post veniendi facultatem datam, hominis esse venire voluntario, quod cum gratia irresistibili consistere non potest. Quod obtrudunt quidem sæpius, sed non probant. Talem verò irresistibilitatem, qualem nos in istâ causâ defendimus, cum inclinatione non voluntariâ tantum, sed spontaneâ optimè convenire, clogium illud, quod Apostolus tribuit Tito. 2. Corinth. 8. 16. 17. perspicuum facit intelligenti Lectori. Gratia habetur Deo, qui cordi Titi indicit idem studium pro vobis, quod tum exhortationem illam gratam habuit, tum verò quod maiore studio ultrò, vel ex propriâ voluntate (in. 3. supp. 1. 9.) ad vos iter suscepit. Deus hoc indicidit cordi vel voluntati Titi, & in sollicitudine

audit per suggestionem verè efficacem ac in-
 fallibilem, aliter operis hujus gloria non de-
 beretur ipsi in solidum: Titus tamen, ultro,
 spontè, & ex propriâ voluntate perficit id,
 ad quod hoc modo movebatur à Deo. 5. Ad-
 notant ultimò, *Alias voces, in Scripturis u-*
surpari, quæ violentiorem habent notationem,
Luc. 14.23. & 24.29. quibus tamen non notatur
violenta tractio, sed amica invitatio. Sed 1.
 nec violentâ tractionem in istâ voce notari
 dicimus, sed efficacem solam. 2. Nec solâ
 nudâque voce nititur hæc collectio, sed alijs
 etiam firmamentis. 3. In uno horum loco-
 rum eadem vis notatur, quæ est in hac tra-
 ctione, quæ humanam superat invitatio-
 nem: nempe *Luc. 14.23.* in altero hyperbole
 talis est, ut à currente quovis notari possit.
 Plus autem aliquid per tractionem hanc à
 Christo significari, quàm ab Evangelistâ
 per coactionem, *Luc. 24.29.* vel ipsimet Re-
 monstr. concedunt, vel verba nobis dant in
 paragraphi conclusione, ubi fatentur grati-
 am prævenientem, excitantem, moventem,
 efficaciter & reipsa operantem à Christo
 significari vocibus illis *audiendi ac trahendi.*
 Imò si sincera hæc esset confessio, totam
 hanc licet statim finiret. Nam gratia illa,
 quæ præveniendò voluntatis nostræ actum,
 efficaciter & reipsâ conversionem hominis
 operatur, non sic agit, ut in hominis ar-
 bitrio relinquat utrum velit converti, nec
 ne: sed fallacia sunt & phalerata verba. Per
 gratiam enim prævenientem efficaciter in
 homine & reipsâ operantem, operationem
 homi-

346 *Articulus quartus*

hominis ipsius intelligunt, gratiosa Deimonia sequentem. Quem in finem etiam, considerandam nobis proponunt sententiam quandam Augustini, ex lib. de Spirit. & lib. cap. 34. *Visorum* suasionibus agit Deus, ut velimus & ut credamus, sive extrinsecus per euangelicas exhortationes, ubi & mandata legis aliquid agunt, si ad hoc admonent hominem infirmitatis suae, ut ad gratiam iustificantem credendo confugiat, sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire vel dissentire propriae voluntatis est: Sed frustra neque enim hic asserit Augustinus: solis visorum suasionibus Deum agere ut credamus: hoc illud est quod in Pelagio damnat Lib. de Grat. Christi contra Pelag. & Cælest. cap. 7. 10. 13. 24. nec sic humanæ tribuit voluntati consentire vel dissentire, ut consensus vel nō pendeat interiori gratiæ præveniente, vel incerti sit eventus in ijs, qui vocantur secundum propositionem. Longè aliam fuisse mentem ejus, alia indicant loca, ut de Correp. & Grat. cap. 14. *Dei* volentis saluum facere, nullum hominum resistit arbitrium: sic enim velle aut nolle in volentis aut nolentis est potestate, ut divina voluntatem non impediat, nec superet potestatem. Non est dubitandum voluntati Dei, quia cælo & in terrâ omnia, quaecunque voluit, facit, & qui etiam illa quæ futura sunt, facit, humanas voluntates non posse resistere, quo magis faciat ipse quod vult, quandoquidem de ipsius hominum voluntatibus, quod vult, facit Deus: magis habet in potestate voluntatem,

humanam,

bonitatem, quàm ipsi suas. Sed opus non est ut aliunde petamus confirmationem huius rei, testimonium luculentum habemus in eo ipso capite, quod Rem. allegant Si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos, coartet, cur illi ita suadeatur, ut persuaideatur, illi autem non ita, duo sola occurrunt interim que respondere mihi placeat, O altitudo divitiarum: & Numquid iniquitas apud Deum? cuius responsio ista displicet, quærat doctiores, sed caveat ne inveniat præsumptiores. Satis hic innuit Augustinus ex prædefinente & inscrutabili voluntate divinâ provenire, quod unus credit potius quàm alius.

Ad argumenti propositionem confirmandam, incommodum grave, quod illâ negatâ secuturum erat, proponebatur: nempe aliqui posse Dei consilium & decretum ab hominibus impediri.

Regerunt hic Rem. 1. Non esse hoc a surdam, quia Luc. 7. 30. Pharisei & Scribæ consilium Dei adversus se reiecerunt ac inefficax reddiderunt. Et Num. 14. 30. Israelitæ impediunt & abolerunt consiliū Dei de ipsis etiam iurando confirmatum. Quid igitur ipsis absurdum videbitur (miror) quod vel suam causam juvare potest, vel adversam infirmare? Consilium Dei ab hominibus posse rescindi, tam absonum hoc, & indignum Deo, ut ne nominari quidem inter pros debeat. Scripturis vim faciunt maximam, dum huius criminis participes eas fieri invitas quasi cogunt. Luc. 7. 30. superciliosi quidam Pharisei, prævisse dicuntur vel contempsisse sapien-

Consilium
Dei ab ho-
minibus pos-
se rescindi
ex sententiâ
Remonstr.

Luc. 7. 30.

348 *Articulus quartus*

tem illam institutionem Dei, quæ à sapientia filijs agnoscebatur, Baptismum scilicet & prædicationem illam regni, quam Iohannes & Christus urgebant. De rescindendis Dei decretis non legitur ibi quidquam.

Num. 14. 30.

Ex Num. 14. 30. Consilium Dei etiam jurando firmatum, ab hominibus abrogare eadem audaciâ colligere student Remonstrantes, quâ Socinus (Prælect. theol. c. 11.) abutitur eadem historiâ, ad præscientiam Dei, cum sacrilegio maximo, labefactandam. Iusjurandum enim, ut Apostolus dicere docet, Hebr. 6. 17. abundè semper ostendit *res immutabilitatem consilij divini*: quia est *res, quæ non potest non præstare*. *res est prorsus immutabilis, quam Deus non potest non præstare*. Iuravit quidem Deus daturum se terram illam bonam populo Israelitico, nec irritum factum est iusjurandum illud, quamvis multi ex illo populo ceciderint in deserto, tamen in liberis eorum conservabatur firmum & ratum.

Hebr. 6. 17.

2. Respondent Remonstrantes. De dicto non esse absolutè hunc aut illum convertere, sed aut convertere, aut ni id fiat, inexcusabilem reddere: & alterutrum semper evenire, atque eâ ratione consilium Dei semper manere firmum, vel in promissionibus eius, vel in minis. Decretum scilicet Dei vel conditionale fingunt, vel disjunctum: conditionale sic: Volo hunc aut illum convertere, si ipse velit, si non velit, inexcusabilem reddere. Disjunctum sic: Volo hunc hominem, aut

convertere, aut inexcusabilem reddere. Priore sensu Deus nihil propriè statueret, sed in hominis voluntatem conjiceret, non eventus tantum, sed & suæ voluntatis determinationem. Conditionatum enim vel connexum axioma, nihil propriè ponit, nisi conditio ponatur prius, & conditionis illius positio determinatam reddit sententiam, quæ prius fuit indeterminata. Connexio etiam primaria, identica videtur esse ac vanæ. Si velit, convertetur, hoc est, si convertetur, convertetur, vel si volet, volet: volitio namque conversionis, est volitionis conversio. Posterior sensus 1. Decretum illud affingit Deo, quod ab ejus perfectione alienum esse Suarez ipse fatetur, qui tamen in istoc articulo cum Remonstrantibus idem planè sentit. Sic enim ille (De Prædest. lib. 1. cap. 13. sect. 5.) *Preparatio mediorum, confuso modo, & sub disjunctione, ut si unum non habuerit effectum, applicetur aliud, hic (inquam) modus non est consentaneus divinæ perfectioni: ad quem spectat, ut ex certa scientia, distinctè & in particulari, omnia disponat, iuxta universæque rei dignitatem & capacitatem.* 2. Incertum reddit consilium totum Dei, nec voluntatem divinam conversionem cuiuspiam magis intendere facit, quàm ejus convictionem. Nam in effato disjuncto par est ratio, & æqualis vis utriusque partis. Dei autem decretum de convertendis aliquibus ad fidem, simplex, efficax, & absolutum esse, promissio Abrahamæ facta ostendit, *Patrem multitudinis gentium constitui te, secundabo*

cundabo te quàm plurimum, efficiens tibi gratias multas. Genes. 17. & foedus illud cum Christo initum, visurum eum semen longævum, & regnum habiturum in medio hostium ad finem usque mundi. Fidelium videmus generationem, vel conversionem, absolute promitti (non prædici tantum) & pactio- num harum vi, infallibiliter debere præstari, quod sine absoluto decreto præcedente, non potuit ullo modo fieri. Zanchius & Pareus, quos licet ipsorum Causæ inimicissimos à se stare fingunt hic Remonstrari, nihil habent cum istoc errore commune. Quamvis enim quoad sententiam Dei in scripturis expressam, & habitudinem etiam variarum rerum inter se, quæ in decreto Dei continentur, decretum ipsum conditionale dici posse concedant; internum tamen Dei decretum absolutum esse ubique contendunt.

Isai. 14. 27. &
46. 10.

De Scripturæ testimonijs, quibus Dei consilium impediri non posse probatur, nempe, Isai. 14. 27. & 46. 10. *Jehova inivit consilium, & quis irritum faciet? Consilium meum stabit, &c.* videri vellent satisfacisse Lectori, quum distinctionem adhibuerunt, à Socini incude calentem (prælect. Theol. cap. 7.) quamvis adeò obscura sit illa & imperfecta, ut rem ipsam non minus dubiam relinquant, quàm invenit.

Non agunt (inquiunt) hæc loca de consilio & decreto, quale hic consideratur, sed de decreto aliquid potenter efficiendi, quod etiam exequitur omni potenti manu, non sicut in-

ma idola, sed ut robustus & potens Deus. Sed
 1. Distributionem constantem ex contradi-
 centibus, qualis hæc est, (*Decretum est vel
 potenter aliquid efficiendi, vel non potenter,*)
 in serijs disputationibus non admittendam
 esse Dialectici benè monent. Sic enim cui-
 libet veritati facilè potest illudi. Alteram
 illam decreti speciem, quam exequitur Deus
 absq; potentia, describere nobis debuissent,
 si distinctionis ope rem illustrare vellent,
 non obscurare. Quod eo etiam magis de-
 cuisset eos facere, ne docuisse videantur De-
 um quædam suorum consiliorum eo modo
 perficere, quo infirma solent idola: quum
 enim Deum quædam consilia perficere do-
 cent, non sicut infirma idola, sed ut robu-
 sum & potentem Deum, quædam verè non ut
 robustum & potentem Deum, occasionem
 præbent existimandi, sic eos putare Deum
 hæc quædam decreta exequi, sicut infirma
 idola sua solent effecta dare. Verisimilior eti-
 am apparebit ista conjectura, quia (p. 311.)
 nullam absurditatem in eo esse (dicunt) et si
 Dei ac diaboli eadem operatio & eiusdem in-
 se efficaciz constitutur. Satanas enim ea fa-
 cit quæ Idolis tribuuntur. 2. Contradictio-
 nem implicat ut Deus decretum suum exe-
 quatur, & non potenter id faciat. Omnis
 enim actus est per potentiam: omnis causæ
 effectio propria est per vim & potestatem:
 omnis efficientia à sufficientia fluit. Si igitur
 Deus ipse decretum suum effectum
 propriè det, potenter facit; si non poten-
 ter, tum non ipse consilium suum propriè
 exequi-

exequitur, sed homo, vel alia aliqua creatura. 3. Decretum divinum de conversione ac salute suorum, potenter ab ipso confici Scriptura testatur apertè: Nam quomodo potest aliquis ingredi domum potentis, & vasa eius diripere, nisi prius vincerit potentem illum (validior scilicet illo) & tunc domum illius diripiet? *Mat. 12. & Luc. 11.* non enim Sathanae corporalem ejectionem solam, sed & spirituales etiam explicat ibi Dominus. Potentior est qui est in vobis, quàm qui in mundo est. *1. Joh. 4. 4.* Pater ille meus, qui mihi dedit eas, maior omnibus est, neque quisquam potest eas eripere è manu Patris mei. *Ioh. 10. 29. & 1. Pet. 1. 5.* *ἡμῶν* *Θεοῦ* virtute Deum custodimus ad salutem. 4. Non potentiam solam, sed & omnipotentiam Dei in istis exequendo consilio exerceri, Christus ipse expressè docet, *Luc. 18. 25.* quum eadem potentia converti & ad salutem perducere homines (quosdam saltem) dicit, quàm camelus ducitur per foramen acus. Qui aliter sentiunt, ij necesse habent statuere, Deum quædam agere per omnipotentiam, quædam per magnipotentiam, quædam per paupotentiam, & nonnulla (in quâ classe Remonstr. conversionem collocant) per nullipotentiam. 5. Omnipotentiam hanc effectum Dei in actionibus ijs reperiri, quæ perficiuntur per agentia libera hoc Remonstr. ipsi concedunt incauti, cum consilium illud, quod statuerat Deus de Babylone debellanda, & populo suo ad sedes proprias reduciendo, *Jfai. 46.* omnipotenti manu perfectum

perfectum dicunt, ita ut impediri non poterit: per Cyrum enim & alios homines hæc omnia Deus effecit, quorum etiam voluntates non efficacius ad illa facinora, quam nostras trahit ad fidem. 6. Est ubi verbis concedunt hoc etiam ipsum vocationis decretum, Deum exequi irresistibili quadam vi, dicunt enim, pag. 287. Deum sic rem moderari, ut semper sint aliqui fideles, & hoc efficere irresistibiliter.

C A P. IX.

Argumentum octauum.

Pag. 327.

SI non tantum potentia credendi & resipiscendi, sed ipsum credere & resipiscere, sit Dei donum, non exterius tantum oblatum, sed interius inditum & infusum, tum modus operandi, quo Deus nobis fidem dat, talis est, ut non ex humane voluntatis arbitrio, sed merè ex Dei donatoris peculiari gratiosa voluntate pendeat, quæ semper est efficax & insuperabilis. Sed prius verum. Iohan. 6. 65. Ephes. 1. 8. Phil 1. 29. 2. Tim. 2. 25. Rom. 5. 5. Ergo & posterius.

Non tantum potentiam credendi, sed etiam ipsum credendi actum per gratiam conuersionis certò effici.

Concedere se, dicunt Remonstrantes, non tantum potentiam credendi & resipiscendi, sed ipsum etiam actum, esse donum Dei: sed hac lege ac conditione, modò voluntas hominis gratiâ Dei excitata, inde non excluda-

354. *Articulus quartus*

tur. Quod idem est ac si dicerent: *concedimus actum credendi esse donum Dei, modo actus credendi non excludatur.* Sed accipimus conditionem illam non obstante, causam totam affirmo per concessionem istam inopinato tradi. Si enim operatio gratiae actum ipsum credendi donet, tum positis operationibus, quibus ad conversionem in nobis efficiendam Deus utitur, non manet in nostra potestate, ut possimus non converti. Potestas enim ipsius actus donatione, potestas talis non manet. Hæc tamen illa resistibilitas est, pro qua pugnatur in ista quaestione: sicut prius in status explicatione monstravi.

2. Quam agrè verò assentiuntur veritati prædictæ, licet eam se concedere dicunt libenter, hoc palam faciunt, dum probationes ejus omnes omni studio infirmare conantur.

Iohan. 6. 65. *Iohan. 6. 65. Non aliud agere (affirmant) quam de credendi potentia, idque ipsa verba aperte notare. Sed aliud omnino est quod agit ibi Christus, quum repetit iterum atque iterum eandem sententiam: Propterea dico vobis neminem posse venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Quamvis enim potentia veniendi in parte doni debet collocari: nec tamen totum illud est, quod à Deo datur, ut vers. 44. 45. & 46. indicatur, nec id quod præcipue spectabat Christ⁹, qui per totam illam concionem, non tam potentiam, quam actus urget, edendi, bibendi, discendi, credendi, ac veniendi. Sed hæc agitata fuerunt in argumento priore.*

Ephes. 2. 8. *Non fidem (ajunt) sed salutem ex fide Dei donum dici.* Quod minus consentaneum videtur, quia majus aliquid de salute per fidem, antecedentibus verbis affirmatur, *Gratiâ estis servati per fidem.* Gratiâ enim complectitur doni vim & aliquid etiam amplius: ita ut repetitionem talem adhiberet hoc pacto Apostolus, quæ minueret potius quàm augeret sententiæ suæ pondus. 2. Quia nulla tum esset ratio, cur per tam abruptam prolepsin occurreret Apostolus præsumptioni illi propriarum virium, *Et hoc non ex vobis, &c.* Quare diceret hoc potius quàm *vers. 9.* ubi non agit de fide, sed redit ad salutis argumentum, aut cur per copulam illam connecteret, &c. Si tamen salutem ex fide Dei donum affirmet, sic debet id intelligi, ut & salus, & fides à donatione divinâ proficisci dicantur.

Quod 2. Tim. 2. 25. habetur, *An forte daturus sit eis Deus resipiscentiam per agnitionem veritatis:* hoc dubium esse non dubitant affirmare, quia phrasis est usitata dicere, *num daturus sit Deus,* pro *num contingeret.* Præclaram scilicet interpretandi rationem secuti, quâ donationes quaslibet à Deo pendentes, incertas facere docent & omni modo contingentes. Vnicum Socinum, præeuntem habent, (Prælect. Th. cap. 12.) in hoc tam diluto interpretamento. Sed 1. sit phrasis hæc vulgaris apud illud vulgus hominum, qui Dei nomen in vanum assumere nihil curant, quod vix vitari potest ab eo, cui *Deus dabit & contiget promissæ sunt in*

ore. Apostoli tamen ejusmodi confluē-
nem non habuerunt, neque Ecclesie Dei:
Dei scilicet usurpare nomen dicis tantum
causā, nihil amplius aut altius cogitantes,
quā casum & contingentiam rerum. 2. Si
promiscuē hę phrasēs usurpari soleant, tum
quandō de peccatis dicendum esset, *num*
contingerent, licebit in eodem sensu hęc
phrasi, *num daturus sit Deus*: nec abusum
hujus phraseos fuisset si dixisset Paulus,
*expectans an fortē daturus sit eis Deus im-
nitentiam finalem*: quod est absurdum. 3. Si
benē contingentibus hęc phrasis obtineat,
num daturus est Deus, hęc ipsa vox populi
testimonij vim habet ad efficacem & prae-
dinantem Dei providentiam confirma-
dam, in hujusmodi rebus omnibus, quæ
his videntur merē contingentes. 4. Quo-
vis in ijs locis ubi absolute hęc phrasi
nitur expositionem talem ferre forsā
quandō possit, ubi tamen transitivam habet
constructionem, & res ipsa donanda vel
nomen doni exprimitur, nulla ratio patipore
ut sensum accipiat tam peregrinum. Si in
textu igitur fuisset, *num Deus daturus sit ut*
resipiscant, colorem habuisset qualem, quā-
lem, hęc interpretatio, *num contingeret ut*
resipiscant; sed quum expressē dicunt, *de*
Deus eis daturus sit resipiscētiā, eādem
sententiā & phrasi, quā alibi dicitur, *Deus*
dedisse gentibus resipiscētiā ad vitam,
5. 31. & 11. 18. nā ille gnaviter impudens
oportet, qui resipiscētiā his verbis
donum constitui negaret!

Et potentiam & actum credendi à Deo dari, agnoscunt, sed potentiam irresistibiliter, actum autem resistibiliter: quoniam fieri non potest, ut ipsa actio irresistibiliter efficiatur, & tamen actio sit & maneat, neque convertatur in passionem. De exceptionis hujus valore, satis ante dictum est ad argumentum primum. Ratio tamen illa, quam ad sententiam suam confirmandam addunt, non debet hoc loco præteriri. Non potest (inquiunt) ulla actio irresistibiliter effici, ita ut sit actio, & non passio. A Deo hoc fieri non posse intelligunt, de ejus enim effectione & non aliâ quæritur in istâ causâ. Deum autem irresistibiliter aliquid efficere dicitur ex Remonstran. ipsorum interpretatione, cum aliquid absolutè fore prædefinit, & sic operatur ad prædefinitionis illius executionem, ut non sit in potestate alterius eam sic impedire, ut non consequatur. Hoc verò modo actiones plurimas hominum à Deo administrari, omnes illæ promissiones & minutiones testantur, quas Deus absolutè posuit, & non aliter perfici voluit, quàm humanarum actionum interventu. Hujus generis quàm plurima sunt in Scripturis exempla nobilia, generatio filiorum Abraham, Israëlitarum ex Egypto redemptio, captivitas Babylonica, & ejusdem solutio, Christi denique secundum carnem genitura, Legis impletio, & mortis perpassio, quorum nihil absolutè præconstitui potuit à Deo, nisi voluntates & actiones hominum & angelorum in suâ retineret potestate.

Adver-

Adversus posteriorem assumptionis partem, quâ fides dicitur Dei donum non exterius oblatum, sed interius inditum & infusum efficaci modo, opponunt illi varia: ad istam enim partem, non ad conclusionem argumenti, exceptiones istæ debent aptari. Sed eorum pleraque prius allata simul & refutata fuerunt. Duo tantum sunt quæ considerationem novam postulant: quorum unum est de infusione fidei, & alterum de collatione fidei ac resipiscentiæ, cum dono sapientiæ. De priore percunctantur. 1. *Quidnam sit illa fides? Habitusne? hoc negant, & importanè produci putant, ubi agitur de credendo & resipiscendo, qui non sunt habitus, sed actus.* De virtute communicatâ, quæ habitus vel dispositio fidei vocatur, admittendam esse Arminius ipse expressè fatetur in declaratione sententiæ suæ, pag 56. quod etiam ego varijs argumentis ostendi, in Rescriptione ad Resp. Nic. Grevinch. q. 2. cap. 10. quorum unum illud istinc repetere satis erit, contrasentientibus necessariò statuendum esse, quod expressè fatetur Nic. Grev. p 327. *Hominem dormientem non esse fidei subiectum,* id est, neminem inter dormiendum retinere fidem, quamvis vigilans, credebatur maxime. Virtutis autem hujus infusæ opportuna tunc mentio fit, cum de actibus ejus disputatur, propter arctam illam, quam inter se habent, connexionem, qualis est inter proximam potentiam, & actum certò secuturum, inter actum primum & secundum, inter animam denique hominis & ejus vitam. 2. Disputant

tant de verbis Apostoli, *Rom. 5.5. Charitas Dei effusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis*, quæ nihil facere ad infusionem irresistibilem fidei ac resipiscentiæ contendunt. *Quia ibi non sit sermo de credendo aut resipiscendo, sed de charitate Dei in nos: quam Spiritus fidelibus testatur, confirmat, & quoad sensum infundit irresistibiliter: sed fidem tamen non sic operatur.* Fieri quidem ista quæ dicunt à Spiritu, & hoc loco etiam significari, negari non potest; sed animadvertere debent insuper, effusionem istam charitatis, non aliter effici posse, quàm infusione Spiritus illius sancti, per quem fit: atque aded in textu subungi, *per Spiritum sanctum, qui datus est nobis*: quæ etiam donatio Spiritus effusio dicitur, *Tit. 3.6.* & illud ipsum est quod fidei habitum, virtutem, dispositionem, ac semen vocamus. Donationem hanc Spiritus & fidei per internam ac actualem fieri communicationem, exemplo monstrabant Nostri, dicentes, *Uti non potest dici alicui datam esse sapientiam, priusquam illa est cordi eius indita.* De quâ comparatione duo regerunt Remonstran. 1. Valde dissimilem esse, quia sapientia est qualitas inherens, credere autem est actus in exercitio situs. Sed in comparatione formandâ proportionem formandam esse norunt: sapientiam igitur & fidem, sapere & credere debent inter se componi, non sapientia & credere, aut fides & sapere. Fidei autem virtus non minus inherens est qualitas, quàm sapientiæ, neq; ue minus in exercitio & actu consistit sapere, quàm

quàm credere. Addunt 2. *adversari nobis collationem istam, quia si Fides sic in nobis sit donum ut sapientia, tum non incipiet ab habitu infuso, sed potius per multiplex & continuum exercitium, deducetur in habitum: sic enim agitur cum sapientia. Quamvis autem sic sit donum fides, quomodo sapientia est donum, quoad actuale communicationem rei donatæ (quam solam spectant Nostri in ista collatione) non sequitur idcirco sic se habere ut sapientiam omni ex parte habere.*

2. Sapientia illa, quæ spiritualis est, incipit etiam ab infusione Spiritus, vel spiritualis cujusdam luminis. *Ephes. 1. 17 18. Deus dei vobis spiritum sapientiæ, illuminat is oculi mentis vestræ.*

3. Sicut ne sapientiæ quidem naturalis habitum sibi met acquirere quæ potest per sapientiæ exercitium, nisi ipse haberet quædam sapientiæ principia in se, quæ inchoati habitus rationem haberent ad actus illos, per quos perfectior acquiritur sapientia: sic neque per actus fidei variis potest habitus ejus cuiquam acquiri, nisi principium supernaturale communicetur ipsi prius, quod fidem eadem seminali ratione contineat, quâ naturalia principia sapientiam naturalem in se latentem habere.

CAP. X.

Argumentum novum.

Pag. 331.

Sensus carnis non tantum est cecus, sed *Corruptio*
 & tenebra, inimicitiae adversus Deum, *hominis na-*
 non percipiens ea quae sunt spiritus Dei, sed *turalis docet*
 pro stultitia illa habens, sapientiam Dei non *hominis Vo-*
 cognoscens, tenebris obscuratus per ignorantiam *luntatem in*
 & excecationem cordis omne figmentum *sui conversi-*
 cordis, malum habens a pueritia, omnis boni *one non co-*
 expertus, propter servitutem peccati & mortem *operari.*
 in ipso, adeo, ut homo animalis non sit idoneus
 ex se, tanquam ex se aliquid boni cogitare:
 tum ex se nihil ad sui conversionem confert,
 sed solius est gratiae Dei in Christo, & non eti-
 am voluntatis aut assensionis humanae, ut
 conversio ad salutem & fides in Jesum Chri-
 stum reipsa in eo efficiatur. Sed verum prius.
Job. 1. 15. Eph. 5. 8. Act. 26. 18. Rom. 8. 7. 1. Cor. 2.
14. 1. Cor. 1. 21. & 2. 8. Ephes. 4. 17. Gen. 6. 5.
8. 21. Rom. 7. 18. Mat. 8. 22. Job. 5. 25. Eph. 2. 1.
5. Coloss. 2. 13. Job. 8. 38. 2. Cor. 3. 5. Ergo &
posterius.

1. Parum est quod hic respondent Re-
 monstr. dicunt imprimis, nihil adversus ipsos
 concludi. Si nihil dixissent adversus illa ver-
 ba quae posuerunt in thesi, ego quidem haud
 ita repugnarem: sed nihil adversus ipsos,
 vel ipsorum opinionem concludi, hoc non
 verè

362 *Articulus quartus*

verè affirmatur. Sic enim hujus thesionem explicatam habemus à Nicolao Grevinchovio, ut hominis voluntatem suam conversionis causam partialem esse velit, non aliter quàm puer aliquis una cum suo patre navem trahens motus illius est causa: pag. 208. 20. 10. Determinantem gratiæ indifferentem operationem, per modum conditionis & causæ cooperantis pag. 33. 117. 206. & causam tantum hanc sic exercentem, ut nihil ab efficiendi Dei auxilio in via ad suum influxum vel operationem accipiat pag. 214. sic denique cum Dei gratiâ concurrere ad conversionis opus, ut neutra per se id sola efficiat eâ virtute, quæ influit in effectum. Cui sententiæ quasi ratione adversatur hujus argumenti conclusio, quâ homo ex se nihil ad sui conversionem conferre dicitur, sed gratiæ solius effectus, non etiam voluntatis aut assensionis humanæ, ut conversio ad salutem & fides in Iesum Christum re ipsa in eo efficiatur.

2. Assumptionem ajunt tot Scripturæ loci frustra confirmari, non aliud enim in ea contineri, quàm quod ipsi confessi sunt in thesi tertiâ & quartâ. Neque multum etiam ab re hoc esset, si mentem nullam illæ theses haberent præter verba, & nihil defenderent Remonstr. quod illis non consentaneum esset, id vero an ita sit palam jam factum est tam in disputationis hujus initio, quàm in responsione proximè præcedente.

3. Agnoscere se dicunt consequens argumenti unâ cum appendice subnexâ, voluntatem scilicet hominis ad sui conversionem, nihil

ex se conferre, & fidem pendere ex solâ Dei gratia, quia gratiâ est summa prima & primaria causa, qua nostra voluntas ad sensum movetur. Actum hic agerem si fusiùs monstratum irem concessiones hasce ambiguitatis esse plenas & candoris inanes. Paucis igitur syllogismis absolvam. 1. Si voluntas agat ad conversionem suam ex vi, quam habet insitam, nullam tamen vim aut virtutem sibi inditam habuit à gratia antequam sic agere incipiat, tum aliquid à se confert ad conversionem sui. Sed prius verum esse ex Remonstr. sententia, testis est Nicol. Grevinchovius verbis modo citatis. Ergo posterius hoc non possunt non affirmare. 2. Si conversionis decretum & ejus effectio sit propriè conditionalis voluntatis actum ut conditionem prærequirrens, tum aliquo modo pendet ex voluntate. Sed conversionis effectio ex Remonstr. sententiâ est conditionalis, voluntatis consensum ut conditionem prærequirrens. Nicol. Grevinch. pag. 117. collat. pag. 325. Ergo pendet aliquatenus ex hominis voluntate. 3. Si gratia tantum sit summa, prima ac primaria causa hujus conversionis, tum non est unica ejus causa, sed voluntas etiam est causa conversionis, & illa ex voluntate etiam pendet. Sed prius illud non dissimulant Remonstr. hoc ipso in locoubi cautissimis verbis utuntur: quum enim in argumento dicebatur, *solam gratiam* esse hujus effecti causam, concedunt illi gratiam esse *summam, primam ac primariam* ejus causam: *solam* autem non possunt profari.

364 *Articulus quartus*

profari. Voluntatem igitur causam esse statuunt, & partim ex ipsâ pendere fidem.

C A P. XI.

Argumentum decimum.

Pag. 333.

Absurda, quæ
cōsequuntur
à cooperati-
one volunta-
tis humanæ
in sui con-
versione.

Sed operatio gratiæ in homine duntaxat credendi potentiam efficeret, & reliquum libero humana voluntatis arbitrio permetteret, ut vel hac gratiâ uteretur, vel eam impediret; sequeretur. 1. Precipuum opus quod ad servandos nos requiritur, ipsum nempe credere, humanæ voluntati, tanquam precipui ac proximæ causæ esse tribuendum. 2. cum quibene utitur gratiâ, se ipsum ab alijs discernere & aliquid habere, quod non acceperit peculiariter aliquâ gratiâ de quo propterea gloriari possit contra alios, adversus Apostoli testimonium. 1. Corinth. 4. 7. ac proinde 3. non habere eam quod gratias Deo agat, quod credit, sed tantum quod potentiam habuit credendi, contra morem fidelium. Rom. 1. 8. 1. Cor. 1. 4. 5. 7. Eph. 1. 3. 15. 16. Coloss. 1. 3. 4. 2. Thess. 1. 3. Sed hæc non sunt admittenda. Ergo nec prius illud.

1. Conqueruntur imprimis Remoti in iuriâ sibi in eo fieri, quod talis ipsis imponitur sententia, quasi potentiam solam credendi gratiæ tribuerent & reliquum humanæ voluntati. Cujus ego querelæ nullam justam

video

ideo causam. 1. ne potentiam quidem erendi docent voluntati internè ac propriè gratiam communicari (ut apertum ante cedit mentem illuminari, affectus excitari & voluntatem ipsam allici tantum ac instigari: atque hæc est illa potentia ac viri-
tudo donatio tota, quam Remonstr. agnos-
cunt: quæ non magis propriè dicitur poten-
tia vel facultatis, quàm credimus, communica-
ri, quàm si solis ortus aut irradiatio quoti-
diana corporeis nostris oculis dicatur po-
tentiam videndi communicare. quemadmo-
dum enim facultatem ipsam visivam non
minus habemus in tenebris, quàm in luce,
quamvis eam tunc non possumus exercere:
sic ex Remonstran. illâ sententiâ, volun-
tas extra gratiam, potentiam habet cre-
dendi, quamvis sine illuminationis & ex-
citationis auxilio, non possit illam exercere.
Sed defunt inter eos, qui eandem planè
sententiam cum hac Remonstrantium thesi
defendunt, qui tantundem palam profiten-
tur. Sic enim Smalcius adversus theses
Frantzij de lib. arb. per divinam revela-
tionem vel Spiritum sanctum non potestas vel
facultas volendi in homine excitatur: sed occa-
sionem datur id volendi quod antea velle, quia
revelatum non erat, non poterat. 2. Post po-
tentiam illam communicatam, non sic vo-
luntati reliquum (secundum ipsos) vo-
luntati relinqui, quasi suasionum impulsus
necessare putarent, aut concomitantem o-
perationem negarent: sed ideò reliquum
(ex eorum sententiâ) voluntati permitti di-
cunt,

366 *Articulus quartus*

cunt, quoniam nihil statuunt realiter & efficientiâ propriâ, per gratiam agi, post illam potentiam datam, quod voluntatis actum vel conversionem præcedit. Hoc autem tam verum est, quàm quod verissimum.

2. *Negant incommoda illa vel sequantur, vel si sequantur alicuius esse momenti, quovis concederetur potentiam solam credendi per gratiam communicari & reliquum voluntati permitti.* Cujus assertionis rationes reddunt sigillatim. 1. *Communicationem potentie quâ creditur præstantius opus esse dicunt, quàm ipsum credere: sicut vitæ donatio præstantius quid est, quàm edere, bibere, currere, &c.* Sed fallunt aut falluntur ambigunt illâ, quàm prius indicabam in potentie voce latere. Non enim talem potentiam ad fidem, voluntati per gratiam dari, concedent, quia vita est ad operationes vitales. Sic namque regeneraretur voluntas, & vitam novam acciperet in actu primo, priusquam ad actum secundum, vel operationem fidei semet applicaret. Hoc verò illi rejiciunt ubique, & vivificationem voluntatis in eo proprie sitam esse docent, quòd innatam volendi ac nolendi facultatem in actum producat pag. 300. si igitur actus credendi voluntati, non gratiæ, sit tribuendus, tum ex Remoniti confessione, præcipuum opus, & ipsa fidei vita, voluntati debere necessè est. 2. Et contrariâ sententiâ sequi aut uniant, fidem non esse voluntatis, sed Dei opus, & voluntatem instrumentum ejus inane esse, ac motu destitutum, ubi disjungunt illa quæ maxi-

ne debent conjungi Dei & voluntatis opus. Fides enim actualis, vel ipsum credere, est opus Dei ut efficientis opus voluntatis ut efficientis & etiam subjecti, opus est gratiæ Dei ut principij à quo & cujus virtute produci-
tur, opus voluntatis, ut principij quod eam virtute recepta producit, adeò ut voluntatis opus dicenda sit, quatenus ipsa voluntas est opus Dei, per Dei scilicet gratiam, ita ut gratia, & voluntas una sint agens, cujus tota vis activa, quâ pertingit ad operationem supernaturali vivificata & in omni opere bono, cum Apostolo semper debeamus confiteri, ego feci: non ego tamen, sed gratia Dei quæ mecum est. 1. Corinth. 15. 10. Quum igitur voluntas non movetur tantum à Deo, sed collatum etiam habet principium intrinsecum ejusdem operationis, quod etiam radicalem ac naturalé ejus potentiâ elevat ac perficit, accommodato illi modo, vel prout apta nata est elevati, merum instrumentum non magis appellari potest in fidei actu, quàm corpus animatum est in actionibus vitæ animalis.

3. Secundum incommodum quo vrgetur opinio hic inipugnata, est, hominem (secundum illam) seivet ipsum ab alijs discernere. Quod Remonstr. nihil esse contendunt quia potest homini tribui ut se ab alijs discernat. De discretionem secundariâ & subordinatâ quâ quis aliorum ante dissimilis factus, dissimilem illam qualitatem exercens ostendit, de tali (inquam) discretionem non agitur hoc in loco: sed de primâ differentiâ, quâ fidelis

lis discerni, vel distingui potest à non fidei
 prima autem differentia cuiusque rei est
 sua primaria forma, si igitur hæc discretio
 hominis voluntate proveniat, tum prima
 pars ipsius vite supernaturalis vite debet
 naturali, & fidei, ut ita dicam, essentia, sua
 voluntate, secundum formalem eius rati-
 onem. Si hoc nullius pretij sit apud Remon-
 str. tum harum certè rerum sunt æstim-
 res iniqui.

4. Tertium consequens fuit, aliquid esse
 homine credente, quod non acceperit peculiari
 aliqua gratia, qui propterea contra alios
 gloriari, contra dictum Apostoli 1. Corinth.

7. Fugiant hic Remonstr. ipsam vim & ean-
 dem argumenti, materiam scilicet gloriæ
 eo collocantis, quod aliquid boni sit in ho-
 mine quod non acceperit peculiari aliqua gratia.
 Hanc illi rationem intactam reliquunt &
 satis esse putant, non nihil proponere de
 gloriatione, ac de Apostoli verbis, 1. Corin.

4. 7. *Gloriationem omnem negant esse malum.*
 Quasi quisquam id affirmasset! aut qui-
 quam ad rem faceret, id pernegare! argu-
 mentum institutum esse norunt de glori-
 atione, quæ ortum suum habet à bono, quod
 homo non accepit peculiari aliqua gratia.
 Si talem gloriationem licitam esse proba-
 rint, habent & ipsi de quo gloriari possunt.
 Si non sit licita (addunt) non potest hic habere
 locum, quia eiusmodi gloriatio pugnat cum
 natura fidei. Pugnare eam fateor cum natura
 fidei, sed locum nihilo minus habere potest
 ex parte in eis, qui tantum ex parte credunt.

sicut & alia multa vita quam cum fidei natura
pugnant. Hoc ipsum vitium Apostolus vi-
detur in quibusdam fidelibus increpare Ro.
11.3. Ne gloriare adversus ramos : quod si
gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te.

De loco citato 1. Corin. 4. 7. Quis te dis- 1. Cor. 4. 7.
cernit, quid habes quod non accepisti? & si
accepisti quid gloriaris quasi non acceperis?
non illic agi (dicunt) de discretione fidelium
ab infidelibus, sed doctorum eminentium, ab ijs
qui minus donorum acceperant : & hanc esse
communem interpretationem doctorum nostro-
rum. De tali doctorum discretione agit hic
Apostolus, non nego : sed tali agit argu-
mento, ut ad fidelium etiam discretionem
optime possit applicari. 1. Quia generalis est
assertio : nulla in re te discernis : nihil habes
quod non accepisti : nihil de quo gloriari poteris.
Generalis autem propositio quamvis ad u-
nam particularem conclusionem uno tem-
pore applicatur, valet tamen ad alias etiam
probandas. 2. Quia minus est, quod Apostolus
illic urget : si enim homo fidelis nihil potest
facere in charismatis vel comparandis vel
augendis, de quo gloriari possit, tum in fidei
iaciundo fundamento, multo minus id ipsi
tribui debet, nec quemquam esse puto inter
omnes nostros interpretes, qui alienus est ab
huiusmodi verborum horum accommodati-
one. Calvinus ita censet : non in scite Augu-
stinus hoc testimonio saepe contendit adversus
Pelagianos, quidquid excellentiae est in homini-
bus ex mera & gratuita eius misericordia
manare sic etiam P. Martyr. si quis proprius
acce-

accedat, videbit Augustinum rectè admodum existimasse: nam sicut inter ministros Ecclesiæ non est nisi Deus qui unum donum cælestium alijs præstare faciat, ita in regeneratione, electione, ac reparatione, Deus unus auctor est agnoscendus. Ab aliorum verbis recensendis abstinco: rem ipsam satis manifestam esse puto.

5. Quartum incommodum fuit, non habere fidelem (sententia illa posita) quod Deo gratias agat de fide, quam ei dederit, & qui fidelis factus sit, sed tantum de potentia, quam ei dederit, quâ possit credere. Hanc sequentes Remonstrantes negant: quia mendicus debet agere gratias tam accipiens liberè quod liberaliter datur, quàm si illi obtruderetur infestibiliter, discipulus tam debet præcipere gratias agere de profectu suo quamquam sua ipsius diligentia ad illud opus est, quàm si illi id per infundibulum infunderetur. 1. Si verò quum priores duas consequentias admiserint, hominem scilicet hac ratione seorsum à cæteris discernere, & eo nomine gloriari posse, tertiam hanc non possunt negare, si enim discretio sit ab ipso homine, laus ejus homini debeatur, quin gratiarum habendæ sunt ipsi, non potest ab ipso debitari, qui gratiarum agendarum causam intelligunt. 2. Mendico non datur manus, peti discipulo capax mens: proportio igitur nulla in istis exemplis. 3. Nec mendico, nec discipulo, nec alij cuiquam agendæ sunt gratiæ de eo quod ab alio peti non possunt vel expectari, at verò homo jam potens factus (ex

mente Remonstr.) ad credendum, non potest à Deo petere vel expectare, ut faciat eum re ipsa credentem: fecisse enim Deum dicunt, quod in se est, & hominis consensum solum deesse: Deo igitur de ipso actu credendi, non possunt illi gratias agere, qui illum in sua potestate situm esse putant.

CAP. XII.

Examen Loci Act. 7. 51.

Quoad testimonium à Remonstrantibus in thesi quartâ productum ex Act. 7. 51. *Daui cervice & incircumcisi corde & auribus vos semper Spiritui sancto obstitimini, sicut patres vestri, ita & vos: Responsum fuit à Nostreis eo non posse Remonstrant. sententiam probari: quia non dicitur eos Spiritum vivificantem accepisse, & operatione eius impedisse vel superasse, sed restitisse Spiritui sancto, qui in Prophetis patres eorum erat allocutus, & tunc in Stephano eos alloquebatur.*

Resp. Remonstran. i. nec opus esse, nec fieri posse ut illi qui resistunt Spiritui vivifico, eum recipiant, imò sanæ mentis non esse compotes qui sic affirmant. Talem tamen Remonstrantium esse mentem; Iohannes Arnoldi testatur adv. Bogerm par. 2. pag 258. irresistibilem gratiam dicimus quatenus aliquid imprimit, quod tantum recipitur; resistibilem vero qua-

R

tenus

372 *Articulus quartus*

tenuis aliquid elicit : ubi apertè indicat resistere homines posse ac solere gratiæ vel spiritui recepto. Sic etiam pag. 262. *aliud est actionem irresistibiliter recipi, aliud eam in ea à quo recipitur, ita operari, eumque ita movere ut actus non possit non agere.* Nec possunt hîc elabi dicendo, spiritum hunc à resistentibus receptum, non esse *vivificum* hanc enim gratiam, vel hunc spiritum ab ijs ira receptum, sufficientem esse contendunt, id est, in ac facultatem habere vivificandi imò peralem spiritus hujus receptionem irrogenis quosdam actu vivificatos esse docent Remonstrantes quoad intellectus & affectus, vel voluntatem ad modum affectus consideratam. Quam sana sit hæc mens hinc viderint ipsi.

Collat pag.
300.

2. *Rogant cui fini allocutus est eos Deus sint inexcusabiles tantum redderet, tum ne resisterent ei : eum enim finem affectumque, si ut converteretur, & illud non effecit, tum conversionis gratia est resistibilis.* Respondetur in thesi quartâ non agitur de causa conversionis, quâ pendet ab intentione Dei : sed de modo convertendi, quàm potens & efficax ille sit : hoc ipsi nec profitentur pag. 268. 269. hæc igitur interrogatio non pertinet propriè ad istam causam. 2. Enumeratio illi finium Deo propositorum, imperfecta est & vitiosa. Idcò Deus allocutus est eos, ut quosdam inter ipsos converteretur, & id effecit obnitentibus alijs, & finem igitur suum affectus est Deus, & illi tamen reluctabantur, & reluctantes etiam fecerunt illi, quæ man-

Dei & consilium eius prius definierat ut fierent, *Act* 4.28. 3. Resistere dicebantur spiritui sancto in Prophetis loquenti, quatenus prophetijs eorum, & ipsis resistebant: sicut resistisse eos innuitur eidem spiritui, per legis transgressionem, *vers.* 53. quemadmodum igitur non potest inde colligi, intentionem & consilium Dei fuisse per legem eos convertere ac servare, sic nec intentio talis ex altera illa phrasi necessario potest probari. 4. Aliam nullam intentionem aut voluntatem habuisse Deum istos homines convertendi, Remonstrantes ipsi defendunt, quam quæ *velleitas* appellari solet. Tali autem inefficaci desiderio (modo in Deo locum habet) resistere homines posse, ne nos quidem negamus. 5. Intentionem divinam de homine convertendo negant esse absolutam: conditionatæ verò non potest resisti, nisi post conditionem positam: quum igitur intentio Dei sit hominem convertere, si velit, non potest homo huic intentioni resistere vel actu contradicere, nisi cum velit converti, impedire possit ne convertatur à Deo. Sed convenire affirmant hanc suam huius loci accommodationem, cum expositionibus G. alteri, & D. Calvini. In eo se modestius paulò quam solent continentes, quod convenientiam solum præ se ferunt cum ijs quæ à gravissimis illis viris dicuntur, & non eadem planè ab ijs dici contendunt. Hæc tamen convenientia si in aliqua sententiæ parte inveniri fortè possit, quum in altera non minus sit dissensio illa, parum eos juvaret, sed

ne convenientiam quidem jactare possunt cum ipso D. Gualtero, qui finis aut propo-
divini (de quo controversiam hanc totam
constitui volunt Remonstr.) nullam omnino
mentionem facit. Cum D. Calvino autem
multò minùs: qui sic de hac resisten-
censet, *resistere spiritui dicuntur, quo eum
Prophetis loquentem contumaciter reijciunt*
neq; enim de arcanis revelationibus hic agitur
quas Deus cuique intus inspirat sed de exte-
no ministerio, quod diligenter notandum est.
Quæ ipsamet responsio est quam Remonstr.
hic impugnant.

Sententia
Confessionis
& Cateche-
seos de con-
versionis
modo.

De testimonijs excerptis ex confessione
& catechismo, & ad istam causam applica-
tis, nihil sigillatim respondent Remonstr.
remittunt lectorem ad responsa priora: quæ
igitur à me ulterius in istoc argumento non
debet retineri. Illud unicum tantum affirmat
confessionis articulum 35. ubi dicitur *spiritualem vitam non esse communem nisi soli
Etis Dei*; & catecheseos quæstionē octavam
ubi homo idoneus esse negatur prorsus ad bene
agendum nisi per spiritum sanctum regeneretur,
has inquam assertiones (ut cætera similia
tam) certus sum nulla sub specie cum Re-
monstr. dogmatis conciliari posse.

Articulus Quintus,
DE
PERSEVERANTIA
INCERTA.

CAP. I.

De Statu Questionis.

Quinta Remonstr. Thesis hæc est.

Qui Iesu Christo per veram fidem sunt insiti, ac proinde Spiritus eius vivificantis participes, & abunde habent facultatum, quibus contra Satanam, peccatum, mundum, & propriam suam carnem pugnent, & victoriam obtineant, veruntamen per gratie Spiritus sancti subsidium. Iesus Christus quidem illis Spiritu suo in omnibus tentationibus adest, manum porrigit, & modò sint ad certamen prompti, & eius auxilium petant, neque officio suo desint, eos confirmat: adeò quidem,

376 *Articulus quintus*

ut nulla Satana fraude aut vi seduci, vel è manibus Christi eripi possint, secundum illud *1. Thim. 10.* Nemo illos è manu meâ eripiet. Sed an illi ipsi negligentia suâ, principium illud, quo sustentantur in Christo, deserere non possint, & presentem mundum iterum amplecti, sanctâ doctrinâ ipsis semel traditâ defecere, conscientie naufragium facere, à gratiâ excedere; penitus ex sacrâ Scripturâ esset exprobandum, antequam illud cum plenâ animi tranquillitate & plerophoriâ docere possimus.

Quamvis assensionem cohibere tantum & non apertè dissentire hic Remonstrantes videri vellent in posteriore Theses hujus parte: adeò tamen indubium est apud omnes hanc ipsam esse dogmaticum eorum sententiam, quam dubijs hic verbis proponunt, ut magis id facere testatum, hoc est, ex supervacuâ diligentia, & ocio abutî, atque etiam Lectore. Fatentur enim ipsi in statu controversiæ, quem Ordinibus tradere, huc necessarium esse suorum dogmatum antecedentium consecrarium, pag. 509. verbis illis expressis. Si Deus fidem vi resistibili quæ impediri non potest, non efficit, neque sustentat: sequatur necesse est eum, qui semel fidem accepit, eam denuò posse amittere. Satis igitur erit, defensionem nostram de qua dissentiunt, assertionibus brevibus explanare, & quatenus ab illâ discedant paucis adnotare.

Id quod à Nostriis de Fidelium Perseverantia docetur axiomatis his propono.

1. Deus idèò miseros quosdam peccatores

ad se vocat, quoniam ad salutem eos elegit:

Qui ex proposito vocati sunt: Rom. 8. 28.

2. Hos omnes vocat ad sempiternum consortium, vel communionem. *Vocavit vos ad aeternam suam gloriam. 1. Pet. 5. 10.*

3. Efficaciter eos vocando indicat ipsis principium æternæ durationis, quod in solis electis reperitur; hoc in Scripturis vocatur *Radix insita. Matth. 13. 21. Semen magens. Job. 3. 9. & immortale. 1. Pet. 1. 23. Unctio manens, 1. Iohan. 1. 21. Sermo insitus. Iac. 1. 21. Spiritus inhabitans. 1. Cor. 3. 16. & Fons aquæ salientis in vitam æternam, Ioh. 4. 14.*

4. Principium istud non adeo absolutam necessitatem adfert perseverandi, quin excuti denuò possit, si eo semel donatus, cæteris auxilijs destitutus, tentationibus validis & infirmitati suæ relinqueretur. *Luc. 22. 31.*

5. Deus tamen immutabili fædere spondit se conservaturum in suis fæderatis principium illud vitale. *Ierem. 32. 40.*

6. Hanc autem promissionem non solet exequi nisi verbi ministerio & similibus auxilijs adhibitis. *Ioh. 17. 17.*

7. Sed præter externa illa media, necessaria est etiam peculiaris assistentia Spiritus, sicut & custodiâ opus est protectioneque potente. *1. Pet. 1. 5. & 5. 10.*

Hæc illa fundamenta sunt in quibus insistere solent Nostri, dum causam istam tractant. Quæ & ipsa debent observari & ipsorum etiam consuetudina: Lucem enim non parvam accipient disceptationis hujus partes illæ, quæ difficiliiores habentur, & sub-

Sententia
Orthodoxo-
rum Pasto-
rum Hollan-
diæ de Per-
severantia
Sanctorum.

Consuetudina
hujus sen-
tentia.

obscuræ. Sunt autem huiusmodi.

1. Perseverantia Fidelium, vel immutabilis eorum Condicio secundum integritatem eius rationem non provenit à principio intrinseco solo, nec à solo extrinseco; sed partim ab intrinseco, ex naturâ vitæ spiritualis à Christo fluentis; & partim ab extrinseco, ex custodiâ, protectione, & directione Dei.

2. Verè igitur dicitur fidelem posse à fide suâ deficere, quum scilicet in se & principiis suis intrinsecis consideratur solis: sic enim defectui subijcitur, & mutabilis existit. Afferitur quidem actus vel effectus ipse definiendi, sed potentia ad actum non auferitur.

3. Verè etiam dicitur non contingere unquam, imò non posse, ut verè fidelis à fide sua penitus deficiat: quatenus nempe viâ donatus immortalis, particeps etiam sit protectionis, custodiæ, & statuminationis divinæ, quam ipsi perpetuò licet non æqualiter adesse facit constantia fœderis divini.

4. Interim tam respectu illius & insiti principij æternæ vitæ, quàm etiâ ratione externæ huius custodiæ ac directionis, perseverantia fidelium rectè ac propriè dicitur *Donum dei*, nec aliam habet causam, rationem, aut conditionem antecedentem, quoad formalem ejus efficaciam, quàm gratuitæ Dei donationem: Quamvis inter illam efficaciam & completum ejus effectum, voluntas hominis intercedit, & perseve-

rans facta perseveranter agit.

5. Certitudo objecti hujus, vel rei ipsius, verè fidelem in fide suâ perseveratum, est absolutæ veritatis, modò sic intelligatur, ut eandem certitudinem includat mediorum eorum, quæ necessaria sunt ad fidem conservandam.

6. Certitudo subjecti, vel hujus veritatis apprehensio, & specialis applicatio, in ipso fidei non est omni modo absoluta, sed admixtam habet conditionem: quoniam non talis est assensus, qualem principiis per se notis præbemus; nec qualis sit conclusionibus ex illis principiis immediatè fluentibus: sed qualis sit conclusioni, quæ sequitur ex propositione, quæ est instar principij, & assumptione ex sensu & observatione aliquo modo pendente. Est igitur mediata per fidei ipsius notitiam & exercitium, & eorum etiam quæ fidem fovent ac augent, hæc enim apprehensio non oritur nisi ex signis vel argumentis, atque adeò vel augeri, vel minui, vel etiam aliquo modo tolli solet, prout illa signa vel argumenta fidei variant.

7. Hæc igitur certitudo non potest consistere cum deliberato proposito peccandi, nedum tale quid causari. Pijs exercitijs procreatur & conservatur: eadem etiam invicem procreat, conservat & auget.

Hæc ejusmodi cum sint: videndum jam qualia sint quæ Remonstrantes in istâ causâ negant.

Negant imprimis Electionem divinam,

R 5

quâ

Remonstrantium
sententia de
Perseverantia
Sanctorum.

380 *Articulus quintus*

quā decrevit certos quosdam & singulares homines peccatores ad vitam ex tunc transferre, esse fundamentum vel causam aut perseverantiæ, aut vocationis cuiuspiam ad salutem. pag. 97. & 412.

2. Negant principium ullum vitæ permanens, inditum, vel infusum esse hominibus per efficacem vocationem. Ibid. pag. 411. 412.

3. Negant quicquam interesse inter eandem, sanctimoniam ac iustitiam permanentem salvandorum, & temporalem illam, quam damnati quidam Apostatae habuerunt, præter durationem solam, quæ ad substantiam rei nec quicquam facit. Nichol. Grevinch. pag. 141.

4. Negant ullum esse promissum, ullum fœdus, ullam custodiam, vel ullam spiritus mansionem nisi conditionatam, si scilicet homo officium suum fecerit: atque adeo quidquam esse causæ, quare fidelis quilibet à fide suâ & proinde ab adoptione & gratiâ divinâ discedere non possit. Collat. pag. 412. 413. Ita ut putent nullam esse vim alicuius promissionis, qua Ecclesia Dei semper maneat in terris. pag. 423.

5. Negant ista præmissa præstari, nisi nos præstemus conditionem; officium nostrum faciendo. pag. 414 415.

6. Hanc autem conditionem certitudinem aliam habere negant, quàm planè inmutabilem & contingentem, sicut eam præstare, vel non præstare possimus pro arbitrio nostro. Nicol. Grev. pag. 138.

de Perseverantia. 381

7. Negant denique perseverantiam fide-
lium rectè ac propriè *Donum Dei* appellari:
sed actionem solam hominis esse: cujus li-
cet Dei gratia aliquo modo sit causa, causa
tamen propria est hominis ipsius voluntas,
quæ non perseverans facta perseveranter
agit, sed perseveranter agendo fit perseve-
rans. Coll. pag. 406. 407. Quam sententiam
apertè satis proclamant in responsione ad
Epistolam Fratrem Walachrorum. pag. 75.
*Voluntas proxima & sola est perseverationis
causa physica.*

Hæc an cum justâ ratione negentur, id ex
responsionum earum examine patefcet, quas
argumentis nostrorum opposuerunt.

C A P. II.

Argumentum primum.

Pag. 414.

Quod Deus verbo suo promisit, illud cer-
tum est, nec potest aliter fieri. Verè fi-
deles totaliter & finaliter perseveratu-
ros (id est à totali ac finali apostasiâ servandos
esse) cerò promisit Deus verbo suo. Verè fide-
les igitur certò, totaliter ac finaliter persevera-
bunt, id est, à totali ac finali apostasiâ certò ser-
vabuntur.

Deum pro-
misisse verè
fidelibus
certam:
perseveranti-
am.

De Maiore nullus dubitat Christianus. Mi-
nor probatur ex Ierem. 22. 38. 40. & 31. 33. 34.

Isa.

382 *Articulus quintus*

Isai. 54. 10. & 57. 21. Hos 2. 18. Psal. 135. 1. Jer. 4. 14. & 5. 25. & 6. 35. 37. 39. 44. 57. & 10. 22. Matth. 16. 18. Ioban. 14. 16.

11

Respondent Remonstrantes, 1. ad conclusionem. 2. ad propositionem, & 3. ad assumptionem. Nullum enim lapidem non movendum esse putabant, ut hujus argumenti vim retundant.

In conclusione, duo sunt, quæ ut vitioque vertenda notant. 1. Non eam propriè ac directè contradicere eorum thes, quia perseverantiam certam solam concludit, non necessariam; non enim adjicitur ibi, nec posse aliter fieri. 2. Phrasin imprudentem uliari, *totaliter perseverabunt*. Quorum posterius, non tam imprudenter à nostris admissum, quàm impotenter ab istis objectum videtur. A gravitate namque & æquitate discedunt nimis qui de voce aliquâ vitiosare amant, quum subjectam sententiam perspectam satis habent: id quod Remonstr. hinc ultro fatentur. *Intelligunt* (inquit) *per totaliter perseverabunt, totaliter non deficient*. Neque verò plus quidquam valet exceptio illa altera. Nam 1. quum exprimi videbant in propositione id quod desiderant, (*& non potest aliter fieri*) ut quæstionis propositæ partem, in conclusione etiam eam intelligi, non erat cur dubitarent. 2. Tantundem exprimitur in conclusione, quum dicitur fideles certo perseveraturos. Nam 1. quicquid certo futurum est, in illo momento rationis vel temporis ac illo respectu, quo certo futurum est, est etiam ita futurum, ut

non

non possit non esse futurum. Certum quum
certum est, non potest non esse certum: fu-
turum, quum futurū est, non potest non esse
futurum. Quicquid enim est quum est, ne-
cessē est esse. 2. Hoc certū affirmatur esse, de
toto genere fidelium: omnis verò certitudo
generalis, est ex generali causā, quā positā,
res illa non potest aliter se habere. Si certum
sit omnes homines ad iudicium venturos;
tum aliter fieri non potest, quin hic & ille,
quicumque demum fuerit, ad iudicium illud
accedet. Contingentia est in singularibus
rebus propriē, quandō & quatenus nihil
certō de genere toto statuitur vel definitur.
3. Certitudinis huius causa, in ipso Syllogis-
mo exprimitur esse Promissio divina: quā
suppositā, dictū impium, ac nefas est, aliter
fieri posse.

In propositione tractandā, temerē certē,
& irreverenter agunt cum Sancto Dei no-
mine, & intemperatā ejus veritate, sicut olim
egerunt cum ejus decretis, pag. 325. *Se enim
non in dubium tantū vocare, sed & simplici-
ter negare proclamant, certō futurum illud
omne, quod Deus verbo suo promisit. Quod,
specie saltem, veracitatem, justitiam & con-
stantiam Dei non parū lædit. Quicquid
enim Deus promisit, id fideliter servare te-
netur, idque jure naturæ suæ, seu veritatis
& constantiæ, quæ utraque ipsi naturalis
est. Fatetur hoc Vorstius ipse, Amitā duplic.
pag. 382. Scripturas etiam ipsas non finit
esse certas, quarum pars non minima ex
promissionibus constat, pars etiam ea-*

2.
Remon-
strantes ne-
gant certitu-
dinem pro-
missionum
divinarum.

tum

384 *Articulus quintus*

rum certissimæ & immutabili veritati fideles omnes inniti jubet. Eo vero putidior est hæc assertio, quòd exemplum nullum potuerunt adferre, ubi Deus quidquam promississe dici-

1 Sam. 2. 30. tur, quod non implevit. Proferunt. **1 Sam. 2.**

30. *Dixeram quidem ad Helin, &c.* Sed hic nulla fit mentio solemnæ alicujus promissionis: dixisse id tantum dicitur Deus, id est, talem ordinem instituisse in sacerdotij Aaronici principio, ut filius patri in eo munere succederet: & sic adhuc rebus moderatum fuisse, ut Eli spem justam haberet illius juris privilegium ad posteros suos transmittende tunc tamen aliter multo rem evasuram. Ob-

Num. 14. 28. jiciunt etiam, **Num. 14. 28.** ubi sententia fertur in rebelles quosdam ex Israëlitis, illos nempe non ingressuros in terram promissam. Sed nulla mentio fit promissionis ullius absolutæ singularibus illis hominibus, quâ talibus factæ, ut ingrederentur. Factum est igitur quod Deus promisit, quum populus idem ingressus est illam terram, quamvis iidem illi singulares homines pro suis meritis in deserto cadebant. Vrgent ultimum,

1 Sam. 13.

14.

1 Sam. 13. 14. *Deus stabiliverat regnum tuum apud Israël usque in seculum, nunc autem regnum tuum non stabit.* Sed neque promissio ulla in isto loco comparet, (stabiliri namque res aliter potest quam per promissiones) neque alibi tale quid unquam promissum legitur Sauli. Assertio hæc insolens infelicitè certe Remonstrantibus cecidit, & in præjudicium totius causæ, quam aliter tueri nequeunt, quam promissiones divinas incertas

incertitas reddendo : cuius tamen incertitudinis exemplum nullum adferre possunt, ne in mundanis quidem rebus (de istis enim agitur in locis memoratis) quarum natura multò incertior est & mutabilior, quàm est cœlestium promissorum. A promissionibus ad comminationes confugiunt, quas non semper impleri exemplis nonnullis ostendere satagunt ex 2.Chron. 12. 5. 1.Reg. 19.16. Isai.39. & Ion.3. Sed in præsentis satis erit in memoriam ipsis revocare, promissionum & comminationum eandem non esse per omnia rationem. Comminationum ratio est in homine & ex homine ipso, & ideo proponitur maximâ ex parte, ut homo mutetur ab eo quod est ratio minitandi, ex quâ mutatione minitatio illa suum finem habet, atq; adeò cessat, eodem planè modò, quo mandatum illud, quod tētandi causâ proponitur, mandati vim amittit post horâ tentationis. Promissionis alia est ratio, & alius finis.

2. Adhuc igitur nullam justam reddiderunt causam propositionis illius negandæ. Nec ulla subest ratio, cur imperfectionis eam accusent, verbis illis obtortis; *quâvis hæc propositio esset universalis respectu certitudinis eventus, esset adhuc probandum, non aliud posse esse eventum, nec aliter fieri potuisse: certitudo enim non arguit aliter non potuisse fieri. Vbi duo postulata sunt involuta, quorum unum jam præstitum habent, & alterum non est præstandum. Probandum (inquiunt) non aliud posse esse eventum, quàm quem Deus promisit. Hoc verò eo argumento*
satis

fatis probatur, quia Deus ita fore promittit, nisi possint illi monstrare, vel ausint affirmare, Deo aliquādō promittente rem aliquam ita fore, & re illā sic certō futurā vi promissionis divinę posse tamē alium esse eventum. *Probendam etiam* (addunt) *aliter fieri non potuisse.* Hoc autem ut probetur, argumenti vel causę nostrę nihil quidquam interest. *Quamvis enim* potuit aliter fieri, nempe atquequam Deus promittit sic fore, promissionem factō, non potest aliter fieri: & hoc tantum illud est, quod in propositione supponebatur.

3. Hactenus de propositionis & negatione, & accusatione, jam ut proprius tandem accedant, & qui sint ostendant, distinctionem quandam adhibent, quā totam rem explicari posse putant. Est autem huiusmodi: *Deus quaedam promittit absolute, quę non interveniente hominis voluntate vult efficere: quaedam cum conditione* (quę interveniente hominis voluntate vult efficere) *quę non prestitā, efficere non vult quod promittit.* Quę distinctio sic ad argumentum applicari debet ex regulis disputandi, ut si absolute promissa intelligantur, tum vera sit propositio: omnia scilicet illius generis impleri, sed falsa assumptio, perseverantia promissionem istius esse generis: si verō conditionata intelligantur, tum falsa sit propositio, impleri nempe omnia talia, & vera assumptio, perseverantiam scilicet illum in modum promitti.

Vbi 1. debet illud imprimis observari
angustia

angustiore hanc descriptionem esse promissam, vel decreti, cum absolutum conditionatum, quàm Remonstrantium genuina sententia fert. Absolutum enim nullum admittunt illi decretum, de futuro quovis contingenti, sed conditionatum tantum Nicol. Grev. pag. 363. at verò multa sunt effecta contingentia, in quibus nulla intervenit humana voluntas: tot scilicet quot piscium, quadrupedum, avium, insectilium, aut muscarum ipsarum sunt motus animales, ut nihil dicam de ijs, quæ in alijs rebus contingunt. Nullum igitur decretum, promissum, aut comminatio absoluta (ex eorum sententia) fuit unquam aut esse potest, de istiusmodi rebus, quæ non perficiuntur nisi intercedente vel hominis vel creaturæ alterius actione contingente. Qualem verò in ordinem, hoc pacto, cogunt, divina tam consilia, quàm promissa, Lector intelligens facile perspiciet. Ne plagas quidem illas, quas à ranis, pediculis, locustis, & ferocibus animalibus Ægyptij & alij tulerūt, absolutè à Deo decretas aut denunciatas fuisse dabunt, sed cum conditione tantum si accedat scilicet consensus animalium illorum. Multò minùs agnoscent illud Salomonis. *In gremium conjicitur fors: à Iehova autem est tota ratio eius.* Prov. I. 16. 33.

3. Verbis ipsis hujus descriptionis, præcipua Dei promissa, quibus hominum salus incumbit, absoluta esse negantur. Primum illud nempe, de semine mulieris & serpentini capitis contritione, sive redemptione nostrâ
per

per Christum, & indè pendens alterum, è mysterij illius revelatione perpetuà per Prophetas ac Apostolos; unà cum ceteris omnibus quæ non implentur nisi interveniente hominum voluntate. Quàm hoc dominio Dei & fidei nostræ sit consentaneum, Christianus quisque apud se perpendat.

3. Vi hujus distinctionis negandam decent propositionem illam verissimam, *Quod Deus verbo suo promissit certum est, & non potest aliter fieri*: quia scilicet, quædam Dei promissiones sunt conditionatæ, & conditione illa non præstitâ, non efficit Deus id quod promissit. Vbi nimia suâ subtilitate promissiones illas irritas faciunt, quæ sunt rarissimæ, illæ ipsæ enim promissiones, quæ deferuntur in formâ connexâ, nihil affirmant quod non semper impletur, nec aliter fieri potest, si Deus sit verus in pronunciando patiens est. Non enim affirmat connexa vel conditionata promissio, consequentem partem illius axiomatis fore, sed connexionem tantum consequentis partis cum antecedente, quam semper etiam Deus præstat. Exempli gratiâ, quum promissit Deus, ex legis summa, *Si feceris hæc, vires, ex illis*, non pollicetur est propriè, victurum hominem ex operibus legis, sed connexionem fore certam, inter obedientiam perfectam, & vitam eternam: quam connexionem veram præstitit, & præstabit semper Deus, quamvis nemo vivat ex lege. Temerè igitur affirmant, & sine ratione, quasdam Dei promissiones aliquando non impleri, id est, non esse vera.

4. Quum promissiones de perseverantiâ, absolutas esse negant sed conditionatas tantum, & conditionem istam in eo ponant, si homo ex liberâ & indeterminatâ voluntate officium suum fecerit, promittere Deum faciunt, perseveraturum hominem, si modò perseveret: hoc enim est officium ejus, perseverare in fide, ad quam vocatur.

5. Non magis promitti statuunt (hoc pacto) fideles Deum præservaturum à lethali apostasiâ, quàm à minimâ declinatione: nam & ab hac præservabuntur, si modo officium suum fecerint: nec vel minimum peccare possunt, nisi non satis facientes officio suo.

6. Imò, certiore nullam promissionem agnoscunt, de perseverantiâ cujuscumque vel maximè fidelis, quàm de conversione, perseverantiâ, & salute cujusvis Turcæ, vel hominis à fide maximè alieni. Si talis enim quispiam officium suum fecerit per vires quas habet, promissum & fœdus divinum esse dicunt, conversum eum ad veram fidem & salvum etiam fore.

Perpensis jam ijs, quæ ad conclusionem & propositionem hujus argumenti sunt animadversa, assumptio similiter est vindicanda in quâ affirmatur, Deum certò promississe fideles veros certò perseveraturos ad finem. Hoc varijs testimonijs ex vetere & novo Testamento confirmatur, de quorum vi & mente, cum Remonstrantibus nunc breviter agendum.

Primum testimonium petitur ex *Ier.* 32.
38.

390 *Articulus quintus*

Ic. 32. 38. 39. 40. 38 39. 40. Erunt mihi populus, & ego ero ipsi Deus. Indam illis cor unicum, & viam unam ad reverendum me omnibus diebus, ad bonum ipsorum & filiorum ipsorum post ipsos: & pangam ipsis fœdus perpetuum, fore ut non avertam me à prosequendis ipsis benefaciendis ipsis, & reverentiam meam indam animo ipsorum, ut non recedant à me. Vbi fœdere firmissimo pollicetur Deus, se non salutari tantum singula (quæ ad justificationem & sanctificationem spectant) abundè suis largiturum sed & perpetua illa præstiturum, constanti favore & perenni Spiritus influxu, quo efficietur ut nec à Deo deserant nec ipsum unquam deserere velint. Eadem repetuntur *Ier. 31. 33. 34.*

Ier. 31. 33. 34.

Hic autem in varias exceptiones versant & effundunt sese Remonstrantes. I. Scrupulum primum injiciunt de personis illis ad quas hæc promissio spectat. Est (inquunt) specialis promissio, quæ sit toti populo abductis, ac non solis electis, vel fidelibus. Sed bene conveniunt hæc inter sese, ut toti populo fiat, & solis tamen electis, quia totus iste electus Dei populus quoad exteriorem eorum conditionem, tum alias typum ac figuram in se gerebat omnium electorum, tum in ista prophetiâ, præsertim, ubi & captivitas & liberatio à captivitate spiritualium rerum erant figuræ. Facta est revera hæc promissio toti populo Israël is quoad carnem & statum externum, sed typice. Facta est electis vel vocandis, secundum veritatem, ut Paulus ipse in ejusdem fœderis applicatione ostendit

Hebr.

de Perseverantia. 391

Hebr. 8. 8. 9. & 10. 16. 17. &c. ad singulos vocatos illud extendens. Facta est etiam toti populo, quoad communem eorum statum, non præsentem, sed futurum post gentium plenitudinem ingressam, cum maxima eorum pars ad veram fidem trahentur, sicut idem Apostolus in applicatione alterâ promissionis ejusdem, non obscure docet, *Rom. 11. 26. tum totus Israël servabitur.* id est, secundum statum communem, vel multitudo magna tunc victurorum.

2. De tempore difficultatem eandem faciunt, quam Socinus Cap. 12. Prælect. Theolog. Ille his verbis: *Certè si de ipso effectu qui planè secuturas sit, Hieremiam loqui velimus, necesse erit in eum errorem incidere, in quem hodiè non pauci inciderunt, ut dicamus novum Testamentum adhuc non esse, nec futurum nisi cum maior pars hominum Deum ex animo coluerit, aut ea saltem pars ferè universa, cui Deus Voluntatem suam seque ipsum patefecerit.* Isti sic, in eandem sententiam: *quia nullum tempus est invenire, quo hæ promissiones ex nostro sensu acceptæ, sint completæ. Elektis idem autem captivitatem accidisset: qualis igitur hæc promissio?*

Quasi verò ex nostra historię ac temporum notitiâ, divina veritas pendeat, ac non possint compleri promissiones Dei, licet nos quandò compleantur non sciamus! Dico tamen has promissiones eo tempore impletas esse, quod Apostolus aperte designat *Hebr. 8. 8. 9 Roman. 11. 26.*

3. Apostoli verba obijciunt *Rom. 11. 17.*
ubi

392 *Articulus quintus*

ubi ludæos ramos esse defractus dicit, unde colligunt hanc promissionem in ipsis non impleri, quia non sunt amplius Dei populus, quod tamen est pars huius promissionis. Resp. Hanc ipsam objectionem partim ab infirmis & partim à perversis, usurpandam prævidit Apostolus, & præoccupavit Rom. 9. 6. Non tamen (inquit) hæc loquor, quasi quod exciderit sermo ille Dei: non enim omnes qui sunt ex patre Israhel, sunt Israhel & cap. 11. 17. Israhel non est assequutus, sed electi assequuti sunt. Ex vers. 28. quod ad euangelium attinet, sunt inimici propter vos quod ad electionem autem diliguntur propter patres.

4. Præcipi observant gentilibus, quarum sunt hæc promissiones in novo testamento, ut sibi caveant, ne & ipsi defringantur, quum scirent fide ut Iudæi, Rom. 11. quod est vanum, si hæc promissio est absoluta, eos non posse defringi. Resp. 1. Benè illud est quod veritatem diutius non possint detinere, quin expressè confiteantur, has promissiones esse gentium in novo testamento. Falsum igitur quod ante pro vero sumebant, & huius defensionis præcipuum faciebant fundamentum, hanc esse specialem promissionem, quæ facta est populo Iudeorum abducto in captivitatem. 2. Eodem modo, quo Iudæi defracti sunt defringi etiam gentem quamlibet posse nunc libenter fatemur: id est, quod ad fœdus externum, & statum populi communem. 3. Hortatio ad tantam diligentiam, ne deficient, non arguit defectibilitatem absolutam, coram omnium, erga quos exhortatio talis adhibetur. Hortatio

ratio & cautio cum certâ perseverantiâ consentiunt absolutè, ut media cum fine, vel causæ cum effecto.

5. Hęc eorum levior velitatio fuit de promissionis hujus finibus: nunc de possessione ipsâ decertatur. Fatentur *promissionem ipsum videri ita disertè sonare*, ut Nostri volunt: in contrarium tamen varia proponunt & vrgent.

1. Observant, in textu Hebræo, non disertè haberi, *& non discedent*, sed posse legi, *ne à me discedant*; *& sic non necessario notare eventum promissionum, sed sæpè Dei intentionem, vel hominis officium, quod Deus non semper assequitur. Gen. 3. 11. Johan. 5. 34.* Hęc autem observatio nullius planè momenti est. Nam 1. Laureolam (quod ajunt in mutaceo videntur quærere, quum hanc versionem ut suam propriam venditant, & argumentum, ejus vi solutum esse suadere velint: norunt enim hanc ipsam esse interpretationem Nostrorum, nec aliam à Nostreis adhibitam in istoc loco citando, (nisi forsan discriminis aliquid excogitare possint inter *ut non & ne*) quâ non obstante verba nihilominus disertè ita sonare videri, ut nostri sentiunt, aperte jam jam sunt falsi. 2. Posse verba, fatentur, etiam secundum hanc versionem, sic intelligi, ut eventum ipsum non intentionem nudam designent. Quum igitur alia multa sint in textu, quę eò faciunt (quod statim apparebit) nihil magis consentaneum est, quam ut sic a nobis intelligantur, 3. Causa sufficiens, & continens, quum agit, efficit certo

certò quod intendit: sed talis est Dei gratia, quæ in istoc fœdere continetur: intentio igitur ab eventu in istoc promisso, nec debet nec potest separari. 4. Distinguere semper debent inter efficacem Dei intentionem, eorum quæ ipse facere vult, qualem hæc promissio notat *efficiam ut non recedant*; & mandantem ejus voluntatem eorum quæ à nobis fieri jubet, de quâ verba sunt *Gen. 3, 11.* aut etiam finem alicujus mediæ ex naturâ suâ, quamvis accedat insuper intentio humana, talem finem assequendi, ut *Iohan. 5. 34.* illa nunquam non assequitur suum finem in istis variis videmus eventum.

2. Incommodum illud oriturum dicunt ex interpretatione nostrâ; *posse nempe inferri, fœderatos hosce nunquam peccaturos, &c.* Si verò illud solum & fieri & inferri posse velint, quod legitime potest, tum posse hoc inferri negamus. Si rationem aliquam illationis hujus explicassent, vanitatem suam prodidisset statim ipsa. Reverentia ipsa quam Deus indere pollicetur, est imperfecta dum hic sumus: *Ex parte enim cognoscimus, 1 Corinth. 13 9.* accessionem igitur non efficit ad Deum, nisi imperfectam, nec recessionem impedit nisi perfectam & plenam. *Discedere* non dicitur proprie, qui non planè relinquit Arbor illa fructifera *Ier. 17.* non discedit à faciendo fructum, quamvis parum aut nihil proferat dum hyems urget, quia vis fructificandi semper in intimis radicibus hæret. Sceptrum non discedere dicitur à Iuda, *Gen. 49. 10.* quamvis miserè prematur alieno iugo,

jugo, quia conservatæ erant sceptri reliquæ in trunco & radicibus *Isa. 11. 1.* Sic fideles non discedunt à Deo dum unionis principium manet, quamvis peccent in multis.

3. Interrogant satis ineptè, *Ad quid proponetur hæc promissio toti populo? quæ inde ad illum utilitas poterat redire?* Respondeo, 1. Quædam proponebantur populo per prophetas, quæ ad ventura secula pertinebant, & præsentibus auditoribus non magnam adferebant utilitatem. 2. Toti populo proposita fuit hæc promissio, partim ad consolandos qui inter eos tunc erant fideles, partim ac præcipuè, ut infidelium quorundam iniquis interveniatur querelis, expositulanti-um scilicet cum Deo, quasi fœderis jam oblitus fuisset

4. Rogant etiam, *Quid facerent subsequentes exhortationes & comminationes illis, qui iam ex hac promissione sciebant se deficere non posse.* Resp 1. Non dicimus populum illum immunem fuisse à defectione. 2. Qui sunt innu-merabiles, non semper sciunt se tam faciles esse. 3. Qui ex parte hoc sciunt, sciunt etiam, per hæc media Deum suas promissiones implere solere.

5. Tandem aliquando, post varias hujus loci & illationis exinde nostræ elusiones, promissionis hujus propriam suam interpretationem proponunt, illustrent, & probant. Proponunt autem ut suâ luce manifestam. *Manifestum est* (inquiunt) *hanc esse promissionem, quæ significat magnam & efficacem quandam*

quandam motionem, quæ erat futura per insignia ac multa beneficia, quorum gratiâ se debebant convertere, aut Deus volebat eos converti, qui & inderet ipsis reverentiam sui, & animos eorum ad ipsum redamandum flecteret, quantum in ipso erat, quanquam hoc & aliter evenire possit, quoniam illud non absque eorum cooperatione erat eventurum. Tam autem proluxa & ambigua verbis involuta est hæc sententiæ propheticæ cavillatio, ut mirari quis meritò possit, cur manifestam eam appellant. Nisi fortè quod Socinus dicit, hoc satis ex loco ipso apparere. Ita enim ille loquitur penè eisdem verbis; in Prælect. Theolog. cap. 12. Sect. 6. Vbi locum parallelum Ezechielis explicat. Ex loco ipso satis apparet, nullam necessitatem Deum significare voluisse; sed neque ullam vim interiorem, cum non alia ratione, ea quæ ibi pollicetur, se effecturum ostendat Deus, quàm beneficiorum multitudine, quibus affecturus erat populum, eiusque cor & animum emolliturus, in eoque voluntatem & alacritatem sibi obediendi ingeneraturus quodammodo, & creaturus. Ex paulò post. In pollicitationibus illis divini nulla necessitas significatur, nec effectum certum futurum esse dicitur, sed tantummodò per Deum non staturum quò minùs effectus planè consequatur, id est, Deum omnia facturum, quæ fieri poterunt, ut populus libere improbatæ relictâ, probitatem veramque pietatem sectetur ac colat. Satis hinc quidem apparet, ac manifestum est, quanta sit Remonstr. cum Socino, hisce de rebus consensus; & quem

auctor

autorem habeant istiusmodi novæ interpretationes, quæ apud Remonstran. ubique occurrunt. Ad rem ipsam tamen & quaestionem illam, de quâ jam agitur, nihil quidquam affirmant, nedum docent manifesto. De perseverantiâ namque & defectione, ne verbum quidem habetur in totâ hâc circuitione. Illa verò, quæ de conversione habentur, non paucis vitijs ac erroribus scatent.

1. Innuunt, phrasibus his omnibus (*in idem illis cor unum, & viam unam, pangsam ipsos sedas perpetuum, reverentiam mei indam animo ipsorum*) non certam harum rerum effectiorem, sed efficiendi tantum conatum quendam notari. Hoc autem consistere non potest, neque cum prophetiæ illius exordio, *vers. 17. Ecce ego sum Dominus Deus omnis terræ, num quidquam mihi erit (occultum vel) difficile?* Vbi sibi met Deus arrogat potentatē absolutam, illa omnia efficiendi, quæ in sequenti fœdere continentur, & per omnipotentiam suam eadem se effecturum docet; neque cum connexis promissis, (*congregabo, inducam, & faciam habitare securè*) quæ absolutam effectiorem in se continebant, & cum his conjunguntur, certitudinis ac eveni-rationis, *vers. 42. quemadmodum adduxerunt in eos totum malum, ita adducam super totum hoc bonum.* Nec denique cum fœderis ipsius explicatione, quam idem adfuit propheta, cap. 31. 34. ubi effecti ipsius existentia promittitur expressè, *Cognoscent iniquitatem iniquitatem ipsorum, &c.*

2. Conatum vel motionem hanc ad con-

versionem futuram dicunt per insignia ac multa beneficia, quorum gratiâ se debebant convertere. Hoc si verum ac totum sit, tum nihil hic promisit populo huic, quod diu antea non præstitisset. Tot enim tantisque beneficijs eos oneraverat, ut amplius nihil in eo genere addendum restaret. *Isai. 5. 1. 2. 3. 4. 5.*

3. Moralem tantum suasionem ad conversionem contineri faciunt in totâ hac promissione. Quod si ita sit, tum scedere solenni & signo, multisque verbis promisit futurum, id quod tunc faciebat, & à multis annis cum summâ diligentia fecisset. *Miserum enim ad eos, omnes servos suos Prophetas, in die diluculo, indefinenter, qui dicerent retrahimini iam quisque à viâ suâ malâ, &c. Jer. 25. 4. 5.*

4. Totum foedus enervant, quum effectus hujus motionis terminum, ac vim, imponunt, quod propter beneficia Dei debent homines se convertere. Hoc majus nihil præsefert, quàm quod in Lege ac foedere veteri valebat: ubi propter beneficia divina debebant homines omnia præcepta Dei perfectè observare. Hoc etiam conversionis causam propriam ac principalem in hominis conatu ponit, vim solam impellentem divinis tribuens beneficijs.

5. Deum dicunt per motionem illam convertere hominem, quantum in ipso est, tamen hominem posse non converti. Quod perindè est ac si dicerent, cor hominis non esse in manu Iehovæ, ut quocunque vult inclinet eum; contra Scripturæ sententiam.

PROV. 21. 1. aut Deum non posse facere omnia quæ fieri possunt, quia quamvis agat quantum in ipso est, id est, ad extremum potentia suæ, ad hominem convertendum, res ipsa tamen potest aliter evenire.

Hactenus de interpretatione propositâ: quam illustrent simili non simili: Vti præceptor (ajunt) dicere solet, ego alium virum te faciam, aliam tibi linguam indam, quod tamen subinde etiam non fit, nimirum, quum præceptoris industria non satis observatur. Hanc Erasmi explicationem maximo perè commendat Socinus, ut commodam huic loco. c. 12. præl. Theolog. 5. 6. Nos ut ineptam averſamur. Præceptor enim hæc temerè diceret, si perfectum haberet quid esset eventurum, frustra autem non diceret, si penes ipsum esset præstare quod dixit. Deo etiam concedent (specio) majorem in hominem potestatem, quam homini tribuent in sui similem. Neque negabunt, eum ad conversionem suorum, aliam vim exercere, quam adhibet præceptor in discipulis etudiendis. Omnes illi qui à Deo docti sunt, veniunt ad Christum. *Johan. 4. 45.* Præceptores nostri non solent esse infelices. Quod verò addunt, usitatam esse in Scripturis esse hanc loquendi rationem, quum promissiones facit; hoc supra satis refutatum fuit. Argumenta quæ ex textu petuntur ad interpretationem suam confirmandam non evidentem, ut promittunt demonstrandum, leviora sunt, quam ut tale quid præstare possint.

1. Quia hic est sermo de fœdero, cuius na-

tura est ac proprium, ut qui inter se paciscuntur, utroque obligentur: in quo ergo hominis officium requiritur. Respondeo, 1. Minus est multo in hac conclusione, quam est in quaestione: quaeritur, an efficax illa motio hic promittatur sola, quae est per beneficia hominem obstringentia ad summet conversionem, quā posita, & Deo faciente quod in se est, res ipsa possit aliter evenire: concluditur, hominis officium in hoc negotio requiri. 2. Concedimus, hominis officium requiri: illud insuper contententes, Deum hujus promissionis vi effecturum in suis, ut officium illud faciant, quatenus necessarium est faciendum. 3. Vox illa ברית quam hic usurpat Prophetas, non semper *fœdus* denotat in propria illius significatione, quā pro mutuo contractu per sponsonem ac stipulationem sumitur: promissionem simplicem, vel unius partis dispositionem nonnunquam designat. Genes. 21. & 9. 4. Apostolus ipse hanc objectionem occupasse videtur, quum pro *fœdere*, testamenti substituit appellationem in hujus ipsius *fœderis* ex cap. 31. accommodatione Heb. 8. 10. Scilicet omnino statuens (ut verba hic utat maximi viri) Dei gratiam eo luculentiorē hominibus explicatam esse, quod si non *fœdus*, sed testamentum dederit quia *fœdus* conditiones mutuas fuisse habiturum, quod si altera pars non præstat, *fœdus* est irritum testamentum verò liberalitatis ac gratiæ, citra ullam conditionem instrumentum est: ex quo heredes vocantur & instituuntur, citra exemplationem ullius officij, quod ab ipsis præ-

scisci possit. 5. Tota dispositio testamentariam habet rationem, ut simpliciter consideratur, sive integra, sive secundum partes: sed si beneficia legata inter se comparentur, tum unum ad alterum est quasi conditio: atque hæc ratione ad modum fœderis aliquando proponitur: qui tamen proponendi modus non sic est accipiendus, ut testamenti naturam in ullâ parte mutet. Vtrumq; à nostris optime conjungi solet, quum iustitiam ac vitam, sub conditione fidei, promitti docent, & fidem ipsam electis donari, vel conditionem fœderis, in ipso fœdere simul promitti.

Agihic, dicunt, de tali fœdere quod futurum erat: at qui ea quæ nostri volunt electis hic promitti, erant ante ab initio: de his igitur non est hic sermo. Respondeo, 1. Si temporis observatio tanti sit momenti, ut secundò nunc aut tertio debeat urgeri, tum eorum interpretatio minimè omnium consistere potest. Motionem enim illam quæ fit per beneficia, æqualem saltem si non efficaciorē habuit hic populus ante, quam post hanc reductionem à Babylone. 2. Hæc gratia futura dicebatur, quia fundamentum ejus adhuc jaciendum fuit in morte Christi futurâ, quamvis gratiæ ipsius largitio quædam præcesserat, quasi per prolepsin. 3. Eodem plane gradu ac modo, non fuerat hæc gratia donata, quo electis postea fuit, & genti Iudæicæ adhuc est donanda.

3. Sed gratia hæc (ajunt) ex Nostrorum sententia, non fit nisi uno modo; id est, irresistibili: aut si alius aliquis modus fuerit, non ta-

*men est maior aut efficacior. Quo nihil dilu-
tius potuit responderi. Idem enim potest
esse modus in genere, hoc est, efficaciz cer-
ta, & varius tamen speciali aliqua ratione.
Deum dicunt ipsi irresistibili modo volunta-
tem suam hominibus patefacere (p. 275) hoc
tamen multis modis fieri, & alio nunc post
Christi adventum quam ante, non nega-
bunt ipsi spero, quum Apostolus id expresse
testatur. Heb. 1. 1. Idem potest esse modus
quoad intentionem, & varius tamen quoad
extensionem; idem intrinsecè, varius quoad
manifestationem adjunctam; idem essentia,
& varius interim existendi ratione.*

4. Concludentes tandem totam hanc
rem expediendam suscipiunt: quam dubi-
am tamen & incertam relinquunt. Sic enim
disiunctè definiunt: *talis gratia promittitur,
que vel pro Dei aternâ & infinitâ scientiâ
certò erat insculptura eius leges cordibus eo-
rum ut illis reciperent, aut que tamen esset effi-
cax, ut credibile non esset eos recessuros: aut
saltem tam copiosa, ne illud per Dei gratiam
minimè statutum sit. 1. Hujus conclusio-
nis convenientia iudicetur ex conclusione
Socini, cap. 12. Præl. Theol. Itaque cum
Deus dicit, se daturum legem suam in visce-
ribus eorum, nihil aliud intelligendum est,
quam Deum ea facturum, per que planè veri-
ficabile sit, legem suam in hominum cordibus in-
scriptum iri, idque ut fiat, quam diligentissime
curaturum. Nunc rem videamus. Cautè
quidem faciunt, quod nihil horum absolute
definiunt: sed miserè interim, quod eorum*

nihil statuere possint sine magno errore. Si hæc prophetia ad *præscientiam* illam referatur, quam Remonstran. alibi defendunt, tum non est promissio sed prædictio, respectu ipsius eventus : tum promissio non est causa eventus, sed eventus promissionis : tum etiam Deus prævidit eventum talem in toto populo. (de toto enim interpretantur hunc locum) qui nunquam tamen evenit : aut perseverantiam prævidit in omnibus foederatis : quod non concedent, tum denique fideles, quum perseverant in fide, non essent promissionis filij, sed & potius aliquo modo patres. Si *credibilis* tantum statuatur efficacia, tum hæc prophetia non tantum non promissionem, sed ne prædictionem quidem certam continet, sed ita contingentem, ut pro sua tantum probabilitate narretur. Si Deo tantum hic caveatur, ne *per eius gratiam* stetisse videatur, quod populus recedat ; tum antea non sic suam gratiam dispensaverat, quin per eam steterit, quod toties ab eo recesserant : id enim istis promitti dicunt, quod erat futurum, & antea non factum. Vtrum horum agnoscere malint, id viderint ipsi.

Talis quum sit primarius locus, quo hoc argumentum fulcitur, de cæteris facilius negotium erit.

Secundus locus habetur *Isai. 14. 10. Mon. Isai. 14. 10.*
tes recedent & colles dimovebuntur, attrahent benignitas mea à te non recedet, & sedus pacis mea non dimovebitur, ait miferator tuus Iehova. Respondent Remonstr.

Deum hic tantum testari se promissionibus suis fideliter staturum, pro suis filiis, qui ab ipso sunt edocti, pag. 13. 17. sed non promitti, eos semper fore servos Jehovæ. Sed multa sunt quæ contra pugnant. 1. Hac interpretatione concessâ, nullum esset novi fœderis à vetere discriminem, quoad ejus constantiam & immutabilitatem, quâ id imprimis præcellere docent Scripturæ, Heb. 8. 9. in priore enim fœdere staturus Deus fuerat suis promissis, dum homines in obedientiâ manerent. 2. Hæc promissio ejusmodi fuit, quoad firmissimam ejus constantiam, qualis illa fuit quæ facta est olim de aquis Noachi, vers. 9. ut aqua Noachi, hoc mihi est, &c. sed illa fuit absoluta: ergo & hæc. 3. Concedunt ipsi pertinere hanc promissionem ad filios Dei, qui erunt ab ipso edocti: sed omnes filij erunt edocti vers. 13. qui vero edocti sunt, veniunt ad Christum, Job. 6. 45. & qui veniunt nec eiciuntur foras, nec ullâ ratione perduntur, ibid. vers. 37. 39.

1659. 21.

Tertius locus est ex Isai. 59. 21. Hoc erit fœdus meum cum ipsis, ait Jehova: Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent ab ore tuo, &c. Excipiunt illi 1. Hanc promissionem cum conversis fieri, quâ talibus, ut vers. 20. planum facit, conditionaliter esse intelligendum, si modo sit promissio. 2. Vici posse exterum aliquid & peculiare hic Israëlitis promitti. 3. De perseverantiâ non posse intelligi, quia hæc non ab eo solum tempore, sed

sed & ante dicitur fuisse. Notum etiam est hanc non minus uni quam alteri electo contingere : atque adeo frustra tam latè exprimeretur, non recedet ab ore tuo, seminis, & seminis seminis tui. 1. Hesitante hæc ab ipsis dici parenthesis illa prodit, si sit promissio, & non præceptum, quâ tantum non fatentur, hanc totam sententiam absolutam affirmationem præ se ferre: præcepti enim vel formam vel speciem non haberet, si esset ex conditione suspensa. 2. Nullus apex est vel in hoc versu, vel in præcedente, undè conditionis præscriptio cum ullâ ratione colligatur. Versum vicissimum, quem hanc in partem Remonstrantes trahunt, in alteram accipit Apostolus Paulus Roman. 11. 27. promissionem absolutam & electorum propriam in eo contineri manifestis verbis confirmans. 3. Externum nihil sonat, Spiritus meus qui est in te: nec in rebus illis fidei quæ ad fœderis novi substantiam spectant, peculiare quidquam Iudæi habent supra gentes. Galat. 3. 28. Rom. 9. 7. 8. & 16. 12. 4. Temporis circumstantiam nihil se adjuvare dicent ipsi credo, quum illa benè pensiculaverint, quæ ad verba Ieremiæ disceptata fuere. Expressam verò mentionem tui, seminis tui, & seminis seminis tui, non mirabuntur illi, qui fidelium norunt hesitationes, etiam ubi summa rerum est certitudo, Seminis etiam inculcatio, solos electos & efficaciter vocatos notari docet, Apostolo sic hunc titulum interpretante, Rom. 9. 8. Gal. 3. 16. & 4. 28.

Quartus

Hos. 2. 19.

Quartus locus est, Hos. 2. 19. Desponsabo te mihi in seculum, desponsabo te mihi, &c. Hic iterum eadem opponunt quæ prius; 1. Promissionem istam prærequirere conditionem respicientie. 2. Illud solum promitti, quod à Dei parte præstandum erat. 3. De beneficijs non spiritualibus, sed corporalibus, hæc verba fieri, quorum natura erat, efficacissimè homines flectere ad Dei amorem. In eandem igitur sententiam, monendi sunt dentud, 1. Sponsalia illa, quæ constituunt matrimonium, sub conditione non concipi. 2. Fidem & respicientiam prærequiri concedimus, antequam in illis perseverare possimus. 3. Christum ipsum sibi met parare, formare, & confirmare suam sponsam, Ephes. 5. 26. 27. etiamsi fuerit & planè indigna, Ezech. 16. 60. 4. Spiritualia bona sub corporalibus promitti, apertius est quàm ut possit negari, ex vers. 20. Desponsabo te mihi fide, ut agnoscas Iehovam. & ex Roman. 2. 25. Ut etiam apud Hoseam dicit, vocabo populum, qui meus non erat, populum meum: & eam quæ dilecta non erat, dilectam: & erit in loco ubi dictum fuerat ei, non populus meus vos, illic vocabuntur filij Dei viventis. 5. Desponsatio duplex est: una per externum pactum, quomodo omnes & singuli Iudei conjungebantur Deo. Isai. 1. Jer. 13. & inter Corinthios, omnes & singuli veram fidem profitentes: altera per internam & efficacem dispositionem, quomodo non omnes Iudei, sed ex Iudeis electi conjuncti dicuntur Deo. Roman. 9. 24. Hanc autem conjunctionem indissolubilem esse

esse dicimus, non illam. Arctissimam autem hanc desponsationem verbis illis Prophetæ designari, & Paulus ibi testatur, & Petrus etiam Epist. 1. cap. 2. vers. 9. 10.

Quintus locus est, Psalm. 125. 1. *Qui* Psal. 125. 1.
confidunt Iehovæ, non dimovebuntur, in sæ-
culum permanebunt ut mons Sion. Respon-
dent Remonstrantes. 1. Non dimovebun-
turbuntur ad infortunium, quamvis possint à
fide. 2. Textum nihil habere, quàm, qui con-
fidunt Iehovæ, erunt ut mons Sion, qui
non dimovebitur, sed permanebit in æter-
num.

Quorum primum triplici ratione teme-
rarium est & absurdum: nec enim infortuni-
um ullum aut calamitas major est quam à fi-
de dimoveri: nec in cæteris, eventus alius
est iusto quam improbo, & qui fidei scuto
jam destituitur, omnibus infortunijs obji-
citur nudus. Secundum verò diversa facit
illa quæ sunt planè eadem. Esse enim, ut
mons Sion, vel montis illius similis in ista
qualitate, quod non dimovetur sed permanet
in æternū, nihil aliud est quàm non dimoveri,
sed permanere in æternū, ut mons Sion.

Sextus petitur ex Ioh. 4. 14. *Quisquis bi-* Iohan 4. 14.
berit ex aquâ illâ, quam ego ei dabo, non sitiet
in æternum: sed aqua illa quam ego dabo ei,
fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.
Resp. Remonstr. Declari hic tantum à Christo
se venisse ut præclariorem vitam donaret
quam est animalis suo tempore certò possiden-
dam; vel ut daret animo satisfactionem ta-
m, ut qui verè credi derint, ita expleantur

408 *Articulus quintus*

ut nihil aliud sitiant quamdiu enim hic sumus
 sitire beatum est *Matth. 5.* & possumus etiam à
 bibendo cessare. *Ier. 12. 13.* Sed, 1. non eò
 solum Christi verba spectant, ut ad alte-
 rius vitæ considerationem hanc fœminam
 ducat: sed & discrimen quantum sit ostendit
 quod reperitur inter illam aquam, vel Spiri-
 tus gratiam, quæ facit ad vitam spiritua-
 lem, & elementarem hanc quæ ad anima-
 lem solam conducit. 2. Discrimen unum in
 eo ponit, quod aqua putealis non adeò
 extinguit sitim, quin bibens eam necesse
 habeat iterum sitire: aqua verò à Christo
 donanda, omnem sitim aufert, ut qui eam
 biberit non sitiat in æternum. Alterum dif-
 crimen est, quod aqua putei non perman-
 et in eo qui bibit, sed transit & evanescit:
 aqua verò Christi sit fons permanens,
 & perennis 3. Aquam istam spiritualem, à
 fidelibus potari in vitâ præsentis, cum ex
 præsentis loco manifestum est tum etiam ex
 cap. 6. sect. 4. ubi resurrectionis antecedens
 esse indicatur, *sanguinem Christi bibere*: tum
 etiam ex cap. 7. vers. 38. 39. ubi expresse testa-
 tur Evangelista, dici hæc de Spiritu quem ac-
 ciunt credentes in eum.

4. Sitis duplex est, una totalis indigentie,
Isa. 6. 5. 13. altera fruitionis & complacentie
 partialis *1. Pet. 2. 2. 3* illa tollitur per gratiæ
 participationem, hæc augefcit indies, dum
 sumus in viâ, per fidem ambulantes & non
 per aspectum.

5. Desertores illos de quibus Ieremias
 conqueritur *Cap. 2. 13.* aquam hanc unquam

verè bibisse, nec affirmatur usquam, nec ullo argumento probari potest. Relinquere enim ea dicimur quæ non curamus, vel à quibus animos nostros avertimus, quamvis participes eorum non fuimus. Sic vox hæc *in sepius usurpatur. Exod. 23.5. Nehem. 3.8.2. Par. 14.8.* Externè tamen appropinquaverant isti ad Deum, à quo etiam externè jam discesserant, & illo etiam respectu, cum deliquisse dicuntur.

Septimum testimonium ex varijs locis inter se cognatis constat *Joh. 5. 24 & 6. 35-37. 6. 35. &c.* 39-44-57. quibus omnibus unicum illud opponitur, *eternam vitam promitti, is quæ perseverant in fide: sed perseverantiam ipsam non promitti.* At verò quum fidelis dicitur, *vitam eternam habere*, in præsentì, in condemnationem non venturus, in futuro, & in præterito, transisse à morte in vitam; foras non eiciendus; non perdendus; in ultimo die suscitandus; & vitam victurus eternam; hæc omnia sanè majorem quandam & arctiorem connexionem fidei ac vitæ præ se ferunt, quam promissionis est in conditionem incertam conjectæ. Nec tamen phrasibus istis nudis hoc argumentum nititur, sed earum potius ratione ac propriâ causâ: fidem scilicet participes nos eorum facere, quæ certo nos ducent ad vitam; intercessionis nempe Christi, assistentiæ Spiritus sancti, protectionis divinæ, naturæ divinæ, & vitæ ipsius æternæ. Quâ etiam in parte, discrimen venit observandum, inter promissionum harum, & comminationum illarum rationem, quarum

rum proprius finis est, abducere homines ab
ijs medijs quæ ad exitium tendunt, non ad
exitium ipsum perducere: promissionum e-
nim istarum usus & finis est, non à salutis
medijs avocare, sed ad salutem ipsam fideles
transferre.

Ioh. 10. 28.

29.

Octavum est ex Job. 10. 28. 29. *Oves meas non rapiet quisquam è manu meâ, & Patris mei.* Respondent Remonstrantes. 1. *Quamvis rapi non possint dum sunt oves, non sequi tamen eos non posse desinere oves esse aut è manibus Patris transfugere per peccata. Contrarium apparere Ezech. 34. 5. 16. 2. Causam ovium conservatarum statui hic in Patris potentia, opposita infirmitati hostis earum, & non in immutabilitate voluntatis earum.* Sed 1. argumentatio Christi ob oculos est ponenda, quæ est huiusmodi: si nemo meas oves rapiet è manu meâ & Patris, tum dabo ipsis vitam æternam, & non peribunt in æternum: sed nemo eas rapiet è manu meâ & Patris: ergò dabo istis vitam æternam & non peribunt in æternum. Iam si verum sit quod Rem. respondent, posse eas desinere esse oves, quamvis non rapiantur, tum propositionis consequentia non est necessaria atque adeò neganda: possunt enim perire vel æterna vita destitui, quamvis nemo eas rapiat è manibus Christi.

2. Oves quæ non possunt abripi vel seduci à Christo, tentationibus ullorum hostium, illæ non possunt desinere esse oves: nulla enim cessatio vel transmutatio talis

est,

est, nisi per aliquam hostium tentationem. Sed oves Christi non possunt abripi vel ita seduci ut Christum deserant, tentationibus ullis hostium: hic unicus enim est modus, quo eas rapere niti solent hostes, & frustra id eos conaturos promittit hoc loco Christus. Ergo oves Christi non possunt desinere esse oves.

3. Quosdam homines per externam professionem ovium nomine & pellibus rectos perire, vel perdi posse, non negamus: quales Israëlitarum fuerunt olim. *Matth. 10. 6.* & *15. 24* quales etiam pingues & validæ illæ fuerunt, de quibus Ezechiel loquitur *cap. 3. 16* arietes enim & hircos appellat, *vers. 17.* & veras etiam oves multis calamitatibus obnoxias esse, prout *vers. 5.* declarat: sed gregem verum pascui Dei perire posse negant ejusdem capituli verba postrema.

4. Quum causam ovium conservatarum statui negant in immutabilitate voluntatis earum, nugas agunt. Non dicimus enim voluntates fidelium esse immutabiles in sese, aut absolutè immobilitari per gratiam inhabitantem, sed per potentiam Dei conservantem à totali mutatione liberas factas esse.

5. Si potentia Patris fideles conservans, superet potentiam hostium impugnantem, tum superat omnes fidelium tentationes, & non sinit eos vinci.

6. Si dicant raptum hic violentum solum intelligi, tum nihil majus Dei potentiæ tribuunt quam ipsorum hostium: non posse enim

412 *Articulus quintus*

enim homines docent è Satane ac peccati manibus per conversionem ullam necessariam ac prædeterminatam eripi, nedum violentam aut coactam. Deum etiam promittere faciunt conservaturum se suos ab illo malo, cui fieri non potest ut vel subjiciantur ipsi, vel hominum quicumque:

7. Pastoris boni officium est custodire suas oves, non solum ne hostium vi abripiantur, sed ne aberrant etiam à pascuis & ovili: quod Deus etiam erga suos facit. *Psal.* 23.3. Hucusque aureæ hujus consolationis locum à tentationibus defendimus, nunc autem socij loco Socini explicationem subjungemus, ne vel ipse pater audacium cavillationum quidquam in hunc locum habere putetur quod isti non habent. Sic ille cap. 12. *Prælect. Theologic.* Cum Christus, ait, Oves suas perire non posse, nec quenkumque rapturum eas de manu sua, nullo pacto est intelligendum, eos qui Christi sunt, Christi esse desinere nullo modo posse: Nam certè possunt si fidem abycere velint, siue in Christi mandatorum obedientiâ non perseverare. Neque enim in illis Christi verbis, de eo sermo est, quod ipsæ oves contra seipsas facere possunt, & suâ sponte vel propriâ culpâ, aliquo modo pati, sed de eo quod alij possunt facere adversus ipsas, deque damno quod aliunde illis invitis inferri possit, &c.

Matth. 16.
18.

Nonum testimonium est *Matth.* 16.18. Adversus eos qui supra petram fundati sunt, non prævalerunt portæ inferorum. Respondent Remonstrantes. Promitti hic Ecclesiæ, dum Ecclesiæ manet, mortis potestatem ei non

ita

ita prevalituram, ut in damnatione maneat: non autem intelligi per inferorum portas diaboli fraudes ac dolos quibus studet hic aliquos seducere. Totum hoc argumentum è domesticis Socini argutijs est. Sic enim ille primus novator. L. in Miscell. pag 262. Christi verba non ita prorsus sunt accipienda, ut credamus quæ vera Christi Ecclesia est, eam non posse Satane astutys subverti, sed quamdiu vera Christi Ecclesia fuerit, fieri non posse, ut ab ipsa morte atque inferno quicquam detrimenti patiatur. II. In tractatu de loco, Tu es Petrus & super hanc Petram &c. longus & prolixus est in eadem interpretatione ornanda: cui sufficiet hæc argumenta breviter opposuisse.

1. Quicquid adversatur ædificationi ecclesie super petram, vel constanti adhæssioni ad Christum, id intelligitur per portas inferorum prævalentes: his enim verbis remover contrarium illius quod ante posuerat: super hanc petram ædificabo meam ecclesiam. Sed fraudulentæ ac dolosæ Satanz tentationes, ad seductionem fidelium efficaces, huic ædificationi & constanti adhæssioni vel maximè adversantur, ergò illæ etiam per portas inferorū intelligi debent. 2. Quicquid egreditur ex portis inferorum vel inde principium suum habet, illud per hanc phrasin intelligi debet: sed tentationes diaboli egrediuntur ex inde: ergò. 3. Si damnatio sola fidelium per hæc portas intelligatur, tum consistere potest hæc promissio cum totali defectu ecclesie militantis:

tis: nihil enim sponderet militantibus, sed solis de functis. Hoc autem cum intentione Christi in eo loco pugnat, & cum recepta sententiâ omnium interpretum, ne dicam etiam Christianorum. 4. Similem promissionem ecclesiam scilicet in statu suo integrali non esse damnandam, vix potest reperiri inter omnes Christi sermones. 5. Petrus ipse, quem allocutus est hic Servator, aliter videtur hanc ipsam rem interpretari. 1. *Epist.* 2. 7. ubi adversarios, infideles, *ædificantes*, dum ædificant & impingunt, ad portas istas pertinere docet, quæ lapidum vivorum ædificationem super caput anguli, vel petram hanc impugnant. 6. Observari debet proportio, quam innuit hoc loco Christus, inter duas civitates, unam cælorum, quæ suas portas & claves habet *vers.* 19. & inferorum alteram, quæ suis portis consiliorum & machinationum omnium plenis, ruinam illius molitur: has verò molitiones non prævalituras Christus hic nobis fidem facit. Quum igitur civitas opponitur civitati, ac portis portæ, & una (Ecclesia scilicet) consideratur in statu præsentis ædificationis, alteram etiam consentaneum est spectari prout illam impugnat in præsentia.

Ultimum testimonium petitur ex *Joh* 14. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium paracletum (vel advocatum) dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.* Resp. Remonstr. 1. *Æternam Spiritus mansionem, non opponi discessioni illius ex cordibus fidelium, sed discessi-*

qui Christi per mortem. 2. Promissionem hanc potuisse fieri speciatim Apostolis, vel toti Ecclesie, non singulis membris, idque cum conditione subaudiendâ, de mandatis Christi seruandis, vers. 15. 3. Intentionem aut finem huius donationis posse verbis his notari, & non eventum. In eandem ferè sententiam locum hunc explicat Socinus Tract. de Ecclesiâ pag 31. Sed horum cavillorum primus est prorsus vanus. Mansio enim Spiritus, non est in humanâ naturâ per hypostaticam unionem assumptâ, sed in cordibus fidelium: discessio igitur quæ hic negatur, non est mors, sed fidelium desertio totalis: eterna ejus mansio est constans ejus habitatio in cordibus eorum in quos ingressus est. Secundum est merum effugium ad Apostolos enim non potest restringi, quod promittitur in æternum hic futurum, id est, ad consummationem seculi. Matth. 28. 20. Nec potest hic Spiritus in Ecclesiâ totâ manere, nisi etiam in membris quibusdam permaneat, nam extra hæc membra non est Ecclesiâ, quæ nihil aliud est quam collectio fidelium ut membrorum. Si verò quibusdam hoc promittatur, tum omnibus: omnium enim idem jus est in promissionibus euangelicis. Mandatorum verò observatio, non est antecedens conditio ad spiritus donationem, sed consequens ejus effectum. Tertium autem ab omni probabilitate relinquitur. Levem enim consolationē hoc discipulis attulisset, ad mitigandum dolorem quem Christi mors allatura fuit ijs, audire intentionem esse Dei, consolatorem

416 *Articulus quintus*

latorem ipsis perpetuum dare, sed non tam certam esse illam intentionem, quin irrita fieri possit, & eventu suo carere. Absolutam etiam certitudinem ejusdem eventus confirmat alibi Christus verbis expressis. *Mat. 28. 20. Ecce ego vobiscum sum, omnibus diebus usque ad consummationem seculi.*

CAP. III.

Argumentum secundum.

Pag. 125.

Deum omnes verè fideles conservare a totali & finali apostasi.

SI Deus omnes verè fideles ita custodiat, ut neque finaliter neque totaliter deficiant, tum fieri non potest ut deficiant. Sed verum primum. *1. Corin. 1. 8. & 10. 13. 1. Thes. 5. 23. 2. Thes. 3. 3. Philip. 1. 6. Ergo & secundum.*

Resp. Remonstr. in genere, Conservationem hanc ejusdem generis esse cum promissione, id est sub conditione præcedentia, quæ à fidelibus exigitur, nempe nisi desint ipsi sibi, quod Deus illos est fideliter & efficaciter conservaturus & sustentaturus. Vbi illud quidem libenter agnosco, & amplector etiam, custodiam hanc ejusdem omnino generis esse cum illâ, quâ nititur, promissione. Hanc autem certam & immutabilem esse, nec ab humano arbitrio suspendi palam jam factum est ad argumentum præcedens. Hæc tamen insuper hic vellem observari. *1. Conditionem*

nem hanc (ut fidelis quisque officium suum faciat) *præcedaneam* ab illis fieri tam ad conservationem, quam ad promissionem divinam, hoc autem posito, consequens est illud, officiū illud hominis fidelis, nullo modo præstari vi huius vel promissionis vel conservationis, nihil enim *præcedaneum*, efficitur illa virtute, quæ est in actu consequente. 2. Neminem ex eorum sententiā per Dei gratiam in fide conservari, qui officio suo deest. Hanc enim conditionem *præcedaneam* faciunt ad sustentationem illam quam habemus à Deo. 3. Constantiam fidei prærequiri (secundum eorum sententiam) ad conservationem in fide (constantia enim est pars officij nostri) quum tamen id quod conservat, constantiam rei conservatæ, antecedit semper, ut causa. Hæc aded abhorrent à communi Scripturarum sententia ac fidelium sensu, ut non indigeant sollicitā ullā refutatione. Communi igitur hac exceptione omissa, quid sigillatim adferunt ad singula testimonia, videbo.

Primum habetur 1. Cor. 1.8.9. *Qui etiam confirmabit vos usque ad finem inculpatos indiem Jesu Christi.* Varia respondent Remonstr. 1. *Nihil hic aliud doceri, quam non statuerum per Dei fidelitatem, quo minus confirmetur.* Sed 1. Si hoc totum illud sit quod hisce verbis docetur, ubi gratiam Dei laudat, quæ fidelibus datur per Iesum Christum, uti ver. 4. indicat, tum nihil majus habetur in evangelicā promissione, quam fuit olim in pacto legali: non stetit enim per Dei fidelitatem quo minus homines in illo fuerint ad æternam

1. Cor. 1.8.9.

nam vitam confirmari. 2. Tum etiam idem iudicium faciendum est de vocatione, quæ confirmationis huius statuitur exemplum: *fidelis est Deus per quem vocati estis, id est, per quem non fletit quin vocati fueritis.* Quæ interpretatio si admittatur, tum non in istis actibus vocandi & confirmandi tantum, sed & in redemptione, justificatione cæterisque omnibus divinæ gratiæ effectis, obvium & facile sophistis erit, principalem & propriam eorum causam ubivis potius collocare, quam in Dei gratia. Quamvis enim per Deum non fletit quin hæc sic essent, quod unicum significatur quum Deus illa fecisse dicitur, ab alio tamen effici potest ut sint.

Coloss. 1. 22. *Coloss. 1. 22, adiecta disertè conditione: siquidem permanetis in fide fundati & stabiles.* Vbi 1. non dicunt verum: nec enim in illo versu tam est promissio, quàm descriptio; nec ulla fit mentio confirmationis. 2. Si verum hoc esset quod dicunt, nihil tamen ad rem faceret: eadem enim res & absolute promittitur, quia certò efficietur, & cum conditione, quia non alias efficietur nisi per media: & in illis medijs hominis ipsius exigitur cura.

Resp. 3. *Posse sic legi, confirmabit vos in adventu, hoc est, confirmabit ut stetis coram ipso in adventu suo.* Quod nullo modo fieri potest, nisi contra interpretum omnium auctoritatem ac fidem; contra vocis tam usum, quam significationem receptam & contra nexum illum immediatum, quem Aposto-

Ius ibi facit inter vocationem fidelium & confirmationem in statu ad quem vocantur.

Resp. 4. *Id non sentire Apostolum quod nos volumus, quia exhortationes & admonitiones, quas adhibet postea, inanes prorsus essent. Quam crambem toties recoctam, insulam esse jam sæpius ostendi, quia nempe persuasiones hasce confirmatio illa perficitur, quam Deus nobis promissit.*

Resp. 5. *Deum esse fidelem, quamvis derelinquat eos qui ipsum derelinquunt, & illi insidiant. 2. Tim. 2. 12. 13. Quod verum quidem esse nemo sanus negaverit. Sed 1. quaeritur an fidelis sit in promissione de ijs in fide conservandis. 2. Relinquendi verbum non habetur in textu, sed abnegandi: abnegare ante quis potest Christum, qui verus fidelis nunquam fuit.*

Secundus locus est, 1. Cor. 10. 13. *Tentatio vos non cepit, nisi humana. Fidelis autem est Deus, qui non sinet vos tentari supra id quod potestis: sed prestabit viam cum tentatione, etiam evasionem, ut possitis sustinere. Vbi, sufficientes quidem vires ad tentationes omnes vincendas, venatis promitti fatentur Remonstr. sed evasionis promissionem non nisi caven-
tibus proponi: alias non congrueret cum prægressa exhortatione, vers. 7. 8. 9. 10. 12. Vigilantibus quidem ac non dormientibus tam lex quam Evangelium, scribitur, sed is vigilare nos facit, oculos nostros aperiendo qui ipse custos est Israelis, & non dormit neque dormitat. Psal. 121. 4. qui etiam dormientes*

2.
1. Cor. 10. 13.

T

nos

420 *Articulus quintus*

nos ac torpentes curat nec cessat inclamare, usque dum è somno & lecto nos excitavit. *Cant. 5. 1.* atque huc præcipuè faciunt tam adhortationes quam comminationes illæ, quæ simul junguntur cum promissione.

^{3.}
1. *Thess. 5. 23*, Tercius est, *1. Thess. 2. 23*. *Deus pacis sanctificet vos totos, ut integer vester spiritus, & anima, & corpus inculpate in adventum domini nostri Iesu Christi conserventur*, Resp. Remonstran. 1. Hoc esse votum, atque idem nihil pro nobis facere, imò hinc probari, hoc potuisse aliter fieri, quoniam Apostolus tam ardentè orat, ut sic fiat. Sed 1. Votum hoc non temerè fuit conceptum: sed à Spiritu sancto suggestum; in promissione fundatum, & in promissionem etiam conversum, tum per solemnem hanc & publicam propositionem, tum per confirmationem illam adjunctam, *vers. 24*. *Fidelis est qui vocat vos, qui etiam id efficiet*. 2. Collectio illa vanissima est, *Apostolus orat ut Deus hoc præstet, potest igitur aliter fieri*. Fieri non potuit ut Christus retineretur à morte. *Act. 2. 24*. hoc etiam novit ipse, tam illà ratione, quàm omnia novit, quàm ex eo quod prædictum fuerat, *Psal. 16. 10*. *In diebus tamen carnis suæ deprecationibus & supplicationibus oblati, cum clamore valido & lachrymis apud eum qui poterat servare à morte, & exauditis precibus liberatus fuit à metu*. *Heb. 5. 7*.

Secundum atque etiam tertium responsum constituit vetus illa cantilena de exhortationibus & commonefactionibus: de quibus toties jam dictum fuit.

Ref.

Resp. 4. Si exactè urgeantur verba, tam perfectam immunitatem à peccatis inde posse probari, quàm finalem perseverantiam in fide. Sed alium esse sensum, cum analogia fidei & aliorum locorum ostendit, tum etiam ipsa verba quibus votum hoc explicatur. *A Deo pacis* illud petitur quod necessarium est ad pacem cum ipso conservandam. *Sanctificatio* petitur quæ gradatim fieri solet. *Præservatio* etiam petitur, quæ radicis persistentiam infert, non fructuum & foliorum omnium.

Quartus locus est, 2. Thess. 3. 3. *Fidelis est Deus, qui stabiliet vos, & custodiet ab illo improbo.* Respons. 1. Idem hoc esse cum promissione præcedente, 1. Thess. 5. 23. Bene igitur est, quod promissionem agnoscunt jam, quod votum tantum esse jam modò contendebant. Idem autem in utroque loco promitti, nos non inficias imus: sed alio tamen modo unum illud quum explicatur, seorsim potest urgeri. Respons. 2. *Promissionem hanc esse conditionalem, ut vers. 4. & 2. indicant.* Collectione planè mirâ. Confidit Paulus eos facere & facturos ea, quæ præcipit illis: ergò Deus non absolutè promisit custodire ipsos à seductione finali ac totali. Confidit Christus deum Patrem ipsum glorificaturum; Iohan. 17. num quid inde sequetur, hoc absolutè non fuisse decretum & promissum? Opponuntur fideles hominibus protervis ac sceleratis: ergò custodientur in fide conditionaliter: quam malè consueverunt istæ nugæ?

4.
2 Thess. 3. 3.

422 *Articulus quintus*

3.
Phil. 1. 6.

Quintus & ultimus locus est, *Phil. 1. 6.* *Persuasum habens hoc ipsum fore, ut qui incipit in vobis bonum perficiet usque ad diem Iesu Christi.*

Vnum hic Remonstrantes respondent, quod propriè pertinet ad hunc locum; hanc persuasionem habuisse Apostolum, secundum legem charitatis, & iudicium æquitatis, (ut liquet ex versu sequenti) sicut iustum est, ut ego id sentiam de vobis, &c. ex consideratione præteritorum; ac proindè non nisi conditionaliter, nempe persuadentem sibi, illos non defuturos in progressu. Neque prorsus vanum est quod adferunt de iudicio charitatis & æquitatis, sic enim Apostolus ipse apertè mentem suam explicat. Sed 1. observandum est, iudicium istud charitatis incertum esse, non respectu electorum & verè fidelium: de ijs enim certissimè pronunciat aliàs: sed respectu multitudinis eorum qui inter Philipenses Christi fidem profitebantur. Hinc est quod *vers. 7.* vocem illam interserit (*omnibus*) quam non adhibuit, *vers. 6.* nec memorant hic Remonstrantes. dum *7. vers.* citant. Ex iudicio charitatis ita sperabat de omnibus illis: & idem tantum iudicio certissimo credidit & enunciavit de verè fidelibus.

2. Eandem persuasionem, quam Paulus habuit de salute verè fidelium, voluit proculdubio in eorum ipsorum animis confirmare. Sed illa persuasio, quæ debet esse in animis fidelium de propria sua salute, non est ex iudicio charitatis, sed fidei certæ. Er-

gò hæc persuasio est etiam certa. 3. Persuasio-
nis illius quam exprimit Paulus *vers. 6.*
proprium quasi fundamentum est, constans
natura vel gratia Dei: sed iudicium chari-
tatis non alia ratione propriè nititur quam
signis externis. 4. Iudicium ipsum charita-
tis non rectè dicitur conditionale. Quam-
vis enim nihil ferè præter conjecturam
habet; quod tamen habet, est absolu-
tum. Charitatis non est judicare Titium
salvum fore si perseveret in fide, hoc ipsius
fidei certissimum est pronunciatum: sed Ti-
tium perseveraturum, aut tale quid, abso-
lutum.

CAP. IV.

Argumentum tertium.

Pag. 428.

Si vivifica & vera fides non detur nisi ele-
ctis, & Deus definivit certò, electos suos
ad salutem perducere per fidem; tum verè
fideles nunquam finaliter aut etiam totaliter
deficient. Sed verum priùs: ergo & poste-
rius.

Fidem esse
propriam e-
lectorum,
quos Deus
ad salutem
certò perdu-
cere decre-
vit.

Hoc argumentum accusant Remonstran-
tium infirmitatis & absurditatis apertæ. 1. Quia
ex interno Dei decreto nihil tale potest inferri,
nisi prius probetur, Deum velle decretum illud
exequi vi quâdam irresistibili, cuius contra-

424 *Articulus quintus*

rium ante probari confidunt. Quo nihil infirmius adferri potuit, ne ab ijs quidem qui infirmitatem alicujus argumenti non indicare, sed imitari ac superare studerent. Nam 1. Ex omni decreto divino de re quacunque præstandâ vel efficiendâ inferri potest per neceſſariani consequentiam, rem illam fore, nec fieri posse ut non sit; quamvis modus ille quo Deus id efficiet, sit omnibus hominibus prorsus ignotus. Non esset aliâs in officio nostro, fidere tali decreto revelato, sed rogare semper de modo (*quomodo istud fiet?*) nec prius acquiescere quàm illum sciamus: quod inter verè fideles, pro infidelitatis nota solet haberi, secundùm sententiam illam veterem, quæ Iustino tribuitur, *οὐδεὶς ἀνθρώπων τὸ πῶς θεὸς διατίθεται*: manifestum infidelitatis argumentum dicere de Deo, quo modo? 2. Absolutum & peremptorium esse electionis decretum, fatentur ipsi: nam conditionatum esse negant. pag 118. 3. Non dicent ipsi decretum illud, quod Deus decrevit singulares & certas quasdam personas servare, tam debili virtute perfici ut illi possit ulla creatura resistere. Rationem secundam ex eo deducunt, quod eâdem ratione sequeretur, reprobationis decretum causam esse, cur multi non perseverent. Cujus comparationis nullam vim esse ad primum articulum demonstravi, quia scilicet nec reprobationis nec reprobati finis propriè dictus est damnatio, sicut salus est electionis & hominis electi. Tertium hujus accusationis argumentum addunt. Quod non posset hinc inferri, fideles totaliter

totaliter non defecturos, quamvis finalis perseverantia exinde probaretur. Vtriusque tamen eandem rationem esse patet. 1. Quia si electio ex naturâ suâ tam constans ac certa sit, ut per se apostasiam excludat, tum postquam actus circa hominem ullum exercetur, non magis in viâ quàm fine liberum ipsum à defectione præstat. 2. Quî primùm electionis actus circa hominem electum exercetur, salutis ipsius portionem aliquam communicat ipsi: quam si totaliter amitteret unquam, hoc electionem ipsam non immutabilem esse probaret, atque adeò, tam in fine quàm aliàs, incertum eventum habere.

Hactenus de accusatione: testimonia jam examinare pergunt. Primarius autem locus quem in istoc argumento vexant, est *Matth. 24. 24. Vt seducerent, si fieri posset, electos, ubi Christus ipse testatur, fieri non posse ut electi seducantur.* Matt. 24. 24.

Resp. 1. *Illud (si fieri posset) posse, atque etiam ut ipsis videtur, debere sic explicari, ut nihil aliud significet, quàm seductores faciendos quantum poterunt; ad electos seducendos.* Quæ tamen explicatio, nec debet nec potest admitti. Non debet, quoniam nullum exemplum proferri potest, ex ullâ parte Scripturæ, ejusdem phræseos, ejusmodi sensum ferentis. Non potest, quia propositum Christi in illis verbis est indicare, quàm admiranda & efficacia forent pseudoprophetarum & pseudochristorum signa, (adeò scilicet, ut seducerent omnes qui seduci possunt) non intentionem talium hominum, aut co-

426 *Articulus quintus*

natus ab ijs destinatos notare. *Edent signa & miracula: aded ut seducerent*, (id est, aded magna, ut seducerent) *si fieri posset, electos*. Eodem etiam facit, quod dicitur in textu *ἵνα ἐκλεχτοὶ*, etiam ipsos electos, qui modum loquendi comparisonem & gradationem innuit, à magis probabili, ad illud quod minus est verisimile. Quod sic non potest accipi, quasi seductores facerent quicquid possent ad alios seducendos, atque etiam ad electos: hoc namque minus probabile faceret illud quod est certissimum. Certissimum enim est, seductores hosce nervos omnes intenturos potius, ad præstantes viros (quales hic Remonstran. intelligi putant per electos,) quàm ad alios ex vulgo seducendos.

Respond. 2. Hunc loquendi modum (si fieri posset) non designare semper aliquid absolute impossibile, ut potest perspicui, Gal. 4. 15. Act. 20. 16 Luc. 17. 1. Jer. 13. 25. sed & difficultatem perficiendi, Matth. 19. 23. 26. Quibus omnibus in locis, semel tantum aut iterum hæc eadem phrasis habetur (si fieri posset) Gal. nempè 4. 15. testimonium reddo vobis, vos (si fieri potuisset) vestros oculos effossos, daturum fuisse. Vbi etiam absolutam denotat impossibilitatem: fieri enim non potuit, ut suos oculos ad Apostolum transferrent, vel ut ejus oculi sint, ullo modo efficerent. Fieri etiam non potuit, ut justè (id enim fieri potest, in officijs, quod justè potest) & cum Apostoli, vel Ecclesiæ utilitate, suos oculos effoderent: aut oculorum effossione gratitudinem & amorem erga ipsum declarent.

Paulus

Galat. 4. 15.

Paulus dicitur festinare ut (si possibile esset) die Pentecostes Hierosolymis esset. *Actor. 20. 16.* respectu ignorantiae suae (nesciebat enim utrum hoc absolutè impossibile foret ipsi nec ne.) talis verò conjectandi ratio Christi verbis non potest affingi. Cæteris in locis eadem phrasis non reperitur, si fieri possit. Sietiam in ipsis impossibile significet difficile, tum possibile ex analogiâ in hoc loco, nihil aliud notaret quàm facile: hoc autem quam absonum foret, res ipsa declarat, *Edent signa & miracula, adeò ut seducerent (si facile esset) etiam ipsos electos.* Negari tamen non potest, quin *Matth. 19. 26.* impossibilitas absoluta notetur, eo nempe sensu, quem Christus ipse reddit, *apud homines: & difficultas illa quæ est in transitu cameli per foramen acus, nihil differt ab impossibilitate absolutâ, quoad potentiam ullam creatam.*

Actor. 20. 16.

Matth. 19. 26.

Addunt insuper duplex argumentum, ut probent, defectionem electorum non dici impossibilem. 1. ex eo quod dicitur *vers. 12. 13. Quoniam multiplicata erit iniquitas, refinescet charitas multorum: sed qui sustinerit ad finem usque, is servabitur.* 2. Ex *commonefactionibus adiectis, quibus omnes fideles ad curam & diligentiam vocantur.* De *commonefactionum hujusmodi cum certitudine eventus convenientiâ, satis ante dictatum est.* Illud unicum addo, orationem illam quam Christo, satis perversè ac inverecundè, affingunt, *Videte, electi mei, ne seducamini, quia simpliciter non*

428 *Articulus quintus*

poteſt fieri ut ſeducamini, non minùs alienam eſſe ab interpretatione noſtrâ, quam eſt à Chriſti verbis. In hanc enim ſententiam Chriſti mentem concipimus, Videte ne ſeducamini, tot enim ac tantis machinationibus veſtra fides impugnabitur, ut qui ſecundum electionem æternam, virtute Dei cuſtodiantur & Spiritu verboque eias, ad omnem vigilantiam excitantur, vix tamen ex iſtis periculis evadant ſalvi.

Verſum 12. & 13. quod attinet, dico, 1. extinctionem totalem ibi prædici, charitatis illius quæ non eſt vera & radicata charitas. Tales enim, teſte Apoſtolo, 2. Theſſ. 1. 10. *Amorem veritatis non receperunt, ut ſalvi fierent.* 2. Diminutionem etiam partialem in verè fidelibus connotari: ita ut ſenſus ſit; tanta regnabunt poſthac ſcelera, ut charitas quorundam, qui cæteris videbantur ardentiores, penitus evaneſcat, & aliorum fervor multum decreſcat, quamvis non proſus exuant priſtinum ſuum affectum. Videant igitur omnes, ut caveant ſibi ab iſtis offenſis, veram fidem & charitatem ad finem uſque retinentes: ſic etenim facientes ſalvi erunt. Nihil hic de apoſtaſiâ totali verè ſanctorum.

Reſp. 3. *Chriſtus ſtudet ſeductionis efficaciam exaggerare: quæ autem eſſe iſthac exaggeratio, ſi quis diceret futurum, quod abſolutè & ſimpliciter fieri non poteſt; illa quidem non eſſet exaggeratio ulla niſi apertè falſitatis, abſolutè dicere futurum, quod abſolutè fieri non poteſt. Dicere tamen gr.*

vem rem aliquam ex aliâ re secuturam, nisi prævalens intercederet impedimentum, quo interposito jam sequi non potest, hunc legitimum esse exaggerandi modum quis dubitat? Esse etiam divinum, antecedens oratio docet, *vers. 21. 22.* *Erit tunc afflictio magna, qualis non fuit, nec unquam fuit: & nisi decurtati fuissent dies illi, non servaretur ulla caro: sed propter electos decurtabuntur.*

Respons. 4. Non est credibile, diabolum caput atque principem pseudoprophetarum, tantum ad seducendum esse adhibiturum opera, si sciret se nihil effecturum apud electos, alios verò reliquos sine ullo labore suo, certò suos esse. Hoc scilicet Christianorum est, de mysterijs divinis iudicium facere ex illis conjecturis, quas de diabolo suppeditat nobis ratio. Dico tamen, credibile nobis esse, diabolum hoc quicquid est operæ, vel ex furore, adhibiturum. Adhibuit enim sæpiùs circa Christum ipsum, apud quem se nihil effecturum novit. Nec idè tantum in tentationem homines inducere studet, ut sui sint, sed etiam ut Dei nomen hoc pacto ledatur: id quod per quemlibet efficere non cessaret, quanvis ipsum singulariter electum esse nosset: quanto magis cum incertus maneat quinam electi sint, & quinon. Huc etiam accedit, quod maleficijs, & conatibus ipsis pravis, adèd delectatur & quasi pascitur malignus iste spiritus ut animi causâ, hanc suam artem, ubi possit, exercere semper velit.

Respons.

Respons. 1. Non sequitur, electi non possunt seduci per signa & prodigia pseudoprophetarum: ergo illi non possunt ullo modo seduci, vel ex gratiæ excidere, & perire. Adam non fuit seductus. 1. Tim. 2. 14. excidit tamen ex gratiâ. Quam verò misera sunt hæc omnia? 1. Consequentia nulla formatur à Nostris hic, nec ipsis formanda relinquitur, asserunt hoc disertè doceri, disertè Christum hoc testari, electos non posse seduci, id est (ut illi interpretantur, non ergo) non possunt abduci, aut separari à Christo. 2. Consequentia illa quam in textu contineri dicimus, non illa est quam ipsi hic fingunt, *Electi non possunt per pseudopphetas seduci: ergo non possunt ullo modo seduci: sed ordine inverso; Electi non possunt ullo modo seduci: ergo non possunt per pseudopphetas seduci.* 3. Valida tamen est illa consequentia, non possunt per pseudopphetarum signa tot ac tanta seduci, ergo nullo modo. Ratio est, quia modus hic seductionis est omnium efficacissimus: undè etiam efficacia ipsa Sætane, & efficacia deceptionis vocatur, 2. Thess. 2. 9 11. 4. Firma etiam & altera illa consequentia: *Si non possit seduci, tum non potest excidere & perire.* Quisquis enim à Deo discedit, quamvis pessimè sibi consulat, facit id tamen cum consilio qualiquali: si enim consilium omne desit, libertas arbitrij deest. In consilio verò justam causam & legitimam ratio hujus discessus nunquam potest invenire. Falsæ igitur & fallaci assensum præbet semper, sub specie veræ ac bonæ: Sic autem

autem ferri in tentationem est etiam seduci. Hoc Apostolus Paulus expressè docet, quum ad communem efficacitatem peccati describendam phrasin elegit, hujus omninò similem, *Rom. 7. 15. Peccatum seduxit me* sicut & *Heb. 3. 13. Ephes. 4. 22*. Præterea quicquid à seductionis periculo præstat fideles immunes, cui primi parentes obnoxij fuerunt, id etiam à violentijs, vel, si sint aliæ tentationes ullæ, eadè ratione liberare potest, & liberabit. Si nec rapi possint, quod olim concesserunt, nec etiam seduci, manebunt indubiè, & non peribunt. 5. Si Adam non fuit seductus, non sequitur tamen eum non potuisse seduci. Si verò in illo statu fuisset, ut non potuisset seduci, tum nec à gratiâ excidere potuisset. 6. Non sic intelligenda sunt Apostoli verba *1. Tim. 2. 14.* quasi Adamum *1. Tim. 2. 14.* seductum fuisse negaret omninò: sed ex priorè versu repetenda est vox illa, prior. *Adam formatus est prior: Adam non fuit seductus prior.*

Respons. 6. *Negamus hic respici ad consilium divinum electionis, sed iudicamus hic per electos intelligi, qui reliquos fide præcellunt, secundum phrasin Hebræorum, 1. Sam. 26. 2. Jer. 22. 7. Esai 22. 7. 78. 10. 15. Cant. 6. 9. Luc. 13. 35. 1. Pet. 2. 4. Act. 9. 15. Quod autem ita accipimus, hæc una ratio est, quia hac voce ita sumptâ, vis seductionis maxime amplificatur: quæ tanta fore dicitur, ut non tantum infirmos, & mediocres, sed & præclarissimos & excellentissimos in fide seducerent, nisi dies in eorum gratiam abbreviarentur.*

Quare

432 *Articulus quintus*

Quare & Marcus addit, electos quos elegit, id est, quos peculiariter eo tempore vult custodire.

Sed 1. disjungunt illa quæ sunt omnium rerum conjunctissimo, electos nempe secundum æternum Dei consilium, & eximios illos viros qui cæteros in gratia præcellunt. Omnis enim hujusmodi præstantia, & omnis benedictio spiritualis, ab electione divina promanat. *Epbes. 1. 2. 3.* & qui electi sunt in consilio divino, *electi sunt ad salutem per sanctificationem Spiritus, & fidem habita- veritati. 2. Thes. 2. 13.*

2. Non datur exemplum in ullâ parte Evangelij, nec per totum Novum Testamentum, ubi vox hæc (*electi*) per se, vel absolute posita, sic ullam excellentiâ denotat, ut non respectum etiam habeat ad æternum Dei consilium. Non *Luc. 23. 35.* aut *1. Pet. 2. 4* ubi Christus dicitur electus. Ideo enim electus dicitur, quia præordinatus fuit ante iacta mundi fundamenta. *1. Pet. 1. 20.* Non *Act. 9. 15.* ubi Paulus dicitur vas electum. Sic enim hoc Ananias accepit, cui dictum fuit, ut significaret, Paulum à Deo destinatum fuisse, qui cognosceret ipsius voluntatem, & iustum illum videret. *Act. 22. 14.* Neq; alius hujus phra- seos usus in veteri Testamento, ubi agitur de gratiâ spirituali.

3. Quum *vers. 31.* Mittit angelos suos cum tubæ voce magnâ, & congregabunt electos eius à quatuor ventis, palam sit, eos designari, qui in consilio divino præ cæteris eliguntur, non est probabile, alium hic sensum ejusdem

Luc. 23. 35.

1. Pet. 2. 4.

Act. 9. 15.

eiusdem vocis latere.

4. Illud quod apud Marcum est cap. 13. 20. *electi quos elegit*, non modo non labefactat, sed etiam confirmat interpretationem receptam. Pleonasmus enim ille, *quos elegit*, aperte nos deducit ad consilium divinum: sicut vers. 19. *rerum conditarum, quas condidit Deus*, ad effectiorem divinam, simili phrasi, creaturas omnes refert. Huic autem loco dum suum sensum imponere student, magnam vim inferunt ipsis verbis. In eadem etiam sententiâ, ubi nomen per verbum explicatur, (*electi quos elegit*) nomini aliam & aliam verbo notionem adjungunt. *Electi* (ajunt) id est, *præcellentes in fide*, quos elegit, id est, *vult custodire*. Si novum quid comminisci voluerint, consentaneum illud sane debuerunt facere, & partibus ad se invicem magis aptatis: vel, *præcellentes, quos Deus præcellere fecit*, vel, *custoditos, quos Deus custodit*, vel tale quid congruenter ponendo.

5. Peculiaris illa custodia per dierum afflictionis opportunam decurtationem, quam electis his promitti dicunt, ijs magis deberi videtur, qui in fide infirmi sunt, quam fortibus & confirmatis: præsertim, si infirmitas illa ex dierum illarum angustijs oriatur. Fortibus enim non adeò nocere possunt illæ tentationes, quam infirmis. Horum tamen Deus non minorem habet, curam, quam eorum qui sunt fortissimi. Arundinem quassatam non sinet confringi, nec linum fumigans extinguere. Tentationibus omnibus moderari solet,

solet, prout suis vires adesse videt. 1. Cor. 10. 13.

Resp. 7. Si mordicus urgeantur nuda verba, sequetur fideles non posse in ullos errores abduci, ac proinde neque peccare. Quod verum quidem esset, si nuda verba sumantur, sine illâ dispositione, quam habent in textu, & ex quâ debent judicari. Hæc autem planissimum facit, non quamvis hic seductionem intelligi, sed exitialem solam.

Rom. 8. 29. 30.

Secundum testimonium est, Rom. 8. 29. 30. quo de loco prolixè disceptatum est in articulo primo, ad secundæ partis argumentum primum.

Rom. 11. 1.

Tertium est Rom. 11. 1. Deus populum suum non abiecit, quem præcognovit.

Respondent Remonstrantes. Deus quidem populum suum non abiecit sed quisuit populus Dei per fidem, potest non populus esse, vel per infidelitatem defringi. vers. 20. 21. 22. 23.

Vbi 1. distinguunt inter abjectionem & defractionem, sine ullo fundamento. Apud Apostolum per totum cap. 11. abiectio, lapsus, diminutio, & defractio, unum planè ac idem sonare, Lector attentus statim observabit.

2. Totam vim & inpetum hujus loci declinant. Nihil enim de populo præcognito respondent, quem Apostolus innuit abjici non posse, aut ullo pacto defringi.

3. Apostolus nusquam docet per totum caput, eosdem singulares homines stetisse aliquandò per veram fidem in gratiâ, & postea per infidelitatem defractus fuisse vers.

20. 21. 22. 23. nulla fit mentio fidei, quâ defra-
cti illi unquam ſteterunt.

Quartum eſt Rom. 11. 7. *Omnes electi hæ-* Rom. 11. 7.
reditatem vitæ æternæ aſſequuti ſunt. Excipi-
unt Remonſtr, Nihil aliud in textu haberi
quam electi aſſequuti ſunt, & ſubintelligi, iu-
ſtitiam, non hereditatem vitæ. Inter juſtiti-
am verò ac vitam talis non eſt diſtantiâ, ut
alterutram hic excludi putemus. Conjun-
guntur ab Apoſtolo per totam hanc Epiſto-
lam. quum docet ubique, *gratiam regnare per*
juſtitiam in vitam æternam, Excipiunt. 2.
Quamvis electi aſſequuti ſunt juſtitiam, vel
hereditatem vitæ æternæ ſeu potius ius ad il-
lam hereditatem per fidem, non ſequi tamen,
ergo non poſſunt ceſſare à fide, & bonum quod
aſſequuti ſunt amittere.

Cujus conſequentiæ ratio firmiſſima eſt,
primò ex connexionem certâ & infallibili,
quam habent inter ſe, *electi, ac ſalutis aſſecu-*
tio. Si enim vera ſit illa connexio, tum ele-
ctus non fuit, qui non aſſequitur. Secundò,
ex connexionis hujus cauſâ, quæ conſtans
eſt & immutabilis, electio ſcilicet ipſa, undè
eſt, quod in textu non dicitur electi aſſecuti
ſunt, ſed *electio aſſecuta eſt*: quod plus eſt
quàm ſi dixiſſet electi aſſecuti ſunt: quia &
illud dicit, & cauſam etiam notat hujus
adeptionis: quaſi diceret, electi, quâ electi,
ſeu ratione & vi electionis, juſtitiam & vi-
tam vel ius ad vitam aſſecuti ſunt. Hoc au-
tem ex diametro pugnat cum Remonſtran-
tium ſententiâ, qui docent non per electio-
nem acquiri juſtitiam, & ius ad vitam æter-
nam:

436 *Articulus quintus*

nam: sed per justitiam, & perseverantiam in ea, acquiri jus ad electionem,

Rom. II. 29.

Quintum ac ultimum testimonium est ejusdem cap. vers. 29. *Dona & vocatio Dei ejusmodi sunt ut eorum ipsum pœnitere non possit.* Resp. Remonstr. *Etsi Deum doni sui non pœniteat, hominem tamen pœnitere posse doni accepti vel retenti. Sed & Deum etiam donorum suorum pœnitere, si homo illis abutatur.* Gen. 6. 1. Sam. 15. & c. Hoc autem quod dicunt argumentationi Apostolicæ quasi è regione obliquit. Sic enim Apostolus, quamvis Iudæi sint hostes evangelij, & valdè abusi sint beneficij ipsi concessis, firmior tamen est electio ac promissio Dei, de multis eorum vocandis & ad salutem perducendis, quàm ut hac indignitate irrita reddatur: ratio est, quia dona hæc, quæ pertinent ad electionem, & vocatio, quæ homines ad perceptionem eorum ducuntur, ejusmodi sunt, ut eorum Deus pœnitere non possit. Imò verò, respondent Remonstr. quamvis hoc verum sit aliquo sensu, fieri tamen potest, ut ipsos Iudæos pœniteat harum rerum & vocationem, dona, promissionem, & electionem omnem à se repellant, atque adeò efficiant, ut Deum etiam pœniteat tam donorum suorum, quàm vocationis ad ipsa.

Quomodo
Deo pœni-
tentia tribua-
tur.

Illud verò quod obijciunt, de pœnitentiâ nonnunquam Deo attributâ, nihil est. Neque enim ibi agitur de hujusmodi donis & vocatione: neque propriè intelligi potest, nisi etiam vel scientiam vel essentiam Dei mutabilem facere velint. Neminem enim

alicujus rei pœnitet propriè, qui cognita omnia habuit antè, quæ ad eam spectant, vel eam contingunt, & ejusdem omninò judicij ac dispositionis est cujus ante fuit. Quem vero pœnitet facti, hoc ipso quod pœnitet, declarat se facturum non fuisse, si, eventum talem præscivisset, & eundem habuisset animum quem nunc habet. Præterea, comparationem quandam hic instituite videtur Apostolus, inter hæc & alia dona, quasi diceret, quamvis multa sint leviora Dei beneficia, quæ aufert sæpè Deus ijs quibus ante dederat, quo respectu dicitur aliquandò pœnitere; dona tamen & vocatio de quibus nunc agitur, certa sunt, nec ita promissa ut possint non impleri, vel ut Deum eorum pœnitere possit unquam. Pœnitentiam igitur illam, quæ circa res alias tribuitur sic urgere, ut par sit etiam ratio in istis donis, quæ sunt vocationis & electionis, hoc nihil aliud est quàm Apostoli argumentum in ipsum retorquere.

Resp. 2. Hunc locum non facere ad rem: quia hic non agitur de immutabili decreto æternæ electionis, sed de Iudeorum restauratione: neque de donis fidei & perseverantiæ, sed de proposito Judeos vocandi ad euangelij communionem, secundum suum fœdus quod exequi volebat. Sic illis jam solemne est, partem unam veritatis assumere, eaque abuti, ad alteram vel evertendam, vel dimovendam. Verum hoc est quod dicunt, restorationem Iudeorum, & restaurandi propositum in istoc loco tractari. Non tamen idcirco à causæ

438 *Articulus quintus*

causę consideratione disceditur, cujus vi effectum hoc exstaturum fuit. Electio autem æterna est causa primaria, ad quam Apostolus bonum omne salutare perpetuò solet referre. Non repulit Deus populum suum quem præcognovit, vel *prælegit*, *vers. 2.* reservatio facta est secundum *electionem* gratiæ, *vers. 5.* *electio* assecuta est, *vers. 7.* quod ad *electionem* diliguntur, *v. 28.* cujus ultimi versiculi consideratio Suárezium ipsum Iesuitam ad interpretationem hanc nostram approbandam adduxit. Sic enim ille de Prædest. lib. 2. cap. 6. sect. 36. *Dona Dei sunt æterna* *µὲν τὰ θεοῦ*, Rom. 11. 29. id est, dona illa, quæ proficiuntur ex *electione*, ut indicant verba proximè præcedentia, secundum *electionem* charissimi.

Vel etiam supra modum ambiguè, & obscurè nimis loquuntur, vel illud ipsum quod expressè concedant, & eorum causam evertit & nostram confirmat. Quum enim Deum hoc propositum habere dicunt, vocandi Iudæos ad euangelij communionem, & idem ipsum exequi velle, plenitudine gentium ingressâ; vel hoc intelligunt de proposito absoluto, vel conditionato; vel etiam de communionem oblatâ per vocationem sufficientem, vel de communionem actu exercendâ per vocationem efficacem. Si de proposito conditionato, & vocatione efficaci, Deum nempe velle ipsos ad communionem perducere, si ipsi non desint sibi, vel de proposito absoluto & vocatione sufficiente, Deum nempe velle ipsis illa media concedere, quibus possint ad fidem adduci; hæc in sa-
cula

cula ventura non rejiciebantur: in præsen-
tia enim dum Paulus hæc scribebat, & per
hanc ipsam scriptionem id agebat Deus, &
propositum tale exequabatur, si vera sint
quæ Remonstrantes defendunt. Si verò de
proposito absoluto, & vocatione efficaci de-
beant hæc exponi; tum absolutum decre-
tum admittunt, de fide quibusdam ingene-
randâ; tum etiam prædeterminari quid à
Deo fatentur, quod non evenit, nisi interve-
niente hominis liberâ voluntate.

C A P. V.

Argumentum quartum.

Pag. 414.

Q Vicquid Dominus noster Christus Pa-
trem orat, hoc certò fiet. Joh. 11. 41. 42.
Sed Christus orat Patrem perseveran-
tiam vere fidelium. Luc. 22. 32. Ioh. 17. 15. 20.
Rom. 8. 34. fideles igitur certò perseverabunt.

Christum
rare Patrem
pro perseve-
rantia fide-
um & exau-
diri.

Ad propositionem respondent Remonstr.
eam vel absolutè & simpliciter intelligi, vel
cum additione & limitatione. Si absolutè,
tam periculosè dicitur: quia 1. Christus ora-
tur pro hostibus suis, ut Pater illis ignosceret,
& non sinit exaudiri. 2. Orat & nos voluit
pro hostibus suis. 3. Orat pro suis ut ser-
ventur ab improbo, & sint concordēs, qui ta-
m peccant, nec semper concordēs manent.

Sibi

Sibi quidem & suæ causæ, si quid periculi metuant, ex istâ sententiâ Christi, absolute & simpliciter acceptâ, hoc non est adeò mirum. Sed veritati nihil exindè periculi potest creari. Quum enim in amicitia ipsâ humanâ, sit modo summa, non fas est, amicorum unum quidquam rogantem ab altero, non impetrare; quum etiam nos ipsi talem fiduciam apud Deum habemus, *ipsum, si quid petierimus secundum voluntatem eius, nos audire. 1. Iohan. 5. 14.* Quanto magis audit semper Christum, in cuius voluntate tanta conformitas est cum divinâ, ut nihil unquam nisi quod Patri placuit, vel petierit, vel etiam propriè voluerit? Rationes quas adferunt assertionis tam grauis, & periculi plene, sunt paleis ipsis leviores. *Oravit* (ajunt) *pro hostibus, ut Pater illis ignosceret, & non fuit exauditus.* Pro omnibus & singulis suis hostibus ipsi (puto) non dicent eum orasse: inter eos enim erant qui peccarant ad mortem, *Mat. 12. 24. 31. 32.* pro quibus nemo debet orare. *1. Ioh. 5. 16.* pro quibusdam autem exauditum eum fuisse, non possunt ullâ ratione negare: quum hujus orationis virtute, tot millia ludæorum, ad unam & alteram Petri concionem, conversa fuerint ad Dominum, & peccatorum omnium remissionem sint actum consequuta. *Act. 2. 41 & c.* *Orat & oravit, ut & nos voluit orare* (dicunt) *pro hostibus suis.* Quod, repetitione illâ demptâ (*oravit pro hostibus*) quâ secundo jam urgetur, quod ne semel quidem opponendum fuit, speciem non habet ullius rationis. *Christus voluit nos*

de Perseverantia. 441

ware pro hostibus suis : ergo ipse non impetrat, quicquid Patrem suum orat. Tertium illud ejusdem est farinæ, orat pro suis ut servantur ab improbo, & unum sint. Non enim orat ut statim liberentur ab omni peccato, & omni modo perfectam habent charitatem : sed ut gradatim hæc fiant, prout eadem res explicatur, *Ephes. 4. 12. 13.* & nihil intercedat, quod talem eventum prorsus impedire possit. Quam verò temerarium hoc est, propositionem illam cum Christi honore adeo conjunctam, (*Quicquid Patrem suum orat hoc impetrat*) negare, & negandi rationes tam frivolas adferre ? Si tamen totum hoc ipsis concederemus, Christum scilicet non semper id à Deo impetrare quod orat, & propositionem hanc ita corrigeremus, *Quicquid Christus pro fidelibus orat, illud impetrat*, argumentū hoc eandem vim haberet. Hoc autem expressè fatentur ipsi pug. 437. quando (ajunt) *pro talibus orat* (id est, pro fidelibus, qui ex mundo non sunt) *auditur semper*. Veli hoc non obtineremus, & reducenda esset hæc propositio ad intercessionem illam solemnem, quæ oblatione ejus nititur, cujus canon habetur *Iohan. 17.* fiturum adhuc maneret argumentum. De hac autem certo certius concludere nobis licet, Christi preces nunquam reiectum iri. Sunt verba Arminij in *Orat. de Sacerdotio Christi* pag 19.

Sed nec adjuvat quidquam illud quod addendum esse putant: *Quicquid Christus Patrem suum orat, hoc impetrat* : eo nempe modo

— modo quo orat: vel quicquid absolutè orat.
 De modis orationis & impetrationis
 quin inter se convenient, nemo sanus dubi-
 tare potest: sed hoc nihil impedit, quin
 absolutè ac simpliciter verum sit, quod
 in propositione habetur. Imò refutantur
 hoc modo objectiones illæ de oratione
 Christi pro hostibus, ut Pater illis ignosce-
 ret & pro suis, ut ab improbo serventur.
 Hæc enim impetrabat eo modo, quo orabat.
 Ineptè igitur interrogant isti, *Quis ausit di-
 cere illum in ijs fuisse exauditum?* Quis enim
 ausit negare, eum exauditum esse, qui im-
 petrat quod orat eo modo quo orat? Ne-
 que plus valet additio secunda, *quicquid
 Christus absolutè orat, hoc fiet.* Nam i. juxta
 sententiam Arminij, quam aliquandò in
 publicis disputationibus explicuit (ut testan-
 tur viri fide digni) nulla propria est oratio,
 quæ non sit absoluta: quæ etiam sententia
 non est temerè damnanda, cum inniti vide-
 tur rationibus non contemnendis, præser-
 tim illâ, quæ deducitur ab orationis natu-
 râ. Oratio enim est submissa representatio
 voluntatis nostræ apud Deum, ut ab ipso
 perficiatur. Explicatio velleitatis, quâ quid
 vellemus, si aliud non obsisteret, non est o-
 ratio propriè dicta. Iam verò, nihil volumus
 propriè quod non absolutè volumus atque
 adeò nihil petimus quod non absolutè peti-
 mus, quanvis in dispositione precantium
 conditionis ratio virtualiter sæpè continen-
 tur. Petimus quidem nonnunquam, ut u-
 num fiat si alterum contingat: cujus quidem
 conse-

contingat: cuius quidem consequentis rei futuritio ut conditionata sit rogamus: sed ipsa tamen petitio est absoluta, quoniam absolute petimus, ut posito uno, ponatur & alterum.

1. Nullam exemplum proferre possunt, orationis alicujus conditionatæ, quâ usus unquam est Christus, dum perseverantiæ donum fidelibus à Patre contendit.

Hactenus de propositione. Assumptio sequitur, quam secundum distinctionem præmissam, negant, Christus (inquiunt) nusquam petit absolutam perseverantiam fidelium in fide: imò non tam sollicitè orasset ut perseverarent, si Deus absolute statuisset eam fore. De re quicquid fuerit, ratio hæc est inepta. Orat enim Christus *Johan. 17. 5.* ut glorificet eum Pater apud semetipsum eâ gloriâ quam habuit apud illum priusquam mundus esset. Hanc tamen glorificationem Christi absolute constitutam fuisse à Patre, Remonstrantes puto non negaturos. Quicquid verò negent vel concedant illi, certum est, scientiam voluntatis divinæ de re aliquâ præstandâ, non extinguere, sed accendere potius fervorem eandem rem petendi, in ijs qui spiritum illum gratiæ & precationum acciperunt, quem effundit Deus super domum Davidis *Zach. 12. 10.* Hoc David confirmat exemplo suo *2. Sam. 7. 27. 28. 29.* ubi hanc ipsam causam esse dicit, cur ædificationem suæ domus à Deo petendam esse judicabat, & instanter petebat, quia Deus revelaverat ipsi decretum suum, quo constituerat do-

444 *Articulus quintus*

mum ejus ædificare. *Tu enim Jehova, revelasti in aurem servi tui, dicendo, domum ædificaturus sum tibi: idcirco invenit servus tuus cum corde suo, orandum te esse oratione hac, &c.*

Quid? quod hæc ipsa ratio Remonstrantium sententiam prorsus evertit. Si enim tam sollicitè non orasset Christus ut absolutè perseverarent fideles, si illud absolutè Deus statuisset; tum nec orare voluit ut ex conditione perseverarent; hoc enim saltem tunc temporis fuit statutum, ut perseverarent, si sibi non deessent: hoc igitur non petiit Christus à Patre. Sed probationes jam sunt perpendendæ, ex quibus liquebit, utrum oratio Christi absoluta fuerit nec ne.

Luc. 21. 32.

Prima sumitur ex *Luc. 22. 32. Ego deprecatus sum pro te, ne deficiat fides tua.* Non negant hic orare Christum absolutam perseverantiam, vel conservationem certam à defectione. Sed hanc specialem orationem esse contendunt, & Petri, vel saltem Apostolorum singulare privilegium. Quod si verum esset, hæc tamen inde lucraremur.

1. Fideles aliquando in gravissima incidere peccata, & tamen non penitus excidere à gratia & fide. Petro enim Christum scdè abnegante, fides ejus non penitus defecit.

2. Absolutam prædefinitionem fidei, vel perseverantiæ in fide, non tollere omnem voluntatis libertatem; nec admonitiones inutiles ac vanas efficere. Non post orationem hanc oblatam, & exauditam, libertatem suam retinuit Petrus, & admonitionem

illam

illam audivit etiam *vers* 46. *Surgite & orate, ne introeat in tentationem.*

Sed neque Petri proprium fuit hujus orationis beneficium : Christus enim alloquitur plures, *Satanas appetit vos, &c.* nec Apostolorum tantum, omnes enim fideles super eandem petram sunt ædificati, atque adeò iisdem sustentantur fulcris. Et ad omnes fratres hujus consolationis & confirmationis rationem spectare, Christus ipse non obscurè docet *vers* 33. Sed nihil planius est, quam quod à nostris adfertur, ex *Ioh. 17. 15.* 20. Vbi pro reliquis discipulis orat, ut Pater eos servet ab improbo, & aperte proficitur, se illud non tantum orare pro discipulis suis, sed & pro ijs, qui per sermonem ipsorum erant credituri in ipsum.

Ioh. 17. 15.

20.

Resp. Remonstr. petitionem illam *vers* 15. ut eos ab improbo conserves, posse dici specialiter pro discipulis factam esse, idque respectu muneris Apostolici : vel per improbum intelligi persecutiones ministerium ipsorum impedi- entes, & illud tempus potissimum respici, quo dispergendi erant per Christi apprehensionem & mortem. Vel si per improbum intelligatur peccatum, tum Deum à suâ parte custodire, sed eorum esse officium suum curare. Ultimum hoc de partibus hujus conservationis inter Deum & hominem divisiss, aliquoties ante examinavi. Observari tamen potest, partes Dei in conservatione Apostolorum saltem tales fuisse, ut absolutam perseverantiam ipsis præstaret : ac proinde illam officij curam, quam hominibus assignant, certudinem

446 *Articulus quintus*

perseverantiæ non impedire.

In reliquo sermone, multis verbis nihil dicunt. Tempus enim quod Christus potissimum respicit, ab ipso clarè denotatur, *vers. 12. 15. (quum essem cum ijs in mundo, &c. nunc autem ad te venio)* illud nempe quod discessum ejus ex mundo ad Patrem sequebatur: non excluso tamen intercedente illo spatio, cujus illi mentionem faciunt. 1. Per *improbum vel malum illum*, & conservationem ab ipso, defensionem quidem à persecutionibus intelligi non negamus: sed quatenus tentationis rationem habent, ut in precatatione dominicâ, phrasin hanc expositam habemus ab ipso Christo, *Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo*: ubi *malum*, & *tentatio*, eodem sensu dicuntur. Si verò illâ ratione, tum non à solis persecutionibus liberari suos vult Christus, sed & ab omnibus tentationibus, ne in eas inducantur, vel per eas penitus abducantur ab ipso. Hoc sic esse, planissimum illud facit quod *vers. 11.* habetur, *Pater sancte serva eos in nomine tuo, ut sint unum sicut & nos*: ubi ab omni tentatione servari eos vult, quæ à nomine Christi, ac unitate fidei & charitatis divellere eos possit, & *vers. 12.* ubi Christus dicit se eos servasse, quum fuit cum ijs in mundo, & ab illo malo servasse, quod perdidit Iudas. Iudas autem non persecutionis vi abreptus fuit, sed avaritiæ: neque multum discipuli perpeffi fuerant Christo cum ijs præsentè. Hoc etiam Remonstrantes ipsi nuper concesserunt, quum

ad hujus argumenti propositionem dicunt, pag. 435. *Pro suis orat ut servantur ab improbo: non igitur fideles peccant?* ubi per conservationem ab improbo, custodiam à peccato intelligi non tam concedunt, quam docent & contendunt. An de Apostolis tantum hæc verba fiant, non est cur sollicitè laboremus: *vers. 20.* parem esse omnium fidelium rationem expressis verbis testatur: *Non tantum pro istis oro, sed & pro iis qui per sermonem eorum credituri sunt in me.*

Resp. Remonstr. 1. Velle hic Christum, id solum indicare, non orare se pro Apostolis, quasi pro singularibus hominibus, sed ut pro Apostolis, quorum ministerio alij quoque erant credituri, pro quibus quasi re ipsa orabat. Hoc est, non orabat Christus pro omnibus fidelibus re ipsa, sed quasi re ipsa. Quod si prius ipsis in mentem venisset, potuissent etiam eadem facilitate ad Apostolos ipsos aptare, dicendo, Christum in priore hujus orationis parte, à *vers. 6.* id solum indicare velle, se non orare pro seipso, quasi pro homine singulari, sed ut pro Ecclesie capite, cujus autoritate Apostoli quidam erant mittendi & conservandi, pro quibus quasi re ipsa orabat. Vbi etiam locus huic effugio, accommodatior fuisset, quum transitio à Christo ad Apostolos, *vers. 6.* obscurior sit & minus distincta, quam hæc est, quæ *vers. 20.* ab Apostolis ad ceteros fideles habetur. Hæc enim tam clara sit ex ipso loquendi modo, ut vel percurrens necessario observet. Axioma est copulatum, duas res inter se conjungens, &

448 *Articulus quintus*

disjunctionem earum negans, orationem scilicet pro Apostolis, & orationem pro cæteris fidelibus; axiomatis vinculum est conjunctio illa copulativa & : non solum, sed &. Ex Remonstrantium verò depravatione, non esset hujusmodi copulatio propria, non unum ullum axioma, sed duo, quorum uno, negaret Christus orare se pro Apostolis ut pro singularibus hominibus, & altero, affirmaret, se pro iisdem orare ut pro Apostolis, crassa nimis est hæc evasio.

Resp. 2 *Hoc longius non esse extendendum, quam quod sequitur, ut concordēs sint, & per fidem sanctificati, in charitate etiam devincerentur.* Neque sanè opus est ut longius extendatur, quam ad id quod in sequentibus verbis indicatur. *Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* Vbi sub notâ illâ generali omnes & cæteros fideles & Apostolos etiam comprehendit : sic enim series illius dictionis ostendit, *Non tantum pro Apostolis, sed & pro cæteris fidelibus, ut omnes* (tam Apostoli quam cæteri) *unum sint.* Quia igitur omnes hos simul spectabat Christus ut corpus unum, eadem etiam se beneficia, (quoad substantiam) orasse omnibus docet. Præterea unitas hæc quam istis orat Christus, *vers. 21.* una eademque res est cum illa unitate, quam Apostolis orat *vers. 11.* *Serva eos ut sint unum, prout & nos, quæ eadem est conservatio, & eadem planè petitio, cum illâ repetitur vers. 15. Rogo ut serves eos a malo illo.* Nulla hic patet rima, quâ pos-

sunt elabi. De ultimo testimonio ex Rom. 8. 34.
8. 34. satis disputatum fuit ad thesin pri-
mam.

C A P. VI.

Argumentum quintum.

Pag. 437.

Quicquid fideles necessarium ad salutem in Christi nomine orant, hoc obtinebunt certo Iohan. 16. 13. 1. Iohan. 5. 14. Sed illi sic petunt quotidie perseverantiam, in verâ fide, Mat. 6. 13. Ergo perseverantiam in fide certo obtinebunt. Verè fideles orare quoti- die pro per- severantia, & exaudiri.

Mirantur hic imprimis Remonstran. hoc argumentum in medium proferri; quia vel convenit prorsus cum eorum thesi, quâ dicitur, Christum fideles conservare, si non desint offi- cio, sed eius auxilium implorent, &c. vel idem per idem probat, errore magno & ingenti ab- sarditate. Desinent autem ulterius mirari, si ad suos animos attentè referant. 1. Hic ora- tionem solam supponi: sed officium totum ab ijs requiri. 2. Perseverantiam ab ipsis in- certam statui (conservabuntur si orent:) hic autem certam: orant, ergo perseverabunt. 3. Certam hic statui, quandocunque ex fide rogatur: ab illis autem incertam relinqui usque ad ultimas illas preces, quas anima tunc emittit, quum ipsa è corpore jam jam

450 *Articulus quintus*

est emittenda. 4. Eam hic dici *quotidie* rogari, non (ut illi interpretantur) quod perseveranter petitur ad extremum usque spiritum, quamvis illud etiam verum sit; sed quia precibus illis petitur quibus ordinariè fideles utuntur. Atque adeò sensum verum rationis hujus esse, fideles omnes ab eo tempore quo fideles existunt, perseverantiam à Deo ut ad salutem necessariam rogant: omnes igitur fideles ab eo etiam tempore, certi esse possunt ac debent de sua perseverantia.

Respondent porro speciatim, 1. *Propositionem esse falsam, nisi sic restringatur.* 1. *Quicquid petierint secundum voluntatem Dei;* 2. *Ut quotidie orent;* & 3. *Ut semper orent.* Quod idem est ac si dicerent propositionem Christi, *Job. 16. 13.* esse falsam, nisi restringatur hisce conditionibus. Quasi conditiones istæ, quatenus necessariae sunt, in Christi ac propositionis verbis non continentur omnes.

Sed *negat voluntatem Dei esse, ut fideles eum rogent ne possint deficere.* Negent igitur simul, voluntatem Dei esse, ut fideles eum rogent misericordiam & gratiam illam, quæ concessa, non possunt damnari. Salus namque, & quæ cum salute conjuncta sunt, eadem fide & rogantur & accipiuntur. Unde etiam negent, voluntatem Dei esse, ut fideles ita Christum apprehendant, ut in ipso redemptionem habeant, quæ non sinet ipsos perire. Negent denique, voluntatem ejus esse, ut ipsum rogent ne sinat eos deficere.

Si enim non sinat vel permittat ille, fieri non potest ut unquam percant. Neque sanè mirum est, si hæc omnia negent, & quicquid etiam ad salutem spectat à Deo unquam rogandum esse. Illud enim oratione querendum esse non putant, quod absolutè decreti videri debet: absolutè autem statutum dicunt, ut quisque sufficientem gratiam habeat ad credendum, & si credat, ad perseverandum & ultra sufficientem illam gratiam, nihil à Deo expectandum esse, antequam ipsi applicent sese ad actum: quid igitur peterent, ego certè non video.

Sed præter orationem ipsam, requiri etiam dicunt, ut *quotidie & semper* orent. Dormiendi tempus excipient spero in gratiam Nicolai Grevinchovij, qui pag. 327. dormire eum putat, vel apud se non esse, qui existimat hominem dormientem, vel fidei, vel operationis divinæ in voluntatem, (sine quâ tamen oratio vera non existit) subjectum capax esse. Neque ita debent rationis omnis oblivisci, ut perseverantiam in oratione, prærequisitum esse putent ad perseverantiam in fide, quum palam sit fidem ipsam ad orationem prærequiri. Preces tamen continuas, fidem constantem comitari, haud illicite fatemur.

Resp. 2. *Maiorem nullam esse in hoc argumento difficultatem, quam in petitione illâ, quâ rogatur, ut voluntas Dei ab omnibus hominibus fiat in terris, sicut in celo.* Sed nodus unus non solvitur altero nodo. Dicit tamen potest, sicut hic non æqualitatem vel paritatem,

tem, sed similitudinem solam denotare: atque adeò omni generi hominum, seu omnibus hominibus qui regno Dei sese subiciunt, vel qui hoc rogant ex animo (de alijs enim non debet hoc intelligi) impetratur illud quod ista petitio rogat.

Resp. 3. *Quum fideles orant, ne Deus inducat in tentationem, tum impetrant à Deo, non modo ut intentionibus conserventur, sed & ne unquam in illas incidant. Quoquid sibi velint, nisi totam causam nobis tradant, ego quidem non intelligo.*

CAP. VII.

Argumentum sextum.

Pag. 439.

Fideles à Christo conservari certò ne totaliter & finaliter deficiant;

Qui à Domino nostro Iesu Christo certò & fideliter ad finem usque in fide conservantur, illi eam nunquam vel finaliter vel totaliter amittent. Sed omnes verè fideles conservantur à Domino Christo in fide ad finem usque, fideliter ac certò. Iob. 6. 37. 39. & 10. 27. 28. & 17. 12. & 13. 1. 1. Cor. 1. 8. Ephes. 5. 23. Iud. 1. 2. Tim. 1. 12. 1. Pet. 1. 5. Ergo nulli verè fideles fidem suam vel finaliter vel totaliter amittent.

Respondent Remonstrantes 1. Maiorem non esse simpliciter veram: quia conservatio fidelium in fide non pendet tantum ex certà & fidei Iesu Christi conservatione, sed ad hoc etiam

*etiam requiritur debita obedientia ipsorum
fidelium, ne officio suo desint.*

Obedientiam quidem debitam, & officij
præstationem requiri, non dubitatur, sed
nos eam ut perseverantiæ partem, & conser-
vantis gratiæ effectum, requiri dicimus. Re-
monstrantes verò contendunt, perseveran-
tiam ipsam ex hac obedientia pendere tan-
quam ex causâ. Hoc satis liquet ex istoc ipso
responso. Nam 1. negant propositionem il-
lam simpliciter veram esse, quâ affirmatur,
illos omnes perseverare qui à Christo certò
conservantur ad finem. Negant igitur, con-
servantem Christi gratiam causam esse uni-
cam & sufficientem per se ad effectum istud
producendum. Positâ enim causæ per se suf-
ficientis actione ad effectum, effectum ip-
sum certò sequitur. 2. Expressè pronunci-
ant, conservationem fidelium in fide non
pendere tantum ex certâ & fideli Iesu Chri-
sti conservatione. Aliquid aliud igitur indi-
cant esse, ex quo pendet *etiam*. Quid autem
illud alterum sit, sequentia docent, *sed ad
hoc etiam requiritur debita obedientia, &c.* id
est, sed pendet etiam ex debitâ fidelium o-
bedientiâ.

Hoc si verum esset, tum 1. majorem nul-
lam efficaciam haberet conservans Christi
gratia, quâ membra sua sibi confirmat, quam
fuit illius gratiæ, cujus particeps Adam fuit
in statu innocentie: nec potentius aut for-
tius esset auxilium secundi Adam, quam fuit
primi. Adamo enim auxilium illud con-
cessum fuit, & promissio etiam facta, ut con-
servaretur.

454 *Articulus quintus*

servaretur in vitâ, si debitam obedientiam præstaret & officio suo non deesset. Tolleretur etiam discrimin illud, quod Apostolus ex Propheta ponit inter vetus & novum fœdus, *Heb. 8. 9. 10.* in priore enim fœdere conservati fuissent homines, si obedientiam debitam præstitissent. 3. Hac denique ratione actualis fidelium conservatio, non preveniret eorum obedientiam ut causa, sed eam subsequeretur, ut effectum: quum tamen apertum sit, ideò fideles obedientiam Deo præstare, quia conservantur ab ipso; & ideò eos à Deo conservari, ut obedientiam illam præstare possint, & actu præstent.

Resp. 2. Minorem acceptam ut sonat, sercipere. Omnes nempe verè fideles conservari à Domino Christo in fide, ad finem usque, fideliter. Qualem illi sonum ex istis verbis elicere possunt, ut cum eorum sententiâ concentum habeat, ego certè nequeo divinare. Si enim Christus omnes fideles ad finem usque in fide conservet, tum omnes fideles ad finem usque in fide conservantur & perseverant: nec fidelium ullus est, qui non persistit in fide ad finem usque vitæ. Quid igitur est, quod in istâ parte reprehendere possunt? Nihil, inquit, in ipsa sententiâ: sed in ejus probatione solâ. Quanquam inquit vero sit hæc propositio, non tamen probatur locis citatis: quoniam in ijs passim non designatur custodia, multa minus custodia fidelium inevitabilis in fide: sed fidelium, quâ fidelium, si sint & maneam in gratiâ salvificâ.

De probatione autem non est cur multum laboremus, modò verum sit illud quod probatum volumus. Pergratum nobis facerent Remonstr. si alios locos loco horum substituerent, quibus eadem veritas fortiùs probaretur. Ratio tamen illa, quâ probationes has invalidas esse contendunt, non à valore tantum & veritate, sed & à sensu communi relictà videtur. 1. *In ceteris locis non designari dicunt custodiam passim.* Quod si verum esset de verbali designatione hujus ipsius voculæ, nihil tamen valeret. Probari enim assumptio potest, absque illâ: & æquè probatur etiam ijs locis, ubi mentio fit *confirmationis, asservationis, consummationis, & similium verborum, vel etiam phrasum æquipollentium.* Sed expressè etiam *custodia* designatur, *Iob. 17. 12. 2. Tim. 1. 12. & 1. Pet. 1. 5.* 2. Multo minus ajunt *custodia fidelium inevitabilis in fide.* Evitabilia quidem non solent beneficia dici, sed pericula tantum infallibilem tamen & certam custodiam fidelium his locis doceri, ex eorum sequenti consideratione liquebit. Nec illud negant ipsi Rem. sed tantum custodiam hanc non esse in fide contendunt. Addunt enim 3. *custodiam fidelium, quâ fidelium, his locis probari, si sint & maneant in gratiâ salutiferâ.* Vbi 1. fatentur illud quod prius negabant, custodiam his locis passim designari: sic enim pronunciant, *custodia his locis passim non designatur, multo minus custodia fidelium inevitabilis in fide, sed fidelium, &c.* certè si fidelium quâ fidelium custodia passim his locis designetur,

tur, tum aliqua custodia. 2. In contradistinctionem etiam incurrunt in eo, quod distinctionis modo proponunt, *non designatur custodia fidelium in fide, sed fidelium quâ fidelium*. Sicut enim causa procreans fidelem quâ fidelem sic dicitur, quia procreat eum in fide, vel fidem ejus procreat: ita causa conservans fidelem, est illa propriè, quæ eum in fide, vel ejus fidem conservat. 3. Dilutè nimis exponunt promissiones has divinas, de custodia fidelium in gratiâ salutiferâ, si maneant fideles. Quid enim opus est *custodiâ*, quæ actionem denotat, transeuntem, & versatam circa rem custoditam, si illa gratia sola spectetur, quæ est intra Deum ipsum? Quid opus etiam præsidij illius, cujus Petrus mentionem facit, 1. *Epist. cap. 1. §.* ad hoc, ut dum quis manet in fide, in gratiâ etiam permaneat? sed melius hæc discutientur, in singularium locorum examinatione.

Iohan. 6. 37.

1. *Joh. 6. 37. Quicquid dat mihi Pater, ad me veniet, & cum qui venit ad me, non eyciam foras.* Resp. Remonstran. Si semper veniat, nunquam eycietur: sed qui venit potest re-giversari & retrogradi, vel deficere.

Sed 1. Advertendum est, hanc phrasin *non eyciam*, per *meiosin*, idem significare, quod, *in æternumerit in familiâ, & communione meâ*, vel ut v. 40. per Christum ipsum explicatur, *faciam ut habeat vitam æternam*.

2. Accessio ad Christum & permanens hinc in ejus communione, fluere dicitur ab electione divinâ, *Quicquid dat mihi Pater, &c.*
quæ

quæ electio, cum certò & infallibiliter effecerit ut quis accedat ad Christum, eâdem etiam et ratione & facilitate efficiet ut maneat in eo:

2. *Ioh. 6. 39. Hæc est voluntas Patris, ut quicquid mihi dederit, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die.* Resp. Remonstr. Non agi hic de amissione fidelium per defectionem à fide, sed de eorum perditione per mortem. Verbum enim est ἀπολίσσω Vbi tamen manifestum est 1. exponere Christum illud quod prius dixerat *vers. 37. Non ejiciam foras* Rationem enim cur non ejiciet, in voluntate Patris assignat, *vers. 38.* quam voluntatem exponit hoc *vers. 39.* 2. Agere Christum, de omni eo quod adversatur illi communioni, quam fideles habent cum Christo, vel quod vitam æternam impedire possit. Nec vis aut usus verbi quidquam repugnat. Sæpè enim significat amissionem: ut alios locos omittam, *Luc. 15.* tres parabolæ proponuntur, prima de ove perditâ, secunda de drachinâ perditâ, & tertia de filio perduto, eâdem hac voce ἀπολλύω, eodem hoc sensu constanter usurpatâ.

De *Joh. 10. 27. 28.* vide (ajunt illi, & ego *Ioh. 10. 27. 28.* etiam ajo) supra, argumento primo.

3. *Ioh. 17. 12. Quos dedisti mihi, ego custodivi, & nemo ex ijs perijt.* Resp. Remonstr. Refutari consequutionem, verbis illis sequentibus, nisi filius perditionis, quod hic non debeat omitti. Nec igitur omitti debeat, quod insuper sequitur, & ad objectionem illam diluendam Christo tum subjungebatur, ut
Scriptura

458 *Articulus quintus*

Scriptura impelatur: quæ Scriptura manifesto est indicio, Iudam non ita Christo datum & commendatum fuisse à Patre ut cæteros, Novit enim Christus quinam electi erant. *Ioh. 13. 18.*

Iohan. 13. 1.

4. Ioh. 13. 1. Christus dilexit suos usque ad finem. id est, Respon. Remonstr. *usque ad suam mortem.* sed istud *usque*, non excludit illud eternitatis quod ultra est; sed includit potius, sicut *Isai. 4. 4. Usque ad senium ego idem, & usque ad canitiem ego portaturus sum.* Vide etiam *Psal. 71. 18. Concedimus* (inquiunt) *semper eos diligere qui eum diligunt.* Quod verum quidem est, sed non satis tribuit amoris Christi. Si enim Apostolus ejus, verè dicere potuit ad Corinthios, *cap. 12. 15. Abundè te diligo, etiamsi minus diligar,* de Christi amore erga suos angustius aliquid non debet cogitari: præsertim cum diligendo efficiat ut diligatur.

1. Cor. 1. 8.

De *1. Cor. 1. 8.* actum est in argumento secundo.

Ephes. 5. 23.

5. Ephes. 5. 23. Christus est servator corporis sui. Resp. Remonstr. *Verum hoc esse, etiam respectu cuiusque membri in corpore, sed quatenus vivum, & corporis membrum, rationale, probum, ac morigerum.* Sed 1. hæc pars est salutis illius quam corpori dat, quod omnia ejus membra in huiusmodi vitâ conservat. 2. Curat etiam & restituit ægra membra, non quæ proba sunt & morigera, sed quæ membra, licet male sana. 3. Curavit & purgavit peccatis pollutam Ecclesiam, *vers. 25. 26.* quum adhuc Ecclesia ejus non fuit acta,

nisi quoad æternum Dei decretum. Duo illa quæ obijciunt ex alterâ parte comparationis, quam Apostolus ibidem habet, de marito & uxore : *uxorem scilicet maritum suum deferere posse, & uxores proprijs suis viris subijci debere*, nullius momenti sunt. Vxor enim nunquam discederet à marito, sit tantum erga eam valere ac efficere possit, quantum Christus potest erga Ecclesiam : ipsius enim mariti officium est, discedentem uxorem si possit revocare. Similia verò non sunt in eo tamen proportio valet, quòd sicut uxor subijci debet marito, sic Ecclesia Christo.

6. Iud. 1. Vocatis à Deo Patre, sanctificatis, & à Iesu Christo asservatis. Iud. 1.

Respon. 1. Se non negare omnem asservationem sanctorum : sed necessitatem impositam inevitabiliter in fide permanendi, iuxta aliquod immutabile decretum. Voces istæ quas usurpant, *necessitas, inevitabilis, imposita*, coactionem aliquam sonant, à perseverantiæ dono prorsus alienam. Si talem asservationem fidelium omnium agnoscant, qualem circa Petrum & reliquos Apostolos adhibitam fuisse concedere videntur, pag. 435. quâ nempè certò sit ut fides actu non deficiat ; tum de *necessitate inevitabili impositâ*, litent nullam nobiscum habebunt. Sed revera, nullam fidelium asservationem docent, præter illam quæ communis est infidelium, vel Apostatarum : quâ Deus paratus est eos efficaciter servare, si semetipsi anteservent.

Resp. 2. Hanc asservationem ad præteri-

460 *Articulus quintus*

tum tempus pertinere: vel ad certitudinem
 viae quæ ducit ad æternam conservationem:
 saltem non talem esse, qualem nostri volunt,
 quia monet eos Apostolus ad certandum pro
 fide, vers. 5. & commonescit de defectione ex-
 emplo Angelorum v. 6. Sed 1. temporis varietas
 non variat speciem aut certitudinem assertio-
 nis hujus. Hæc, hodiè & in crastinum, idem
 semper est Christus, & eadem ejus asserva-
 tio. Si igitur antea per Christum fuerant
 cōservati, erant & porro etiam ab ipso cōser-
 vandi, secundum illud Apostoli, *Phil.* 1. 6. *Qui*
incepit in vobis opus bonum, perficiet usque ad
diem Iesu Christi. 2. Atque hujus eventus
 certitudo, non mediocri aptitudo sola in
 causa est, quare Apostolus hic loquitur quasi
 de re jam factâ, *conservatis* vel *is qui conser-*
vati sunt. Si illa tota ratio esset, quam illi
 reddunt, quia erant in viâ quæ ducit ad æter-
 nam conservationem, tum de Adamo etiam
 ante lapsum potuisset idem affirmari: fuit
 enim in viâ, quam si secutus fuisset, certo
 pervenisset ad conservationem æternam. 3.
 Objectiones quas addunt non merentur ul-
 lam confutationem. Monet eos Apostolus, ut
 pro veritate decertent & in memoriam ijs
 revocat horrenda supplicia eorum, qui be-
 neficijs Dei abusi fuerant Ergone incertum
 fuit an illi conservarentur nec ne?

9 *Tim.* 1. 12.

7. 2. *Tim.* 1. 12. *Novi cui credidi, & mihi*
persuasum est, eum posse depositum meum in
illum diem custodire. Respon. Remonstran.
 Non esse questionem de Dei potentiâ, neque de
 eius voluntate, sed de modo. Quum res ipsa
 tamem

tamen sic se habeat, ut si fideles omnes sic a Deo servatos esse concederent, ut eorum nemo penitus à fide deficiat, quamvis nihil omnino statuerent de conservationis hujus particulari modo, hæc tota quæstio statim esset finita. Si verò & posse hoc Deum agnoscant, & etiam propriè velle; tum idem cum facere, suâ sponte sequetur.

Resp. 2. *Depositum hîc non est fides, sed vita æterna*, Sed nec fides propriè est hoc depositum, sed actus deponendi; nec vita æterna, quæ res est Dei, atque aded non potest propriè apud ipsum deponi, sed ab ipso reponitur suis. Animas suas fideles deponunt apud Deum, quum custodiendas illas ipsius fidei committunt per fidem, ut restituantur denuò cum vitâ æternâ. Hoc depositum servat Deus, dum non finit in illum statim venire, quo illâ vitâ privarentur.

Resp. 3. *Paulum innuere vers. 14. Deum non custodire depositum nostrum, nisi quum nos eius depositum probè custodimus. quod etiam posse nos negligere ostendit Apostolus 1. Tim. 6. 20. Quorum neutrum ex textu probari potest. Neque enim ullo autu conditionem talem Timotheo significat Apostolus vers. 14. Nec de Timothei similibus, id est, verè fidelibus loquitur 1. Tim. 6. 37.*

8. *Hebr. 12. 2. Christus est dux & consummator fidei*, Resp. Remonstr. *Non respici hic ullam actionem Christi circa fidem nostram: sed illam perfectionem fidei quæ fuit in Christo, proponi tantum ad imitationem. Sc tamen*
in

Hebr. 12. 2.

462 *Articulus quintus*

in theſiſſos fuiſſe, Chriſtum eſſe initium, progreſſum, & exitum fidei. Vnde nihil aduerſus eos concludi poſſe. Exemplum Chriſti hic nobis proponi ad imitationem, palam eſt: ſed illa Chriſti deſcriptio hac occasione proferretur, quæ & officium, & operationem ejus circa fidem noſtram deſignat: dux eſt & conſummator. Quorum titulorum neuter ad merum & nudum exemplum quamvis omnium nobiliſſimum concinne poteſt adaptari. Sed Chriſto conveniunt, quoniam exemplar efficax eſt, fidem eorum efficienter perficiens, qui in illum rectè intuentur, ſicut Apoſtolus optimè exponit, 2. Cor. 3. 18 Nos omnes reſecti à facie, gloriam Domini ut in ſpeculo intuentes, in eandem imaginē transformamur, ex gloriā in gloriam, ſicut a Domini Spiritu. Si verò Chriſtus initium progreſſus, & exitus fidei noſtrę ſit; tum totaliter ab ipſo pendet: & ipſo tam merito, & interceſſione, quam etiam efficaciā, ſtabilitionem ejus procurante, nunquam penitus extinguitur.

1. Pet. 1. 5.

9. 1. Pet. 1. 5. Qui virtutis Dei præſidio cuſtodimini per fidem ad ſalutem. Reſponſ. Remonſtr. Dicitur nos cuſtodiri non in fide, ſed per fidem. Quasi quum cuſtodiri dicimur per gratiam, non intelligatur etiam, nos cuſtodiri in gratia? aut cum deducebantur Iſraëlitię per deſertum, non in deſerto etiam deducti fuerint?

Reſponſ. 2. Non eſt ſermo, quomodo fides in nobis conſervetur, ſed quomodo per fidem cuſtodiamur, Sicut autem cuſtodiri non potuit Noachus per arcam, niſi arca cuſto-

custodita fuisset, & ipse in arca: sic nec homo per fidem, nisi fides custodiatur, & homo in fide. Hominautem custodiri in fide, spe, pace, gaudio, & fidem, spem, pacem, ac gaudium in homine, variz sunt phrascs, res vero una.

Resp. 3. Ex vers. 13. 14. 15. apparet, conservationem hic non promitti, nisi hac lege, ut fideles officium suum fideliter præstent. Legem quidem hanc fidelibus omnibus ferri ac imponi per exhortationes illas apparet. Officia autem illa non beneficijs ante commemoratis præstrui, ut conditiones antecedentes, vel prærequisitas, sed ex ijs deduci, tanquam ex fundamentis ante jactis, attento Lectori statim apparebit.

Resp. 4. Deus serio non potuit fidem eorum explorare, si non potuerint desciscere à fide. Quâ eâdem ratione, imperiti homines disputare possunt adversus præscientiam divinam; cum scilicet non posse fidem hominum serio explorare, quia cognitam eam & perspectam habet ante. Sed Scriptura docet, Christi ipsius fidem & obedientiam per eam quæ passus est probatam fuisse. Hebr. 5. 8. Quamvis positus ille fuerit extra onine peccati defectio. Christus etiam Deum servavit: ut exemplo suo doceret, timorem omnem non esse frustraneum, ubi perseverantia est certa: quod imperitè à Remonstrantibus obijcitur ex vers. 17. ubi Petrus hortatur ad Deum timorem.

CAP. VIII.

Argumentum septimum.

Pag. 443.

Verè fideles
per Spiritum
sanctum sunt
obsignati se
certò ser-
vandos.

QUiper Spiritum sanctum obsignati sunt in cordibus suis, se certò servandos, illi fidem neque totaliter, neque finaliter amittent. Sed verè fideles ita sunt per Spiritum sanctum obsignati. 2. Cor. I. 21. Eph. I. 13. 14. & 4. 30. Ergo nunquam fidem finaliter vel totaliter amittent.

Resp. Remonstr. 1. Hæc obsignatio non est fidelium in fide, sed in salute, quia crediderunt: stante igitur fide, stat & obsignatio alias minimè. 1. Separant hic iterum ea quæ nec disparata sunt, nec diversa. Qui obsignatur enim in salute, obsignatur in ijs omnibus quæ necessariò conjuncta sunt cum salute, atque adeò in fide. 2. Expresè etiam dicitur hæc obsignatio fieri in Christum 2. Cor. 1. 21. id est, ut in Christo constanter maneat per fidem. 3. Proprius finis obsignationis tum externæ per sacramenta, tum internæ per Spiritum, est ut fides confirmetur & stabilizetur. 4. Veritas illa quæ in corde hominis jam credentis obsignatur, non est in eò conditionalis, (Si constanter, perseveraverit, salvus eris,) neque enim opus est sigillo provato, ad communem veritatem in se confirmatam.

firmendam; neque sigilli ratio patitur, ut res obsignata in conditionem incertam conjiciatur. Absoluta verò si sit, (*salvus eris*) & certa, tum fieri non potest, ut unquam actu evadat falsa: quod tamen fieret, si quis obsignatus unquam à fide ac salute deficeret.

Resp. 2. *Qualis promissio, talis est eius ob-
signatio. Probavimus autem promissionem esse
conditionalem.* Dico ego ex adverso qua-
les illæ probationes sunt, talis est hæc asser-
tio. Sed illas improbas & fallaces esse mon-
stravi, ad argum. 1. ergo hæc assertio, (*ob-
signationem esse conditionalem*) non est pro-
banda.

Sed quare aliàs (rogant) hortaretur Ephe-
sus Apostolus, ne Spiritum sanctum tristitiâ
efficerent, & ne fierent scortatores, &c? Quia
inquam ingratissimè facerent, si tantam gra-
tiam tam indignis modis dehonestarent:
quia per has admonitiones efficere voluit,
eos qui sic facerent, vel nunquam hanc ob-
signationem habuisse, vel saltem consolati-
onem ejus, dum sic faciunt, retinere non
posse.

CAP. IX.

Argumentum octavum.

Pag. 444.

Fideles comparantur rebus, quæ stabiles sunt & perseverantiam arguunt.

SI fidelis omnis, sit instar arboris, quæ non marcessit; domus edificata super petram, quæ non cadit; & seminis in illam terram bonam cadentis, quod retinetur & fructum constanter profert: tum non penitus aliquam deficit, sed ad finem usque perseverat. Sed verum prius: Psal. 1. 3. Matth. 7. 24. 35. Luc. 8. 15. Ergo & posterius.

Resp. Remonstr. Hæc & huiusmodi comparationibus, salutem & felicitatem fideliū qui perseverant doceri: non perseverantiam ipsam. Sed ipsa constantia immota, & pars est descriptionis fidelis, & etiam felicitatis illius quæ ipsi adjudicatur, Psal. 92. 14. 15. quo nomine inter privilegia fidelium hisce locis expressè numeratur.

Psal. 1. 4. Plantatio, & fructificatio suum locum habent in similitudinis institutione redemptionis, sed perpetua viriditas & vigor præcipuè ibi spectatur, ut representans ad oculum, perpetuitatem illam felicitis vitæ, cuius pars non minima in perseverantia collocatur. Obijciunt Remonstrantes. Tum fidelis abominationibus sese polluens, dicendus est vitare. Cujus consequentiæ vis nulla est. Neque enim fideles id faciunt, nisi extraneis

Neque enim fideles id faciunt, nisi extraordinaria aliqua tentatione ad tempus præoccupati; neque iudicium facere debemus de promissionum diuinarum impletionē, aut fidelium statutā conditione, ex eo quod in extraordinariæ tentationis & desertionis hora contingit, quam de vitā hominis iudicari debet, ex eo tempore quo cum videmus deliquium animi pati.

Matth. 7. 24. apertè testatur Christus omnem verè fidelem salutem suam habere supra petram immotam, & in tentationibus perseverare. Obijciunt Remonstr. *Qui peccant non sunt tales.* Quod verum quidem est de ijs, qui ira peccant, ut ædificationem illam diruant: sed hæc est consolatio quam omnibus verè fidelibus largitur ibi Christus, nullas tentationes, eo usque adversus eorum fidem prævalituras.

Dum facit verbum Dei (ajunt illi) *nulla vis externa nocebit ei.* Verum illum quoque: sed hanc noxam in specie Christus docet abesse, *Non cecidit, Non cadet*, hoc est, non removebitur ab ædificatione illā supra petram: cujus promissionis, si conditionem prærequisite faciant, constanter adhaerere petræ; tum eam sententiam exinde formabunt, quasi dictum fuisset, *si non cadat, non cadet.*

Ex *Luc. 8. 15.* existimant Remonstr. nihil *Luc. 8. 15.* posse concludi. Sed qui animadvertit bonam illam terram retinere semen in sese, & fructum ferre cum patientia; neque ideo eam propriè ac primò esse bonam, quia

468 *Articulus quintus*

semen retinet: sed ideo semen retinere, quia est bona, & illam ipsam internam bonitatem, vel honestatem, differentiam facere hujus terræ, à cæteris omnibus externè speciosis; is facile videbit, constantiam in fide, veræ fidei perpetuam comitem hic pronunciari.

C A P. X.

Argumentum novum.

SI ij qui deficiunt à fide quam aliquando professi sunt, nunquam verè fideles fuerunt, tum ij qui verè fideles sunt, nunquam deficiunt. Sed prius verum Job. 8. 31. 1. Job. 2. 19. Heb. 3. 6. 14. Ergo & posterius.

Non longum hic faciunt Remonstr. Duo se dicunt præterituros, & respondent etiam ad testimonia duo Quæ prætereunt autem, ea non planè omittunt, sed quasi respicientes à tergo, lapidem unum aut alterum in illa projiciunt. 1. Paradoxum esse (putant) dicere, eos qui à fide deficiunt, nunquam antea habuisse veram fidem. & 2. Fidem quæ illa tribuitur intelligendam esse de externa fide confessione. Quæ si essent quidem paradoxa, id est admirabilia contraque hominum opinionem, nihil tamen ideo continerent aut à veritate, aut à ratione Scripturæ tam alienum, ut eo non à re rejicienda putentur.

de Perseverantia. 469

Sed ab huiusmodi formis loquendi, non abhorret usus ipse communis. Stellæ cadere dicuntur de cœlo, quæ neque veræ stellæ fuerunt, neque propriè in cœlo, sed ita solum videbantur. Histrion à scena descendens, desinere dicitur rex aut miles esse, quum talem se antea simulabat. Sed quidquid sit de opinione & usu communi; certum est, hunc modum loquendi Christo & Apostolis non raro fuisse in usu. Sic enim legimus, *Luc. 8.*

18. Quicumque non habet, etiam quod putat habere auferetur ab illo. & Iohan. 2. 23. 24.

Multi crediderunt in nomen eius, videntes signa que edebat: ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, eo quod ipse nosset omnes, nec opus haberet ut quisquam testaretur de hominibus: ipse enim sciebat quid esset in homine.

Ibi expressè docemur fideles multos in Scriptura dici, non quia veram fidem habebant in corde, sed quia tales externè apparebant. Ab hac autem fidei specie ac professione qui postea discedunt, ij deficere dicuntur à fide, quamvis veram ac solidam fidem nunquam habuerunt.

Obijciunt Remonstr. huius interpretationis incommoda esse multa; eâ nempe, exhortationes ad perseverantiam in fide rebecciter concuti; periculum defectionis valde leviter: peccatum Apostasie elevari, descriptum in Scripturis propositas perverti. Quum tamen ad perseverantiæ sollicitudinem, nihil magis urget, quàm intelligere solos perseverantes coram Deo fideles haberi; & periculum defectionis non planè

470 *Articulus quintus*

collatur à veris fidelibus, sed ipsa defectio sola; neque gravius peccatum cogitari ferè possit, quàm agnitam veritatem ex odio blasphemare, quod facere solent ij, qui nunquam verè fideles fuerunt.

A præteritionibus ad solutiones accedunt: ubi 1. ad Ioh. 8.31. & Heb. 3.6.14. respondent, homines tum domum discipulorum Christi, domum Christi, participes Christifidei, si perseveraverint ad finem; non ut significetur, eos ante finem vite sue, verè discipulos aut credentes non fuisse; sed quod quicquid ante, prioris eorum status nulla habeatur coram tribunali Christi ratio, non magis ac si nunquam id fuissent, nisi ad finem perseveraverint. Iudicem enim sententiam de hominibus pronuntiare, non ex eo quod fuit, sed ex eo quod est.

Vbi 1. artificium illud notandum, quo Lectori vellent suadere, Nostrorum sententiam esse, neminem esse verè discipulum Christi, aut credentem ante finem vite sue; quum palam sit, in hoc ipso argumento, à Nostris assumptam perseverationem signum esse non antecedens, sed consequens verum discipulum et fidem Christi. 2. Observandum etiam quod tam cum licentiâ tempus præsens, in futurum vertunt, in testimonijs ipsis recitandis, exponendis tantum. In textu enim habetur si manseritis verè discipuli mei estis, domus Christi sumus, & participes eius facti sumus, quum lectionem quum sibi non favere viderent, in aliam commutant, sine ulla variatione, estis & sumus in fore vertentes.

3. Ad vitæ finem & futurum iudicium sine ullâ ratione restringunt illa dicta, quæ in suis locis, ad præsentem hominum conditionem aperte referuntur. Nam *Johan. 8. 31. 32.* cognitio veritatis liberatricis verè discipulis promittitur, quæ finem vitæ, & futurum iudicium semper antecedit.

2. Plusculum coloris in verbis illis Iohannis reperiri fatentur. *1. Ioh. 2. 10. Ex nobis egressi sunt, &c.* sed & hunc locum præter sensum ejus genuinum citari dicunt, queni sic ostendunt; Iohannes (ajunt) loquitur de falsis & anticristianis doctoribus: qui egressi fuerant, tanquam si fuissent missi ab Apostolis, & interea ex cætu Apostolorum & orthodoxorum Doctorum non erant: nam si fuissent tales, permansissent cum ipsis, hoc est, regressi ad Apostolos fuissent, & in communione eorundem orthodoxorum à quibus missi fuerant, mansissent, tanquam legatione sua probè defuncti. In quo tam suavi conimento, nihil quidquam inventio præter fabulas malè consutas. Nam *1.* Nulla mentio fit in textu alicujus missionis: neque tale quid probari potest ullo pacto ex verbis illis *egressi sunt*, nisi per tritam illam sophismatis formam, quidam qui fingeant se missi ab Apostolis, dicebantur ex ijs egressi: sed isti anticristi dicebantur ab ijs egressi: ergo isti anticristi fingeant se missi ab Apostolis.

2. Nullam veri similitudinem habet, illos falsos doctores, qui negabant Christum in carne venisse, (quod primarium anticristianorum horum dogma fuit *1. Ioh. 4. 3.*) ficturos

unquam se ab Apostolis Christi fuisse missos.
 3. Plerique omnes Apostoli defierant jam in
 vivis esse, quum Iohannes hanc Epistolam
 scribebat: si igitur missionem Apostolorum
 iactassent isti nebulones, reditum tamen ad
 Apostolos, & mansionem cum ipsis Iohan-
 nes minimè desiderasset. 4. Si reversio sola
 desiderata fuisset in ijs, tum Iohannis ratio
 nihil valeret, *Egressi sunt, sed non erant ex
 nobis* (ante scilicet egressionem illam), *quia
 non sunt reversi*. Potuerant enim ex ijs an-
 te fuisse, quamvis denuò non reverterentur.
 5. Nulla in textu fit mentio ullius reversio-
 nis, sed permanſionis tantum. 6. Permanſio
 hæc opponitur egressioni: permanſissent,
 id est, non egressi fuissent: sed ex Remon-
 stran. interpretatione, permanſio, id est, re-
 versio cum egressionem optimè convenit &
 consentit. 7. Concessâ Remonstrantium
 glossâ, Apostolus ipse Paulus vix potest ab
 impietate defendi, qui serò ad Apostolos est
 regressus, & diu cum ipsis non permanſit.
 8. Iohannem fingunt eandem rationem hæc
 proferre, quam Christus olim, ab eo ipso
 propositam, vitiosam esse monstrat: *Luc. 9.*
49. Prohibuimus eum, quia non sequitur te no-
biscum 9. Culpæ huius, quâ antichristis, istis
 affingunt, hæretici tales non solent esse rei.
 Non enim tam fugere solent consortium fi-
 delium quam ab ijs fugari: id quod in co-
 rum redivivâ progenie, Socini familiâ, vide-
 re licet: qui unitatem & communionem
 cum orthodoxis habere vel maxime stu-
 dent. 10. Consilium illud Dei quo hærese

istæ ordinatę dicuntur, ut patet per non omnes esse ex nobis, crasse nimis detorquetur, quum sic exponitur, Ex quo facile poterat apparere, eos non esse Apostolicos Doctores, neque ab illis missos. Genuinam interpretationem, ab ista longè dissidentem, cum nostrâ verò omninò conjunctam, Apostolus nobis ingerit quasi in os ipsum, 1. Cor. II. 19. Oportet hæreses inter vos esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant inter vos.

Obijciunt autem Remonstran. adversus interpretationem nostram, Eam neque cum Apostoli verbis, neque cum eius sensu consistere. Non cum verbis, quia dicitur, sed ex nobis non erant, non, quia ex nobis non erant. Non cum sensu & scopo, quia præmonet de Antichristis, et hortatur ad perseverantiam. Verba quod attinet, illa sunt, quæ axioma discretum, & argumenta diversa notare solent: non hoc, sed illud, vel, hoc est, sed non illud. Optimè igitur conveniunt illi sententiæ, quam nos credimus hic ab Apostolo proponi: quanquam è nobis egressi sunt, atque addò ex nobis videri possint fuisse, quippè fidem Christianam ad tempus unà nobiscum professi: tamen ex nobis non erant, id est, verà solidaque fide imbuti. In sensu etiam dissonum nihil occurrit: per istas enim præmonitiones, & exhortationes, confirmantur veri fideles, & ne discedant cum illis Apostatis, quasi retinaculis Dei cohibentur.

CAP. XI.

Argumentum d. cimum.

Pag. 447.

In verè fidelibus semper manere semen regenerationis, & peccatum nunquam dominari.
Rom. 6. 2. 8. 9. 10. 11.

SI fideles ita sint peccato mortui, ut iterum non dominetur; ita ex Deo nati per semen in ijs manens, ut non possint dare operam peccato; ita fide donati, ut vincant suos hostes, & ab ipsis non vincantur; tum non finaliter vel totaliter suam fidem amittunt. Sed verum prius: Roman. 6. 2. 8. 9. 11. 1. Job. 3. 9. & 5. 4. 19. Apoc. 20. 6. Rom. 8. 35. 37. 38. Ergo & posterius.

Resp. Remonstran. ad Rom. 6. 2. 8. 9. 10. 11. Nihil aliud ibi doceri, quam iniquum ac indecorum esse, ut qui renati sunt ad peccata revertantur; quod Christi mortem ac vitam referre debent, si velint esse Christiani; & quod virtute gratiæ satis haberent virium ad hoc præstanda. Hæc quidem ibi docentur: sed non hæc sola. Docet enim Apostolus, plantatione coalescere fideles in unum, v. s. ita ut hujus insitionis necessarium consequens sit, perinde eos peccato mori & vivere Deo, ac Christus mortuus est & resurrexit, idque perpetuo progressu, sine reversione ad pristinum illum statum. Regressum hunc omnibus indecorum esse monet, qui Christi nomen profitentur; & quamvis in quibusdam eorum locum habeat, quales illi fuerunt

runt de quibus Petrus loquitur, 2. Pet. 2. 20.
in ijs tamen qui verè Christo sunt insiti, rui-
nam talem per Christi gratiam prohiberi.
Hæc tamen fateor non sunt adeo clara, ut
ansam omnem contradicendi tollant, si per
se considerentur sola, & non lucem & vim
accipiant, à clarissimo illo Iohannis effato,
1. Ioh. 3. 9. *Quisquis natus est ex Deo peccato* 1. Ioh. 3. 9.
non dat operam, quia semen ipsius manet in eo:
nec potest peccare, eo quod ex Deo natus est.
Cujus testimonij vim, ut evitare possint Re-
monstran, nullum lapidem inmotum relin-
quunt: sed quam frustra sint in hoc toto
conatu, id sigillatim ostendet sequens hoc
examen.

Observant Nostri, per *natum ex Deo*, in-
telligi verum fidelem, qui dicitur *non pecca-*
re, nec posse peccare, eò usque ut peccatum
ipsi iterum dominetur, cujus immunitatis
duæ redduntur rationes: una, quia *regene-*
rationis semen in eo manet: altera, quod ex
Deo sit natus. Resp. Remonstr. 1. Peccatum
hic ad certam quandam peccati speciem, reg-
nantis nempe, vel dominantis, temerè, & sine
iustâ causâ restringi. Synecdochen autem
hic generis haberi, & ad aliquam speciem
vel gradum peccati hanc phrasin restrin-
gendam esse, manifestum ex ex alijs Scrip-
turæ locis, ubi simpliciter & universaliter
prout sonat, accipi hoc non posse docemur,
quod *renatus non peccat*: Legimus enim
Iac. 3. 2 *In multis offendimus omnes.* Et hujus
ipsius Epistolæ cap. 1. 8. *Si dixerimus nos pec-*
cata non habere: nos ipsos fallimus, & veritas

476 *Articulus quintus*

in nobis non est. Ad istam autem speciem vel gradum, regnantis nempe peccati, hanc sententiam esse referendam, non illud solum suadet, quod vox hæc intensivè sumpta, vel aggravationem secum ferens, si accipi solet in sacris literis; sed etiam, quod idem hic Apostolus, *cap. 5. 17. 18.* eandem sententiam hoc modo explanat. Quum enim ibi repetit, *vers. 18.* quod hic affirmat (*Quisquis genitus est ex Deo, non peccat*) *vers. 17.* liquidis verbis ostendit, loqui se de peccato ad mortem, id est, de peccato regnante ad mortem. Hujus autem generis, mortiferæ nempe naturæ, totaleni Apostasiam esse, vel regnum peccati in ijs qui vel semel fuerunt illustrati, & gustaverunt cælestem gratiam, Apostolus alter apertè docet ad *Heb. 6. 4 5. 6.*

Resp. 2. Phrasin hanc (*non potest*) variè accipi in Scriptura. Hic verò, nihil aliud significare, quam naturam & conditionem filiorum Dei esse, ut vi efficaciae charitatis & desiderij, quod regenerationis (ut novæ creatura) acceperunt, quam maximè indecori existiment contrarium naturæ suæ facere, quæ ipsos in vjs Domini ita quasi facit incedere, ut molestum & grave sit illis peccare, quia hoc ipsorum naturæ & consuetudini repugnat, & proinde est quasi quod fieri non potest.

Quicquid verò sit de vario hujus phraeos usu in alijs locis, significationem illam non potest hoc loco ferre, quam volunt isti. Nam 1. Gradatio manifesta continetur in his verbis, quâ surgit oratio à minere ad majus, *Non peccat, Nec potest peccare*: adeo

ut

ut non posse peccare, majus quid sit, quam simpliciter non peccare. Sed difficulter peccare, & indecorum id existimare, minus est multo, quam non peccare: eo igitur sensu, non dicitur hic, renatum non posse peccare. Sententiam Apostoli in contradictionem transformant. Nam *renatus non peccat*, & *renatus peccat*, quamvis adjiciatur *difficulter* & *indecorè*, eandem planè rem & affirmant & negant. 3. Non est difficile renatis in quædam peccata labi: imò difficile, molestum, & grave est (propter concupiscentiam carnis) ab ijs abstinere, *Rom. 7. 18. Gal. 5. 17.* ut in discipulis videre est, *Matth. 26. 40. 41. 43.* Ad unam autem peccati speciem hanc phrasin restringi negabant Remonstr. in exceptione priorè. 4. Difficile non est renato in gravissimum infidelitatis peccatum relabi, si vera sint quæ Remonstrantes docent. Pro arbitrio enim suo, cum vel credere dicunt, vel assensum negare: & nihil magis in potestate hominis esse, quam ad utrumlibet horum voluntatem suam liberè inclinare. 5. Consuetudo non prohibet omnes renatos peccare. Multi enim eorum novitij sunt in fide, nec iteratis actibus adhuc benè facere consueverunt. Consuetudo autem benè faciendi eorum tantum est, qui cum Mnasione audiunt *ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ἡμετέρας*, *Act. 21. 16.*

Ad hanc verò interpretationem suam confirmandam rationes nonnullas adhibent Remonstrantes, quæ quidem operculum constituunt dignum tali patellâ. 1. *Congruere dicunt cum multis Scripturæ locis, quibus natura*

478 *Articulus quintus*

Ps. 1. 11. 3.
Iohan. 14. 23.

natura & conditio pietatis describitur, tum respectu loquutionis ipsius, tum rei quoque. Sed dicunt solum, non probant. Duos locos proferunt ex Ps. 119 3. Iob. 14. 23. in quibus nec eadem est loquutio, nam possibilitatis et impossibilitatis nulla fit mentio; nec eadem res; nam de regeneratione, ac semine divino, ejusque mansionem, altum ibi silentium habetur.
2. Congruere hoc Apostoli scopo putant. Quod si verum sit, nihil tamen exinde concludi potest, quia pars quævis argumenti Apostolici congruit scopo ejus, nec tamen facit illa congruitas, ut nihil amplius in eodem argumento contineatur.
3. Sensum alias absurdum fore dicunt, (ne peccate, quia non potestis peccare) pugnantem cum multis Scriptura locis; & cum multis peccantium exemplis: illud etiam incommodum secum trahentem, quod quæcunque peccata, quamlibet sceleratè ac flagitiosè à filijs Dei committantur, illis imputari non possunt pro peccatis.

Sed 1. pervertunt nostram interpretationem: quæ talem constituit adhortationem; Cavete fratres ne peccatis indulgeatis: quod si quis faciat, & natum se tamen ex Deo putet, se ipsum planè decipit: qui enim natum est ex Deo, non ita facere solet, nec fidem fieri potest ut sic faciat.
2. Nullum testimonium, neque exemplum ullum proferre possunt, quo falsum arguitur id, quod hic à Nostreis affirmatur, eo sensu quo semet exponunt.
3. Principium petunt, & illud supponunt verum, quod in quæstione poni norunt; fieri scilicet posse, ut homo renatus flagitiosè

gitiosè ac sceleratè vivat.

Resp. Remonstr. 3. ad rationem illam, quæ hisce verbis continetur, *Quoniam semen ipsius in eo manet*. Vbi duo contendunt; 1. ex phrasi illa *manendi*, nihil certi concludi posse. 2. Nihil saltem adversus ipsos pro nostrâ sententiâ. Illud ut ostendant, varias quidem adferunt rationes, sed ponderis omnis inanes.

1. Quia Scriptura, & maximè Johannes, illud manere, & esse, sæpe pro eodem usurpat, non consideratâ eius proprietate. Job. 14. 17. & 1. Job. 2. 4. 6. 14. 24. & 3. 5. 14. 15. Quod si planè verum esset, argumentum hoc tamen nihil infirmaret. Si etenim varius huius vocis usus in sacris literis habetur, tum sic debet exponi in loco aliquo singulari, prout subjecta sententia, & aliæ voces adjunctæ suadent, licet alium sensum habeat in multis alijs locis. Quamvis igitur *manere* sæpè nihil aliud significaret quam *esse*; hoc tamen in loco, vbi verba fiunt de *semine Dei*, de *semine immortali*, de *regeneratione ad vitam æternam*, de eo denique statu, qui hominem nec peccare, nec posse peccare sinet, nihil magis est consentaneum, quam eam huius verbi significationem eligere, quæ maximè congruit æternitati. Neque tamen ex illis quæ citantur locis, probari potest quod *manere* sæpè usurpatur pro *esse*, non consideratâ eius proprietate.

Iohan. 14. 17. *Apud vos manet*, ex versu Ioh. 14. 17. precedente, debet exponi de constanti permanfione, alium advocatum dabit vobis

480 *Articulus quintus*

1. Joh. 3. 6.
14. 24.

1. Joh. 5. 14.
15.

his, ut maneat vobiscum in æternum. Consideratur etiam proprietas hujus vocis 1. Iob. 2. 4. 6. 14. 24. sicut intelligere datur, vers. 27. Manet in vobis, manebitis in eo. Illud verò ineptum est, quod obijciunt hic Remonstran. Superfluum esse, hortari eum qui propriè manet in Christo, ut ambulet sicut ille: aut hortari ut maneat, qui manet & certò mansurus est. Mansionis enim effectum est ambulatio sancta, & ejus continuatio est ulterior mansio: ad effecti autem & continuationis hujus productionem, Apostoli hortatio est medium accommodatum. Neque penitus negligitur hujus verbi proprietas. 1. Iohan. 3. 14. Qui non diligit fratrem, manet in morte. Eam enim tyrannidem mortis denotat, quæ permanens est in æternum ex naturâ suâ, nec removeri potest, nisi virtute aliquâ superiore. Ex Negatione autem illâ, quæ vers. 15. reperitur, Nullus homicida habet vitam æternam in se manentem, nihil aliud potest concludi, quam, occasione præcedentis phraseos, id non manere dici in homicida, quod nunquam in eo fuit: vita enim æterna nunquam fuit in illo, qui odio lethali prosequitur suum fratrem. Tale autem peccati mancipium designat ibi Iohannes nomine homicidæ: in quo nihil est quod argumentum nostrum lædit.

2. Secundam rationem sic disponunt: Scriptura agit de duobus manendi generibus, quorum alterum est temporale, alterum æternum ac perpetuò durans, Iob. 8. 35. 1. Iob. 3. 15. Iob. 1. 39. 40. Luc. 10. 7. Illud etiā manere, accipitur

accipitur aliquando pro florere, regnare & potentem esse, Psal. 119. 111. Job. 3. 30. Esset considerandum, quomodo, hic debeat accipi. Quam conclusionem nemo sanus non suâ sponte concedit. Inter considerandum autem, observamus. 1. Exemplum nullum hic proferri temporalis alicujus mansionis, nisi quum hoc manere pro commorari aut diversari ponitur: hæc autem vocis hujus modificatio, in istoc loco, locum non habet. 2. Ex eo ipso loco quem illi primarium faciunt Job. 8. 35. probari facile posse, æternam fidelium permansionem. Quum enim testatur ibi Christus verbis expressis, *Filium in æternum manere*; & palam sit fideles omnes recipere filiorum adoptionem; sequitur etiam eos omnes in æternum permanere. 3. Eam ipsam rationem in verbis his asferri, de quibus nunc disputatur *qui renatus, vel regeneratus est*. 4. Regnum & potentiam, cum æternâ permansione filiorum, optimè consistere & convenire.

Iohan. 8. 37.

3. Tertiã rationem ex verbis ipsis petunt: *Orationis filium* (ajunt) non permittit, ut propriè accipiatur hæc vox hoc in loco. 1. Quia hæc *seminis mansio* nihil iuvat ad hoc ut renatus non peccet: poterat illud non manere & hic quoque non peccare. 2. Quoniam hac ratione semen hoc maneret in renatis, etiã quum peccatum in illis regnat. Hoc autem argumentandi filium, adeò est tenue, ut nullas omninò habeat vires. Causam ipsam procreantem & conservantem sanctitatis, nihil valere ad non peccandum, regenerationis

con-

482 *Articulus quintus*

constantem gratiam, peccati regnum nihil prohibere posse hominem non peccare, per totam suam vitam, (eiusque enim extenditur actus illius negatio) quamvis gratia Dei per totum illud spatium non maneat in ipso; mansionem gratiæ in regno peccati doceri, quum talis mansio docetur, quæ regnum illud certo removetur: hæc inquam tam cruda commenta, nihil serius ac verum ne præ se ferunt quidem.

Hactenus quid certitudinis in hoc argumento sit vidimus. Videndum nunc quas causas adferunt Remonstr. cur istinc nihil adversus ipsos concludi possit.

1. *Sub hoc permanente semine comprehenditur aut Spiritus regenerationis unà cum suis fructibus, quos non permanere semper manifestum est; aut sine fructibus, quod neque bonestum est ipsi Spiritui, nec nobis sufficiens ad vitam.*

Et semen autem, & cum semine fructus manent in renatis: sed cum eo discrimine, quod inter virtutem est & ejus exercitium. Virtutis actus primus nunquam prorsus deest: justa tamen vis & exercitio ejus, aliquando non reperitur. Suam hyemem habet arbor justitiæ, quando fructus actuales desiderari solent: quum tamen in radice interim & seminis vis, & ejus virtute fructus ipsi modo quodam delitescunt. Eodem hoc modo fit in cæteris fidelibus, quo in Petro fidem remansisse concedunt ipsi Remonstr. pag. 435. quando fructum illum quem debuit, non proferebat.

2. *Hoc Manere non promitti nobis (dicunt) nisi praeunte cōditione, Io. 14. 13. quā manente, manet nobiscū Deus. Dilectionem nostram erga Deum, & observationē ejus mandatorū, per conditionem hanc praeuntem intelligunt: quam etiā praeire faciunt dilectionem Dei erga nos, & ejus accessum ad nos, æquē ac mansionē ejus in nobis. Hæc enim omnia æquē pendent ex conditione illā. Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud ipsum habitabimus.* Sicut autem dilectio Dei erga nos, & gratiosa ejus visitatio, dilectionem & obedientiam nostrā re ipsa praevenit. 1. Ioh. 4. 10. quamvis observationis sensus & quorundam etiam affectuum ratione, easdem subsequantur; sic etiam ejusdem gratiæ constantia vel mansio, eodem planē modo, dilectionis & obedientiæ nostræ constantiam & praevenit ut causa, & subsequendo tanquam præmium semper comitatur.

Talia sunt, quæ de semine permanente objecta fuerunt à Rem. Adversus alteram illam rationem (*quia ex Deo natus est*) nihil adferunt præter duas minutulas interrogationes, quæ vix ullā speciē habent alicujus difficultatis. 1. *Si hæc (ajunt) sit ratio, qui ex Deo natus est, idcirco peccare non potest, quoniam ex Deo natus est, an non idem per idem probatur?* Non (inquam ego) nisi vel opposita vel causa procreans & effectum, unum sint ac idem, ex Deo enim nasci, & posse peccare, vel deficere à Deo, sunt inter se contraria: ex Deo nas-

484 *Articulus quintus*

nasci, & non posse ira peccare, sunt causa, & effectum : sicut veracitas in Deo & posse mentiri, inter se opponuntur more contrariorum : eadem autem veracitas, & non posse mentiri, causa est & effectum. Probationis autem explicata forma hæc est ; si regenerationis ea natura sit, ut apostasiam excludat, tum qui regeneratus est, non potest deficere : sed regenerationis talis est natura ; ergo qui renatus est non potest deficere. Nec identitas hic ulla maior est, quam quum dicitur, Deus verax non potest mentiri, quia Deus verax est. 2. *Quam vim hæc ratio in se haberet, nisi illa acciperetur, ut à nobis explicatur, de naturâ & proprietate regenerationis, quæ flectit ac inclinat homines ad bonum, & avertit à malo ? De illa (inquam) naturâ & proprietate regenerationis intelligenda sunt hæc verba : non tamen prout à vobis explicatur, quasi incertum esset, utrum hæc regenerationis natura prævaleret nec ne, ad prohibendum finalem ac totalem apostasiam : sed cum actualis efficacix certitudine summâ.*

Hactenus de verbis illis Iohannis ex *Epist. 1. cap. 3. vers. 9.* desumptis : duo alia testimonia sequuntur, quæ ejusdem *Epist. cap. 5.* reperiuntur

1. Ioh. 5. 4.

Primum habetur *vers. 4. Quicquid natum est ex Deo, vincit mundum : & hæc est victoria nostra quæ vicit mundum, nempe fides nostra.* Resp. Remonstr. Fide conservatâ, vincere filios Dei : sed quæstionem esse, an fidem ipsam non possint abicere, ac proinde
super.

superari à mundo postquam eum superarint, quod istinc non potest probari. Sed quum renatus omnis, per fidem, fidei hostes vincit, & ideo vincit, quia fidem non abjicit aut amittit, nec aliter vinci potest quam illi tentationi cedendo, quâ ipsa fides impugnatur; qui fidelem vincere, & non vinci testatur, ostendit etiam fidem ipsam non extinguere.

Alter locus est vers. 18. Scimus quod quis- 1. Ioh. 5. 18.
quis natus est ex Deo, non peccat: sed qui genitus est ex Deo, conservat seipsum, & improbus non attingit illum. Resp. Remonstr. Nihil hic aliud proponi, quam qui illi sint, qui iure titulo filiorum Dei insigniri possint: & nimirum qui bonis operibus sese dedunt, prout regenerationis virtute moventur. Nihil itaque hic amplius dici, quam eum qui filius Dei est, conservare seipsum: & eum qui seipsum non conservat, non esse, vel desinere esse filium Dei.

Sed 1. amplius, & aliud quid indicant prima illâ verba, Scimus quod quisque genitus est ex Deo, non peccat: quorum eadem est mens, cum illis cap. 3. vers. 9. quæ Remonstrantibus adversari, satis ante monstravi. 2. Hac ratione, nullam consolationem adhiberet hic Apostolus erga verè fideles, de peccato illo ad mortem, cuius verbis antegressis mentionem fecisset: quem tamen primarium esse Apostoli scopum, series contextus demonstrat. 3. Magnificentius nihil prædicaret hic Apostolus de statu regenerationis per Christum, quam quod verè dici potuit de Adamo in statu generationis vel creatio-
nis

486 *Articulus quintus*

nis primæ, quum adhuc fuit extra Christum Dignitatem enim, quâ tunc indutus fuit, diutius non potuit retinere, quam dum conservaret semet in iustitia, eo movebatur ut conservaret & nō conservans semet cū illâ perdidit. 4. Si hoc indicare voluisset Apostolus, eum qui se non conservat, non esse diutius, vel desinere esse ex Deo natum, tum in præsentī tempore dixisset, *non in præterito, non in futuro.* Hoc enim propriè dici non potest eum qui genitus fuit ex Deo, sese conservare, et eum qui se non conservat non fuisse genitum ex Deo, si vera sint quæ Remonstr. affirmant: sed tantum, cum qui est genitus, ita facere, & qui ita non facit, non esse genitum ex Deo.

Ad illustrationem eorum quæ ex Iohanne prolata fuerunt de regenerationis naturâ, addunt obiter Nostri, tantum semel regenerari, sicut & tantum semel nascimur: ac idem semel tantum baptizari in nostræ regenerationis oblationem.

Resp. Remonstr. Figuratam locutionem non esse tam latè extendendam, ut omnibus partibus quadret, & congruat cum re à qua est sumpta: se tamen hoc tempore posse concedere regenerationem tantum semel fieri, & deficientes nullos unquam restaurari.

De figuratâ locutione quod ajunt, & multis verbis inculcant, verum id quidem est, sed vanum tamen hoc in loco. Non enim disputant nostri, idcirco nos tantum semel regenerari, quia non sæpius generamur: sed observant ex dictis Apostoli, regeneratio-

de Perseverantia. 487

sem unicam esse, ac semel tantum fieri, quod illustrant, & explicant per illam comparationem, undè actio hæc denominationem suam accepit. Alterum verò illud, quod ab ipsis concedi posse dicunt, est hæresis vetus Novatianorum & Catharorum.

Resp. 1. *Non esse absurdum iterato renasci quia solarum qualitatum est immutatio: & Scriptura illud disertè significat Galat. 4. 19.* Hoc tamen absurdum videtur, duplici nomine. 1. respectu relationis illius quæ oritur ex regenerationis actu. Patris enim & filij relatio mutua, non habet fundamentum in actu præsentis, ut amans & amatum, sed in actu præterito, ut efficiens & effectum. Pater namque dicitur, non quia generat sed quoniam generavit filium: quod autem jam factum est, infectum fieri non potest: nec fundamentum igitur hujus relationis, nec ipsa relationis, nec ipsa relatio tolli potest, dum subjecta manent. Si autem fieri non possit, ut desinat esse filius Dei, qui semel ab ipso generatus fuit, tum subabsurdum videtur, ut secundo renasci vel regenerari dicatur. 2. Eadem etiam est ratio juris illius quod Filius Dei acquirit ad hæreditatem suam æternam, Vel enim adoptione ac regeneratione duplici nititur jus illud hæreditarium, vel unâ solâ. Si duplici, tum una non sufficiet, si una, tum duplex est superflua, quorum neutrum ab illis nisi absurdè potest affirmari. Quamvis autem regeneratio possit referri ad qualitatum immutationem; hæ tamen qualitates, essentialis ac
vitalis

488 *Articulus quintus*

vitalis principij rationem habent, ad hominem vel creaturam novam; atque aded ipsa mutatio est suo modo essentialis. De hujus autem regenerationis totali renovatione, non loquitur Apostolus ad *Gal.* 4. 19. tamen nec Ecclesiam nec Filios illos appellare potuit, antequam perfecisset illud quod agebat; nec tam formare quam gignere Christum in istis laborasset, si penitus ab ipsis discessisset.

Resp. 3. Disputari posse, utrum renati se deficient, ut quibusdam regenerationis partibus non revulsis, (cognitione scilicet & accusatione animi) (non opus habeant denud regenerari, quamvis quod relinquitur illis nibil eos irritare potest, absque nova conversione, ad quam reduci potest per id quod in eo manet? an vero omnes regenerationis partes abicientes, renasci denud nunquam possint? Disputari quidem varia possunt quae non possunt defendi. Talia sunt haec responsionis hujus effata. 1. *Omni cognitione quae accusatione animi efficit, partem esse regenerationis.* 2. *Manere hominem in eo statu, ut regenerari non opus habeat ad vitam aeternam, & tamen ad vitam nihil eo statu per se iuvetur.* 3. *Omni hominem, qui in peccato cognitionem & accusationem animi habet, ad conversionem reduci posse sine regeneratione.*

Resp. 4. Baptismum non repeti, quia novum fides non initur; nec mandatum ullum extat, illum repetendi. Quae quidem verae sunt rationes: sed hoc fundamento nituntur ambe, quod initiatio & insitio in Christum, cujus symbolum proprium est in Baptismo,

tismo, semel tantum fit, nec repetitionem ullam admittit. Alias enim responderi posset, nec fœdus novum in cœnâ dominicâ pacisci, sed pactum renovari; & quum eadem sit ratio ac necessitas, cur utriusque sacramenti sepiùs repetitio fiat, mandatum illud quod circa unum adhibetur, ad alterum etiam extendendum esse. Videtur etiam novum fœdus iniri debere, si spiritualis mors interveniat, quoniam obligatio viventis per mortem solvitur: adeò ut, si quis moriatur, et de nuò resurgat (sicut in Lazaro accidit) matrimonij prioris lege non teneri eum, sed contrahere de novo debere docti quidam colligant ex *Rom. 7. 2.*

De *Jude. 3.* cum istiusmodi adversarijs non arbitror contendendum esse. Firmius est illud ex *Apoc. 22. 6.* desumptum, *Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione primâ: in hos enim secunda mors non habet potestatem: sederunt Sacerdotes Dei & Christi: cujus verba forè singula, defensionem illam Remonstrantium convellunt, quâ promissionis illius eventum, in conditionem incertam conjiciunt, modo in primâ resurrectione constantes perseverent.* Nam 1. Beatus nemo propriè dicitur ex possessione corruptibilis vel amissibilis alicujus boni. 2. Beatus, hac ratione, non esset quisquam dicens, quum habet partem in illâ resurrectione, sed quum habet ejus finem, id est, non ante mortem, 3. Resurrectio sæpè secunda, tertia, vel etiam vicesima, illa nempe quæ proximè ante mortem habetur, post mortis

Jud. 3.
Apocal. 20.
6

&

490 *Articulus quintus*

& vitæ vicissitudines multas (plures enim Remonstrantes faciunt) beatitudini multo conjunctior esset quam prima. 4. Mors etiam secunda non tam opponeretur resurrectioni huic, quam quæ est omnium ultima: plures enim numero spirituales mortes, quam primam & secundam, statunt Remonstrantes. 5. Ratio illa quæ huic substruitur promissioni, *Erunt Sacerdotes Dei & Christi*, certitudinem ejus, finalem perseverantiam antecedere palam ostendunt: unctionem hanc enim accipiunt fideles antequam ad metam illam attingant. 1. *Joh. 2. 27.* quamvis ante perfectam ejus fruitionem constans & fortis persistencia requiratur: quod solum docetur *Apoc. 2. 11.* Neque oppositum quidquam ijs verbis continetur, quæ Remonstrant. huc referunt ex *Ezech. 18. & 33.* nulla enim in illis fit mentio, vel resurrectionis primæ per fidem in Christum vel Sacerdotii spiritualis per ejus unctionem: sed legalis dispensationis iustitia monstratur, quæ gratiæ evangelicæ præjudicium nullum adferre debet.

Rom. 8. 35.
37. 38.

Triumphalis illa Pauli professio restat, *Rom. 8. 35. 37. 38.* quæ conclusionis vice à Nostreis adhibetur, *Quis separabit nos à charitate Christi? Num afflictio &c?* imo in his omnibus amplius quam victores sumus. Num mihi persuasum est, neque mortem, neque vitam, neq; ullā rem aliam conditā, posse nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo lesse Domino nostro. Hæc autem exultantis fiducia expressio, nec debet nec potest nobis eripi.

Hoc

de Perseverantia. 491

Hoc tamen satagunt Remonstr. duabus rationibus. 1. *Quia hæc gloriatio est tantum fidelium per fidem: ita ut retinentes fidem non possunt dubitare, quin nihil possit eos ab illâ charitate separare, qua Christus illos dilexit.*

Vbi illud quidem verè observant, hanc gloriationem solum fidelium esse per fidem: perseverantia enim quam Apostolus docet & nos tuemur, non est infidelium. sed fidelium in fide, ac per fidem. Sed in eo pervertunt Apostoli mentem, quod consolationem hanc, in conditionem (ut ipsi volunt dubiam & incertam) conjiciunt, hoc modo *Nihil efficiet quin Deus nos diligat, nec possumus de eâ redubitare, si nos fidem constanter retineamus.*

Nam 1. fides nostra, non antecedit ut causa, sed ut effectum sequitur charitatem illam specialem, quâ nos complectitur Christus. *Rom. 5. 8. Galat. 2. 20. Apoc. 1. 5. 6. 2.* Dilectio illa Christi, eam habet naturam, si-ve proprietatem, ut non patiatur amatos à se divelli. illa igitur efficiet, ut fidem suam retineat constanter. 3. Hoc sensu, idem equè potuit affirmari de Adamo integro, nihil potuisse eum à charitate Dei separare; dum scilicet justitiam suam retinebat. 4. Sic Pauli sententiam diluunt, quasi dixisset, non possumus à charitate Dei separari, dum permanemus in illâ: nec de illâ possumus dubitare, dum eam certò apprehensam habemus. Fides enim est certa apprehensio charitatis vel misericordiæ Dei

in Christo: & in fide manere, est in charitate Dei manere.

2. Secundam adferunt rationem, *Quia in toto hoc catalogo, non recensetur peccatum. Nec mirum (ajunt) quia peccatum hominem & Deum determinat. E sai. 59 1. nec prodest ad salutem, quod de ijs omnibus rebus quas Apostolus hic includit, affirmatur vers. 28. Singularis quidem peccati mentio non fit, quia afflictionum omnium aculeus est 1. Cor. 15. 56. & scopus etiam omnium tentationum: non debuit igitur seorsim in isto catalogo poni, quia in omnibus & singulis eorum quæ memorantur, præcipuum locum tenet: quæ eadem est ratio, cur non recenseatur peccatum inter hostes illos, adversus quos armaturam Dei assumere jubemur Ephes. 6. 12. Sed quum Satanæ conatus omnes eo dirigantur, ut fidem in Christum nobis excutiat; & contra eos omnes victores nos & plus quam victores fore, fidem sibi nobisque faciat Apostolus; ostendit simul manifestò, fidem nobis nunquam excutiendam, quæcunque nos urgent tentationes. Quum etiam nihil propriè potestatem habeat hominem à Deo separandi, præter peccatum; & nihil id effecturum dicit Apostolus, perinde est ac si dixisset, nihil quidquam, verum fidem eousque in tentationem & peccatum inducturum, ut ejus vi à charitate Dei penitus separaretur. Nec tamen omne peccatum omnem hominem à Deo penitus determinare solet, sed regnans tantum. Imò, (cum Augustino de Corr. & grat. cap. 9)*
quæ-

quædam peccata, per Dei gratiam & eni-
nentem directionem, ad salutem fidelibus
proficere, & in bonum cooperari dicamus;
quatenus humiliores, cautiores, doctiores, &
ferventiores, horum occasione, fiunt; nihil
hoc abesset à verò. Paulus tamen hoc no-
mine videtur affirmare omnes adversitates
in bonum fidelibus cedere, quia fidem ipsam
ubi veram inveniunt, non evertunt, sed pro-
bant & firmant. Peccatum etiam ipsum, non
potest fidelem dum suam fidem retinet, à
Dei charitate separare. Quum igitur de ta-
li fideli hanc gloriationem intelligi Remon-
strantes affirmant, peccatum aliud non de-
bent supponere, quam quod cum fide con-
sistere potest.

C A P. XI.

*Doctrina Confessionis & Cate-
cheseos Belgicæ de Per-
severantiâ verè fide-
lium.*

Post locupletissimam hujus causæ proba-
tionem, ex illis testimonijs & argumen-
tis, quæ sunt omni exceptione majora;
presumptiones quasdam adjiciebant No-
stri, ex confessione Belgicâ Art. 29. 34.
& 35. & ex Catechesi, Respons. 1. 28.
32. 51. 52. 53. 54. 58. 64. 76. 127. nec non

Sententia
Professorum
Leydensium.

494 *Articulus quintus*

ex Theologorum Leydensium iudicio, quod DD. Ordinibus tradiderunt. 9. Decemb. anno 1595. in negotio Cornelij Wiggeri, qui inter alia, censebant, opinionem illam Wiggeri, quã docuit, electos Dei pro sua arbitry libertate exfœdere, & Dei gratiã excidere posse, addò alienam esse à Scripturis sacris, harum Ecclesiarum Confessione & Catechismo recepto, ut neque cum his benè conciliari possint, neque sine gravi damno & scandalo, docerim Ecclesia Dei.

1. Respond. hic Rem. in genere; Varias confessiones aliarum Ecclesiarum, nihil disensè de hac re definire; alias reijcere disertè sententiam Nostrorum, quæ tamen inter se concordēs permanent in fidei harmoniã. Unde concludunt, 1. licere ipsis liberè suis fratribus in hoc articulo contradicere, fidei veritate ac unitate necessariã reiectã; 2. Confessionis Belgicæ definitionem, si tale quid definiat, esse recentem, privatam & contra consensum Ecclesiarum reformatarum inter se, & ex diametro contra scopum, in quem omnes Confessiones conscriptæ sunt.

sententia
Confessionum
aliarum
Ecclesiarum.

1. Q od forum suum propriũ quasi declinant, & alias Ecclesias appellant; diffidentiam suam in eo produnt, & periculi metum, si ex Confessione & Catechismo recepto, in istã causã iudicium feratur. 2. Confessionum quarundam in articulis quibusdam silentium, nullum præiudicium ceteris potest adferre. Maxima autem pars nostrę sententię adstipulatur. Vix, aut ne vix quidem, unam est invenire, quæ certò dici potest,

sest repugnare.

3. Quousque verò discedere possint à sententiâ receptâ, sine crimine fidei lèse, hoc non est hujus loci : nec instituti mei est de hac re quidquam pronunciare. 4. Si tamen verum esset, quod pro vero supponunt illi, Confessionem scilicet Belgicam, tale quid, vel citra, vel contra quasdam alias confessiones definijsse, hæc tamen non satis justa foret causa, cur recens, privata, consensui Ecclesiarum & scopo suo repugnans audiret ab ijs præsertim, qui inter amicos ejus nomina sua profitentur, qui sciunt alias varias Confessiones cum suâ in hac re consentire, nec possunt ignorare, illas quæ dissentire videntur, in multis esse imperfectas.

Resp. 2. Ea quæ producuntur, elici per consequentias ex locis, quæ de alijs rebus agunt. Quod idem à Saducæis potuisset Christo responderi, quum resurrectionem probabat ex illis verbis, Deus Abrahami, Deus Isaac, & Deus Jacobi, Luc. 20. 37. Per consequentiam enim eliciebat quod voluit, ex eo loco, ubi alia res agebatur. Nec tamen solis consequentijs agi in istis testimonijs omnibus, documento sint Catecheseos illa clarissima verba, Resp. 54. Credo, me vivum cætus (ad vitam æternam electi) membrum esse, & perpetuò mansurum.

Resp. Remonstr. 3. Loca producta, rectè intellecta, vel pro se prorsus facere, vel huc non pertinere. Si verò tum demum rectè quæ scribuntur intelligantur, quum ex mente scribentium accipiuntur, & ex verborum signi-

494 *Articulus quintus*

ex Theologorum Leydensium iudicio, quod DD. Ordinibus tradiderunt. 9. Decemb. anno 1595. in negotio Cornelij Wiggeri, qui inter alia, censebant, opinionem illam Wiggeri, quâ docuit, electos Dei pro sua arbitry libertate excedere, & Dei gratiâ excidere posse, aded alienam esse à Scripturis sacris, harum Ecclesiarum Confessione & Catechismo recepto, ut neque cum his benè conciliari possint, neque sine gravi damno & scandalo, docerim Ecclesiâ Dei.

1. Respond. hic Rem. in genere; Varias confessiones aliarum Ecclesiarum, nihil dissent de hac re definire; alias reijcere disertè sententiam Nostrorum, quæ tamen inter se concordēs permanent in fidei harmoniâ. Vnde concludunt, 1. licere ipsis liberè suis fratribus in hoc articulo contradicere, fidei veritate ac unitate necessariâ retentâ; 2. Confessionis Belgicæ definitionem, si tale quid defrauet, esse recentem, privatam & contra consensum Ecclesiarum reformatarum inter se, & ex dia-etro contra scopum, in quem omnes Confessiones conscriptæ sunt.

sententia
Confessi-
num aliarum
Ecclesiarum.

1. Q. od forum suum propriū quasi declinant, & alias Ecclesias appellant; diffidentiam suam in eo produnt, & periculi metum, si ex Confessione & Catechismo recepto, in istâ causâ iudicium feratur. 2. Confessionum quarundam in articulis quibusdam silentium, nullum prejudicium ceteris potest adferre. Maxima autem pars nostræ sententiæ adstipulatur. Vix, aut ne vix quidem, unam est invenire, quæ certò dici potest,

est repugnare.

3. Quousque verò discedere possint à sententiâ receptâ, sine crimine fidei lesæ, hoc non est hujus loci: nec instituti mei est de hac re quidquam pronunciare. 4. Si tamen verum esset, quod pro vero supponunt illi, Confessionem scilicet Belgicam, tale quid, vel citra, vel contra quasdam alias confessiones definijsse, hæc tamen non satis justa foret causa, cur recens, privata, consensui Ecclesiarum & scopo suo repugnans audiret ab ijs præsertim, qui inter amicos ejus nomina sua profitentur, qui sciunt alias varias Confessiones cum suâ in hac re consentire, nec possunt ignorare, illas quæ dissentire videntur, in multis esse imperfectas.

Resp. 2. Ea quæ producuntur, elici per consequentias ex locis, quæ de alijs rebus agunt. Quod idem à Saducæis potuisset Christo responderi, quum resurrectionem probabat ex illis verbis, *Deus Abrahami, Deus Isaac, & Deus Jacobi, Luc. 20. 37.* Per consequentiam enim eliciebat quod voluit, ex eo loco, ubi alia res agebatur. Nec tamen solis consequentijs agi in istis testimonijs omnibus, documento sint Catecheseos illa clarissima verba, Resp. 54. *Credo, me vivum ætus (ad vitam æternam electi) membrum esse, & perpetuò mansurum.*

Resp. Remonstr. 3. Loca producta, rectè intellecta, vel pro se prorsus facere, vel huc non pertinere. Si verò tum demum rectè quæ scribuntur intelligantur, quum ex mente scribentium accipiuntur, & ex verborum signifi-

nificatione ac usu probato, tum certè Confessionis & Catecheseos loca nulla sunt, quæ rectè intellecta, possunt facere pro Remonstrantium causâ. Notum est enim, nec sine impudentia potest negari, tam autores primos harum formularum, quam professores ac interpretes earum omnes, à Remonstrantium dogmatis alienos prorsus fuisse. Neque sanè rectam hanc intelligentiam reperire possumus in Remonstrantium ipsorum interpretatione.

Art. 39.
Confess.

Pro nobis (inquiunt) facit art. 29. quo eiusmodi Christianis agitur, qui adversus carnem certant, omnibus diebus vite suæ. Qui docet igitur, omnes verè fideles perseverare ad finem vitæ, & eos qui non perseverant, non esse vel fuisse fideles, is facit pro Remonstr. quamvis illi contrarium planè doceant, multos nempe fideles, non perseverare per totam vitam: & illos qui temporarii sunt, equè veram fidem habere ac permanentes. Nicol. Grevinch. pag. 141. Pro se etiam facere dicunt Art. 34. quia baptismus est solis fidelibus & in fide perseverantibus, testimonium æternæ Dei benevolentiae, Quasi fideles, & perseverantes in fide, iidem ipsis essent; aut nullum testimonium hujus benevolentiae fideles haberent in sese, antequam ad finem perseverarint; & ipsa benevolentia & gratia quæ in baptismo obsignatur, non esset causa propria cur fidelis in fide sua perseverat.

Art. 34.
Confess.

Art. 35.
Confess.

Ad hanc rem facere negant Art. 35. Ubi vita spiritualis solis electis peculiaris esse dicitur.

Hoc

Hoc tamen facit, 1. Neminem non electum veram spiritualem vitam, aut veram fidem unquam habere. 2. Electionem esse causam antecedentem verę fidei ac vitę spiritualis. 3. Vitam spiritualem non magis amitti, quam electionem eternam.

De Responſionibus Catecheticis non reſpondet ſigillatim, ſed obſervant in genere. Reſp. ad loca ex Catech.

1. Agere illas de perſeverantiã in gratiã, non in fide. 2. De ſeparaatione per afflictiones, non per peccata. 3. Quasdam amplius non dicere, quam Dei auxilium non deſuturum. 4. Ex omnibus commodiſſimẽ pro nobis acceptis, non probari impoſſibilitatem defectionis, ſed actum ſolum perſeverantię. producta.

1. Quorum primum, apertẽ fallunt, o- Reſp. Ca- ſtendit Reſp 51. ubi Deus nos protegere & tech. 51.

deſendere dicitur contra omnes hoſtes, atque adeo contra tentationes illas quę fidem no- ſtram impugnant. Reſp. 53 54 quę de eter- Reſp. 53. 54.

niã ſpiritus manſione in fidelibus & de perpe- tuã fidelium in Chriſto manſione, expreſſis verbis agunt. Reſp. denique 127. quę agit Reſp. 1:7. de ſuſtentatione & confirmatione fidei, quã fit, ut in ſpirituali certamine non ſuccum- bat, ſed integram tandem victoriam fe- rat.

3. Secundum etiam refutant Reſp. 32. 51. Reſp. 32. & 127. ubi mentio fit pugne contra pecca- tum, protectionis contra omnes hoſtes, Sata- ne, mundi, & noſtrę ipſorum carnis, Refuta- tor etiam ſuã propiã vanitate: afflictiones enim non ſeparant nos à Deo, niſi in tenta- tiones ac peccatum inducendo. Quam igi- tur

498 *Articulus quintus*

tur certū sit, afflictiones nos non separaturas certum etiam est, earum occasione, non inducendos nos in talia peccata, quæ separationem talem inferrent.

3. Tertium nullius est momenti. Si enim de quibusdā verū esset quod ajunt, de cæteris tamen id non ostendit, *eas autem non pertinere*. Imò verò, istud ipsum quod concedunt, vel maximè contra eos facit. Si enim certum sit, *auxilium Dei nunquam nobis defuturum*, eo sensu qui in responsionibus hisce continetur, tum certum etiam est, *Spiritum Dei, inhabitantem, unientem, vivificantem, & gubernantem*, nunquam nobis defuturum. Hoc enim auxilium illud est, quod nobis ad perseverantiam necessarium esse, & à Deo etiam conferri, docet Resp. 76.

Resp. 76.

Ultimum autem est merum effugium. Si enim omnes fideles actu perseverent, idque vi promissionis & gratiæ divini, & hoc ab omnibus fidelibus certā fide sibi met credendum sit, que simul docentur in Catechesi: tum certum est, fideles non posse à fide deficere, eo sensu quo nos hoc fieri posse negamus. Nihil enim amplius, quisquam unquam Nostorum, concedi sibi postulavit.

4.
Resp. ad iudicium Professorum Leydensium.

Respondent Remonstr. ad iudicium Theologorum Leydensium, scorsim. 1. *Illud privatū esse tantum paucorum doctorum iudicium: cui opponi possunt iudicia multi.* Quod non mirum est, quoniā non communem solum consensum (si unum aut alterum excipias) omnium interpretum & doctorum,

qui

qui in Reformatis Ecclesijs, Anglicis, Gallicis, Belgicis & plerisq; Germanicis, per seculum in regrū claruerunt, *privatam* doctorum quorundam sententiam appellare solent; sed & Confessionis, publicæ definitionem, quam communem habet cum Ecclesiarum parte maximā, *privatam* pronunciant, paginā proximè præcedente. In hoc tamen negotio, & iudices ipsi publici fuerunt Theologice facultatis Professores, & publica Ordinum autoritate, ad sententiam ferendam vocati fuere.

De oppositione aliorum iudiciorum quod jactant, neque verum est; simile quid enim pro se non possunt adferre, in Ecclesiā scilicet & Academiā tam purā, communi consensu omnium Theologorum, qui etiam iudices dati vel constituti fuerunt a summo Magistratu, tam clare unquam pronunciatum fuisse ab alterā parte, atque hic à nostrā fuit. Et vanum etiam est: non enim aliud tendit hujus iudicii allegatio, quam ut exinde palam fiat, Remonstrantium doctrinam pugnare cum eo, quod hucusque in Academijs & Ecclesijs Belgicis traditum fuit. Hujus autem contrarium non possunt illi probare, quicquid extraneum eligant opponendum.

Resp. 2. *Tale iudicium nunquam ab Ecclesijs unanimiter confirmatum fuisse.* Quia scilicet, nullus ab eo tempore habitus est conventus, vel Synodus Ecclesiarum omnium Belgicarum: nec quidquam omnino unanimiter ab ijs confirmatum fuit.

Inter-

Interrogant postea satis futiliter, *Cur ob-*
esset ipsis magis Gomari, quā prodesset Arminiū
iudicium. Quasi Gomari solius hoc iudicium
fuisse, & non etiam, Iunij, Trelcati, Baslingi
nec non ipsius Vtenbogardi? Cur etiam produ-
citur (quæritur) tale iudicium, quod non potest
confirmare vel veritatem, vel Ecclesiarum re-
formatarum in genere consensum? Vel idem
tamen produci potest, ut si veritas inde non
possit confirmari, ejus tamen confirmatio
possit hoc pacto aliquatenus illustrari.
 Probatum etiam hoc testimonio, receptam
 Belgicarum Ecclesiarum sententiam Re-
 monstrantium dogmatis adversari: saltem
 præsumptionis vim habet, usque dum con-
 trarium ab ipsis evincatur.

Ioannes V-
 tenbogar-
 dus. Fr. Iunij
 sententia
 de Perse-
 verantia fi-
 delium.

An sic utur monstratum (rogant) quod forte
aliqui nostrum tum aliter iudicant quam
iam nobiscum profitentur? Hic pro Vtenbo-
gardo suo laborant, ne inuratur ipsi incon-
stantiæ nota, quod tam acriter jam illam
causam tueretur, quam olim solemniter dam-
navit ut non ferendam. Sed & Iunium (ajunt)
tum damnasse quod ante scripserat, Deum
(scilicet) non defuturum, si nobis non desin-
erem, Fieri posse, ut iustus vel fidelis deficiat:
in Hebr. 3: 6. & 6. 4. 5. 6. Quam compara-
tionem ipsi verbis instituunt, quasi mutatio
quidem sententiæ communis fuerit utrius-
que; sed in Vtenbogardo honestior mo-
odus & ratio facti: ille tantum aliter tum iudi-
cabat, quam nunc profitetur: at verò Junius
tum damnavit, quod ante scripserat. Sed
atrox est hæc injuria, quā violant memori-
am,

riam, sanctissimi simul & constantissimi viri. Ille enim constanter semper docuit, *Fidem veram semper coniunctum habere donum perseverantiae finalis.* Disp. 33. thes. 11. Disp. 37. Coroll. 2. Not. in *Epist. Iudae vers. 3.* in *Psal. 1.* in *Ezech. 33. 12.* & alibi passim. Neque contrarium quidquam in ijs locis continetur, quos Remonstrantes hic obijciunt, ex enarratione ejus in *Hebr. 3. & 6.* Prior namque sententia (*à Deo nihil nobis defuturum est, modò ne nobis defimus ipsi*) quàm infirmæ mentes nostræ ad officium suum excitantur, talis est, ut ex illâ, per nullam analyfin, aut consequentiam logicam, vel Incertitudo perseverantiæ probari possit, vel quidquam eorum quæ in Wiggero damnavit. In posteriore verò verba & mentem auctoris, non sine manifestâ calumniâ pervertunt. Verba, quia hominis *iusti vel fidelis* titulo, non ornat illum Iunius, de quo hæc pronunciat; sed quærit indefinitè, *possitne fieri, ut qui illa Dei dona, quæ Apostolus enumeravit, acceperunt ex ijs decident: & uno verbo responderet, posse excidere.* Eos autem quos excidere posse dicit, à verè fidelibus, apertè distinguit postea, dum ijs hæc dona sic dicit exhiberi, *ut ipsi sibi non applicent ea salutariter ut quæ non sint contemperata in ipsis fide iusta per Spiritum sanctificationis.* Mentem etiam ejus, quam injuriosè detorquent, in eadem explicatione ostendit ipse planissimè: ubi, quosdam esse docet, qui non possunt excidere, electos nempe Dei, qui dona gratiæ, cum radice & fonte percipiunt, & in corde habent illa re-

condi-

502 *Articulus quintus*

condita per fidem, & bonam conscientiam. De
cæteris autem concludit, non debere cuiquam
videri mirum si ex ijs bonis dicuntur decideri,
qui fundamentum, basim, & radicemque, ac fontem
bonorum nunquam tenuerunt. Hanc ego gra-
vissimam huius causæ determinationem, ter-
minum esse volo istius disceptationis: cuius
finem nullum alium proposui, nec fructum
voveo, quàm potestatis, veritatis & gratiæ di-
vinæ illustrationem, unâ cum fidelium exim-
de humili firma gratâque consolatio-
ne. Faxis tu, Deus omnis gra-
tiæ, in Christo Iesu.

Amen.

F F N JS.

